

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' בהעלותך • א - ז סיון

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון לו (תתשל"ז)

סעודה לילה קודם, כיון שאנו ששים ושמחים על העתיד, ועל דרך שכתב השל"ה (פר' בשלח, פרק תורה אור אות ג) על המדרש (ש"ר כג, ה) עתידין ישראל שיאמרו שירה לעתיד לבא, כלומר בשביל העתיד לבא. וכן זהו ענין הסעודה שלפני המילה.

הרז"ל: מרן זי"ע נטל ידיו לסעודת וואך נאכט?

מרן שליט"א: היה נוטל ידיו, וסבר שזהו כסעודת מצוה, והיה חוזר על דברי רבי יעקב הגוזר (כללי המילה, דין מהדרין את המילה) דלילה שקודם המילה הולכים לבית המרחץ ולובשים בגדי שבת וכו'.

הגר"א רוזנבוים: איתא מהרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע, שכל אכילה שהאדם אוכל מתוך ידיעה וכוונה שהוא צריך לאכול מחמת שהקב"ה ברא אותו באופן שצריך לאכול, הרי זו אכילת מצוה. וכשמגיע לשבת ויום טוב או לסעודת מצוה, הרי נתוסף לאכילה עוד ועוד מצוות.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע כתב (שו"ת דברי יציב יורה דעה סימן קס) מהגמ' בסנהדרין (לב, ב) אור הנר בברור חיל משתה שם וכו', ובדגול מרבבה על הש"ך (סי' קע"ח) כתב דהיינו נרות שהיו דולקים בלילה שקודם המילה למשתה זו. והיינו כי נרות מדליקים בלילה ולא ביום, דשרגא בטיהרא מאי אהני ליה.

מרן שליט"א: במקום אחר בייטב לב (פרשת תצוה) כתב שכל ח' הימים שמתעסקים בהכנה למילה נחשב כבר כאילו מקיימים כבר מצות מילה בפועל, כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), והאריך בזה טובא לדרכו.

אור ליום שלישי פר' נשא ר"ח סיון

"סעודת הוואך-נאכט"

בשעה 9.30 בלילה נכנס מרן שליט"א לבוש בבגדי שבת לקליינע זאל שבביתו נאווה קודש, שם נערך סעודת הוואך נאכט לכבוד השמחה במעון הקודש בהולדת הנין בן לנכדו הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א מפעיה"ק, בן בנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, וחתן הרה"צ רבי איתמר רוזנבוים שליט"א אב"ד קרעטשניף ב"ב. הסעודה נערכה בהשתתפות בני המשפחה, וידידי בעל השמחה שליט"א.

מרן שליט"א שתה יי"ש ואיחל לנכדו בעל השמחה שליט"א לבנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, למחותן אב"ד קרעטשניף ב"ב שליט"א ולכל הנוכחים.

מרן שליט"א נטל ידים לסעודה והביאו לפניו דגים בשר וקאמפט. במשך כל זמן הסעודה זימרו הנוכחים ניגוני שמחה לכבוד השמחה.

במהלך הסעודה שוחח מרן שליט"א עם המסובין, ונביא כאן מתוכן השיחה:

אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב: בייטב לב (פרשת עקב) מבאר ענין סעודת הוואך נאכט, כי אמרו חז"ל (שבת קל). כל מצוה שקבלוה בשמחה עדיין עושים אותה בשמחה שנאמר (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך וגו'. ואם כן לבנו בטוח כל כך עוד קודם לכן שבוודאי למחר נעשה המצוה בלב שלם ושמח, ועל כן עושים

פטורות, במצוה דתליא בגופה ואינה מצווה אלא לזמן ידוע, אבל מצוה דלא תליא בגופה, כגון למול את בנו, אף על גב דמילת הבן יש לו זמן, מכל מקום האב שצוהו הבורא להתעסק במילת בנו (דלאו כל אדם יכול למול בעצמו), העסק ההוא אין לו זמן, שבין ביום ובין בלילה (כל שמנת ימים) יטרח ויכין צרכי מילת בנו, הלכך אי לאו דכתיב אותו הוי מחייבין גם האשה, ע"כ דבריו. ועם זה יתבאר אומרו פרשת לך לך (שם יז, יב) ובן שמנת ימים, ובפרשת וירא (שם כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים, ולא אמר ביום השמיני כדכתיב בפרשת תזריע, אלא בזה הורה לנו כי העסק והטורח להכין צרכי המילה מוטל על האב כל שמנת ימים עד שנימול ממש, והעסק והטורח להמצוה נחשב לו כאלו קיים גוף המצוה כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), וגם לאשר שהוא דבר המעמיד לגוף המצוה, וכאלו מל כל שמונת ימים...

^א ראה שם דבריו הנפלאים: במדרש תנחומא (תצוה א), ילמדנו רבינו קטן לכמה נימול, כך שנו רבותינו קטן נמול לשמנה, מה טעם, כשם שנמול יצחק אבינו. והוא תמוה, חדא מה ילמדנו, הא זיל קרי ביה רב הוא דכתיב (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול וגו'. ותו, למה לי הא דאמר כשם. שנמול יצחק. ותו, מה ענין שאלה זו לכאן.

והנראה לי בזה, דקשה מה דאמר תמיד, הא לא היה רק מערב עד בקר, ורש"י עמד בזה. ולתרץ זה נאמר על פי מה שכתב התוספות רי"ד קידושין דף כ"ט (ע"א ד"ה איה), דקאמר (בגמרא) איהי מנא לן דלא מחייבה, דכתיב (בראשית כא, ד) אותו, ולא אותה. ואי קשיא למה לי קרא, הא הוה ליה מצות עשה שהזמן גרמא דכתיב וביום השמיני ימול. ותו, דאין מצות מילה אלא ביום ולא בלילה (והוא קושית התוספות (שם ד"ה אותו)). תשובה, היכי אמרינן מצות עשה שהזמן גרמא נשים

בהתלהבות גדולה, אולם התלהבות זו אינה נצחית וכעבור כמה ימים אחר שמתרגל לכך נכבה אש התלהבותו, וא"כ מה לו לברך שהחיינו בו בזמן שאין לו חיות במצוה זו אלא בעוד שהוא חדש לו ואח"כ נעקר אצלו לגמרי. ורק במצוה שיש לו זמן קבוע בלבד, שאז בכל פעם שניגש למצוה זו מתחדשת בו אותה התלהבות, בזה שפיר יוכל לברך שהחיינו.

בענין זה איתא בפתיחה לישמח משה שמביא המדרש (ויק"ר ה, ג) על הפסוק (ויקרא ו, יג) זה קרבן אהרן ובניו, ורבנן אמרו חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנם של נשיאים, בקרבנם של נשיאים כתיב (במדבר ז, יז) זה קרבן נחשון וגו', וכאן כתיב זה קרבן אהרן. ולכאן זה פלא מה שתלה גדול בקטן ודימה קרבנו של אהרן הכהן הגדול לקרבנם של הנשיאים שלא הקריבו אלא פעם אחת בחנוכת המזבח.

ומביא הא ד"אין חסידות כחסידות בתחילתו" (בהקדמת הרוקח) ולפעמים כאשר בא לו לאדם התעוררות לקיים איזה מצוה לראשונה בחייו, הוא מתעורר בהתלהבות ורשפי אש והוא מקיימה בדחילו ורחימו מתוך חמימות ורגש כראוי וכיאה למי שזוכה לקיים מצות ה', אבל כדרכו של עולם אחרי מספר ימים נפחת ההתלהבות וניכר באדם קרירות מסוימת ומתוך ההרגל הוא מתחיל לעבוד את ה' כמצות אנשים מלומדה מאחר שתם אצלו רגש ההתחדשות של קיום המצוה שהרי הוא מקיימה מידי יום ביומו. אך לא כן אצל צדיקים ובני עליה שאין אצלם שום נפק"מ אם מקיימים המצוה בפעם הראשונה או יותר, ואפילו בפעם המאה או האלף, כי תמיד הם מקיימים המצוה באותה התלהבות, ונראה עליהם כאילו כעת הם מתחילים לקיים המצוה בראשונה.

ולפי"ז יש לומר בדרך מגידות טעם מנהגינו שאין מברכים שהחיינו בברית מילה, כי הלא המצוה אינה מתקיימת רק כעת, והיא כמצוה אריכתא במשך כל השמונה ימים...

הגר"א רוזנבוים: הרי אצל חסידים ידעו שההכנה למצוה גדולה מן המצוה...

מרן שליט"א: אצל מרן הדברי חיים ראו כך בעת לידת בנו הרה"ק רבי ישעיה' מטשחויב זי"ע, שמאז לידתו ועד ליום הברית, לא הלך מרן הדברי חיים למקוה כלל וכלל... כקדושה אריכתא... אף שבדרך כלל היה הולך הרבה פעמים למקוה, ולפעמים הלך ביום אחד יותר מעשרה פעמים.

אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב: על פי האמור שכל השמונה ימים הם הכנה רצופה לברית מילה, ראיתי להביא שזהו ענין סעודת הוואך נאכט, כסעודה שעושים לכבוד סיום ההכנה למצוה... שעכשיו כבר מתחיל המצוה גופא.

ולפי זה אולי גם היו צריכים לעשות סעודה לפני חג השבועות לכבוד סיום ימי הספירה שהם הכנה לחג השבועות...

מרן שליט"א: עוד יש לומר בטעם מנהגינו שלא לברך שהחיינו בברית מילה, על פי מש"כ עוד בייטב לב (פרשת עקב) למה לא מצינו שתיקנו חז"ל לברך שהחיינו על מצוה קבועה כשמתחיל האדם לקיימה בפעם ראשונה לחייו, ותיקנוהו רק על מצוה הבאה מזמן לזמן, ותוכן דבריו כי כאשר ההתלהבות באה לו רק מחמת שמקיימה לראשונה ואילו לאחר זמן ההתלהבות מתמעטת, אין ראוי לברך על זה שהחיינו, ובאמת כאשר הנער נעשה בן י"ג שנים וניגש בפעם הראשונה להניח תפילין לבו הומה מהתרגשות והוא ניגש לקיים המצוה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

כט.) שעיקר המצוה במעשה המילה על האב היא ההכנה וההתעסקות לברית, וכיון שלא היה יכול לעשות זאת במקוה, לכן לא הלך לטבול כלל משך כל הימים.

וראה עוד בשיעור חורש"י פרשת בראשית תש"ל: זקה"ק מצאנו זי"ע אף שכנודע היה דרכו בקודש להרבות בטבילות כמה פעמים במשך היום והלילה, אף על פי כן היה קורה לפעמים שבמשך זמן מסויים לא הלך למקוה כלל. כגון מה ששמעתי מכ"ק אמו"ר זי"ע, שבעת שנולד לו בן זקוניו הרה"ק ר' ישעיה זי"ע הי"ד, בדקו אחריו וראו שלא הלך למקוה במשך כל שמונת הימים משנולד הבן עד הברית, ולמרבה הפלא אף קודם הברית לא הלך למקוה. והגם שהיה אז אצלו זמן שמחה במיוחד, שנולד לו בן לעת זקנותו כשכבר היה כבן שבעים, והיתה בו נשמה גבוהה, כמו שכתב הגה"צ מראדומישלא זצ"ל (שו"ת מהר"ש ח"ז סי' קיט) שבעת נישואי הרה"ק רבי ישעיה סיפר הרה"ק מהר"ר מבעלזא זי"ע דברים נוראים ששמע מפי זקה"ק מצאנו על אודות גדולת נשמתו של רבי ישעיה, ולרגל המאורע הורה לעשות עבורו בגדים חדשים מכף רגל עד ראש, שטריימל חדש ומנעלים חדשים, ואף על פי כן למקוה לא הלך, כי מי שהוא נמצא בעולמות העליונים אין צריך לטבול במקוה.

ועל זה אמר ילמדנו רבינו, אם שידוע דכתיב וביום השמיני ימול, היינו גוף המילה, אבל עסק טרחתה להתעסק בצורכי המילה המוטל על האב וזה נחשב לו כאלו עשה גוף המצוה ומל, זה ששאל לכמה נימול, כלומר כמה ימים מוטל הטורח והעסק על האב שעל ידי זה נחשב כאלו הקטן נימול. על זה אמר קטן נימול לשמונה, שכל שמונה מוטל על האב העסק והטורח וכאלו נימול כל שמונה. ועל זה אמר מה טעם, כשם שנימול יצחק אבינו, כלומר דכתיב ביה וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, דהיינו שמל אותו כל שמונת ימים במה שעסק וטרח בצורכי המצוה, כאמור... נמצינו למדין, דמי שמכין צורכי המצוה ועל ידו נעשה המצוה, יחשב לו לצדקה כאלו הוא עושה גוף המצוה... ועיי"ש עוד באריכות.

² וראה בשיעור חורש"י פרשת בא תשל"ז: אגב מילתא דא אספר עוד ענין פלא, שזקה"ק מצאנו היה מרבה במקוואות כנודע, ולפעמים הלך אף עשרים פעמים ביום למקוה, אולם מאותו רגע שבאו לבשר לו על לידת בנו רבי ישעיה'לע, ועד לאחר הברית, לא הלך כלל למקוה, ואף לא ביום הברית. ואף שאין אנו יכולים לומר פירושים במעשיו של זקה"ק, ובוודאי היו לו הרבה כוונות למעלה מהשגתנו, אבל בפשטות הענין הוא כי כל הימים האלו היה עסוק בהכנה לברית, וכמובא בתוס' רי"ד (קידושין

להם הגרש"ק, דמצינו (רש"י בראשית יח, ב) שהמלאך שריפא את אברהם הלך להציל את לוט, ולכאורה למה לא שלח הקב"ה מלאך מיוחד להציל את לוט, אלא שלוט לא היה ראוי לשלוח מלאך מיוחד בשבילו, ורק כיון שבא רפאל לרפא את אברהם אבינו אמר לו הקב"ה שאגב אורחא ילך גם להציל את לוט. וכן אבי הילד לא היה כדאי שיבוא אליהו לרפאותו, אבל כיון שבא בשביל הברית של התינוק, הלך גם לרפא את האב...

אב"ד קרית צאנו נתניה: מצינו גם בגמרא (מגילה יז, ב) "ומה ראו לומר רפואה בשמינית, אמר רבי אחא מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית". **מין שליט"א:** מקובל מצדיקים 'אורח מביא רפואה', אור"ח נוט' אור ח', ורומז לברכה שמינית שבשמונה עשרה. וה'אורח' אליהו הנביא בוודאי מביא רפואות... **אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב:** יש גם את הענין הידוע מהרבי ר' זושא זי"ע על סעדני ואושעה, שכאשר זקוקים לישועה או לרפואה יעשו סעודה. ולזה מסוגל סעודת הברית להשפיע רפואה.¹

*

מין שליט"א: נוהגים לספר העובדא הידועה מהבעש"ט הק' בוואך נאכט, ובאמת שכאשר מספרים מעשיות מצדיקים אחרים היו גם סגולה.

הרז"ל: בספר 'שפע קודש' (עמ' מד) מביא שגם מין זי"ע אמר פעם כן.

מין שליט"א: כעין הידוע מהרה"ק מרוזין זי"ע דמה שידוע שסיפורים מהבעש"ט במוצאי שבת הם סגולה לפרנסה, אינו מדויק, כי סיפורים מכל הצדיקים מסוגלים, ולא רק לפרנסה אלא לכל הענינים, ולא רק במוצאי שבת אלא בכל זמן...

בספה"ק תפלה למשה מהרה"ק רבי משה מסאמבור (פרשת פקודי, ד"ה א"י החדש הזה) הביא איזה עובדא מהרה"ק מלובלין זי"ע באריכות², ואף שאין הכל נוגע

וכאשר באו הנשיאים להקריב קרבנם לחנוכת המזבח לראשונה בוודאי התלהבו ביותר ורבתה אצלם השמחה, ובפרט שאותו יום של הקמת המשכן היה יום שמחה גדולה (מגילה י, ב) וכאשר נגשו להקריב הקרבנות בוודאי היו מלאי רגש והקריבו קרבנם מתוך שמחה וחדוה בחיות והתלהבות, אבל בזה לא היה כל רבותא כי היה זה קרבן שהקריבו לראשונה בהקמת המשכן, ושוב לא הוצרכו להקריב קרבנות, וזאת לעומת אהרן הכהן ששימש בכהונה גדולה מ' שנה, ועבודתו היתה להקריב מידי יום ביומו ב' קרבנות בבוקר ובערב בנוסף לשאר הקרבנות, ועכ"ז **חביב קרבנו של אהרן** היינו הקרבנות שהקריב תמידין כסדרן במשך עשרות שנות כהונתו, **כקרבנם של נשיאים**, כי הקריב הקרבנות בכל יום באותה התלהבות והתעוררות ללא כל שינוי.

*

מין שליט"א: יש לומר בסיבת הדבר שכאשר נולד בן זכר באותה משפחה נתרפאה כל המשפחה (ירושלמי מועד קטן, פרק ג, הלכה ז), כי הלא אצל הנימול הראשון, אברהם אבינו ע"ה, בא מלאך רפאל לרפאותו (בבא מציעא פו, ב), ומאז נקבע שברית מילה יהא מסוגל לרפואה, וכיון שכבר מרפא את התינוק בוודאי ירפא את כל בני המשפחה.

מקובל מה שאמר הרה"ק הרבי ר' בער זי"ע, שלרופא גדול מתלוח מלאך רפאל בעצמו...

ידוע המעשה מהגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, שביום שבא לבראד לקבל את הרבנות שם, נתכבד בסנדקאות, ואבי הילד היה חולה מסוכן וכבר היה גוסס, וצוה הגרש"ק להכניס הילד בבריתו של אברהם אבינו מיד, ואמרו לו אנשי בראד שמנהגם במקרה כזה להמתין ליציאת נשמה ולקרוא לרך הנוול על שם אביו, אבל הגרש"ק לא שמע להם ומל את הילד, ומיד אח"כ הוטב לאבי הילד ונתרפא, והאנשים השתוממו על זה, ואמר

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ד נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

ויאכלו וישתו (כד, יא), יבואר על פי מעשה המסופר מהקדוש איש אלקים רבינו פנחס מקאריץ ז"ל, שמל תינוק אחד ולא יכול לעצור הדם, ונזדמן פתאום שבא הקדוש איש אלקים ר' זוסיא מאניפאלי זצ"ל, ואמר למהר להכין סעודה ולישב לאכול ולשתות, ואמר כי כתיב 'ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו', היינו כאשר יראו בחינת אלקים מדת הדין שולט, אזי ויאכלו וישתו, ובוה ממתיקין הדין, ונעצר הדם.

¹ ראה שם: ונקדים ששמעתי מרבי מלובלין נב"מ פעם אחת בסעודה שלישית אחר המוציא, שהשפיל והקטין עצמו עד למאוד שאינו צדיק, ואני השפל אמרתי למקורבי, אני כאשר בדעתי רוצה לשבע [להישבע] שרבי הוא צדיק גמור, והגיעו הדברים אליו וכו', ואמר לי בזה הלשון, ר' משה, מאה אנשים היו נשבעים שאני טוב, ובעולם העליון לא ישאלו רק אותי בעצמי. ואני השפל עמדתי על רגלי ואמרתי, רבי רבי, עולם עליון הוא עלמא דקשוט, שם יאמר רבי האמת שהוא צדיק. ונח מעט והשיב בענוותנותו, ר' משה, איני בטוח יותר, רק כשיבא משפטי לפני בורא כל עולמים בעצמו, מחמת שהוא רחום ירחם עלי, אך לא לפני בית שלמעלה שלא יוותרו... עיי"ש.

² ראה בספר בארות המים בסופו: קבלה בידינו מהרב הקדוש מלובלין צדיק יסוד עולם מו"ר יעקב יצחק זצוק"ל זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, באם יש לאדם חס ושלוה חולה בתוך ביתו, יקבל על עצמו אשר בעת ישוב החולה לאיתנו הראשון אזי יעשה ביום ג' הראשון מימי השבוע, לנשמת הושע בן בארי, סעודה עבור תלמידי חכמים ויראי השם. ויותר טוב שיקבל החולה בעצמו הקבלה הנ"ל, וקודם הקבלה יאמר המקבל, השני פסוקים מישע"י (ח, יט-כ) וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים המצפצפים והמהגים הלא עם אל אלהיו ידרוש בעד החיים אל המתים. לתורה ולתעודה אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שחר. ע"כ. והנה עוד קודם לו הלא הוא הרב הקדוש מופת הדור צדיק יסוד עולם מוה"ר"ם זוסיא זצוק"ל זי"ע ועכ"ל מהאניפאלי, תמיד בעת כאשר חלה ונפל למשכב אמר הפסוק (תהלים קיט, קיז) סעדני ואושעה, והיה מפרש 'סעדני' היינו עשו עלי סעודה, כלומר בשבילי עשו סעודה לתלמידי חכמים ויראי השם, למען 'ואושעה' מחליי, ובלי ספק כי גם הוא היתה כוונתו להנ"ל, ודברי שניהם ממקום קדוש אחד יהלכו. וכן בספה"ק דברי אלימלך (רמזי אסרו חג): ויחזו את האלוקים

והוא אמר לו, איך יכולים להבין גמרא כשאין "מלמד" טוב? הרי הקב"ה הוא "מלמד תורה לעמו ישראל", וכל זמן שאינו מגוייר אינו יכול לזכות להבין את הגמרא, ורק אחרי הגיור יזכה לזה. וכן הוה שלאחר שנתגייר נפתח מוחו ושכלו והבין את הגמרא שלמד.

מין שליט"א: שמעתי בשם דודי הגה"צ רבי מיכאל בער וויסמאנדל זצ"ל שהיה ידען נפלא ובקי בכמה מיני חכמה, והיה דרכו להסתובב במקומות שונים בעולם, וסיפר שפעם היה בלונדון הבירה ונכנס שם לספריה גדולה ומצא שם את הספרן גוי זקן שהיה יודע ובקי בספרי התלמוד ואף בספרי הראשונים, עד שכאשר דפדפו לו ספר והראו לו תיבה אחת היה יודע להשיב על אתר איזה ספר הוא ולהמשיך בע"פ את הנאמר בספר ההוא בהמשך הדברים, וכשהראה לו הגרמ"ד א' מהספרים שמצא שם שדף השער היה חסר, התבונן קמעא ומיד אמר לו וכי אינך יודע הרי זה לשון הר"י מיגאש, וכשסיפר זאת לתלמידיו הפטיר וכי גוי זה הוא תלמיד חכם, הרי גוי היה לפני הלימוד ונשאר גוי אף אחר שלמד וידע את כל הראשונים...

אב"ד מאקאווא נתניה: זקני כ"ק בעל העטרת משה ממאקאווא זצ"ל סיפר, שבתקופת המלחמה נתפס פעם אצל הרוסים שחשדו בו כמרגל מגרמניה, והוא רצה להוכיח להם שהוא יהודי בכך שהוא יודע לומר לשונות מחז"ל וכדומה, אבל הקצין שם אמר שזה אינו הוכחה, כי מלמדים למרגלים היאך להתנהג שיהיו נראים כיהודים באמת. ואמר לו הקצין על עצמו, שהוא יהודי, ויש רק דבר אחד שיכול להוכיח לו שגם הוא יהודי, וזאת על ידי שיאמר לו את אותיות א"ב והנקודות בניגון כמו שמלמדים לילדים בחדר, כי זאת לא היה עולה על דעת הגרמנים ללמד למרגלים... וזקני אמר לו האותיות והנקודות עם הניגון, ובכך האמין לו שהוא יהודי.

לאחר מכן נשא מין שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם: **יש לתת טעם למה שנוהגים לעשות סעודה הנקראת וואך נאכט בלילה שקודם הברית, שהוא סעודת מצוה (ראה מגן אברהם, סימן תרמ,**

תועלת בבריאותו כלל כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאוה כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחלה בקדושה בא המלאך וסטרו על פי ומשכחו. אך אף על פי כן נשאר הרושם שנרשם בו בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה וצריך האדם לעבוד בכל כחו והתאמצותו לעורר את הרושם הנרשם בו לבא אל המעלה שהיה בו קודם בריאתו כמו שהיה במחצבתו מתחת כסא הכבוד. ¹ וזל"ק: דהנה זאת התורה הנה היא נעלמת מעיני כל חי, ואין מבוא לאנוש עלי אדמה בארציות להשיג ממנה אפילו מעט קט זולת בסיוע ועזר אלקי, כי הוא אמר ויהי, ומי יאמר לו מה תעשה, והנה אם הוא פעולת אלקי עולם אין מבוא לשכר ועונש כיון שהוא דבר ההכרחי בגזירת היוצר בראשית, על כן משכחין ממנו כל התורה כולה בבואו אל העולם כדי שישגל ידיעת התורה אח"כ מרצונו ביגיעה ובחירה בדעת שלימה, ופעולת הלימוד שמלמדין אותו כל התורה במעי אמו מהני שתשאר בו חקיקה בכח העזר האלהי כדי שיהיה יכול בארציות להוציא מן הכח אל הפועל, ובאם לא היה לו מציאות התורה בכח אין מבוא לבוא לנגוע בקצה עיני התורה בעולם הזה וכו'.

לעצם הענין שם, וכתב ע"ז 'והארכתי במעשה הצדיק, שהם המרכבה ומעשיהם מעשה המרכבה'.

אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב: חז"ל אמרו (ב"ר ס, ח) יפה שיחתן של עבדי אבות...

*

מין שליט"א (אחר שנגנו הניגון 'והערב נא'): אמרו חז"ל (נדה ל, ב) שהתינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה כשנר דלוק על ראשו. וכשהוא נולד הרי שמלאך בא וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה. והענין בזה יש לומר, כי כשיוצא לאויר העולם והוא ערל, אין הוא ראוי ללמוד תורה שאינה לערלים (עי' שמו"ר ל, יב), ולכן המלאך משכחו, משא"כ כשהוא במעי אמו שאז עדיין אינו בר חיוב.

ולכן בשעת הברית כשמלים ערלתו, מבקשים שיחזירו לו תורתו שלמד במעי אמו. וזהו שש אנכי על אמרתך (תהלים קיט, קסב), דקאי על המילה (שבת קל, א), שיהא 'כמוצא' שלל רב, היינו למצוא את האבידה שאיבדו בשעת הלידה.

אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב: בנועם אלימלך (פרשת חיי) כתב דאף שהמלאך משכח הלימוד, מ"מ יש תועלת בלימוד זה, שהיא כהכנה לקראת חייו עלי אדמות, שכשיהגה ויעמול בתורה אז ימצא ויתעורר בו אותו כח וחכמה שהיה בו לפניו, ושוב יוכל להשיג כל התורה אשר כבר למדה מקדם^ה.

מין שליט"א: גם בבני יששכר (מאמרי סיון, מאמר א, אות ז) כתב כעין זה.

הגרמ"מ: בבחינת 'תורה מחזרת על אכסניה שלה' (בבא מציעא פה, א), שהתורה חוזרת אליו אחר שנשתכחה ממנו.

הרז"ל: איתא מהרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע, מה עשו ישראל לפני הר סיני מיום ראש חודש סיון? שאמרו אהבה רבה...

מין שליט"א: 'היו נכונים'...

א' הנוכחים: ראיתי מובא עובדא באחד שעבר תהליך גיור, ותוך כדי ניסה מחנכו ללמדו גמרא, ולא עלתה בידו, ולבו נשבר מזה שאינו משיג גמרא בעוד שילדים קטנים משיגים. ונכנס אצל הגר"ח קנייבסקי זצ"ל,

¹ וזל"ק: דהנה התורה הקדושה היא אצל כל אדם בהעלם. דקודם יציאת אדם לעולם מלמדין אותו כל התורה. ובא מלאך וסטרו על פיו ונשכח ממנו. וכל זאת למה. הוא למען תהיה תורת ה' בכח בהעלם באדם ואחר כך בעסוק האדם בתורה לשמה אזי הוא משיג אמתיות התורה הנרשמת בו.

וראה ביתר אריכות בליקוטי שושנה (ד"ה משוך חסדך): הנשמה שהיא תחת כסא הכבוד אז היא יודעת להשכיל כל התורה כדאיתא בגמרא ומלמדין אותה כל התורה כולה וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו, ויש ליתן טעם לשבח לזה שמתחלה מלמדין אותה ואחר כך המלאך סטרו ונ"ל שמתחלה הנשמה ששוכנת תחת כסא הכבוד ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נבראת כידוע וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כולה כי אילולי זה לא היה באפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותו וההכרחי ללמדו כל התורה שעל ידו יכול לשבר כח ותאוות הגוף. ועוד אם לא היו מלמדין אותה לא היה באפשרי לקבל וללמוד אחר כך את התורה לכן מלמדין אותה מתחילה כדי שאחר כך בנקל תוכל לקבל וללמוד התורה, אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך לא היה

דכפי גודל ההכנה שיעשה טרם יגש לקיום המצוה, כמו כן יזכה להתעוררות רבתי בעת קיום המצוה גופה.

ולזה טרם קיבלו ישראל התורה בהר סיני, הרי שמיום צאתם ממצרים משך שבעה שבועות הכינו עצמם בכל יום עוד ועוד, ושוב כשעמדו למרגלות הר סיני הורה להם הקב"ה (שמות יט, יא) והיו נכונים ליום השלישי, וצוה עליהם להכין עצמם בשלושת ימי הגבלה, ועוד הוסיף להם משה יום אחד מדעתו (שבת דף פ"ז ע"ב), כדאי שעל ידי כן יהיו ראויים וזכאים לקבל התורה אחר הכנה דרבה כראוי.

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע ליתן טעם בדבר שרואים במסכתות הש"ס שמתחלת בדף ב' ולא בדף א', להורות שקודם לימוד התורה צריך הכנה, שיעורר לבו לעבודת ה' מתוך יראה והכנעה, ורומז לדרך ארץ שקדמה לתורה (ראה שפע חיים - רעוא דרעיון ח"ב, פר' ויגש, מאמר ה, אות ד). כי עובר לעשייתן קודם גשת האדם לקיים אחת ממצוות הבורא ית"ש, עליו לעסוק בהכנה תחילה, וכשיעסוק בהכנה ראויה ובהתבוננות כדבעי, שוב יהיה לו אחיזה בתורה הק', עכד"ק.

וענין ההכנה הנצרכת לו לאדם טרם יגש לעבוד את ה' אלוקיו, יש לומר שהוא ע"ד מה שכתב בספה"ק אוהב ישראל (ליקוטים, פר' עקב) דהנה אמרו חז"ל אין ברכת ה' חל על דבר ריקם, וכן אמר הכתוב (דניאל ב, כא) יהב חכמה לחכימין. דאף שהקב"ה משפיע שפע רב אם לא יעשה האדם הכנה וכלי מוכשר לקבל השפעת השי"ת אז לא יהיה יכולת ביד האדם ליהנות מהשפעה זו, רק אם יש לו כלי כגון אם האדם מצפה ומחכה ושומר לחכמתו ית', ועי"ז עושה הכנה וכלי לקבל השפעת חכמתו ית"ש, ואז באמת הקב"ה משפיע לו שפע חכמה.

וטעם הדבר שצריך להכין הכלי תחלה, דהנה כשמתבונן האדם יבין וישכיל שכל הדברים וכל השפעות הבא מאתו ית', אי אפשר לבני אדם ליהנות מהם בלא שתקדם לכך הכנה. וע"ד משל, דהנה התבואה אינה צומחת מן הארץ אם לא שזורעין תחלה, ולכאורה יפלא כיון דחזינן דישי

ס"ק יג, בשם נחלת שבעה, סימן יב, ס"ק א במחודשים; וראה כללי המילה לר"י הגוזר, בדין שמחה בליל המילה, עמוד סה; שערי תשובה, סימן תקנא, ס"ק לג), ולכאורה לשמחה מה זו עושה, הא עדיין לא קיימו המצוה וא"א לקיימו עד למחרת דמילה הוא רק ביום ולא בלילה, כדדרשו חז"ל (מגילה דף כ' ע"א) מהפסוק (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול וגו', ולא מצינו דוגמת כן בשום מצוה להקדים סעודה בלילה שלפני קיום המצוה, וכבר נאמרו הרבה בזה טעמים.

גם יש לבאר מה שנתחבטו גדולי עולם קמאי ובתראי, בהא דאחז"ל (יומא דף כ"ח ע"ב) קיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא ניתנה, א"כ איפוא מדוע לא מל עצמו עד שלא נצטווה על כך בפירוש מפי הבורא ב"ה, וכשומר לו הקב"ה (בראשית ט, יב) זאת אות הברית ביני ובין זרעך, לא ידע להשית עצה לנפשו, עד שנתן לו ממרא עצה על המילה (ב"ר מב, ח).

כן יש לבאר אמרינו בנוסח שמברכין ואומרים 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים', דלא מצינו כגון זה בשאר מצוות התורה שיברכו למקיים המצווה שכשם שזכה לקיים מצוה זו כן יזכה לקיים שאר מצוות. המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה כלל בתשבחתו כל ההודיות כולם, ואמר (תהלים קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם וגו', טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו, כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וגו', סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר, פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו וגו', ראוי לבאר המשך ושייכות המקראות.

ואפ"ל בכל זה, דהנה כלל גדול ידוע מפי ספרים ומפי סופרים, שלכל מצוה צריך שתקדם לה הכנה ראויה, ובלא שתקדם לה ההכנה לא יוכלו לקיים המצוה כראוי, ורמזו הצדיקים ענין האמור במה שנאמר (בראשית לב, יג) ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו, והיינו דמי שמקיים את מעשה המצוות כלאחר יד, 'מן הבא בידו', בלא שיעשה הכנה ראויה קודם לכן, אזי זאת המצוה אשר עשה הוא 'מנחה לעשו', רח"ל. והיפוך הדברים

רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר י, אות ז) הנודע (עץ חיים שער ב, ענף א) שבכל המידות העליונות בכולם יש אור פנימי ואור מקיף, ואור פנימי הוא מה שאפשר להכליל להגדיל בתוכו, ושאר האור הגדול שאי אפשר להכליל לסבול תוקף האור נעשה אור מקיף סביב להכליל. עצם עשיית המצוה הוא בחי' אור פנימי, וההכנה לקראת המצוה היא בחי' אור מקיף, וע"י אור מקיף זה אין החיצונים יכולים לשלוט, וכמ"ש (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא 'עליך' דייקא, מהאור המקיף את האיש הישראלי, והטעם שמתיראים החיצונים מן אור המקיף, כי הם חיצונים ואין להם מקיף בסוד הכתוב (בראשית ג, א) והנחש היה ערום, יעו"ש.

ובהגה"ה שם כתב וזל"ק, ועפי"ז תבין מה שאמר הרב הקדוש מהר"פ צוק"ל (אמרי פנחס החדש מכת"י מערכת תורת האדם אות קסו) אשר יכול האדם להתבונן המבחן מה בין ישראל לגוי ממנהגיהם, דמנהג ישראל שהבגד העליון (הנקרא טוּזְלִי"ק או איי"ן הו"ל בלשון אשכנז) הוא להם בגד כבוד ולבוש יקר, וכשהולך איש נכבד לבית הכנסת או אפילו אל בית אדם חשוב הולך דוקא מלובש בבגד העליון כי זה כבודו, ואצל הגוים הוא בהיפך אפילו כשהוא מלובש באיזה בגד עליון שקורין אייב"ר רו"ק מחמת הקור וכיוצא, בהליכתו לבית שרים נכבדים מפשיט מעליו את הבגד העליון כי הוא להם לחרפה, ואמר הרה"ק הנ"ל כי זהו הטעם דישראל יש להם אור מקיף וזהו כבודם ותפארתם משא"כ הגוים אין להם מקיף (כמש"ל בסוד והנחש היה ערום) הבן, עכלה"ק. וכאמור שכאשר עושה האדם הכנה הרי שבכך ממשיך עליו האור המקיף, לא כן כשאינו מכין עצמו לקראת עשיית המצוה ואין לו אור מקיף, אזי אפי' אם נשפע לו כל טוב מהמצוה יבואו כל הקליפות ויטלו ממנו את כל השפע, יעו"ש, והדברים מתאימים למש"כ האוהב ישראל זי"ע שההכנה למצוה הוא האוצר וכלי מחזיק ברכה שיקבל האדם לתוכו כל ההשפעות הנשפעות ברוחניות ובגשמיות על ידי קיום המצוה, עד שלא יוכלו המזיקים לחמוס ולגנוב הימנו מאומה.

בהאדמה כח הצומח אשר מוטבע בה מהבורא ב"ה מאז ומקדם שתתן יכולה א"כ למה צריך האדם לזרוע וליתן התבואה בתוך הקרקע. אך הוא הדבר כי באמת הבורא ב"ה אין חקר לגדולתו ואין קץ וסוף לכוחו והשפעתו, כי השפע הנובע ממנו יתברך שמו הוא בהתפשטות והרחבת גבול בלי שיעור וערך, והנה הטביע כח בארץ שיהיה בה כח צמיחה, אך כח הלזו הוא בדרך התפשטות, ודבר שהוא בהתפשטות היאך אפשר לבוא לידי צמיחת גרעינין של חיטין וכדומה שזה הוא גבול וצמצום. לכך אנו מוכרחים לעשות תחבולה על כח זה, והיינו ע"י שנותנים תבואה באדמה וזורעין גרעין והוא מתדבק אל כח הצומח שהוא שורשה וממנה לוקח, ואז גם כח הצומח מצמצם כחו בגרעין זה, ואז שניהם יוציאו כמה גרעינין, אך לכל זאת הוא בגבול מחמת שנצמצם בכלי, דהיינו בחי' המגביל לכח הצומח.

לכך צריך האדם לעשות כלי ואז יכול לקבל השפעתו ית"ש מחמת שבא בצמצום לפי הכנה שמכין האדם את עצמו ועושה שמירה וכלי לקבל השפעה הזו. כמו ששאל אלישע הנביא את האשה מה יש לך בבית ותאמר וגו' כי אם אסוך שמן (מלכים ב ד, ב) שיהיה יכולת להברכה לחול ולשרות, וכפי הכלים שהיו לה כך קיבלה השפעות מאתו ית"ש.

והיינו כי בכל מצוה ומצוה שמקיים האדם יורדים ונשפעים על ידי כן השפעות טובות לרוב ברוחניות ובגשמיות, והשפע הזה יורד מן השמים בלא צמצום כלל, והאפשרות נתונה לכל אחד ואחד לחטוף ולחמוס מכך, והמזיקים המחבלים וחיות הטורפות יבואו לחמוס ולגנוב הכל לרשותם, ועל כן על מנת שיוכל לשמר בקרבו כל ההשפעות בהכרח הוא לעשות לכך כלי ואוצר מוכן לקבל השפע. ואותו הכלי הוא ענין ההכנה, שכשמכין האדם עצמו לקראת המצוה כראוי, הרי שבכך הוא עושה עלצמו כלי מחזיק ברכה ומקבל לשם כל שפעת הטובה הנשפעת אליו ממרומים ונאצרים ונשמרים בקרבו, ובל יאבדו הימנו, יעו"ש באריכות נועם דבה"ק.

וביותר יש לומר בענין ההכנה עפ"י מה שהביא

המקריב אותו, רצ"ל הבעלים לא יחשב לו, כלומר לא עשה חשבון נפשו כראוי, לכך פיגול יהיה כי מה' היתה נסיבה לשום זה במחשבת הכהנים, למען לא יאכלוהו ולמזבח לא יעלה כאמור, והבן, עכתוד"ק של רביה"ק הישמח משה זי"ע.

והנה נודע מ"ד בזוה"ק (ח"ב דף ס"ו ע"ב; וראה ילקוט, פר' לך פ"א) דמצוות מילה דמיא לקרבן, וכן אמרו במדרש (ויק"ר כז, י) א"ר יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוים, משפט אדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ומשפט בהמה ומיום השמיני והלאה ירצה.

ומעתה בשעה שאדם עומד למול את בנו, אשר הוא מצוה דלא איתרחיש בכל יומא, וגודל מעלתו הוא כקרבן, הרי ארכבותיו דא לדא נקשן דמי יאמר שהוא ראוי לקיים המצוה, ובפרט מצוה רבתי זו שנשפעים בכך השפעות לרוב, ורק אם יעשה תשובה כראוי בהכנה דרבה תחילה בכך יעשה כלי ואוצר לקבל השפע, וכן עושה אור המקיף סביבו שלא יוכלו לגשת, ובלא"ה עלול להכנס חלילה מחשבת פיגול אשר לא ירצה לקרבן, ובאותה העת יגשו כל הקליפות לחמוס השפע לעצמם. ובהכרח שיכין האב עצמו כדבעי מתוך הרהורי תשובה וחרטה.

לכן עורכים סעודה בליל שקודם הברית 'סעודת וואך נאכט', כאשר כבר נכנס ליום השמיני ללידתו, כי אמנם גם עד עתה הכין עצמו למצוה, אולם כשנכנס ליום המילה מתעורר באדם רגשי קודש מתוך ענוה ושפלות וחושב מי יודע אם הכנתי עצמי לקיום המצוה כראוי, לכן מתעורר להוסיף ולעשות הכנה נוספת ביתר שאת וכו' להכין עצמו בסילודין לקיום המצוה למחרת היום, ובכח הכנה זו נעשה אור המקיף לבל יוכלו המסטינים והמזיקים לחדור ולמנעו מקיום המצוה בהתעוררות קדושה ובמחשבת קודש לשם שמים כראוי, וממילא כל השפע הנשפע משמי רום יהיו אצורים בקרבן, כי בהכנה גופה עשה האוצר והכלי לקבל הברכה והשפע. וחושבני כי כבר בזמן המקדש מי שהיה צריך להקריב קרבן לא היה יכול ליתן תנומה לעפעפיו בליל קודם לכן, כי היה נייעור כל אותו הלילה בהכנה דרבה שיזכה למחרת להקריב קרבן אשה

והנה בישמח משה (פר' צו) כתב לבאר בפסוק (ויקרא ז, יח) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה וגו', דלכאו' יש להפליא למה תצא זאת מלפני הכהנים עובדי ה' לשחוט את הזבח על מנת לאכלו ביום השלישי דייקא, דאטו ברשיעי עסקינן או מומר להכעיס ח"ו, הלא הכהנים יראי ה' המה, וכדאיתא בתוס'

וביאר בקדשו, עפ"י הנודע מקדמונים בטעם הבאת הקרבן לכפרת חטאו דעיקר הקרבת הקרבן הוא, שעל ידי זה יתעורר האדם לחשוב עם נפשו ולשוב בתשובה, ויתבונן וידע שכיון שחטא היה הוא באמת צריך להישחט, ובראייתו את שחיטת הבהמה יהיה נבהל לבו בקרבן כי כך היה צריך להיעשות לו ועל ידי זה יתחרט וישוב בתשובה שלימה.

אולם אם לא יעשה חשבון נפשו אזי הקרבן אינו כלום והירצה ה' באלפי אילים (מיכה ו, ז), והנה כי כן קרבן כזה אינו עולה לרצון, וממילא אין להכהנים לאכלו, כי הכהנים אוכלים בזמן שהבעלים מתכפרים ולא בזמן שאין הבעלים מתכפרים בו (פסחים דף נ"ט ע"ב). וכל אדם שבא להקריב קרבן עליו לעשות חשבון נפשו, והבאת הקרבן תחשב לו כדת רק כאשר יפשפש היטב במעשיו ויטיב דרכיו ויתקן אורחותיו, שאז אז יתקבל הקרבן לרצון לפני השי"ת לריח ניחוח.

אמנם זה דבר התלוי במחשבת הבעלים המקריבים, ואיך יודע להכהן המקריב אותו אם הבעלים חשבו לנפשם כנ"ל, ואם עשו תשובה להכשיר הקרבן אם לאו. וכתב שם בישמח משה דליבו אומר לו וברור בעיניו, כי זה היה סיבה מאת ה' החוקר לב ובוחן כליות, שבאם הבעלים לא שמו אל לבם ככל הנ"ל ולא שבו בתשובה כראוי, אז בעל כרחו של הכהן נזרקה במחשבתו בעת הקרבה לחשב לאכול הקרבן ביום השלישי, לגלות דהקרבן פסול ואינו ראוי להקרבה והכהנים לא יאכלוהו.

זה שאמר ואם האכל יאכל מבשר זבח השלמים ביום השלישי, כפירוש רש"י שמחשב לאכלו ביום השלישי לא ירצה, ושלא תקשה איך יצוייר מחשבה פגולה כזו בכהני ה', על זה אמר

לשרטוט, וענין השרטוט הוא נמי כהכנה כדי שיוכלו לכתוב על כך (ראה שפע חיים מכתבי תורה הנדמ"ח, מכתב נג). ורק אחר כל ההכנות הנ"ל או אז יתכן לכתוב עליו ספר התורה ולהחיל קדושת התורה על גבי הכתב. והנה גבי מגילת אסתר, ילפי לה חז"ל (מגילה דף ט"ז ע"ב) דצריכה שרטוט כאמיתה של תורה, ממה שנאמר (אסתר ט, ל) דברי שלום ואמת, יעו"ש.

עפי"ז יבואר היטב מאמר המשורר האלוקי אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, גדולים מעשי ה', המה מצוות ה' שניתנו לנו להשפיע טובה וברכה ברו"ג, אולם תנאי בדבר שיהא דרושים לכל חפציהם, רצ"ל שנדרש מן האדם כי תחלה יעסוק במחשבה והכנה טהורה לחפוף ולהשתוקק לקיום המצוה כראוי, ואז על ידי ההכנה, הוד והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד, ואז יהא נשפע ברכת שמים ממעל בבחי' זכר עשה לנפלאותו חנון ורחום ה', והטובה והברכה תהא שמור וחתום עבור בני ישראל בבחי' טרף נתן ליראיו ולא יוכלו גויי הארץ והסט"א לחמוס ולחטוף לרשותם מן אותו השפע, וכל זה על ידי אשר כח מעשיו הגיד לעמו, כי מלבד מה שמקיים המצוה בפועל הכין עצמו כראוי לכך, בכך מתעורר כח דלעילא, לתת להם נחלת גוים, כי נתהוו סביבו חומת אור המקיף, וזוכה הוא לשמר אצלו כל ההשפעות הטובות.

והוסיף ואמר עוד מעשי ידיו 'אמת ומשפט' נאמנים כל פקודיו, וממה שנאמר 'אמת' ילפינן דצריך שרטוט כאמיתה של תורה, וכאמור דענין השרטוט מורה נמי על ענין ההכנה, ומכך ילמד האדם שכשם שבכתיבת ספר תורה צריך שרטוט והכנה, כן נמי בגשתו לקיים מצוות הבורא ב"ה וללמוד בתורתו יעשה תחילה הכנה ראויה, ועל ידי ההכנה שוב לא יהיה כח ביד הסט"א לחמוס את מצוותו, אלא יעלה לרעוא לפני הבורא ית"ש, ויזכה הוא לקבל אצלו כל השפע הנשפע בגין קיום מצוותיו ולא יאבד חלילה.

נודע מ"ד במדרש (עי' פרדר"א, פרק כט) שאליהו הנביא בא בכל ברית, ורביה"ק מוהרצ"א זי"ע (אגרא דפרקא, אות קמו; בני יששכר, מאמרי תשרי, מאמר ד, אות ו) הביא בשם הרה"ק מקארלין זי"ע

להשי"ת שיעלה לריח ניחוח ולא יבוא חלילה לבית הפסול על ידי מחשבת פיגול, ואולי זה בכלל מה דאחז"ל (זבחים דף י"ב ע"א, חולין דף פ"א ע"א) דרבי אפטוריקי רמי כתיב והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי, וכתיב ומיום השמיני והלאה ירצה הא לילה לא חזי, הא כיצד, לילה לקדושה ויום להרצאה, דדיקא כאשר הלילה לקדושה אז ביום להרצאה, והבן.

מהאי טעמא נתיירא אברהם אבינו למול עצמו, כי ברוב ענוותנותו חשב על עצמו (בראשית יח, כז) בבחי' עפר ואפר, ועל כן אינו ראוי כלל להקריב את עצמו קרבן לפני השי"ת, וברוב ענותנותו ראה עצמו מלא בחסרונות ומומים רוחניים הפוסלים את הקרבן, לכך נתיירא כי כאשר ימול עצמו שזה בבחי' קרבן יבוא לבית הפסול במחשבת פיגול וכדו'. לכן אע"פ שקיים אברהם אבינו כל התורה כולה, מכל מקום נצנע מלקיים בעצמו מצות מילה עד שלא נצטווה כי לדעתו אינו ראוי להיות קרבן לה', ולכן גם כשכבר נצטווה היה מלא יראה ופחד היאך יוכל למול עצמו וכו' לכך הלך ונטל עצה מממרא לא על עצם קיום המצוה, כי הלא השליך עצמו לכבשן האש למען כבודו ית', ובוודאי שהיה מקיים מצוה זו, אלא שנטל עצה מממרא היאך יתחזק לקיים המצוה כראוי שלא יארע לו פסול ולא יבא לו תקלה ומכשול, ויעלה המצוה כראוי.

זה שמברכים את הרך הנימול בברכה כשם שנכנס לברית, והנה לא נקטו הלשון 'כשם שמל עצמו' וכדו', כי ענין הברכה אינו על עצם קיום המצוה, אלא דכשם שעשו הכנה דרבה טרם הכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו, ובכך נתהווה שפע הרב לאין ערך בשמים ממעל שהוא שמור ואצור, כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים, שבכל המצוות ועסק התורה שיקיים ויעסוק יזכה לעשות ולהכנס אליהם מתוך ההכנה הראויה, וממילא יתקיימו המצוות והשפע בקרבן.

והנה גם במצות כתיבת ספר תורה מצינו ענין ההכנה, שנצטוונו לקדש הקולמוס תחילה (ראה שו"ע יור"ד, סי' רעא-רעד), לעבד העור לעשותה לשמה, ובעצם הכתיבה ג"כ צריך לכתוב לשם מצות כתיבת ספר תורה. ועוד אמרו שצריך

בדירה שלי, והביט על הש"ס שהיה בארון הספרים, ונאנח ואמר: הרי זה נראה כמו ש"ס חדש...
 * נהגו להדביק 'שמירה לילודת' על החלונות וגם על הדלת. בגנזי מרן אאדמו"ר זי"ע היה מונח דף עתיק מאד של שמירה לילודת, שהוא חקוק על נייר בדרך מעשה אומן ממש.

ונכנס מרן שליט"א לבית נכדו הרה"ג ר' משה הלברשטאם שליט"א חתן בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א. מרן ערך שם שולחן לחיים, ואיחל מברכותיו.

'יום הברית' - יום שלישי פר' נשא ר"ח סיון

מעמד הנחת תפילין

בשעה 7.15 בבוקר יצא מרן שליט"א מביתו נאוה קודש, כשהוא כבר מעוטר בטלית ותפילין, יחד עם נכדו הבחור הבר מצוה כמר יחזקאל שרגא נ"י, בן בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, להנחת תפילין בהיכל המתיבתא.

מרן שליט"א הראה לבחור הבר מצוה שיאמר הריני מניח וכו' שאומרים קודם הנחת תפילין. הבחור בר המצוה בירך 'להניח תפילין' בקול, והניח לו מרן שליט"א התפילין של יד ושל ראש, כשכל הקהל עומדים וחוזים במעמד המרגש כשמרן שליט"א מניח תפילין לנכדו.

לאחר הנחת תפילין ש"ר השחיל לו מרן שליט"א את הרצועות תחת האבנט, והראה לו שיאמר ברוך שם וכו', והפסוקים הנהוגים ראשך עליך ככרמל וגו', ואח"כ כרך לו מרן הרצועות של יד על האצבעות וכאשר מורה לו לומר הפסוקים וארשתין וגו'. בסיום הראה לו מרן שיאמר הב' פרשיות מתוך הסידור.

בגמר ההנחה הזהיר מרן את הבחור הבר מצוה בג' דברים שהיה מזהיר כ"ק מרן זי"ע לכל בחור בר מצוה ביום שהניח תפילין לראשונה: שלא לדבר כלל עם התפילין, להתפלל מתוך הסידור, ולא להסתובב בשעת התפילה ממקום למקום.

לפני העמוד התפלל הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א. בתפילת שחרית בהללוי-ה זמרו כנהוג 'רוממות קל בגרונם' וכו'. תפילת הלל עבר מרן שליט"א לפני התיבה.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג ר' אברהם חיים הרשקוביץ ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק, לוי - הגאון רבי יצחק אייזיק לוי שליט"א מרבני קרית צאנז, שלישי - הבחור הבר מצוה יחזקאל שרגא נ"י, רביעי - הגה"צ רבי יעקב אליהו אונסדורפר שליט"א רב ור"מ דקהל ראשית חכמה במונטריאול, הגבה - בעל הברית הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א, גלילה - הרה"ג רבי יצחק שימון שליט"א רא"כ אורח חיים במרכז התורה.

לפני תפילת מוסף היה הפסקה של כמחצית

שבביאת אליהו נמחלים העוונות של כל המשתתפים, עי"ש, ובכנפיו מביא גם רפואה שלימה, וכדאמרו חז"ל (ירושלמי מו"ק פ"ג, ה"ז) נולד בן זכר נתרפא כל המשפחה, ומיד כש'נולד' כבר באה הרפואה יחד, ואף טרם נכנס בבריתו של אברהם אבינו, וכל שכן כשכבר מתכווננים לקיום הברית ולביאת אליהו הנביא.

יעזור השי"ת שיהיה זה ההכנה הראויה, וכשם 'שנכנס' לברית שמורה כאמור על ההכנה כן יזכה לקיים המצוה בשלימות, ומכח המצוה יתעוררו עלינו רחמי שמים להוריק עלינו ברכה עד בלי די, שפע ברכה והצלחה, רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אח"כ סיפר הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א את העובדא הידועה מהבעש"ט הק' זי"ע המקובל ונהוג לספרה בוואך נאכט. בברכת המזון על הכוס נתכבד הסב הגה"צ אב"ד קרעטשניף ב"ב שליט"א.

לאחר הסעודה עלה מרן שליט"א לבית נכדו הרה"ג רבי זלמן לייב שליט"א, שם קרא קרי"ש ליד מיטת הרך הנולד שיחי'. מרן שליט"א קרא הג' פרשיות, וכן אמר ג"פ המלאך הגואל, ושיר למעלות אשא עיני, ועוד פסוקי דרחמי. בסיום אמרו 'וויפל נעגל' וכו'.

מרן שליט"א שוחח מעט עם הנוכחים, ונביא כאן מתוכן הדברים:

* הרה"ק משינאווא זי"ע היה דרכו לילך לכל שמחת שלום זכר שנערך בעירו, והיה מתאונן ואומר שעיקר השלום זכר הוא בכדי לנחם את הנשמות החדשות שבאים בפעם הראשונה לעולם, ואולם הוא מוצא רק נשמות שכבר היו בעולם, ואותם אין צריך לנחם.

פעם היה הרה"ק משינאווא בעיר אחת, ובליל שבת לאחר עריכת שלחנו הלך לבית אחד מפשרי העיר שנערך שם שלום זכר, וכבר היה אז שעה מאוחרת וההוא נם על יצועו, וכיון שהרה"ק משינאווא הגיע עם אחוזת מרעהו, קם לכבודו והכין להם קצת זרעונים, וברוב תמימותו התנצל ואמר להרה"ק משינאווא, באם הייתי יודע שהרבי אוהב כל כך בונדלע"ך הייתי שולח לביתו ולא היה צריך לטרוח להגיע עד הנה. וכששמע זאת הרה"ק משינאווא אמר שכיון שיוצא מזה חילול השם שמדמים שזהו ענין פשוט ואין מבינים את דרכיו, לכן הוא מוותר על מנהגו. ומאז הפסיק לילך לשלום זכר.

* כשנה אחר חתונתי היה מרן אאדמו"ר זי"ע לביקור

השעה, ולאחמ"כ נכנס מרן שליט"א לתפילת מוסף בהיכל המתיבתא.

אחר התפילה איחל מרן שליט"א ברכת מזל טוב לחתן הבר מצוה ולאביו. ואח"כ האזין מרן שליט"א לפלפול של חתן הבר מצוה, עד שהחל מעמד הברית.

בשעה 10.20 החל מעמד הברית, במעמד קהל אנ"ש. בשעת הברית היה דלוק ע"ג מגש ג' נרות גדולים משעוה, וי"ב נרות יותר קטנים (כמובא ביעב"ץ). ונשמע קול המכריז העסקן הרה"ח ר' בערל שטמר, כשהוא מכריז: קוואטר - הגה"צ רבי יעקב אליהו אונסדורפר שליט"א רב ור"מ דקהל ראשית חכמה במונטריאול. בהכרזת 'ברוך הבא' הכניסו את התינוק להיכל.

בהבאה ראשונה התכבד הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, הבאה שניה - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, אח"כ נתכבדו בהבאות בני הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בני הרה"צ אב"ד קרעטשניף ב"ב שליט"א, הרה"ג רבי אברהם מתתיהו למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד שליט"א, הרה"צ רבי חיים מרדכי רוזנבוים שליט"א ראש ישיבת קרעטשניף, הבאה עד לכסא של אליהו הנביא - הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבה"ק.

בכסא של אליהו התכבד הסב הגה"צ אב"ד קרעטשניף ב"ב שליט"א. בהגבהה מכסא של אליהו התכבד הגה"צ אב"ד קרעטשניף רחובות שליט"א. המוהל היה הדוד הרה"צ רבי אהרן רוקח שליט"א אב"ד בעלזא מאכנובקא אלעד.

סנדקאות - הסב כ"ק האדמו"ר מקוסוב ויזניץ שליט"א, מהסנדק - הסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, סנדק מעומד - כ"ק מרן שליט"א, ברכות וקריאת השם - הסב כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א, ויקרא שמו בישראל "אשר אנשיל", ע"ש זקיני המחותן הגה"צ אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל, וע"ש זקיני הגה"ק רבי אשר אנשיל מטשענגער זצוק"ל. אח"כ ערכו 'מי שברך' לרך הנימול. וכן ערכו מי שברך לרפואת הרבנית מרת יהודית אלטע בת מרים תליט"א (א"ח להבחל"ח הגה"צ אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל), ואמרו עלינו וק"י (והקפיד מרן שליט"א כבכל ברית וכרע עם התינוק בעת אמירת ואנחנו כורעים וכו').

בסיום הברית איחל מרן שליט"א ברכת 'מזל טוב' לנכדו בעל הברית שליט"א, לכ"ק האדמו"רים מקרעטשניף וקוסוב ויזניץ שליט"א, לסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א ולמחותן הגה"צ אב"ד קרעטשניף ב"ב שליט"א.

לאחר מכן נתיישב לשולחן לחיים לכבוד השמחות הכפולות, שמחת הברית ושמחת הבר מצוה. על יד מרן שליט"א ישבו בעלי השמחה, הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א בעל הברית, וחתן הבר מצוה הינו"ח כמר

יחזקאל שרגא נ"י.

מקהלת המשוררים יחד עם כל הקהל הקודש פצחו בשיר וזמר משך זמן. מרן שתה יי"ש ואיחל לחיים לכל הקהל.

ונשא מרן שליט"א מדברות קדשו לכבוד השמחה, וזהו תוכנם:

המשורר האלקי בזמירותיו אומר (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, וחז"ל (שבת דף ק"ל ע"א) פירשוהו דקאי על מצות מילה, יעו"ש, ויש לבאר שייכות הפסוק למצוות מילה, וברש"י דמדכתיב 'אמרתך' דהיינו אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות והוא מצות מילה.

אמרו חז"ל (מנחות דף מ"ג ע"ב) כשנכנס דוד לבית המרחץ וראה את עצמו ערום, אמר אוי לי שאני ערום מן המצוות, כיון שנסתכל במילתו שמח, בספה"ק ביארו עפ"י מה שאמרו חז"ל (מועד קטן דף ט"ז ע"ב) עה"פ (שמואל-ב כג, א) נאום הגבר הוקם על, שדוד המלך הקים עולה של תשובה, והוא פתח שערי תשובה ליחיד, כי לא היה דוד ראוי לאותו מעשה כדאמרו בגמ' (ע"ז דף ד' ע"ב), וע"ז רמז דכאשר נכנס דוד המלך ע"ה לבית המרחץ היינו לרחוץ ולטהר עצמו בעשיית תשובה ולחשוב חשבונו של עולם, בענותנותו ראה את עצמו ערום בלא מצוה, ובשפלות רוחו התחיל להתבונן איך יוכל לחזור עדיין בתשובה אל השי"ת. ואכתי ראוי לבאר במה נתיישרה דעתו כשנסתכל במילתו.

איתא בזוה"ק (פר' משפטים, דף ק"א ע"ב) כד נהיה האדם בר תליסר ומקבל עליו עול מצוות יוצאת בת קול ואומרת בני אתה אני היום ילידתך (תהלים ב, ז), ויש לבאר הענין בזה, והלא הוא כבר נולד י"ג שנים מקודם לכן, אלא שרק לעת עתה נתחייב במצוות, ואם כן מדוע איפוא מכריזים עליו 'בני אתה אני היום ילדתך'.

ואפ"ל, דהנה אמרו חז"ל (עירובין דף י"ג ע"א) ב' שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נח לו לאדם שלא נברא משנברא, והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, נמנו וגמרו נח לו לאדם שלא נברא משנברא וכו', ונודע דברי המהרש"א (שלהי מכות) דמה שאמרו נמנו וגמרו היינו שמנו את המצוות ומצאו רמ"ח עשיין ושס"ה ל"ת לכך אמרו נוח לו לאדם שלא נברא

המפּו' דאיך יועיל הודוי וחרטה לבעל תשובה, הלא קיי"ל לא אתי דבור ומבטל מעשה, והחוטא עשה מעשים רעים ואיך בוידוי שהוא דיבור יועיל, ותי' דאמרו רז"ל דהקב"ה עושה לשב בריה חדשה, ונמצא דדבורו בוידוי גרם למעשה עצום ורב דנעשה בריה חדשה וממילא נתבטלו המעשים רעים, עכ"ל, (וראה עוד בדבש לפי מערכת בי"ת או"ב, אהבת דוד דרוש י"ג דף ק"ט טו"ד, ודרוש י"ז דף קמ"ד טו"ג).

והיינו כי נתן הקב"ה לבני ישראל כח אלוקי זה, שכשם שאצלו ית"ש הדיבור כמעשה, כמו"כ בבני ישראל עם קרובו כאשר מתחרט האדם על חטאיו ומקבל ע"ע להטיב מעשיו או אז דיבורי הוידוי נחשב לא כמעשה, ע"ד דאיתא בספה"ק עה"פ (במדבר ל, ג) לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, שהשומר על פיו מכל משמר להשתמש בו לצורך מצוות ומעש"ט, זוכה שככל היוצא מפיו ייחשב כמעשה, וכמו"כ במי ששב באמת בכל לב ונפש שאמירת הוידוי הרי הוא כמעשה גמור, ובכך מתבטל מעשה החטא.

והנה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (אגרא דפרקא, אות שמט; ועי' בני יששכר מאמרי אלול, מאמר ב, אות ג) הביא בשם הגה"ק בעל ההפלאה זי"ע (פנים יפות, פרשת תשא, ד"ה שם בר"ה; ועי' חומת אנך להחיד"א, תהלים נ; אהבת ציון להנודע ביהודה, דרוש ד) לפרש הנוסח א"ל הורית לנו לומר שלש עשרה וכו', על פי הגמרא (ראש השנה דף י"ז ע"ב) ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן וכו' מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפילה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם וכו', אמר רב יהודה, ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר (שם פסוק י) הנה אנכי כורת ברית, ע"כ.

והנה מה שאמר יעשו לפני כסדר הזה יש לפרשו בב' פנים, או לעשות בפועל ממש וכמו שדרשו חז"ל (עי' שבת דף קל"ג ע"ב; סוטה דף י"ד ע"א) מזה הוא חנון אף אתה חנון וכו' (עי' רוממות א"ל להאלישיך, תהלים קג, ז בשם ספר לבנת הספיר; ארץ החיים, תהלים נ; ראשית חכמה, שער הענוה, פרק א; כתנות אור, פרשת ברכה, ד"ה דאמרינן), או דהכוונה

יותר משנברא, דהנה בבריאת האדם יש צד שכר וצד הפסד, שהרי הלאוין ודאי היו מתקיימין גם לולי שנברא האדם, ועכשיו שנברא אפשר שיעבור עליהם, מאידך העשיין לא היו מתקיימין בלי בריאת האדם בעוה"ז, ורק ע"י שנברא אפשר שיזכה ויעשה ונמצא נשכר, על כן כאשר ראו שהל"ת מרובים מן המ"ע הסכימו וגמרו שיותר היה טוב לו שלא נברא, כי הוא קרוב להפסד מחמת הלאוין ורחוק מן השכר מצד העשיין שהם מועטים, יעו"ש.

וכבר תמהו דא"כ מדוע נברא האדם הרי רצון הטוב להטיב ומאתו לא תצא הרעות, ועוד שהרי מפורש בכתוב (בראשית א, לא) וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, ואיך יתכן לומר שבריאת האדם אינו לטובה, הרי כל מעשי אלוקינו המה רק טוב וחסד.

וביארנו בספה"ק דאמנם הבוכ"ע הוא בעל הרחמים וחסדים ועל כן הקדים תשובה לבריאת העולם, כדאי' בפסחים (דף נ"ד ע"א וכ"ה בב"ר פ"א ד), ולכן גם אם ח"ו יחטאו מכל מקום על ידי שישוב בתשובה יתכפר לו הכל, וגם אם הרבה לפשוע ולקלקל, על ידי שמתוודה ואומר חטאתי עויתי פשעתי, הבוכ"ע מלך מוחל וסולח, מעביר אשמותיו ומוחל וסולח לחטאיו, ויהיה שוב כקטן שנולד דמי, ובפרט על ידי תשובה מאהבה שאז זדונות נעשין לו לזכויות (יומא דף פ"ו ע"א), ועל כן שפיר נח לו לאדם שנברא.

והנה הוידוי הוא מעיקר התשובה כמ"ש הרמב"ם (פ"א מתשובה ה"א), אלא שכבר הקשה בדרשת מערכי לב (דרוש ע"א) דהאיך מועיל הוידוי לבטל מה שחטא ועשה בפועל, הרי קי"ל (קידושין דף נ"ט ע"א) דלא אתי דיבור ומבטל מעשה, ותי' עפ"י מה דאיתא בגמ' (שבת דף קי"ט ע"ב) מנין שהדיבור כמעשה שנאמר (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו עי"ש, הרי דהדיבור הו"ל כמעשה, באשר לכך כאשר האדם חוזר בתשובה כראוי השי"ת חושב לו דיבור הוידוי כמעשה והו"ל כמעשה המוציא מידי מעשה, עי"ש, (והובא בס' קול יהודה להרי"ח מסלתון, דרוש ו' לתשובה עי"ש מש"כ בזה).

ויסוד הדברים כבר כתבם החיד"א (מדבר קדמות מערכת תי"ו אות כ"א) בשם המפּו' וז"ל, חקרו

והנה איתא בזוה"ח (דף י' ע"ב) א"ר אלעזר, עד תליסר שנין, אשתדלותיה דבר נש בהווא נפש חייתא, מתליסר שנין ולעילא, אי בעי למהוי זכאה, יהבין ליה ההיא נשמתא קדישא עלאה, דאתגזרת מכורסי יקרא דמלכא. א"ר יהודה, היינו טעמא דתנינו, בתלת עשר מכילין דרחמי, במתניתא דרבי אלעזר, ע"כ. והיינו שביום הכנס האדם למלאות י"ג שנים ומקבל ע"ע עול מלכות שמים מתעורר בשמים בחי' י"ג מיכלין דרחמי. וי"ל בטעם הדבר, כי הנה משך י"ג שני חיי האדם הראשונות הרי שבכל שנה ושנה נשלם ענין מדה אחת מי"ג מדות של רחמים. ולזה לא נתחייב האדם במצות עד אחר שהשלים י"ג שנים ונכנס לשנתו הי"ד, דאילו היה מחוייב במצות מיד משנולד, הרי שאז היתה כל עבירה בתקפו ולא היו יכולים לעשות על כך תשובה בניקל, ורק אחר שהשלים כל י"ג מיכלין דרחמי שוב יתכן להתחייב במצות ולהיות בר עונשין, דאף אם ח"ו יקלקל מעשיו, יוכל לעשות תשובה ולתקן הכל בתשובה שלימה, כי יבוא דיבור הוידיי שהוא בבחי' מעשה ויוציא מידי מעשה. ועל כן דייקא בהאי יומא יוצאת בת קול המכרזת בני אתה אני היום ילדתיך, דביום זה נתגלה שיש בידו לעשות תשובה, ובכן שפיר נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, לזה אני היום ילדתיך, והבן.

*

מוטל עלינו ליתן שבח והודיה להשי"ת על כל גמוליו אשר עשה עמנו, והזמין לנו כעת שמחה כפולה, ואילו פיננו מלא שירה כים ולשונונו רינה כהמון גליו אין אנחנו מספיקים להודות לפניו ית"ש. הרהרתי היום בעת אמירת ההלל במאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קטז, יב-יג) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, דהנה הקב"ה עושה עמנו חסדים וטובות הרבה, ואין בידינו להשיב לו אחד מן אלף אלפי אלפים כגמולו הטוב, כי אם בענין אחד, והוא כוס ישועות אשא, היינו שבכך שמשמחה זו יתרבו שמחות אצל בני ישראל, כי בשעה וזמן שישנו התעוררות רחמים וחסדים נשפע שמחה לכל אחד ואחד, ומכח זה יושעו רבים בכל המצטרך ברפואות וישועות, בכך תגדל השמחה

הוא שבאמירת הי"ג מדות של רחמים יתכפר להם למחול העוונות גם בלי לעשותן ממש (עי' אהבת ציון, שם).

ויש להוכיח כפירש השני דאין הכוונה לעשות כמדותיו ממש, כי הלא המדה הראשונה מי"ג המדות היא מדת א'ל (עץ חיים, שער יג, פרק יא) ומדה זו אי אפשר לעשותה כי לא איש א'ל, ובהכרח דהכוונה היא על אמירה בלבד. וזהו אמרינו א'ל, רצ"ל ממדת א'ל, אנו למדים כי הורית לנו לומר שלש עשרה, דסגי באמירה בעלמא של הי"ג מדות והקב"ה ימחול העוונות אף אם לא יעשו בפועל, עיי"ש שהאריך בזה (וראה אגרא דפרקא אות שמט).

הרי לנו מזה הוכחה שיתכן שיהא הדיבור נחשב כמעשה, דהרי חז"ל אמרו בזמן שיעשו לפני כסדר הזה, ואעפ"כ גם בדיבור ואמירת הי"ג מידות של רחמים מהני כי נחשב להם כמעשה, וסגי בכך שיהא הקב"ה מוחל עוונותיהם, כי אתי מעשה ומבטל מעשה, יעו"ש.

והנה אמרו חז"ל (נדרים דף ל"א ע"ב) גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות, ולזה מנהג בני ספרד לומר בכל ברית מילה י"ג מדות של רחמים. ועל ידי אמירת הי"ג מדות של רחמים מתעורר בזה שגם באמירה בעלמא מתהווה הדיבור כמעשה, ובכח וידי דברים שמתוודה על עוונותיו ומתחרט עליהם, הרי שהדיבור הזה מוציא מידי מעשה, והקב"ה אשר הוא מלך מוחל וסולח מכפר לעוונותיהם של ישראל.

לכן כאשר נכנס דוד המלך ע"ה לבית המרחץ היינו שברוב ענוותנותו היה מקיים תמיד (תהלים נא, ה) וחטאתי נגדי תמיד, והיה רגיל להרהר בתשובה כדי לטהר עצמו מן העבירות, בהאי שעתא דן בעצמו היאך יהא סגי באמירת הוידיי לבטל מעשה העבירה הרי אין דיבור מוציא מידי מעשה, ברם כיון שנסתכל במילתו אשר נכרתו עליה י"ג בריתות, ועל ידה מתעורר י"ג מדות של רחמים, ובה מתברר דבהכרח דהאמירה נחשב כמעשה וכאמור, בכך נתישבה דעתו. וזהו 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', שרומז על מצות מילה, שבו נתגלה ענין זה דהאמירה והדיבור הוא כמעשה, ומוציא מידי מעשה.

הנקרא בשמו, וכנרמז בפסוק בפרשתן (במדבר ד, כב) נשא את ראש בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם, דעל ידי שם האדם יש בידו להתעלות ולהתרומם למעלה למעלה.

אחת שאלתנו ובקשתנו כי הרך הנימול נ"י וכן בחור הבר מצוה נ"י יגדלו כראוי וכיאות לגדולי תורה ויראה בדרכי אבות, ויראו מהם הכל רוב נחת דקדושה, ונזכה לשמוח יחד בשמחת הבר מצוה ובשמחת הנישואין שלהם.

והנה אליהו מבשר הגאולה הוא מגיע לכל ברית מילה, [ונודע מה דאיתא באגרא דפרקא (אות קמ"ו) וז"ל, נאמר לי משם קדוש ישראל ה"ה הרה"ק מוה"ר שלמה מקארלין זצללה"ה הי"ד, שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאליהו שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, אמר אליהו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך ית', הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר להבעל ברית ואז יהיה ריקן מעבירות, והשיב עוד אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שיכפר גם לו, השיב עוד אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שיכפר לכל הקהל, כן שמעתי שיצאו הדברים מפי הקדוש הנ"ל, ונ"ל שזה שמרומז בפינחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקיו וכפר על בני ישראל (במדבר כה, יג), כי הואיל ומדתו קנאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא יוכל לסבול, עי"ז גורם הכפרה לישראל כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל. וע"ע בני יששכר (מאמרי תשרי מ"ד אות ז, ועוד) הרי דבקיום מצוה זו נמשך מחילת עוונות, לא רק לבעל ברית אלא לכל העומדים שם שזוכים למחילת עוונות]. ובכל ברית מילה מתקרב יותר הגאולה העתידה, ואנו מבקשים מעמו שלא יחזור ריקם, אלא ימלא שליחותו, ובוודאי חפץ הוא להביא שליחותו לידי גמר להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ונזכה לקול מבשר ואומר בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש נכנס מרן שליט"א לביתו נאו"ק, יחד עם המחותרים כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף

גם אצל הבורא ב"ה, דאם מצינו שהקב"ה מצטער בצרתן של ישראל, ואף במי שיוצא ליהרג אמרו חז"ל (סנהדרין דף מ"ו ע"א) שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, א"כ כל שכן וקל וחומר שהקב"ה שמח בשמחתן של ישראל, וכאשר כוס ישועות אשא ובשם הוי"ה אקרא שיתעורר בחי' הוי"ה רחמים וחסדים על בני ישראל, בזה נוכל להשיב מעט להשי"ת על כל גמוליו.

ויורמז בפסוק 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', רצ"ל אימתי שש אנכי והשמחה הוא בשלימות כאשר כמוצא שלל רב, שנשפע מכך שמחות הרבה לכל אחד ואחד, וכל אחד נוטל עמו מהשמחה אל ביתו רפואות וישועות בכל המצטרך, בבני חיי ומזוני רויחי, שפע ברכה והצלחה.

*

אקווה ואתפלל כי בעז"ה יומשך על בחור הבר מצוה השמות הק' אשר הוא קרוי על שם, זקיני כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב זצוק"ל וזקיני רבינו הקדוש משינאווא זי"ע, ובזכותם יוכל להשלים עצמו בשלימות. ובזכותו אבנה גם אני, כי בגלל אבות תושיע בנים וע"ד סרס המקרא ודרשהו, בגלל אבות רצ"ל היאך יכולים לעזור לאבות, על ידי אשר תושיע בנים, שבזכות הבנים יושע גם האב, שלא יבוש האב מפני בניו, ולא הבנים מפני האב, ומצינו בחז"ל (סנהדרין דף ק"ד ע"א) דברא מזכי אבא, וכאמור שהעזר והסיוע לאבות הוא בזכות הבנים.

וסמך גדול יש לזה, ממש"כ רש"י עה"פ (מלאכי ג, כג-כד) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים, והשיב לב אבות להקב"ה, על בנים ע"י בנים, יעו"ש, והיינו שכשיש לו לאדם בנים הגונים הרי המה משפיעים על האב שגם הוא ייטיב מעשיו ויתנהג ביראה כראוי וכיאות. ודברי אלי נסובים רק אלי כי לבניי אני צריך.

הרך הנימול נקרא ע"ש זקיני הגה"ק המקובל האלוקי רבי אשר אנשיל מטשענגער זצוק"ל בעל מנחת אשר, שעל שמו נקרא מחותני הגה"צ אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל שנלב"ע בחטף ונקטף מעמנו בעודו במיטב שנותיו, ובוודאי דשמא קא גרים והשם משפיע לטובה על האדם

השיב הגאון רבי איטשע, שיש לו ב"ה דירה מכובדת מלאה כל טוב. אמר לו מרן הד"ח שיספר לו מעשה שהיה, וכה סיפר:

פעם נכנס אחד העשירים מבאי צל קורת הבעש"ט הק' אל רבו לקבל ברכת פרידה לרגל שובו לביתו. אמר לו הבעש"ט, שבעוברו בעיר ראוונא בדרך לביתו ימסור פריסת שלום בשמו לר' בעריש מלמד [הוא המגיד ממעזריטש זי"ע, שהתגורר שם קודם התגלותו]. העשיר שיער בדעתו שהשם 'מלמד' אינו תואר אומנותו של ר' בעריש, אלא שם כינוי המשפחה, והוא בוודאי אחד מנכבדי העיר וגאוניה ולא מלמד תינוקות, כי לא כל אדם זוכה שהבעש"ט יפרוס בשלומו.

אולם השתומם מאד כשהגיע לראוונא ואיש לא ידע מיהו ר' בעריש מלמד. הוא הסתובב על פני העיר, מבית מדרש לבית מדרש, ושאל אודותיו, אולם לא מצא אדם שהכיר את האיש ואת שיחו. העשיר ידע שהבעש"ט אינו אומר דברים של מה בכך, לכן לא אמר נואש, עד שהגיע לקצה העיר ונכנס לבית המדרש לשאל אודותיו, ומצא שם אחד שהצביע לו על בית ישן סמוך, ואמר ששם מתגורר אדם בשם ר' בעריש, שלומד עם ילדים.

העשיר נכנס לבית ומצא את הרבי ר' בער יושב על חבית של שכר, ליד דף עריכה [לאקשע"ן ברע"ט] מונחת על חבית, ששימש בתור שולחן. משני הצדדים היו שני קורות עץ ארוכים, מונחים על שני עמודים של עץ נעוצים בקרקע, ששימשו כספסלים, עליהם ישבו התלמידים. העשיר נשאר לעמוד בצד, כי הרבי ר' בער המשיך בלימודו ולא הפסיק, וכיון שהיה מהמסתופפים בצל הבעש"ט, היה לו חוש הרגשה טוב, ובזמן עמידתו שם הספיק לתהות על קנקנו, והבין שהוא איש קדוש ולא מלמד מן השורה.

כשהרבי ר' בער סיים את לימודיו עם הילדים אמר להם שילכו לטעום וישובו מיד להמשיך ללמוד, ואז ניגש אל האורח ונתן לו שלום, והלה מסר לו פריסת שלום מהבעש"ט. הרבי ר' בער שמח מאד, והזמין אותו לסעוד אצלו, וצוה לרבנית, שתכין סעודה בשביל אורח חשוב שהגיע ממעזיבוז. העשיר לא ציפה לקבל סעודת מלכים, אבל שמח להיות סמוך על שולחן קדוש כזה.

הרבי ר' בער לקח בעקיטשע שתלה על הקיר, פרסו כמו מפה על השולחן האמור, והביא קצת מלח על נייר וככר לחם יבש, נטל ידיו וברך על הפת ורמז לאורחו ליטול ידיו ולבצוע. לאחר אכילת הפת הגישו לפניו שתי קערות חרס עם מים רותחים שפוררו בהם קמח לאכילה, עם שתי כפות של עץ. הרבי ר' בער התחיל לאכול, ואילו האורח שהיה כאמור עתיר נכסים לא היה רגיל לאכול מאכלים כאלו. את הלחם עוד הצליח ללעוס ולבלוע, אבל בשום אופן לא היה יכול לשלוט בנפשו לאכול ממאכל זה. רמז לו הרבי ר' בער בידי שיאכל, אבל הוא לא היה

שליט"א וכ"ק האדמו"ר מקוסוב ויזניץ שליט"א. כאשר הכניסו את כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א עם כסאו, מחמת חולשתו, אמר מרן שליט"א: בספר אמרי יהודה (פר' תצא) להרה"ק מברעזאן זצ"ל מביא עובדא שפעם נזדמן הרה"ק רבי הירש ליב מאליק זי"ע בעיר אחת יחד עם הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע, ותמיד היה הרבי ר' ברוך זי"ע מתנגד על הרה"ק מאליק זי"ע, ואמר הרה"ק מאליק למשמשו, נלך ונקבל פני הרה"ק ממעזיבוז, והרה"ק ממעזיבוז הרגיש ברוח קדשו שהרה"ק מאליק הולך אליו וקרא להשמש שלו וצוה לו שיקח כל הכסאות מחדרו, וכן עשה. והרה"ק מאליק הרגיש בזה, ובצאתו מחדרו לילך אמר להמשמש שלו שיקח ספסל אחד, וכן עשה. ובא לבית הרה"ק ממעזיבוז וישב על הספסל שלו שהביא עמו המשמש, והתחיל הרה"ק ממעזיבוז לומר להרה"ק מאליק דברים רכים לתרץ א"ע שאינו מתנגד עליו וכו'.

אחר כך אמר לו הרה"ק מאליק: אבקש מכם דבר אחד, כי בראש השנה שעבר ראיתי קטרוג גדול במרום, והבעל דבר עשה מסך המבדיל ולא היה יכול שום צדיק לבוא לשם להיות מליץ וטוען עבור ישראל, והודיעו לי שאתם הלכתם לפניו מהמחיצה ואמרתם טענה אחת בדבר חכמה ובזה נסתרה המחיצה ונתהפך הכל לטובה, לכן אבקש שתאמרו לי הדבר חכמה שאמרתם.

והשיב לו הרה"ק ממעזיבוז זי"ע, אם תבטיחו לי שתסעו אצלי על שב"ק אז אומר לכם, והשיב הרה"ק מאליק אשמע אם כדאי הדבר אז אעשה כדברכם, ואמר לו הרה"ק ממעזיבוז, אני יש לי מקום סתר שאין הבעל דין יודע לעשות שם מחיצה, ודרך שם נכנסתי וראיתי שהוא עומד ומקטרג בטענה, רבש"ע הלא בניך חוטאים ואפי' כשעושיך איזה מצוה אינם עושיך עבורך שאתה צוית כן, רק עבור עצמם כדי שתתן להם עבור זה פרנסה וכדומה, ובזאת הטענה גבר ח"ו הכל. והשבתי אני, רבש"ע הלא מדתך לעשות מדה כנגד מדה, אם כן הם עושים מצותיך וכוונתם עבור עצמם, כן תעשה רצונם מה שמבקשים ממך וכוונתך תהא עבורך, וע"ד הכתוב (ישעיה מ"ח, י"א) למעני למעני אעשה, והוא מדה כנגד מדה. ובזה גברתי את הבעל דבר.

עוד סיפר מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע סיפר, שפעם בא הגאון רבי איטשע איטינגא זצ"ל, רבה של לעמבערג, לבקר אצל מרן הדברי חיים וכיבדו לשבת על כסא, אבל היות שהרהיטים שם בבית היו שבורים ורעועים, והוא היה בעל קומה, נשבר הכסא. גער מרן הד"ח באנשי ביתו שהביאו כסא שבור, וצוה להביא כסא טוב, והביאו עוד כסא, אך גם זו נפלה תחתיו. מרן הד"ח התרעם על כך, וכשהביאו עוד כסא, התיישב האורח מעל הכסא, כשהוא מרחף באויר ונשען בידי על השולחן, וחיוך קל עבר על שפתיו. הבחין בכך מרן הד"ח ופנה אליו בשאלה: לעמבערגער רב, איך מצב הרהיטים בבית כבודו.

לבבו בשבח והודיה להשי"ת על אשר גמלוהו. לאחמ"כ נתכבד הבחור הבר מצוה בנש"ק יחזקאל שרגא נ"י לומר הפלפול כנהוג. ופתח בענין שיעור הבתים, ולא הניח מרן שליט"א להפסיקו בשירה עד שגמר רוב הפלפול ונמשך למעלה מעשר דקות. ופצחו המשוררים בשירת וראה בנים וכו' ולאחמ"כ ניגנו בגלל אבות וכו', ועוד ניגוני שמחה, כשמרן שליט"א מעודד את השירה והזמרה וכל הקהל שש ועולז בשמחת בית צדיקים. בהמשך נשא דברים הסב כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א בפרפראות ראשי תיבות וגיטמריאות בענייני הפרשה והשמחה.

כאן נשא כ"ק מרן שליט"א דברות קודש לכבוד השמחה, וזהו תוכנם:

נתאחרה השעה, ואשים קנצי למילי מפני טירחא דציבורא, וכן בכדי שיוכל בחור הבר מצוה לעלות בשעה מוקדמת על יצועו, ויוכל להשכים קום למחרת היום. וכאשר עדיין עומד לנגד עיני בוקרו של יום למחרת שמחת הבר מצוה שלי שנסתיימה בשעה מאוחרת, וכבר באשמורת הבוקר בשעה מוקדמת הגיע מרן אדמו"ר זי"ע לראות אם עמדתי כבר לעבודת הבורא, באומרו שאחר הבר מצוה צריך לקום מוקדם.

כבר מילתי אמורה להביא בנין אב שאמר כ"ק מרן אדמו"ר זצ"לה"ה ברוב ענוותנותו בעת שמחת ה'בר מצוה' שלי, על דבר אומרנו ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה, שאם אין מתנהגים כדבעי למהוי גורמים לזכות אבות שתיפסק, וכעין שמצינו בחי' תמה זכות אבות (שבת דף נ"ה ע"א), אם הבן אינו הולך בדרך הישר והטוב, אזי את בניו לא ידע ח"ו, אך אם זוכה לנכדים טובים, חוזרת זכות האבות לנכדים והיא מדלגת מעל ראש הבן בבחי' תורה מחזרת על אכסניה שלה (בבא מציעא דף פ"ה ע"א). וזהו שתיקנו אנשי כנה"ג לומר **ומביא גואל לבני בניהם**, מכל מקום **ומביא גואל לבני בניהם**. אכן כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע אמר זאת באותה שעה בשפלות לבו, אך אני ביכולתי לומר זאת על עצמי בכל לב ובאמת. ואקוה באמת שהם המה אשר יעמדו לזכות יוצאי חלצי הי"ו ועל ידם אוושע גם אנכי בבחי' אור החוזר דהלא כו"ע מודו דברא מזכה אבא (סנהדרין דף ק"ד ע"א).

המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה אמר (תהלים

מסוגל לזה. שאלו הרבי ר' בער למה אינו אוכל, והוא השיב, שהוא מתבונן בצערם של תלמידי חכמים. התעניין אצלו הרבי ר' בער, איך סדר האכילה בביתו, והשיב שבביתו אוכלים ב"ה מאכלים שמנים ומעדנים טובים עם כפות של זהב כיד ה' הטובה עליו. שאלו הרבי ר' בער, אם כשהוא נוסע בדרך הוא גם לוקח עמו את כלי ביתו הנאים. ענה העשיר, שבדרך מוכרחים להסתפק עם מה שיש.

סיכם הרבי ר' בער את הדברים ואמר לו: אמור מעתה, שאם נמצאים בדרך מסתפקים במה שיש, כי עם הכלים הנאים והמפוארים משתמשים רק בבית, גם אני אומר לכם, שב"בית" יש לי גם כלים מפוארים... כל זאת סיפר כאמור מרן הד"ח להגאון רבי איטשע זצ"ל, ובסיומו אמר לו: ואני אומר לכם, ב"בית" יש לי הרבה יותר ממה שיש לכם...

סעודת הברית נערכה בהיכל ישיבת 'היכל התורה', ונקראו לה לומדי הכולל של מסגרת 20 דף גפ"ת לחודש במרכז התורה והחסד פעיה"ק.

בשעה 11.30 הופיע מרן שליט"א בהדרו לסעודת הברית ונטל ידיו לסעודה, והביאו לפני מרן שליט"א דגים מרק בשר פערפל וקאמפוט.

במהלך הסעודה נשא הבעל שמחה הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א דרוש בענין המילה ובענייני הפרשה. וזימרו 'יום ליבשה', כן זימרו 'ברכי נפשי' לרגל ר"ח. בשעה 12.40 בצהריים ברכו ברכהמ"ז. ברכהמ"ז על הכוס בירך המחותן כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א, ואמרו 'נודה לשמן' וכו', 'הרחמן' לברית מילה זימר מרן שליט"א.

לאחמ"כ נפרד מרן שליט"א מהמחותנים כ"ק האדמו"רים שליט"א, ועברו הקהל לברכת מזל טוב.

'שמחת הבר מצוה'

בשעה 7.00 בערב החל השמחה הגדולה - הילולא דמלכא בשמחת הבר מצוה לנכדו של כ"ק מרן שליט"א. בשעה 7.50 הופיע מרן שליט"א בהדר קדשו בסעודה, וכל הקהל קמו ממקומותיהם בהתרגשות אדירה ופצחו בשירת 'קול רינה וישועה באהלי צדיקים', כששיר רודף שיר ועלתה השמחה על גדותיה בהרבה ניגוני שמחה וריקוד בעוז ותעצומות. ושתה מרן שליט"א לחיים, ואיחל לבחור הבר מצוה נ"י שישב לצידו, לבנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, לסב כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א, לכל הרבנים ולכל הקהל. ונטל את ידיו לסעודה. בשעת הסעודה זימרו מקהלת המשוררים ניגוני שבח והודיה. וערך חתן השמחה סיום עמ"ס סנהדרין, באמירת הקדיש שלאחריה כובד הגה"צ רבי יעקב אליהו אונסדורפר שליט"א רב ור"מ דקהל ראשית חכמה במונטריאול.

במהלך הסעודה נשא דברים הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, בדבריו המרגשים הביע מרגשות

אאדמו"ר זי"ע עלי ובעוונותי הרבים לא נתקיימו בי, יתקיימו בבניי ונכדיי. ותהלה לא'ל יתברך שמענו מקודם את דרשת הבר מצוה וניכר כי הוא כלי ראוי לקבל ברכה, וכיון שיש לו הכלי בקשתינו מאת השי"ת שימלא הכלי על גדותיו בברכת השי"ת, בתורה תפילה ובמעשים טובים, ביראת שמים ומדות טובות. וע"ז אמר דוד המלך ע"ה כוס ישועות אשא רצ"ל איזהו הישועה הגדולה והנצרכת ביותר, ובשם ה' אקרא, רומז לתורה הק' אשר כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה (ראה תניא, פרק ב), והיינו שכשיעסוק בתורה ויתעביד לאילן רברבא בתורה, זהו עיקר הישועה.

עומדים אנו ביום המיוחס בסמיכות למתן תורה, והנה כל מה שהיה בעת המעמד הנשגב מעמד מתן תורה הוא קביעא וקיימא לעד ולנצח נצחים, ובכל דור ודור מתעורר מחדש כל אותם האורות וההתעוררות כבימים ההם. וביותר כאשר נאספים לשמוח בשמחת קבלת עול תורה ועול מלכות שמים, שבזה מתעורר אותו הזכות הראשונה שאמרו ישראל 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', ונתהווה התעוררות רחמים בשמים ממעל. וכשם שבעת מתן תורה איתא במדרש (במדב"ר ז, א) שכשיצאו ממצרים היו רובן בעלי מזמין קטועי ידיים ורגליים מחמת שהמצרים היכו ועינוי אותם בעבודת פרך, ובעת מתן תורה נתרפאו הכל ונעשו כבריה חדשה, כמו כן מתעורר בחי' זו מידי שנה בשנה. ויום זה מסוגל לרפואות וישועות, ולהשפיע לישראל קדושים כל המצטרך, בריות גופא ונהורא מעליא, בני חיי ומזוני רויחי.

יעזור השי"ת, ויושפע משמחות אלו (שמחת הברית ושמחת הבר מצוה) שפע רב לכל אחד ואחד בכל המצטרך, ויקויים הפסוק (מלאכי ג, י) והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, ונזכה לגדל בנינו מתוך שמחה ונחת, ולהמציא להם זיווגים הגונים בניקל, ונוכל לשמוח יחדיו תמיד מתוך שמחה, ולקבל כל שפעת הטובה וההשפעות והאורות הגדולים היורדים ובאים בימים אלו, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

קטז, יב-יג) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. הנה המחנות (כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב) שליט"א האריך מקודם בפרפראות נאות ע"ד הנוטריקון וראשי תיבות, ואף אני אענה כנגדו דרמוז כאן בפסוק זה שמחה זו, דאשי"ב הוא נוטריקון י'חזקאל ש'רגא ב'ן א'ברהם.

וכשעומדים בשמחה זו, עולה השאלה מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, וכי יכולים כלל להחזיר ולשלם להשי"ת על כל פעלו הטוב, ועל אשר יש לנו להללו ולשבחו ולהודות לשמו על כל אשר גמלנו. ברם כפי שאמרתי כבר היום (בסעודת הברית) שעיקר השמחה הוא כאשר נשפע על ידי כן ישועות לרוב, דכאשר כוס ישועות אשא נקט ישועות לשון רבים, שעל ידי שמחת בית צדיקים יושפע שפע רב לכל אחד ואחד, זהו עיקר השמחה, וזה ע"ד מה שאמרו חז"ל (ברכות דף מ' ע"א) לא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק, על דרך כשהשי"ת עוזר ומתהווה שמחה מתוך שמחה הפרטית מתעורר חסדי השי"ת להשפיע עוד שמחות לרוב ועל כך עיקר ההודיה וההלל להשי"ת.

המחות שליט"א הזכיר כי ישנו היום בחי' צדיק בא לעיר, כי מאמינים אנו שהאבות הק' מגו עזן גינתא יורדים ובאים להשתתף עמנו בשמחתנו, דבזוה"ק (ח"ג, דף רי"ט, ע"ב), ועיין באור לשמים, פר' במדבר, ד"ה והלויים), שמגרשים ועוקרים את נשמות האבות ממקומם ונשלחים משמי מרום להשתתף בשמחה. ולא הוזכר שם דזהו דייקא בשמחת נישואין. וביותר לפי מש"כ המגן אברהם (או"ח סי' רכה, ס"ק ד) 'חייב אדם לעשות סעודה בבר מצוה כיום שנכנס לחופה', יעו"ש, הרי שבוודאי ששמחה זו הוא נכלל בכך שהאבות הק' יורדים מלעילא להשתתף בשמחה.

וכדרכו של עולם כשאורח בא אינו מגיע ריקם, אלא מביא עמו מתנה וכדו', ועל כן אנו מבקשים שיביאו עמם כל טוב הן לבחור הבר מצוה, והן לכל אחד ואחד ישועות בכל המצטרך. אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שכל אותם השאיפות התפילות והבקשות שהתפלל מרן

התפילות ועריכת השולחנות הטהורים, כך שאלפי אנ"ש יכלו לחזות ולהתעורר בלהבת אש קודש בעבודת הקודש בעת התפילות והשוה"ט.

סביב מקומו של מרן שליט"א הוקם כמדי שנה סוכה מיוחדת (חדשה) מקושטת בפרחים, כמנהג בית ישראל. כן העמידו ענפי אילנות ע"ג הבימה. וכמו כן הדביקו ה'רייזעלעך' כנהוג משנות דור.

בשעה 7.30 נכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה. קבלת שבת התפלל לפני העמוד הרה"ג רבי אהרן יוסף הלברשטאם שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב. בעת שזמרו 'בואי בשלום' רקד מרן שליט"א על מקומו בהתלהבות יתירה.

אחר תפילת ערבית ספרו ספירת העומר האחרונה - ספירת מלכות שבמלכות, ונשמע בהיכל קולו בקודש של כ"ק מרן שליט"א כאשר הוא משתפך ואומר החל מ'הנני מוכן ומזומן' וכו', ואח"כ הברכה על ספירת העומר בקול חוצב להבות אש. וספירת היום והשבוע בקול רעש גדול. אח"כ אמר מרן שליט"א הרחמן וכו', ומעיני הקודש זלגו דמעות כמים בעת אמירת 'רבונו של עולם'.

לאחר התפילה בשעה 9.45 הכריז הרב בערל שטמר על זמן עריכת השולחן הטהור וזמן תפילת שחרית ביום שב"ק. כן הכריז שיעברו כל הקהלה לברכת שלום עליכם, א גוט שבת וא גוט יו"ט למחרת בעצם יום השב"ק בשעה 7.45 אחה"צ.

אח"כ איחל מרן שליט"א לכל הקהל 'א גוט שבת'. בשעה 12.00 נכנס מרן שליט"א לעריכת השולחן. בהגבהת הכוס לקידוש כובד - הנגיד הרה"ח ר' יחיאל מיכל רוזנברג בונה ומקים היכלי תורה תפילה וטהרה דחסידי צאנז בכל מקומות מושבותיהם.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הגאון רבי קלמן מלר שליט"א ראש כולל ש"ס בירושלים, מה ידידות - הרה"ג רבי חיים יעקב ישראלי שליט"א מראשי ישיבת קרעטשניף, י-ה ריבון - הרה"ג רבי אהרן מוטצען שליט"א מירושלים נכד כ"ק מרן זי"ע, רננו צדיקים - הרה"ג רבי שלמה צבי גוטמן שליט"א מח"ס דברי שלמה. במהלך השוה"ט זימרו עוד הרבה ניגוני שבת וניגוני תורה.

בברהמ"ז על הכוס התכבד - הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ירושלים.

אחר ברכת המזון נערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להר"ר מרדכי שבתי גולדשטיין מפעיה"ק (ב"ר פסח ז"ל, וחתן להבחל"ח ר' שלמה זלמן וורובל מפעיה"ק), להר"ר אברהם שמעון פרידמן מפעיה"ק (ב"ר צבי אלימלך מיוניאן סיטי, וח"ר שמואל שלום גליק מפעיה"ק), להר"ר חיים ישראל לוק מחיפה (ב"ר מנחם מפעיה"ק), להר"ר מנחם לוי מחיפה (ב"ר משולם פייש אליעזר מפעיה"ק, וח"ר אליעזר מרדכי ישראלי מחיפה), להר"ר חיים ברוך ליפשיץ מפעיה"ק (בה"ר נפתלי מבית שמש, וחה"ר אברהם אבא פיליפ מפעיה"ק), ולהר"ר נחום

ובירכו ברכת המזון, כשעל הכוס מברך חתן השמחה נ"י. אחר שחילק מרן 'כוס של ברכה', קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה, ורקד ביחידות על מקומו ברוב התלהבות. וכן רקד הסב כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א.

לאחמ"כ עברו כל הקהל לברכת מזל טוב אל מול פני הקודש לרגל השמחות השרויות במעון הקודש. וחזר מרן שליט"א לביתו והתפללו מעריב.

שב"ק פר' נשא ה' סיון

החל משעות הצהריים המוקדמות של יום ו' ערש"ק החלו לנהור לעבר קרייתנו הק' אלפי חסידים ובני עליה, אנשי מעשה ועמך ישראל מכל קצוי הארץ, ובראשם עשרות רבנים גדולי תורה ויושבי על מדין מאנ"ש שליט"א, אשר עלו לרגל לשבות יחד בצילא דמהימנותא לרגל יום מתן תורה ויום השבת שקדם לה.

קהל האורחים הגדול שעלו לרגל לכבוד חג השבועות, התאכסנו במס' בנינים שהוכשרו ע"י היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז לקליטת ההמונים, וסעדו את סעודות השבת והחג אשר הוכן בהרחבה באולמות שבקרית החינוך. שבחים נקשרו להנהלת היכלי התורה והחסד ולכל העסקנים אשר עמלו ללא ליאות לרווחת האורחים לבל יחסר המזג במשך החג, הן בהכשרת ההיכל הגדול לתפילות ולשוה"ט, הן בהכשרת בניני הכנסת אורחים ללינה, והן בהכנת סעודות השבת והיו"ט בהרחבה, גם לרבות הגשת שתיה קרה וחמה במשך כל השבת והחג באולם 'זכרון אליעזר'. כן הובעו ברכות תודה קדם מנהלי 'מרכז החסד' על העמדת הבנין לרווחת העולים לשהות בצל הקודש.

סדרי לימוד מיוחדים לאלפי אנ"ש בחורים ואברכים נערכו ואורגנו ע"י ארגון החבורות 'בחצרות החיים' ביום שישי ערש"ק, וביום השב"ק שעות ספורות טרם התקדש החג. כאשר לאנ"ש האברכים והמבוגרים נקבעו סדרי הלימוד בהיכל הגדול, ולבחורי החמד בהיכל המתיבתא.

בצהרי יום השבת - ערב יום טוב, נערכה שיחת הכנה בהיכל המתיבתא ע"י ארגון החבורות - 'בחצרות החיים', לקראת האי יומא רבא יומא דעצרתא חג מתן תורתנו בצל הקודש, ונמסר מפי הרה"ג רבי אלימלך שימון שליט"א ר"מ בישיבת טשערנאביל בבני ברק.

ועד קביעת עיתים לתורה הוציא לאור לקראת יום השב"ק וחג השבועות חוברת מיוחדת ובו דפי הדף היומי במס' יבמות של ימים אלו, וסוגיות הש"ס בענין קבלת התורה, לרווחת קהל אנ"ש.

בשעה 7:25 יצא מרן שליט"א מביתו מעוטף בטלית לעבר היכל הגדול היכל רוזנברג. מרן שליט"א ישב ע"ג בימה מוגבהת בכל משך

ויינברג מפעיה"ק (ב"ר אלחנן מחיפה, וח"ר ברוך פרקש מפעיה"ק). וחילקו פירות לכל הקהל. השוה"ט הסתיים בשעה 2.30.

הפלפול היה ע"ד הילקוט (ריש פר' במדבר) בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן אמרו מה ראו להתקרב יותר מן כל האומות, סתם הקב"ה פיהן ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני שנא' ויתילדו על משפחותם, וכבר עמדו קמאי לבאר על מה ולמה נתקנאו אוה"ע בהם והרי גם להם ביקש הקב"ה ליתן התורה כמ"ש הופיע מהר פארן וזרח משעיר למו וכדרז"ל בריש ע"ז (דף ב' ע"ב), אלא שהם סירבו ומיאנו בעול תורה וא"כ מה להם להתאונן עתה, גם יל"ב תשובת הקב"ה הביאו לי סופר יוחסין וכו', מה ענין יחוס לקבלת התורה והרי למדונו חז"ל התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך (אבות, פ"ב מי"ב).

בגמ' ברכות (דף כ' ע"ב) דרש רב עזריא זמנין אמר לה משמיה דר' אמי זמנין אמר לה משמיה דר' אסי, אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך, אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, וכבר הלכו בה נמושות לבאר איזהו תשובה הוא בכך, אטו משום שהם מחמירים לדקדק ולברך משיעור כזית וכביצה שרי לישא להם פנים, גם יל"ד הלשון והם מדקדקים 'על עצמם', דהיה סגי לומר והם מדקדקים עד כזית ועד כביצה.

ונל"ב בדרך דרוש, דהנה בגמ' שבת (דף פ"ח ע"ב) כשעלה משה למרום אמרו מלה"ש לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו וכו' תנה הודך על השמים, אמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי והחזר להן תשובה וכו', ופירש השלה"ק (מסכת שבועות פרק תורה אור אות כ"ג, וע"ע בס' צמח דוד פר' יתרו) שטענת המלאכים היתה שאין לתת התורה לבנ"א בעלי חומר גשמי אשר עלולים בקל לחטוא ח"ו, וראוי יותר ליתן התורה למלאכי עליון דלא שייך בהם חטא, ע"ז א"ל הקב"ה

למשה החזר להם תשובה רצ"ל שיאמר להם שגם אם ח"ו יחטאו בנ"י יועיל להם תשובה לכפר עליהם, וזה שרמז במ"ש אחוז בכסא כבודי דהרי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא דף פ"ו ע"ב).

ועל כן מיד במתן תורה לבני ישראל הורה הקב"ה כי גם אם ח"ו יחטאו יהא להם תקנה בתשובה, וכאשר האריך בבני יששכר (מאמרי סיון, מ"ב אות ה'), במאה"כ ועתה אם שמוע וגו' (שמות יט, ה), דבני ישראל חששו ונתייראו לקבל את התורה דהרי התורה ומצוותיה הרחבים מיני ים, ואי אפשר ליצור חומר לעמוד בה בשלימות, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומצד הדין לא יועיל תשובה כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין דף ל"ב ע"ב), על כן הבטיחם השי"ת מראשית שיקבלם בתשובה, וז"ש ועתה אם שמוע וגו', ואין ועתה אלא לשון תשובה (ב"ר כא, ו), שבכל אופן ובכל מצב יועיל להם התשובה, עי"ש בדבה"ק והנפלאים באריכות. (וראה עוד עבודת ישראל, לשבועות, ד"ה ועתה אם שמוע).

וי"ל דמלאה"ש אשר רצו למנוע מתן תורה לבנ"י בטענה שעלול לחטוא, וכיון שנדחו דבריהם כי גם כאשר יחטאו יועיל להם תשובה שפיר ובכן ראויים לקבל התורה, אז חזרו מלאכי השרת וטענו מפני מה מועיל לבנ"י תשובה, וזה אשר שאלו היאך הקב"ה נושא פנים לישראל ליתן יד לשבים ולקבלם בתשובה.

ולכן שאלו דייקא היאך נושא פנים לישראל' דייקא, והיינו דאי' במד"ת (פר' האזינו) כתיב ישא ה' פניו אליך, וכתוב אחד אומר (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים, עשה תשובה נושא לו פנים, יכול לכל, ת"ל אליך ולא לאומה מעכו"ם, ועל כך שאלו למה הקב"ה נושא פנים רק לישראל שמועיל להם תשובה, וכי משוא פנים יש לפניו ח"ו.

והנה נודע קו' העולם במ"ש המד"ת דלאוה"ע לא מהני תשובה, הלא חזינן שגם אצל הגויים הועיל להם תשובה כגון אנשי גינווה וכדו' שהקב"ה קיבל תשובתם וביטל הגזירה, ותירץ המבי"ט (בבית אלוקים, שער התשובה פ"ד) דאמנם תשובה מועלת לכל יצור נוצר, אולם לבני

המפול' היאך בתשובה מאהבה זדונות נעשו זכויות, ולהאמור י"ל דכיון דענין התשובה הוא שהחטא מתבטל ברוב, ולשי' הרא"ש גם האיסור עצמו נהפך להיתר, ולכך כאשר האדם שב ומתחרט על חטאו או אז השי"ת ברוב רחמיו מבטל העבירות בתוך הזכויות באופן שיהא קמא קמא בטל ממילא נעשה החטא כמו הרוב שהם זכויות.

והנה נודע מה שדנו האחרונים אי בעכו"ם אזלי' בתר רוב, ובשו"ת חת"ס (יו"ד סי' י"ט ד"ה ועדיין אני) כתב בפשיטות דלא מהני בעכו"ם ביטול ברוב, דאחרי רבים להטות בישראל כתיב, וכ"כ במנחת חינוך (מצוה ב' ס"ק י"ב ומצוה ע"ח ס"ק ז') להוכיח מכמה דוכתא דלא אזלינן בת"ר, והאריך בזה בשד"ח (ח"ב, עמ' ה' מדפה"ס).

ובשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' ק"ד) נשאל דלכא' החת"ס סותר עצמו בהאי דינא, דבסי' ע' משמע דנקט דגם בב"נ אזלינן בתר רובא, ובסי' י"ט כתב בעצמו דלא אזלינן בתר רוב בב"נ עי"ש, וכתב והנראה לפענ"ד פשוט דגם בב"נ אזלינן בתר רובא וכו', ואין מזה קושיא על מ"ש הפמ"ג בסי' ס"ב ובכמ"ק דבגוי לא אזלינן בתר רובא, דהנה דברי רש"י בחולין דמפרש דביטול ברוב ילפינן מאחרי רבים להטות צ"ב דמה ענין ביטול להתם, התם אמרינן מסתמא הרוב כיוונו האמת לכך אמרינן אחרי רבים להטות והנשאר המיעוט כמאן דליתא, אבל כאן שמיעוט איסור בוודאי נתערב בתוכו מנ"ל דבטיל, ונראה דכוונת רש"י דכיון דבעינן דווקא ג' דיינים או לנפשות כ"ג, ואם נסתלק אחד מהם אין כאן דיינים ואפ"ה ביש מזכין ומחייבין אזלינן בתר רובא, א"כ ע"כ דאין הטעם דמיעוט כמאן דליתא דא"כ אין כאן כ"ג סנהדרין, וע"כ דהמיעוט בטל אצל הרוב ונתהפך להיות כמוהו, וא"כ שפיר ילפינן דה"ה לענין ביטול איסורין אע"ג דבוודאי יש איסור מ"מ בטל האיסור אצל ההיתר, וכל זה בישראל אבל בב"נ נהי נמי דילפינן דאזלינן בתר רובא, מ"מ אי אפשר למילף דיתבטל המיעוט אצל הרוב וכו' עי"ש, היוצא מדבריו דלגבי ב"נ לא שייך לומר דהמיעוט מתהפך לגמרי כמו הרוב.

מעתה מובן שפיר הטעם דלא מהני תשובה לעכו"ם, דכיון דיסוד הדבר דמועיל תשובה הוא

ישראל נוספה מעלת התשובה מאהבה אשר מועילה להפך הזדונות לזכויות כמבואר ביומא (דף פ"ו ע"ב), ובדבר זה לא יזכו בה ערלים, ורק לישראל עמו ניתן ענין זה שהעונות מתהפכין לזכויות, וזה הנשיאות פנים שמקבלין בני ישראל ולא עשה כן לכל גוי, וראוי לבאר טעם החילוק ביניהם כיון דגם לאו"ה מועיל תשובה, מדוע לא יועיל להם להפוך כזכויות.

ובמק"א אמרתי בזה מילתא בטעמא עפימ"ש בספר ברית שלום (סו"פ תשא) לפרש דברי הגמ' (ר"ה, דף י"ז ע"א) נושא עון ועובר על פשע, תנא דבי ר' ישמעאל מעביר ראשון ראשון וכן הוא המדה, עפימ"ד בע"ז (דף ע"ג ע"א) המערה יין נסך מצרצור קטן לבור אפי' כל היום כולו קמא קמא בטל, ובשו"ע יו"ד (סי' קל"ד ס"א) דיין נסך שנתערב ביין של היתר, אסור בהנאה, בד"א כשהורק היין המותר על טפה של יין נסך, אבל אם עירה יין נסך מצרצור קטן (פי' פך קטן) לתוך הבור של יין אפי' עירה כל היום כולו, ראשון ראשון בטל, והיינו משום דקי"ל מן התורה חד בתרי בטל. ושיטת הרא"ש בחולין (פ"ז הט"ז) דאם נתערב דבר מועט של איסור בתוך של היתר הכל מותר באכילה, ואפי' אותו חתיכה של איסור מותר לאכול, דמאחר שנתבטל ברוב, נהפך אותו איסור ונעשה היתר לגמרי כי כן גזה"כ, יעו"ש.

ולפי"ז י"ל כן בענין התשובה, דהקב"ה ברחמיו וברוב חסדיו רוצה לזכות את בריותיו ולהרבות הזכויות על העונות ואינו חפץ במיתת הרשעים, וכשהוא רואה שהזכויות והעונות שוין ושקולין, נוטל כל הזכויות בבת אחת ונותן לתוך המדה, ואחר כך נותן לתוכו העונות אחת אחת כדי שיהיה קמא קמא בטל, והעונות נעשים לזכויות כדין כל איסורין שבתורה דקימ"ל חד בתרי בטיל והאיסור נהפך לאחר, וזה שדרש ר' ישמעאל נושא עון רצ"ל דהקב"ה נוטל כל עון לעצמו ומבטלן בזכויות, ועי"ז עובר על פשע, וז"ש מעביר ראשון ראשון היינו דקמא קמא בטיל בזכויות, שהלא כך הוא המידה בכל התורה דאמרי' קמא קמא בטיל, משום דדבר תורה חד בתרי בטיל, עי"ש.

ולפי דבריו אמרתי מכבר לבאר מה דנתחבטו

(וכעי"ז במלה"ר, ספיד"א אות כ"ה).

וכבר הבאנו שכ"ה להדיא במאירי במס' חגיגה (דף ד' ע"א) שהביא פלוגתת הרשב"א והרמב"ם בדין ספיד"א, ובתו"ד כתב וז"ל אלא שיש ראייה לדעת שניה (דספד"א מה"ת לחומרא) ממה שאמרו בראשון של חולין מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא, ומאי קושיא אפ"י תימא דלא אזלינן בתר רובא הני שרו דכל ספק איסור מותר מה"ת, אלא מסתברא ספק תורה להחמיר מה"ת הוא ומש"ה אצטרכינן לרובא, ומ"מ יש לפרש זיל בתר רובא לעשותו היתר ודאי שהספק מ"מ אין הדבר ברור בו עכ"ל, והן הן דברי האחרונים הנ"ל.

נודע מ"ש הפר"ח (יו"ד סי' ק"י כללי ס"ס ד"ה ועוד כתב) דדין ספיד"א תליא אי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, דהנה הרשב"א (קידושין ע"ג ע"א) והר"ן (שם ט"ו ע"ב מדפי הרי"ף) הקשו לשי' הרמב"ם דספד"א מה"ת לקולא דילפינן ממה שהתירה התורה ספק ממזר, דהא בגמ' בעי תרי קהלי בממזר חד להתיר ממזר בשתוקי וחד להתיר שתוקי בישראל, ובהכרח דגזה"כ הוא ולא ילפינן מיניה לעלמא דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, וי"ל דהרמב"ם ס"ל דשפיר ילפינן מהתם דשנ"כ הבכ"א מלמדין, עי"ש, (ועיין או"ח פתיחה לקידושין אות כ"ז).

והנה כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (דרוש לפר' ויחי, הובא ביציב פתגם מהדו"ק פר' בחוקתי), ביאר דברי הגמ' בברכות הנ"ל ששאלו מלאכי השרת למה הקב"ה נושא פנים לישראל, ותו"ד דמלאכי השרת שאלו למה נושא פנים לישראל בכך שמתברכים ישראל בעוה"ז וכו', הרי נאמר בתורה אם בחקותי תלכו לקיים ואת מצוותי תשמרו אז ונתתי גשמיכם בעתם וגו' וישבתם לבטח בארצכם, והרי אין בני ישראל מקיימים כל המצוות בשלימות מדוע איפוא יתברכו בברכת שמים, דמלה"ש סברו דרק בקיום כל התרי"ג מצוות מגיע שכר, משא"כ אם לא קיימו הכל בשלימות אינו בדין שיקבלו גמול בעוה"ז.

[יש לבאר הדברים ע"ד מ"ש המפ"י בהא דשכ"מ בהאי עלמא ליכא, הרי אמז"ל דהקב"ה מקיים מצוות התורה (מד"ר משפטים פ"ל ס"ט) וכתוב לא תלין פעולת שכיר וגו' וביומו תתן

מדין ביטול ברוב, דהעונות בטילות ברוב זכויות, והרי דין רוב שייך רק בישראל לכך אינו בדין דעכו"ם יתכפר להם החטא. וגם כאשר השי"ת ברחמיו מכפר להם בתשובה מעלייתא כמו שעשו אנשי ננוה, מ"מ אין בכח התשובה להפוך אצלם את הזדונות לזכויות, שהרי בעכו"ם ליתא הך דינא דמיעוט האיסור נהפך להיתר, וממילא דלא שייך אצלם דב"ז שיתהפך הזדונות לזכויות, ורק אצל ישראל עם קרובו דגלי בהו קרא דהמיעוט נהפך להיות כהיתר, בהם ראוי לומר כפי הדין שהזדונות נעשין כזכויות, ודו"ק.

והנה נודע מש"כ בשו"ת ברית אברהם (יור"ד סי' כ"ד אות א') דהאי מילתא אם בב"נ אזלינן בתר רוב, תליא בפלוגתת הראשונים בדבר דאזלינן בת"ר אם הוי בירור גמור ובגדר וודאי, או דהו"ל רק הנהגה מגזיה"כ הגם דעדיין ספק הוא, דהתוס' בב"מ (דף ו' ע"ב) בהא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין, הקשו (ד"ה קפץ) תימא דליבטל ברובא וליחייבו כולהו במעשר, ובשיטמ"ק הביא מהרא"ש מפלוזי שתירץ דאפי' כשבטל ברוב לא נפיק מכלל ספק, ועשירי וודאי אמר רחמנא ולא ספק עי"ש, וכתבו האחרונים דהתוס' מיאנו בזה דס"ל דרוב הוי וודאי גמור והו"ל בכלל עשירי וודאי, ובאשר לכך אי נימא דרוב הו"ל בירור בוודאי והיינו דהרוב מברר המציאות, א"כ ליכא שום סברא לחלק בין ב"נ לישראל, משא"כ אי נימא דרוב הו"ל רק הנהגה דחידשה תורה דניזל בתר רוב אע"ג דלא יצא מכלל ספק א"כ י"ל דרק בישראל חידשה התורה דניזל בתר רוב ולא לגוים, יעו"ש ודו"ק.

והנה הקשו המפ"י על שיטת הרמב"ם דספד"א מה"ת לקולא א"כ למ"ל כל הני ילפותות (חולין דף י"א) דאזלינן בתר רובא, תיפוק"ל דבלא"ה כל ספק שריא מה"ת, ותל' בשו"ת נחלת יוסף (סי' נ"ה אות י') די"ל דאיצטריך להורות דסמכינן על הרוב אפ"י לכתחילה משום דרוב הוי בגדר וודאי גמור, ואפ"י היכא דאיכא לברורי סמכינן על הרוב, אמנם כ"ז רק אי נימא דספיקא מה"ת לקולא, משא"כ אי נימא דספד"א מה"ת לחומרא א"כ להא גופא איצטריך קרא לאשמועינן דסמכינן על הרוב אע"ג דעדיין לא נפק מכלל ספק עי"ש,

גם באכילה לחוד סגי לחייבו מה"ת, ובכזית גרידא שיעור אכילה יהא בו חיוב ברכהמ"ז דבר תורה, דקרא משמע או אכילה או שביעה (ועיין מג"א סי' קצ"ז סקי"ב, ומה שדנו בזה האחרונים המנ"ח מצוה ת"ל, האמרי ברוך חסל"א ועוד, הובאו דבריהם בספרי המלקטים). וע"ד פלפול י"ל דהא מילתא תליא בהך פלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן אם בעינן קרא לחלק, דאם לחלק צריך קרא דרשינן ואכלת ושבעת גם שניהם יחד, ואם לא בעינן קרא לחלק מפרשינן ואכלת או ושבעת שגם בחדא מינייהו יש חיוב דאורייתא לברכת המזון.

ולפי"ז מובן היטב דזה אשר השיב השי"ת למלאה"ש, כאשר טענו כי בני" לא קיימו כל המצוות כולם ואין ראויים ליתן שכר, וע"ז א"ל הקב"ה אני אמרתי ואכלת ושבעת שצריך אכילה ושביעה, ואפ"ה הם מדקדקים על עצמם ומחמירים לפרש הקרא דאו או קאמר, שצריך לברך או באופן של אכילה או באופן של שביעה, וגם בשיעור אכילה בכזית אף בלא שביעה מברכים ברכת המזון, דמחמירין על עצמם גם אליבא דמ"ד דלא צריך קרא לחלק, ולזה אנהוג בהם מדה כנגד מדה לישא להם להם פנים, דאע"פ שלא קיימו כל המצוות כולם לא אמנע מלהריק עליהם ברכת שמים, כיון שעכ"פ מקיימים במקצת אם בחוקתי תלכו או את מצוותי תשמרו, עכתוד"ק.

וכע"ז פי' החת"ס בתשו' (חאו"ח סי' מ"ט) לאידך גיסא, דהנה יל"ב מ"ש שהם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, דלכאו' כיון שנאמר בתורה ואכלת ושבעת וברכת, דבעינן שיעור שביעה כדי להתחייב בברכה, א"כ האיך יכלו חכמים להחמיר שיברכו גם בפחות מכך, הרי במקום שבאת להחמיר הוי בכך קולא גדולה שמוציא ש"ש לבטלה. וכתב דכיון שמה"ת מחויבין בברהמ"ז תיכף כאשר שבעים גם בפחות מכזית או כביצה, א"כ כאשר נתקיים הברכה של 'אוכל קמעא ומתברך במעיו' חייבין מיד בברהמ"ז מה"ת.

ועל זה אמרו דאע"פ דמן הדין היו יכולים לברך ברהמ"ז אף בפחות מכזית שהרי שבעו, מ"מ החמירו על עצמם לאכול יותר עד כזית

שכרו, וא"כ היאך משהה שכר המצוות לעוה"ב, ות"י דדין שלנו לגבי הקב"ה ה"ה כמי שקיבל מלאכה בקבלנות שאין לו שכר אלא כשגמר כל מלאכתו, דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, לכך רק אם מקיים האדם כל מצוות התורה מגיע לו שכר, וכיון שזה א"א ממילא דלא שייך שום תביעה לקבלת שכר, עיין תולעת שני (סוף פר' עקב, דף קס"ד ע"א), ועד"ז סברו מלאה"ש דרק כשיקיימו כל תרי"ג מצוות שנצטוו בהם, בכה"ג הוא שראוי לשלם להם שכר].

וי"ל דדב"ז אם אין ראוי לקבל שכר אא"כ קיים כל המצוות, תליא בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן אם בעינן קרא לחלק ובלא"ה שניהם כאחד במשמע, או דכל אחד בפני עצמו משמע עיי"ש, דהמלאכים סברו דבעינן קרא לחלק, ומ"ש ואת מצותי תשמרו היינו שיקיימו כל המצוות, אז ונתתי גשמיכם בעתם וגו', אבל אי נימא דאין צריך קרא לחלק דבכל התורה כל אחד בפני עצמו במשמע, י"ל דאת מצותי תשמרו, היינו דאפי' בשביל מקצת מן המצוות יקבלו שכר.

והנה הפרי מגדים (או"ח סי' ר"י בא"א סק"א) נסתפק במי שאכל מעט מעט ביותר מכדי אכילת פרס אלא שאכל עד ששבע, אם חייב בברכהמ"ז מה"ת, די"ל דאע"ג דבעלמא קיי"ל דאכילה יותר מכדא"פ אינו מצטרף לשיעור אכילה, מ"מ כאן הרי קרינן ביה ושבעת, וי"ל דדווקא במידי דבעינן אכילה קיי"ל שרק באכילת כזית בשיעור כדי אכילת פרס חשיב אכילה וביותר מכדא"פ אין מצטרף, משא"כ לענין ברהמ"ז דקפיד קרא אשביעה כל שאכל ושבע במשמע אף שאכילתו לא היתה כדי אכילת פרס עיי"ש, והו"ד במשנה ברורה (שם סק"א), ובשעה"צ שם ביאר דהפרמ"ג נסתפק בזה, דאפשר דאף שיש כדי שביעה וקרינן ביה ושבעת, מ"מ ואכלת נמי בעינן וכשאינו בכדי אכילת פרס לא מקרי אכילה, עיי"ש.

ויסוד הספק בזה, הוא בפי' הכתוב ואכלת ושבעת וברכת וגו' אם בעינן תרוויהו דווקא אכילה וגם שביעה, או דמשמע כל אחד בפני עצמו שמחויב לברך, או באכילה לחוד בלא שביעה, או בשביעה בלעדי אכילה, ולפי צד זה דבשביעה לחוד מתחייב בברכה מה"ת, ממילא

כלשון בנ"א, ור"ש האי היא מיבעי ליה לרבות שוגג אנוס ומוטעה, ור' יוסי מהוא ההוא, ור"ש הוא ההוא לא דריש עי"ש בסוגי', ומבואר דלמ"ד דרב"ת כלבנ"א ולא דרשינן איש איש בההכרח דדרשינן הוא ההוא, משא"כ אי לא דב"ת כלבנ"א ודרשינן איש איש הוא ההוא לא דרשינן.

ובקידושין (דף מ"ג ע"א) פריך דנילף דיש שליח לדבר עבירה ממעילה, ומשני הו"ל מעילה וטביחה ומכירה שנ"כ הבכ"א ואין מלמדין וכו', הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר, גלי רחמנא בשחוטי חוץ דם יחשב לאיש ההוא דם שפך הוא ולא שלוחו, ולמ"ד שנ"כ הבכ"א אין מלמדין הני ההוא ההוא מאי דרשי בהו, חד למעוטי שנים שאוחזין בסכין וחד הוא ולא אנוס הוא ולא שוגג הוא ולא מוטעה, ואידך מהוא ההוא, ואידך הוא ההוא לא דריש, והעולה מזה דמ"ד שנ"כ הבכ"א מלמדין בהכרח דדריש הוא ההוא, ומ"ד אין מלמדין ס"ל הוא ההוא לא דרשינן.

העולה משני הסוגיות דזבחים וקידושין דהא אי דברה תורה כלשון בנ"א תליא בכך אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, דאי דברה תורה כלשון בנ"א ולא דרשינן איש איש, וממילא דדרשינן הוא ההוא, וא"כ צ"ל דשני כתובים הבאים כאחד מלמדין כמ"ש בקידושין, משא"כ אם לא דברה תורה כלשון בנ"א ודרשינן איש איש, ומינה דהוא ההוא לא דרשינן, א"כ בהכרח דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, עי"ש (ועיין בזה לכ"ק אאדמו"ר זצלה"ה במנחת יהודה וירושלים פר' דברים). ובכן יבואר מאמר המדרש, דכאשר שאלו מלה"ש למה השי"ת נושא פנים לישראל דהיינו דרק לישראל מועיל תשובה ולא לאו"ה, השיבם הקב"ה וכי לא אשא פנים לישראל' דייקא, והרי כתיב בתורה ואכלת ושבעת וברכת ומ"מ מחמירים על עצמם להוסיף ולאכול עד כזית ועד כביצה, ואע"פ שכבר שבעו כמש"כ החת"ס, כי רצונם להחמיר כמ"ד דלחלק צריך קרא דשניהם כאחד במשמע וצריך גם שיעור אכילה, מעתה בדין הוא להתנהג עמהם במדה כנגד מדה, דממה שהם מחמירים כמ"ד דלחלק צריך קרא, נמצא דלא דב"ת כלשון בנ"א, ובהכרח דדרשינן נמי

וכביצה בכדי שיהיה בכלל אכילה, דאכילה הוא ככזית, כי עשו לפנים משורת הדין לאכול יותר ממה שצריכים, וז"ש הקב"ה איך לא אשא להם פנים והם מדקדקים היינו שמחמירים על עצמם ומוסיפים הידור וגדר שלא לברך עד שיאכלו עד כזית ועד כביצה, עכתו"ד ודפח"ח.

ולהנ"ל נמצא דבמה שהחמירו לא להסתפק במה ששבעו ע"י אכילה קמעא והו"ל בכלל 'ושבעת', אלא הוסיפו לאכול בשיעור כזית שהוא בגדר אכילה להיות בכלל 'ואכלת', והיינו כי הם רצו להחמיר כמ"ד דלחלק צריך קרא, וא"כ צריך הן ואכלת והן ושבעת, לכך החמירו לאכול כזית שיהא גם בגדר אכילה אע"פ שכבר שבעו.

ובסנהדרין (דף פ"ה ע"ב) ת"ר אביו ואמו קלל לאחר מיתה וכו', הניחא לר' יונתן דמייתר לה קרא אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר, דתניא איש איש מה ת"ל איש איש לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס, אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו, אביו שלא אמו אמו שלא אביו מנין, ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה, ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד ואחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדיו, מנ"ל, נפק"ל מומקלל אביו ואמו מות יומת, ואידך ההוא מיבעי ליה לרבות בת טו"א ותיפק"ל מאיש איש דברה תורה כלשון בנ"א. מבואר מזה דאי אמרינן לחלק לא צריך קרא, א"כ דרשינן ממקלל אביו ואמו לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס, ולא דרשינן איש איש דאמרינן דברה תורה כלשון בנ"א, משא"כ אי אמרינן לחלק צריך קרא, ע"כ דלא דברה תורה כלשון בנ"א.

עוד נקדים מ"ש האור חדש (פתיחה למס' קידושין אות כ"ח) דהך מילתא אם דברה תורה כלשון בני אדם תליא בפלוגתא אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, וזה עפמ"ד בזבחים (דף ק"ח ע"ב) ת"ר איש איש מה ת"ל (ויקרא יז, יח. איש איש מבית ישראל וגו' אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה' ונכרתה האיש ההוא מעמיו), לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין וכו' דברי ר' שמעון, ר' יוסי אומר ההוא אחד ולא שנים, א"כ מה ת"ל איש איש דב"ת

ח"ו ייכשלו בחטא יוכלו לתקן הכל ע"י תשובה וכנ"ל, ואשר לא עשה כן לכל גוי כי להם לא ניתן כח לשוב למוטב, על כך באו לקבול מדוע לא ניתנה גם להם כח התשובה על חטאתם כאשר ניתן לבני ישראל, וזה שאמרו מה ראו אלו להתקרב יותר וכו', ע"ד מאה"כ דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, וכן דרשו חז"ל ברכות (דף ל"ד ע"ב) קרא שלום לרחוק ולקרוב, דקרוב קאי על בעל תשובה, דרק להם מועיל תשובה.

וי"ל עוד שלזה נתכוונו לומר מה ראו אלו להתקרב, היינו מה ראו עוונות הללו שנכשלו בהם בני ישראל להתקרב אל הקדושה, ושיהפכו הזדונות לזכויות, וכדין תשובה מאהבה שלבני ישראל זדונות נעשין כזכויות, וזו מעלה יתירה לישראל יותר מכל האומות, וכמש"כ במבי"ט הנ"ל שאין מעלה זו לאומות העולם.

מיד סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו ספר יוחסין כדרך שמביאין בני, כי בבני ישראל מצינו ששייך בהם יחוס, ומהא נפק"ל דאזלינן בתר רובא כדכתיב מכה אביו ואמו, ולכן מתייחסים המה למשפחותם לבית אבותם, מעתה דרק בבנ"י אזלינן בתר רוב לכך בדין הוא שמועיל בהם תשובה ע"י ביטול העוונות ברוב מצוות, לא כן אצלכם דלא שייך כלל לדון בתר רוב, ודו"ק.

*

ואפ"ל עוד עד"ז באו"א, עפי"ד המפו' (יד אבשלום ריש פר' בראשית, מטה אהרן על הגש"פ, חלוקא דרבנן דף פ"ח ע"ב) דבדין הוא דרק לבנ"י מהני תשובה, משום דישראל קדמו לעולם כדאי' בפסחים (דף נ"ד ע"א וכו"ה בב"ר פ"א ד), וכן תשובה קדמה לעולם כדאי' שם, מדכתיב (תהלים צ) בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ואותה השעה תשב אנוש עד דכא וגו', לכן דווקא לבנ"י שקדמו לעולם יש להם שייכות עם התשובה, משא"כ לאוה"ע אין מועיל תשובה, עי"ש.

ויש לבאר הדברים עפמ"ש במרגניתא דרב (הפטורה ליוהכ"פ, סו"פ ברכה) דלפי המזלות לא מועיל תשובה, לכן לא מהני תשובה לאוה"ע כי המה תחת ממשלת המזלות, וזה ע"ד מאה"כ הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו' כי לא ישא לפשעכם (שמות כ"ג, כ"א), ואמנם בנ"י אחוזתם למעלה מן

איש איש דשחוטי חוץ לרבות שנים שאחזו באבר, וצ"ל דלא דרשינן הוא ההוא, מעתה בהכרח דהא דאין שלד"ע ילפינן ממעילה וטביחה ומכירה דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, וא"כ לא ילפינן מספק ממזר להקל בספיקא, ונקטינן דספיקא מה"ת לחומרא, והי"ט דצריך קרא דסמכינן על הרוב אע"פ דלא יצא עדיין מגדר הספק, וממילא דרק בישראל אזלינן בתר רוב ולא באוה"ע, לכך בדין הוא דרק בישראל מועיל תשובה לבטל העוונות ברוב, ודו"ק.

*

עד"ז יל"פ גם דברי הילקוט דנתקנאו אומות העולם ואמרו מה ראו להתקרב יותר מן כל האומות, דהנה בגמ' חולין בסוגי' דרוב (דף י"א ע"ב) יליף רב מרי הא מילתא דאזלינן בתר רוב, דאתיא ממכה אביו ואמו דאמר רחמנא קטליה וליחוש דילמא לאו אביו הוא, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, ורו"ב אחר הבעל, וקאמר בגמ' ממאי דילמא כגון שהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורים, אפ"ה אין אפוטרופוס לעריות.

ובתוס' שם (ד"ה כאן) הקשו דהו"מ למדחי דלמא משום דאזלינן בתר חזקה, דהעמד האם בחזקת צדקות, עי"ש בתוס' שלא תירצו על קו', ובמהרש"א כתב דצ"ל דליכא חזקה להעמיד האם בחזקת צדקות, דאימא נמי דנאנסה האם, וע"כ משום דאזלינן בתר רוב, עי"ש ובמהר"ם.

ולכאו' יש ליישב קו' התוס', עפי"ד הפני יהושע בגיטין (דף י"ז ע"א) דיסוד חזקת צדקות מיוסד על דין רוב, דכיון דרוב ישראל כשרים ועמך כולם צדיקים, לכן אזלינן בתר רוב ותולין אותו דהוא מרוב כשרים, ולכן אית ליה חזקת צדקות, ולפי"ז א"ש קו' התוס' דאין לדחות ולומר דמשום חזקת צדקות הוא, ולא משום דאזלינן בתר רו"ב אחר הבעל, כיון דכל דין חזקת צדקות הוא ג"כ מדין רוב, וא"כ מכח זה נמי מוכח דאזלינן בתר רוב, [שוב הראוני שכבר העירו בזה האחרונים, עי' שושנת העמקים כלל י"ב ד"ה מדבריו, חי' פני אריה להגאון מפלאצק בחולין שם, שו"ת נחלת דוד סי' כ"ו], ודו"ק.

ולכן כאשר ראו אוה"ע שמיד בעת מתן תורה לבני ישראל הובטח להם על התשובה, שגם אם

ומעתה דלחלק צריך קרא עכצ"ל דדרשינן איש איש, ודרשינן נמי איש איש דשחוטי חוץ לרבות שנים שאחזו באבר, ומינה דלא דרשינן הוא ההוא, והא דאין שלד"ע ילפינן ממעילה וטביחה ומכירה דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, מעתה אין ללמוד דמכשף בסקילה מאוב וידעוני ובהכרח דילפינן לה מסמוכין, ומינה דתשובה קדמה לעולם, מעתה בדין הוא שרק בנ"י אשר גם הם קדמו לעולם יש להם אחיזה ושייכות למדת התשובה.

על כן כששאלו אוה"ע מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, וכנ"ל שטענו למה ניתן כח התשובה לבני ישראל בעת מ"ת ולא עשה כן לכל גוי, סתם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין כדרך שמביאין בני וכו', דכן ראוי הוא להם לקבלם בתשובה בדין, שהרי המה זרע אברהם המתייחסים אליו, ובגמ' שבת (דף קנ"ו ע"א) מנין שאין מזל לישראל שנאמר ויוצא אותו החוצה, אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע בן ביתי יורש אותי, א"ל לאו כי אם אשר יצא ממעיך, אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, א"ל צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל, מאי דעתיך דקאי צדק במערב מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח, והיינו דכתיב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, עי"ש, הרי שמאז אברהם אבינו נקבע דבר הזה שבנ"י אינם תחת המזלות, לכך שפיר מועיל בהם תשובה, כי קודמים לעולם, לא כן או"ה אשר הם תחת שליטת המזלות אין בדין שיועיל להם תשובה, ודו"ק.

*

ויתכן עוד בזה, עפי"מ דנודע מה שחקרו הקדמונים היאך מהני תשובה והרי כבר נעשה הפגם והקלקול, והמורד במלכות חייב מיתה וא"כ מה תועלת התשובה, ואמרת מכבר די"ל עפי"מ"ש החיד"א (ראש דוד פר' ואתחנן, דבש לפי מער' שמירה) בשם רבני אשכנז, ומקורו טהור בספר עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו (מאמר חקור דין ח"ג סי"ד), שיש אמתלא ישרה להמליץ טוב על בני ישראל לפטרם מן העונש, כי חיובם של בני ישראל שצריכים לשמור התורה והמצוות הוא מגדר דיני השומרים, וכמו"כ

המזלות לכך שפיר מהני להם תשובה לכפר בעדם, עי"ש, וכע"ז כתב בכרם חמד (סו"פ נח, בשם ס' קרבן שבת).

והא דאין מזל לישראל, כתב בברית שלום (סו"פ וישלח) דהיינו משום דבנ"י עלו במחשבה תחילה, והו"ל כאילו נבראו קודם למזלות לכך אין המזל שולט עליהם עי"ש, ובאשר לכך מובן דמהי"ט מהני תשובה רק לישראל שקדמו לעולם, והבן.

ואולם הת"ק במד"ר שם, מנה רק ששה דברים שקדמו לעולם ולא מנה את מדת התשובה עי"ש, וכתב ביפה תואר שם, דפליגי בכך אי דרשינן סמוכין, דת"ק לא דרש סמוכין לכך לא מנה תשובה בהדי אינך, ור' אהבה בר"ז דריש סמוכין עי"ש, נמצא דאי דרשינן סמוכין ותשובה קדמה לעולם בדין הוא שיועיל תשובה רק לישראל, אבל אי לא דרשינן סמוכין ולא קדמה תשובה לבריה"ע אין מקום לחלק בין ישראל לאוה"ע.

ובסנהדרין (דף ס"ז ע"ב) יליף בן עזאי דמכשפה בסקילה דנאמר מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשף בסקילה, א"ל ר' יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא לזה בסקילה (פרש"י ר"י לא דריש סמוכין), אלא אוב וידעוני בכלל מכשפים היו ולמה יצאו להקיש עליהן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה וכו', ופרכינן לר' יהודה ליהו אוב וידעוני שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, א"ר זכריה עדא אמרה קסבר ר"י שנ"כ הבכ"א מלמדין, היוצלמ"ז דלמ"ד דלא דרשינן סמוכין בהכרח דס"ל שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, משא"כ למאן דדרש סמוכין ס"ל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.

ובכן יבואר דברי המדרש דכאשר שאלו מלה"ש למה השי"ת נושא פנים לישראל דהיינו דרק לישראל מועיל תשובה ולא לאו"ה, השיב להם הקב"ה וכי לא אשא פנים לישראל דייקא, והרי כתיב בתורה ואכלת ושבעת וברכת ומ"מ מחמירים על עצמם לאכול עד כזית ועד כביצה אע"פ שכבר שבעו, כי מהדרים להחמיר כמ"ד דלחלק צריך קרא וצריך הן שביעה והן אכילה,

ואשמור לך הו"ל שומר שכר (ב"מ דף פ' ע"א), ודוקא שמור לי היום ואשמור לך למחר, אבל שמור לי ואשמור לך תיכף פטור, דמיקרי בעליו עמו כיון שהבעלים עמו במלאכתו, ודוקא שהבעלים שאולים אצלו בשעה שקנה הפקדון לשמירה, אבל קנה הפקדון היום ואחר כך שאל או שכר את הבעלים לא מיקרי בעליו עמו, עיין טוש"ע (חו"מ סי' רצ"א), וז"ש ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך מאז, וא"כ שפיר הו"ל בכלל בעליו עמו דפטור. וזה שאמרז"ל (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, כי אילו היו עוסקים בתורה היו פטורים מדין שמירה בבעלים, עי"ש.

על דרך זה פי' בתולדות יצחק (ס"ו פ' ויגש) מאה"כ (שמות לד, ט) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ה' ילך נא ה' בקרבינו כי עם קשה עורף הוא, וסלחת לעוונינו ולחטאתינו ונחלתנו, דהכוונה בזה דמאחר שהם עם קשה עורף א"כ בוודאי יחטאו לכן כאשר ילך ה' בקרבם בוודאי יסלח לעוונם מדין פשיעה בבעלים, וזהו הנאמר (שמות כג, כ-כא) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך וגו', השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעיכם וגו', ותמוה וכי על שישלח מלאך עמהם משום כך לא יסלח לפשעם, ולהאמור ניחא דכאשר יונהגו ע"י המלאך לא יהיו בדין פשיעה בבעלים, דרק כשהקב"ה ינהלם שייך בהם דין פשיעה בבעלים, עי"ש בתולדות יצחק.

מעתה י"ל דזהו בחי' התשובה שבכך השי"ת מתקרב אל האדם כמ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' תשובה ה"ו וה"ז) בלשון קדשו, גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנא' שובה ישראל עד ה' אלוקיך ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאווי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד וכו', כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל, שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם צועק וכו', והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלוקיכם וגו', עכ"ל הטהור. לכך כאשר שב החוטא בתשובה

הקב"ה הוא שומר לישראל כמ"ש (דברים ר"פ עקב) ושמר ד' אלוקיך לך את הברית ואת החסד, א"כ הוה כשמור לי ואשמור לך, דהוי כשמירה בבעלים דפטור מאונס ומגניבה ואבידה, דפטור השואל על אונסו, מעתה גם אם ח"ו נתרשלו בשמירת המצוות יש לדונם בדין שמירה בבעלים דפטורים מלשלם, (ראה שם שמואל הקדמון פר' מצורע בשם הש"ך על התורה, שלה"ק מסכת פסחים מצה עשירה, ד"ה הנה סוד הקרבן, ברכת שמואל פר' תצא).

עד"ז מתאמר בשם הרה"ק מרוזין זי"ע שפירש מאה"כ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו, היינו דכיון שה' אלוקיו עמו א"כ יש לנו דין שמירה בבעלים וממילא דפטורים על החטא, ולכן לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

וכעי"ז כתב באגרא דכלה (ריש פר' עקב) לפרש הסמוכין דר"פ עקב, והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם, ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, לסו"פ ואתחנן, ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם, דהנה דרז"ל (עירובין דף כ"ב ע"א) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, נמצא דיש לבני"י דין שומר שכר שמתחייב באונס קל כגון גניבה ואבידה, מכש"כ שמתחייב בפשיעה, וענין השמירה לכל דבר הוא כפי המצטרך כגון כספים אין להם שמירה אלא בקרקע וכל ענין לפי חשיבותו כידוע, והנה בדברי תורה כתיב (משלי כג ה) התעיף עיניך בו ואיננו, והאיך אפשר לילוד אשה לבל יחטא ויפשע, ועל זה יפול לב אדם הלא ח"ו אייגע לריק בשמירתו, וא"כ חלילה יאמר טוב יותר שלא אקבל השמירה.

לזה אמר הכתוב ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים, אתה מחויב לקבל עליך השמירה, ואל יפול לבך עליך הלא לדברים חשובים כאלו צריכים שמירה יתירה, ובאם לא אשמור כפי חשיבותם הנה אקרא פושע ואתחייב, באשר לכך אמר הכתוב והיה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, וקי"ל דשמור לי

דווקא שם דהיינו לדרוש גם לפני פניו, ומהאי טעמא עצמו נמי דרשינן סמוכין, אבל למ"ד דאין מקרא נדרש לפני פניו א"כ כל פסוק נכתב במקומו ואין מקום לדרוש כלל סמוכים עי"ש, (וכ"כ בס' מאמר מרדכי פר' שופטים).

ובכן יבואר דכאשר שאלו מלה"ש למה השי"ת נושא פנים לישראל דרק לבנ"י מועיל תשובה ולא לאו"ה, ע"ז השיב להם הקב"ה וכי לא אשא פנים לישראל דייקא, והרי כתיב בתורה ואכלת ושבעת וברכת ומ"מ מחמירים על עצמם עד כזית ועד כביצה, אע"פ שכבר שבעו, כי רצונם להחמיר כמ"ד דלחלק צריך קרא דצריך הן אכילה והן שביעה, ומעתה דלחלק צריך קרא עכצ"ל דדרשינן איש איש, וא"כ לא דרשינן הוא ההוא, וצ"ל דהא דאין שלד"ע ילפינן לה ממעילה וטו"מ דשנ"כ הבכ"א אין מלמד, מעתה אין ללמוד דמכשף בסקילה מאוב וידעוני ובהכרח דילפינן לה מסמוכין, ומעתה דדרשינן סמוכין א"כ מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, ומינה דגם פשיעה בבעלים פטור, לכך שפיר מועיל תשובה לכל עדת בני"י כי מצד הדין פטורים, ודו"ק.

והנה בגמ' קידושין (דף ע' ע"ב) א"ר חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנאמר (ירמיה לו, כז) בעת ההוא נאום ה' אהיה לאלקים לכל משפחות ישראל לכל ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות (פרש"י משפחות ישראל שהם ישראל גמורים), והמה יהיו לי לעם, וביאר בישמח משה (פר' יתרו, ד"ה אתם ראיתם) דהכתוב ממעט רק את אוה"ע כדמוכח בגמ' שם אבל כל זרע בית ישראל המה מיוחסים שהרי מתייחסים אל אבות העולם, עי"ש.

והן הן הדברים שהשיב הקב"ה כאשר טענו אוה"ע מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, דמפני מה ניתנה בחי' התשובה רק לבני ישראל בלבד, א"ל הקב"ה הביאו לי ספר יוחסין וכו', רצ"ל דרק בבני ישראל שהמה מיוחסין שייך בהם השראת השכינה וממילא נדונין בדין שמירה בבעלים, לכן בדין מועיל להם התשובה לסליחה וכפרה, ודו"ק.

שלימה, ומתחרט על חטאו, השי"ת ממליץ עליו לומר כי מעולם לא נתרחק ממנו, והיה רק דמיון של הסתרה, ובאמת היה תמיד בצל כנפי השכינה והוי בדין בעליו עמו דפטור.

וביתר שאת י"ל כיון דאצל השי"ת שהוא למעלה מן הזמן לא שייך קדימה ואיחור, וע"ז מורה שם הוי"ה הרומז להיה הוה ויהיה דהעבר והעתיד וההוה הכל כאחד (עיין יש"מ פר' וארא), ונמצא דעי"ז ששב בתשובה הרי הקב"ה נוהג עמו בבחי' הוי"ה שהעבר והעתיד כאחד הם, וממילא נחשב כאילו מעיקרא בעת חטאו היה דבוק בהשי"ת וממילא נפטור מדין בעליו עמו.

לכן הביא הרמב"ם בלשונו הזהב מקרא זה, אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, דהיינו אל בחי' הוי"ה ב"ה, וממילא נידון כאילו למפרע מאז ומעולם תמיד היה ה' עמו ובגדר בעליו עמו לפוטרו מדין שמירה בבעלים, ויומתק בזה מאה"כ לא הביט און ביעקב וגו', והיינו מדין שמירה בבעלים כמ"ש הרה"ק מרוזין, אלא דהרי המקטרג יוכל לטעון דע"י החטא נפרד מן השי"ת, עז"א הוי"ה אלוקיו עמו, בבחי' שם הוי"ה למעלה מן הזמן, ובכן ע"י התשובה נתברר שלא נתרחק מעולם, והבן.

והנה מליצה זו לפטור את בני"י מדין שמירה בבעלים מהני לפטור באונס או בגניבה ואבידה, אך הנפש החוטאת בפשיעה מה תהא עליה, אלא דגם בענין פשיעה בבעלים פליגי אמוראי (ב"מ דף צ"ה ע"א) דאיכא למ"ד דפטור גם בפשיעה בבעלים, דקסבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, והא דכתיב אם בעליו עמו קאי גם אפשיעה דשומר חינום הנכתב לפני פניו, ואיכא למ"ד דעל פשיעה חייב גם כשהוא בבעלים דמקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו, ומ"ש אם בעליו עמו קאי רק על חיוב דשומר שכר דחייב בגניבה ואבידה ולא על פשיעה עי"ש.

ובערבי נחל (פר' בהעלותך דרוש תקנ"ט, ד"ה ועתה נבוא) ביאר דהך מילתא אי דרשינן אי מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, תליא בפלוג' אי דרשינן סמוכין, דטעמא דמאן דס"ל דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו, היינו משום דיש מקראות שלא נכתבו במקומן ובהכרח דיש ליתן טעם מדוע נכתב

דכשהאחד נופל ממדריגתו וחוטא ל"ע, הרי שהעצה היעוצה הוא שיקשר נפשו לאבות הק' ולמקור שורש מחצבתו להחזירו למוטב ולתקן את אשר חטא, אך לפעמים נפל כל כך עד שאין ביכולתו לקשר נפשו לאבות הק', וממילא אין עצה זו מועלת לנפשו להשיבו למקור שרשו, ואז מסייעהו הקב"ה ונותן לו זרעא מעליא בנים ובני בנים ההולכים בדרך ה', והם מעלים את אביהם שיחזור לשרשו.

וכבר ביאר מרן אאדמו"ר זצלה"ה (רעד"ר פר' נשא תשל"ה, נדפס בגליוני ד"ת גליון אלף תשכ"ט) במ"ש **נשא את ראש בני גרשון גם הם**, דקאי על אלו שנתגרשו מקדושה עליונה, ולא עוד אלא **לבית אבותם** שאף אבותם אינם רוצים לפרוש כנפיהם על בן נבל וכסיל, ואז העצה היעוצה היא **למשפחותם**, דהנה מצינו בחז"ל צד זכות על האדם מכח דלמא הוה ליה זרעא מעליא (עי' ב"ק דף קי"ט ע"א ועוד), ונודע בזה שיטת הב"ח והש"ך (יו"ד סי' קנט סק"ד ובמשנה למלך פ"ה מהל' מלוה ולוה ה"ב) בענין היתר הלוואה ברבית למומר, לחלק בין אם יצא מהכלל או עדיין דר בין היהודים דאז יתכן דנפקי מיניה זרעא מעליא. וזה שאמר, **נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם**, רצ"ל שתראה אם יימשך מהם שושלת ומשפחה חשובה, אם יגדל את בניו בדרכי השם שיהיו גדולים וטובים ממנו, שאז יקויים בו (תהלים מה, יז) תחת אבותיך יהיו בניך, וברא מזכה אבא (סנהדרין דף ק"ד ע"א), ועוזר השי"ת שגם האב מתעורר וחוזר ומתקשר לבית אבותם על ידי למשפחותם אלו הבנים, יעו"ש בדבה"ק.

ובזה יתבארו דברי קדשו של האוה"ח הק', שלכך נקט הכתוב וידבר פעם שניה, לצוות למשה רבינו ע"ה היינו הצדיק שינשא וירומם את בני גרשון גם הם, היינו הבעלי תשובה שנפלו ממדריגתם ונתגרשו מנחלת ה', שידעו כי לעולם לא אבדה תקוותם ואל יתיאשו ח"ו, או על ידי **לבית אבותם** שיקשר את נשמתם למקור שורשם ולאבות הק', או **למשפחותם** שישפיע להם זרעא מעליא בנים ובני בנים ההולכים בדרך ה' ויהא ברא מזכה אבא וכנ"ל, ועל כן נכתב וידבר בציווי נפרד שהצדיק ישים על לבו לרומם את בעלי

התורה היה עה"פ בפרשתן (במדבר ד, כב) וידבר ה' אל משה לאמר, נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם.

וכתב האור החיים הק', הוצרך לומר וידבר פעם שניה ולא הספיק במה שאמר וידבר ה' במספר בני קהת הקודם שבפרשת במדבר, לצד שבא לומר ענין אחר לבד המספר, והוא שינשא וירומם בני גרשון לערך בני מררי, וענין זה הוא דבר בפני עצמו וכו', לזה קרא לו דיבור בפני עצמו, עכל"ק, ועדיין צריך ביאור מדוע צריך לנשא את בני גרשון יותר משאר הלוויים.

בספה"ק יודעי בינה (להרה"ק הר"א מלאנצוט זי"ע בפרשתן) בפסוק הנזכר נשא את ראש וגו', כתב דנשא נוטריקון נו"ן ש'ל א'שרי, ורמז יש בדבר על דבריהם ז"ל במס' ברכות (ד, ב) אמר ר' יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתיב (עמוס ה, ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל וכו', אמר רב נחמן בר יצחק אפ"י הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש שנאמר (תהלים קמה, יד) סומך ה' לכל הנופלים, ע"כ דבריהם ז"ל. וזה הרמז כאן, 'נשא את ראש', היינו אותו נו"ן של אשרי שדוד המלך דילג עליו באותו מזמור, אך אח"כ נתקיים בו 'נשא את ראש בני גרשון', שאף אלו שנתגרשו מנחלת ה' כי יפול הנופל ממנו ונתרחקו ממחיצתו של הקב"ה, גם הם יזכו לנשיאות ראש וישובו אל השי"ת, עכ"ד עיי"ש.

ואפשר לבאר הדברים עפ"י מש"כ בספה"ק דברי יחזקאל עה"פ נשא את ראש בני גרשון גם הם וגו', ותוד"ק, ושמעתי פה קדוש מדבר מורי מו"ה צבי הירש הכהן מרימנוב, דמשה נקרא הצדיק ע"ד אמז"ל (שבת דף ק"א ע"ב) משה שפיר קאמרת, וגרשון הוא לשון גירושין, דהקב"ה מדבר אל הצדיק, נשא את ראש בני גרשון אלו הבנים שהם בעיני עצמם מגורשים ורחוקים מהקדושה, נשא את ראשם גם כן, וזהו גם הם, עכד"ק. וראה שם מה שאמר (הרה"ק משינאווא) אשר הרגיש שהאיר והעלה נשמתו באלו הדברים. עיי"ש.

עד"ז י"ל המשך הכתוב גם הם לבית אבותם למשפחותם, עפ"י מה דאיתא בספרים הק'

האחרון תהא נפילה גדולה שלא יוכלו לקום מעצמם, עד שהקב"ה הוא שיקימנו, ובלשון הזוה"ק "אלא קודשא בריך הוא יוחד בידהא, ויוקים לה, ויתפייס בהדה, ויתיב לה להיכליה, ותא חזי דהכי הוא, דהא כתיב, נפלה לא תוסיף קום, ועל דא כתיב, (עמוס ט, יא) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת, היא לא תוסיף קום כזמנין אחרנין, אבל אנא אוקים לה, ועל דא כתיב, ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת, אני אקים את סוכת דוד, מאן סוכת דוד, דא בתולת ישראל, הנופלת, כמה דכתיב נפלה, ודא היא יקרא דבתולת ישראל ותושבחתא דילה, ודא אוליפנא בההיא שעתא וכו' ע"ש.

דבר זה נאמר ברוח הקודש ע"י התנא האלקי רבי שמעון כי בעקבתא דמשיחא יהיו בני ישראל במצב גרוע ביותר, כאותו אדם זקן בא בימים שנפל ואין בכוחו להגביה את עצמו, ורק כאשר יבוא אחד לעזרו ולסייעו אז יכול לקום על משענתו, כמו"כ בני זרע קודש ירדו ויפלו ברשת היצה"ר עד שיתרבה הזוהמא כ"כ שלא יוכלו מעצמם להתעלות כראוי, ואז יתעורר עליהם רחמי שמים ויאמר הקב"ה 'אנא הוא דמוקים להון', וישלח לנו את אליהו הנביא לעורר רוח טהרה ורוח תשובה עד שנשוב בלב ונפש לעשות רצונו ית"ש.

והנה אי' בתרגום ירושלמי (תרגום ירושלמי שמות יב, מב) דלעתיד לבוא יבוא משה ממדברא יחד עם אליהו, וי"ל דזהו הרמז בציווי הקב"ה למשה רבינו אשר יצטרף אל הגואל האחרון משיח צדקנו כי יחדיו יבואו לרומם את קרן ישראל, על כך נאמר למשה רבנו נשא את ראש בני גרשון שירומם את בני ישראל המגורשים והנפולים, כי הם אינם יכולים לקום בכוחם, וזה שרמז נש"א, נו"ן של אשרי, רמז עה"פ נפלה לא תוסיף וגו' המורה כי הקב"ה ירומם את בני ישראל מנפילתם כיון שאין יכולים לעשות כן בעצמם.

וי"ל עוד דהציווי היה לכל צדיק וצדיק בכל דור ודור, שיראו שלא לדחות שום נפש מישראל, ואדרבה להשפיע לנשא ולרומם את נפשות בני ישראל להשיבם למקור שורש מחצבתם, ושידעו שבכל מצב ואף אם נפלו ביותר לא אבדה

התשובה, שזהו ענין אחר לגמרי מבני קהת האמור למעלה.

ולפי"ז י"ל דכיון דבני גרשון רומזים על בעלי התשובה, שחטאו וירדו ממדריגתם ונתגרשו מעבודת ה' ונחלתו, ע"ז ציוה השי"ת למשה לנשאם ולרוממם שלא יאבדו לנצח ח"ו, אלא יפעל להכניס בהם רוח טהרה ויעורר בהם לב חדש ורוח חדשה לשוב את השי"ת לקבל עול מלכות שמים בתשובה שלימה.

על כן נאמר עליהם נשא וגו' וכמ"ש האוה"ח הק' 'וירומם את בני גרשון לערך בני מררי', היינו עפ"י מה שפי' רביה"ק הרר"א זי"ע בפרשתן ד'מררי' רומז על מי שמסגף עצמו בתעניתים בסיגופים המרים לכפר על נפשותיהם, ועיין מה שהאריך מרן אאדמו"ר זי"ע בשיעור חורש"י (ראה דרשות חורש"י תשי"ב, בפרשתן).

וי"ל הכוונה דהשי"ת אוהב עמו ישראל וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, שגם אם יבוא בעל תשובה לשוב אל ה', ולא יהא בכוחו להתענות ולסגף את עצמו לתקן כל מעשיו, אעפ"כ אל ידחוהו ח"ו, וגם אותו ירוממו להשיבו אל אביו שבשמים, כי עיקר התשובה בחרטה וקבלה אמיתית מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, ובכך יזכה לשוב אל מקור שורש מחצבתו, וז"ש 'וירומם את בני גרשון לערך בני מררי, כלומר, כאילו עשה כל הסיגופים והתיקונים כראוי.

ובתוספת נופך אפ"ל עפ"י הנודע מה שהביא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ד, אות לה) מה שכתב בספר חרדים (פרק ז' מפרקי התשובה) שכל הבא ליטהר ולשוב בתשובה אל ה', בא אליו ניצוץ קדוש ממשה רבינו לסייעו לכך, ויש לומר דלזה ציוה השי"ת דייקא למשה נשא את ראש בני גרשון המה הבעלי תשובה שיוכלו לשוב בתשובה שלימה, וזאת על ידי שיסייע בידם או על ידי לבית אבותם היינו הקשר שלהם אל האבות הק', או למשפחותם שיהא נפקא מינייהו זרעא מעליא, וכנ"ל.

והנה איתא בזוה"ק (פר' ויקרא, דף ו' ע"ב) שכבר הזכרנו זה עתה בארוכה, לפרש הכתוב (עמוס ה, ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, דבגלות

גלילה - הרה"ג רבי יוסף מנדל ברקוביץ שליט"א דומו"צ בבית דינו של הגר"ש וואזנר זצ"ל.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א מנה"ר דישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה.

בסעודת עתיקא קדישא הביאו הדגים ואייער מיט צוויבעל, וזמרו הזמר חי ה' ומזמור לדוד. ואמר מרן שליט"א תורה. ולאחמ"כ ברכו ברכת המזון, בברכהמ"ז על הכוס התכבד - הרה"ג ר' חיים משה שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן שליט"א.

התורה בסעודת עתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (במדבר ו, כב-כג) וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. במדרש (בראשית רבה מג, ח) מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, רבי יהודה אמר מאברהם (בראשית טו, ה) כה יהיה זרעך, כה תברכו את בני ישראל, ר' נחמיה אמר מיצחק שנאמר (שם כב, ה) ואני והנער נלכה עד כה, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, ורבנן אמרי מיעקב שנאמר (שמות יט, ג) כה תאמר לבית יעקב, וכנגדו כה תברכו את בני ישראל. ע"כ. וצריך לבאר כוונת השאלה מהיכן זכו.

יש לפרש בהקדם מה שתירץ מרן אאדמו"ר זצללה"ה קו' רבה"ק מלובלין זי"ע (בספרו הק' זכרון זאת) בפסוקים הנ"ל דפתח בלשון רבים 'אמור להם' וסיים הברכות בלשון יחיד, וביאר בקדשו, דעל מנת שתוכל לחול הברכה על ישראל, הרי בהכרח הוא להשפיע עליהם אהבה ואחווה ושלוש וריעות באופן שלרבים יוכלו לומר יברכך בלשון יחיד, אתוד"ק (ראה מכתבי תורה הנדמ"ח, מכתב שלד). ועד"ז פי' גם רביה"ק מסיגעט בספרו הק' ייטב לב (בפרשתן ד"ה א"י כה תברכו) דאמרו יברכך בלשון יחיד, הוא על דרך 'זיחון' שם ישראל (שמות יט, ב), כאיש אחד בלב אחד (מכילתא יתרו, בחודש פ"א), יעו"ש.

והנה שורש האחדות בעם בני ישראל מקורה היא מאבות העולם, מאברהם אבינו ע"ה שכלל בקרבו את כל נשמות ישראל (ראה אוהב ישראל, פר' וירא), כמאמר הכתוב (ישעיה נא, ב) אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו כלומר שנקרא אחד והגם שברכהו ה' וריבהו מכל מקום נחשב הכלל כולו כאחד, ובכוחו

תקוותם ויכולים לשוב אל ה' באמת ולתקן את כל אשר עוותו בשלימות.

על כן קוראים פרשיות במדבר ונשא שבהם מתפרש מנינם של כל בני ישראל, מידי שנה בסמיכות לחג השבועות, כי כשעומדים בסמיכות לקבלת התורה, אשר מתחדש נתינה שנה בשנה, יקחו בני ישראל חיזוק לעצמם מפרשיות אלו, וידעו שבכל מצב ומצב אף אם יעמדו בשפל המצב ובדיוטא התחתונה יכולים המה להתחזק ולהתחדש מחדש, כי נשמה מישראל לא תאבד עולמית, ובכל מצב ומצב יכולים לתקן הכל ולשוב למוטב.

יום שבת קודש

לפסוקד"ז ניגש - הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשנו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת, תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' יצחק אייזיק פרנקל שליט"א ראש ישיבת באר מים חיים בעיה"ק צפת תובב"א ונכד רבוה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג רבי שלמה שטרן שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בחיפה, לוי - החתן שלמה נ"י בן הרה"ח ר' אהרן הלוי מב"ב, שלישי - הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ירושלים, רביעי - הבחור הבר מצוה בנש"ק יחזקאל שרגא נ"י בן הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, אחר העליה בירך הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה ברכת ברוך שפטרני, חמישי - הגאון רבי חיים יעקב מנחם שווארץ שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' ורב מרכז רפואי צאנז ע"ש לניאדו, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבת להר"ר דוד צבי זילברברג מב"ב (ב"ר מרדכי יוסף מפעיה"ק), ולהר"ר אברהם מרדכי צימר מפעיה"ק (ב"ר קלמן מפעיה"ק, וחתן הנה"ח ר' משה לייב ווארלי ממאנשעסטער)], שביעי - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רב דקהלתנו הק' בעיה"ק צפת, הרה"ג רבי יעקב שאול לייזער שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' באלעד, הרה"ג רבי ישראל שוורץ שליט"א דומו"צ בית מדרשנו בשכונת האתרוג בביתר עילית, הרה"ג רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בשכונת הגפן בביתר עילית, החתן אריה ליב נ"י בן הרה"ח ר' ישראל מאיר שטרן מפעיה"ק, החתן אליקים משה גדליה נ"י בן הרה"ח ר' יעקב שלום בריל מב"ב, החתן אורי שרביט נ"י, (אחר העליה עודד מרן שליט"א השירה). אחרון - הרה"ג רבי פרץ טוביה בינדר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בבית שמש, מפטיר - האדמו"ר מלייפניק שליט"א, הגבה - הרה"ג רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א רא"כ מפעל הש"ס באדירי התורה בב"ב,

אתכם אלי וגו', והייתם לי סגולה מכל העמים וגו', דהנה כל ענין המחלוקת ופירוד הלבבות הוא רק בעלמא דלתתא בעלמא הדין, אמנם בשמים ממעל בשורש נשמותיהם של ישראל אין שייך כלל פירוד, כי הכל אחד הוא, כלולים בנשמות האבות הק'. ועל זה אמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', ובשמים ממעל נעשים שוב מאוחדים בתכלית האיחוד, ובזה גופא והייתם לי סגולה מכל העמים, כי אצל אומות העולם אין שייך כלל ענין האחדות, דהמה מעלמא דפרודא כנודע מחז"ל (ויק"ר ד, ו), והבן.

בשעה 2.30 יצא מרן שליט"א להיכל המתיבתא לתפילת מנחה וקריאת התורה, לפני העמוד ניגש - הרה"ג ר' משה ארנפלד מביתר עילית.

לאחר התפילה נכנס מרן שליט"א לביתו לסעודה שלישית, ונטל ידיו לסעודה, והביאו מאכל הפיצ'ע, ושאר מאכלי שב"ק, וזמרו הזמירות דסעודתא דעתיקא קדישא. בברכת המזון על הכוס התכבד - הרה"ג ר' ברוך שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן שליט"א. ואמר מרן שליט"א תורה, וזהו תוכנה:

בתוה"ק בפרשתן בברכת כהנים (במדבר ו, כד) יברכך ה' וישמרך, בספר ראש דוד להחיד"א (פר' ויקהל פקודי, ד"ה וכמש"ל) הביא דבפסיקתא דרש, יברכך ה' בצדקה, וישמרך שיכתוב זכיותיך. וצ"ב. גם לפרש המשך הפסוק (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו, איש אשר יתן לכהן לו יהיה, ועיין בפרש"י והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

ואפ"ל בהקדם מה שפ' מרן אאדמו"ר זי"ע (בסעודת היום ש"ק פ' נשא תשל"א) מ"ש ואיש את קדשיו לו יהיו, דנודע מש"כ בספה"ק כי כאשר האדם אינו מתנהג כראוי וחוטא ח"ו בעוונות ופשעים, באים הקליפות וחוטפים ממנו כל המצוות והמעש"ט שעושה, דבמקום שיהיו המצוות סלקי לעילא נוטלים הקליפות הכל, כמ"ש בבאר היטב (סי' תקע"א סק"א) וז"ל ודע שכל המעשים שאדם עושה ותורה שלומד בעודו רשע בעו"ה מוסיף כח בקליפות עד שחוזר בתשובה מוציא מהקליפה, עכ"ל. עפי"ז כתב ביערות דבש (חלק א' דרשה א') לפרש החרוז בפיוט אדיר איום ונורא וכו' צאנך מיד גוזזים יעו"ש, לכן קודם כל

נמשך בחינת אחדות בכל נשמות ישראל לדורי דורות שיהיו שרויים באחדות ובשלום.

כן גבי יעקב מצינו כן שבשורש נשמתו נכללו כל זרע ישראל, וכאשר דיבר בקדשו הגה"ק הישמח משה זי"ע (פר' בשלח, ד"ה עוד במדרש) במה שאמרו חז"ל (ראה תנחומא נצבים א) אלמלי היו כל ישראל באגודה אחת, אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, ותו"ד דהנה על יעקב נאמר ישראל יהיה שמך כי שרית עם אלקים ועם אנשים, דזכה לזה לאשר כי היה איש תם והיה שלם בכל המידות הטובות, ואח"כ כאשר נאסף אל עמו נתחלק בחינתו ליי"ב שבטים, ומהם נתפשט לשבעים נפש שירדו למצרים ומהם נתפשט עוד לס' ריבוא נפשות ישראל, והמה הצינורות שעל ידיהם יבוא השפע בהיותם כלולים כולם כאחד זה יש לו מדה טובה זו וזה יש לו מדה טובה זו עד שבכללם תמצא כל המדות הטובות והשלימות שהיה בישראל סבא, ולכך הם נקראים בני ישראל על שמו, וכאשר כל ישראל כלולים יחדיו באים למדריגתו ונאמר עליהם כי שרית עם אנשים ותוכל, אך זהו דווקא כשהם באגודה אחת וחזי לאצטרופי בהדדי, אמנם כאשר יפרדו איש מעל אחיו ואינם מצטרפים לא יקרא עליהם שם ישראל דאין להם כח זה, וזהו שאמר אלמלי היו כל ישראל באגודה אחת וכו', דאז יש להם בחינת ישראל סבא לא שלטה בהם כל אומה למטה וכל לשון למעלה, שיבטלו המקטריגים מעליהם ולא יכלו להם, כי אז נאמר עליהם כי שרית, יעו"ש בדבה"ק.

זה שאמרו חז"ל במדרש מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, היינו מהו מקור שורש מעלת האחדות בישראל, אשר על ידי זה מתקיים בהם הברכות, ע"ז אמרו שהוא מהאבות הק' אברהם יצחק ויעקב, שהיו כל זרע ישראל כלולים בנשמותיהם, וכיון שהיו מאז ומקדם כנשמה אחת, על כן יש בהם שלום ואחדות. ורבנן אמרו ממתן תורה, ששם מצינו בחי' זו אשר יחן שם ישראל כנגד ההר כאיש אחד ובלב אחד, והבן.

ויפורש בזה מקראי קודש דמתן תורה, שאמר הכתוב (שמות יט, ד-ה) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא

וראה מש"כ והנה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי אלול, מאמר א, אות ח) בהגה"ה שם, וזל"ק, הנה תתבונן מה שאמר הכתוב (איוב לא, לה) דלתי לאורח אפתח, הבן הדבר, והנה אנחנו הגורמים היחוד ע"י הצדקה והחסד, שאנחנו עושים לפתוח הדלת, הבן, עכלה"ק. וכן כתב בספרו 'אגרא דפרקא' (אות כז) שדלת קאי על גתנית צדקה, ויתכן הביאור בזה שהוא כדברינו האמורים שע"י החטאים והעוונות נתהווה רח"ל מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, ושוב ניתן הכח ביד הקליפות והסט"א ליקח את יניקת המצוה לרשותם, אכן בכח מצות הצדקה נגרם פתיחת השער והדלת ואז פורחת המצוה לעילא, ועי"כ לא יתכן שיהיה למזיקים שום שליטה על זאת.

עפי"ז יבואר דזה שאמה"כ ואיש את קדשיו לו יהיו, דהיינו שיישמר בכל נפשו שכל המצוות והתורה שלומד ישארו לו ולא יכלו הסט"א לחטפם ממנו ח"ו, ועז"א דהעצה לכך הוא על ידי איש אשר יתן לכהן לו יהיה, רצ"ל כי כאשר יתן האדם מממונו לצדקה ולחסד וירבה במעש"ט לבני אדם, בכך יהיו מצוותיו שמורות שלא יוכלו לעשקם ממנו, והבן.

והנה בספה"ק נועם מגדים (פר' צו, ד"ה עוד בסיום) פירש את דברי המדרש (ילקוט צפניה, רמז תקסז) עה"פ (צפניה א, יב) בעת ההוא אחפש את ירושלים בנרות, אמר רב אחא אל תיקרי בסמך (אחפש) אלא בשין (אחפש, מלשון חופשי) אמר הקב"ה מוציא אני אותה לחירות, וכתב לבאר עפמ"ד בגמ' (ב"ב דף י' ע"א) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, וכן אמרו במד' (ב"ר סג, ב) דאין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה, אלא דלכאו' מהו מעלת הצדקה, וכי האדם משלו הוא גותן הרי הכל משל השי"ת, וע"ד שפי' בעוללות אפרים (תק"ו) במאה"כ (דניאל ט, ז) לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, דהוא על דרך שאחז"ל (אבות ג, ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו וכו' כי ממך הכל ומידך נתנו לך (דברי הימים-א, כט, יד), וא"כ האדם אינו גותן משלו כלל, וזהו 'לך ה' הצדקה' היינו הצדקה דאנו גותנים הכל הוא מהשי"ת, וא"כ 'לנו בושת הפנים' דהרי אין האדם גותן משלו כלום.

מצוה צריך האדם לשוב בתשובה שלימה ולקבל עליו עול מלכות שמים, כי בלאו הכי צריך לחשוש שמא מצוה זו באה לידו ע"י היצר החפץ לחטוף ממנו כל אשר לו, וזה שהזהיר הכתוב ואיש את קדשיו לו יהיו, היינו שיישמר ויזהר שכל מה שיעשה בעבודת הקודש מצוות ומעש"ט לו יהיו ולא ילכו ח"ו לסט"א רח"ל, שלא יחטפו ממנו המצוות אלא יהיו מצוותיו שייכים לו עצמו לעולם ועד, אתוד"ק.

והנה כתב החיד"א זלה"ה (ראש דוד פר' ויקהל פקודי, ד"ה וכמש"ל) לבאר המדרש הניצב בפתח דברינו, על פי הידוע מספרים הק' (ספר הליקוטים להאריז"ל, תהלים קיב) דאף שבכל המצוות אם אין מקיימים אותם באופן הראוי, ובפרט אם לאחר קיום המצוה חוטאים ומתנהגים שלא כדת ח"ו, באות הקליפות ויונקות חיותן מהמצוות הללו שקיים וחוטפות המצוות לרשותן (ראה ראשית חכמה, שער התשובה, פרק ב; שער היחודים ותיקון עונות למהרח"ו, פרק ו, יחוד ה), בבחיל' ושפחה כי תירש גבירתה, מ"מ מצות צדקה גדולה ורב זכותה שעל מצוה זו אין להם שליטה. וגם אם האדם מקיים מצוה אחרת ומקדים לתת צדקה לפני קיום המצוה, הרי זהו שמירה והגנה על המצוה שמקיים שתישאר ברשותו. וזהו על דרך שאמרו חז"ל (עי' שמו"ר מא, א; רש"י, בראשית יח, טז) גדולה מתנת עניים שמהפכת מדת הדין למדת הרחמים, והיינו שעל ידי הצדקה מתרחקים ממנו הקליפות והמזיקים ואין להם שליטה עליו ועל מצוותיו. וזהו יברכך ה' בצדקה, רצ"ל שיהיה לך יכולת ורצון לתת צדקה (עי' מעיל צדקה, אות א'ש"פ), ועל ידי זה וישמרך שיכתוב זכותך, שיהיו זכיותיך ומצוותיך כתובים ורשומים על שמך ולא יעברו לידי הקליפות ח"ו, עכתודה"ק.

על דרך זה ביאר בספה"ק קדושת יום טוב (פרשת משפטים, אות ג) את הפסוק (תהלים קיט, קכא) עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעושקי, דאם עשיתי משפט וצדק, שעשיתי את משפטי התורה והקדמתי לתת צדקה, על ידי זה בל תניחני לעושקי בידי הקליפות. וזהו הענין שרבי אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי (בבא בתרא דף י' ע"א), כדי שבכח הצדקה תעלה התפילה כהוגן לפני כסא הכבוד ולא יחטפוה הקליפות ח"ו, עכ"ד עיי"ש.

לאחר להתחיל בתפילת ערבית בכניסת שבועות, ולא להתפלל עד שהוא ודאי לילה, כדי שיהיו ימי הספירה תמימות, ויהיה שבע שבתות תמימות. וע"ד הרמז יש לומר, דזה בא להורות ולעורר את האדם, שכאשר עומד הוא לקבל את התורה, הרי שעליו להתנהג במידת ה'תמימות', ולקיים בעצמו הפסוק (דברים יח, יג) תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ולא להתהלך חלילה בחקירות ודרישות וכו', שסופו מי ישורנה.

מרן שליט"א נכנס להיכל הגדול, והחלו קהל האלפים לעבור אל מול פני הקודש להתברך בברכת א גוט שבת וא גוט יו"ט, ונמשך קרוב לשעה ומחצה עד השעה 9.35. אח"כ נכנס מרן שליט"א לחדרו והלביש ה'סטראקע"ס בעקיטשע'. הנהלת ישיבתנו הק' לצעירים שפע חיים בב"ב, חילקו סדר 'קנה"ז' וסדר 'אקדמות', לרגל תחילת מגבית ט' תמוז לטובת ישיבה"ק.

בשעה 9.40 התחילו תפילת מעריב, לפני העמוד התפלל - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. את תפילת 'אהבת עולם' הנעימו בזמר כנהוג, וזימרו הניגון הידוע מהרה"ק הרבי ר' הירש מרימינוב זי"ע משך זמן, כאשר מרן שליט"א חיוה באצבעו לחזור ולזמר הזמר כמה וכמה פעמים. כל תפילות החג עברו מתוך התרוממות ושמחה מיוחדת, כשפעמים הרבה רקד מרן שליט"א על מקומו ומחא כף בהתלהבות וכו'. לאחר התפילה בשעה 10.30 איחל מרן שליט"א לכל הקהל בברכת 'א גוט יו"ט', והכריזו על זמן תפילת שחרית למחרת. וחזר מרן שליט"א לביתו.

בשעה 1.25 יצא מרן שליט"א לעבר היכל הגדול לעריכת השולחן הטהור לרגל החג. על אם הדרך אמר מרן שליט"א:

✱ יש ליתן טעם לשבח למנהג ישראל תורה להיות ניעורים בכל משך ליל שבועות.

דהנה איתא בזוה"ק (תיקון ז', תיקון כא, דף נה, א) דביה יפקון מן גלותא, והנה לעתיד לבוא לא יהיה עוד לילה, כי אם לילה כיום יאיר (תהלים קלט, יב), והיה אור הלבנה כאור החמה (ישעי' ל, כו).

והנה איתא בחז"ל (יומא פו, ב) דהתשובה שעושה האדם צריכה שתהא באותו מקום.

ולזה כיון שאנו מקווים ומצפים שתיכף ומיד יביא אליהו לבשר על הגאולה בביאת משיח צדקנו, ושוב לא יהיה עוד לילה, והרי האדם חפץ לתקן כל לילותיו ולהעלותם אל הקדושה, נמצא שליל זה הוא הלילה האחרון אשר יכולים לתקן בו כל שאר הלילות, ולזה ניעורים באותו הלילה ובכך זוכים לתקן ולהעלות אל הקדושה כל לילות השנה.

מרן שליט"א קידש על הכוס (ממה שנמצא בין

אלא די ש להמליץ דמ"מ ראוי שמתן צדקה ייחשב זכות למי שנתנה, דהנה אחז"ל (פסחים דף ו' ע"ב) שני דברים אינם ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הם ברשותו, ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ בפסח, והיינו דאעפ"כ דבאמת אינם של האדם עשאם הכתוב כשלו להתחייב עליהם, ומעתה יש לדון ק"ו דאם לענין חובה דהיינו לעבור על כל יראה הכניסתו התורה לרשותו של אדם להתחייב עליו, וכן לגבי בור ברה"ר דהכניסתו התורה לרשותו להיות הוא נקרא בעל הבור, א"כ כש"כ וק"ו לענין זכות המצוה דמעלה עליו הכתוב כאילו משלו הוא נותן, שהרי מרובה מדה טובה (יומא דף ע"ו ע"א), ולכן שפיר נחשב להאדם כאילו משלו הוא נותן.

וז"ש במדרש בעת שהוא אחפש את ירושלים, היינו שיוציא את ירושלים לחופשי, לגאלינו בזכות הצדקה, אלא דע"ז יתעורר מהו הרבותא של הצדקה הרי אינו נותן משל עצמו, על זה בא כמתרץ ואמר בנרות, היינו כפי שמצינו בבדיקת חמץ, דבודקין את החמץ לאור הנר, שלא יעבור עליו בב"י (רש"י פסחים דף ב' ע"א ד"ה בודקין), והיינו דאע"ג דחמץ אינו ברשותו של אדם עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, ה"נ לגבי מצות הצדקה שעשה הקב"ה את המעות כאילו הם ברשותו של האדם, והמצוה נקרא על שמו כאילו משלו הוא נותן, ובכך יועיל זכותה להגאל ולצאת לחפשי, עכתו"ד ועי"ש.

זה שרמזו חז"ל ואמרו יברכך ה' בצדקה, ושלא ידמה דמאחר ולך ה' הצדקה, א"כ כל מה שמפריש לצדקה הוא מהשי"ת וא"כ ולנו בושת הפנים, שהרי אין לו כל זכות במצות צדקה זו, על זה אמר דאעפ"כ וישמרך שיכתבו זכויותיך, דיהא מעלה עליו הכתוב כאילו ממונו ורכושו שלו הם והוא משלו נתן לצדקה, ועי"ז ישאר חתום באוצרותיו בעלמא דאתי ולא יוכלו המסטינים לגשת לכך כלל וכלל, וכנ"ל מהחיד"א, והבן.

ליל התקדש' חג השבועות - מתן תורה'
בשעה 8.10 יצא מרן שליט"א מביתו להיכל הגדול. על אם הדרך אמר מרן שליט"א:
✱ הנה מצינו בפוסקים (ראה ט"ז סי' תצ"ד) שכתבו

שאמר להם ועתה אם שמוע וגו' והייתם לי סגולה וגו' כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו', והול"ל 'כי לי כל הארץ' לסוף כל ההוראות או בתחילתן, גם להבין מה שפרש"י אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, לא פחות ולא יותר, דהיאך ס"ד שמושה רבינו ישנה ח"ו מדבר ה'.

ואפ"ל בזה בהקדם לבאר מאמר חז"ל (יומא דף כ"ב ע"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב (הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים, וכתוב אשר לא ימד ולא יספר, לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום. ונודע מש"כ לדקדק דהרי לפי הפשט כוונת דבריהם הוא, שבזמן שאין עושין רצונו של מקום ח"ו אז 'והיה מספר בני ישראל', ובזמן שעושין רצונו של מקום אז 'אשר לא ימד ולא יספר' וגו', וא"כ איפכא הוה ליה למימר, כאן בזמן שאין עושין וכו' כאן בזמן שעושין וכו', שהרי מ"ש כאן בזמן שעושין וכו', קאי על הסיפא ואלו הרישא דקרא והיה מספר בני ישראל קאי על האין עושין רש"מ.

ובספה"ק קדושת יו"ט (פר' שמות) הביא מה ששמע מרבה"ק מרן הדברי חיים זי"ע מצאנז (נדפס בקצרה בספה"ק דברי חיים, לפר' שקלים), ותוד"ק עפ"ד הרמב"ם (במורה נבוכים ח"ב הקדמה ב' וג') בפיה"כ (תהלים קמז, ד) מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא, דהכוונה בזה לסתור דעת הפילוסופים האומרים שהעיקר הוא רק שבעה כוכבי הלכת, ושאר הכוכבים אינם משמשים כלום ואינם אלא נספחים לאלו הז' כוכבים, אבל המקובל והמאומת אצלינו שכל כוכב וכוכב יש לו חשיבות בפני עצמו, והוכחה לכך כי דברים שיש בהם חשיבות מונין אותן כל אחד בפני עצמו במיוחד כמו דבר שבמנין דכל שדרכו למנות שנינו, וכן מחמת חשיבותו יש לו שם בפני עצמו ולא רק שם כללי של אותו המין, דוגמא לדבר הוא העפר, דהגרגיר בפני עצמו אינו חשוב לכן אין להפרטים שם ומנין, ורק על כמות מסויימת של עפר יאמרו שהוא חול צבור ויש לו משקל וחשיבות, כי אין חשיבותו נוצרת אלא ע"י שמתקבצים עפר הרבה למקום אחד, וזש"ה מונה

החפצים בקלויזנבורג), בברכת מאורי האש צירף המשב"ק הרב אברהם שליט"א ב' נרות ובירך מרן שליט"א עליהם. [מרן שליט"א נשאר חגור באבנט עד אחר אמירת התיקון].

במהלך השוה"ט התכבד בזמר מערבית (וירד אביר יעקב) - הרה"ג רבי יצחק אהרן ישראלי שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' באשדוד. אתה בחרתנו - הרה"ג רבי זאב וקסברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז טבריה. בין המאכלים זמרו מקהלת המשוררים ניגוני יו"ט וקבלת התורה, וכן את הניגונים 'אהבה רבה', 'אתה נגלת', ועוד.

במרק הביאו גם מצה כנהוג לאכול ביו"ט שבועות וכן הביאו קניידלעך. וחילק מרן שליט"א מהמצה לגיסיו שליט"א.

ואמר מרן שליט"א: החיד"א (לב דוד, פרק לא) הביא דיש נוהגים לאכול מצה בשבועות, וי"ל בטעם המנהג, דהנה ביציאת מצרים כתיב (דברים טז, ג) בחפזון יצאת מארץ מצרים, ואף שלא היו בני ישראל ראויים, מכל מקום גאלם השי"ת גוי מקרב גוי, ורוממם וקרבם אליו. וכמו"כ רומזים באכילת המצה בשבועות, דאף מי שלא הכין עצמו כראוי משך חמישים ימי הספירה, אשר חמישים ימים הללו נתקנו כדי שבהם יוכל האדם להוציא עצמו מנו"ן שערי טומאה, כמבואר בספה"ק, ואם לא השלים עצמו כראוי, ועדיין לא יצא ממצרים - מן המיצרים שלו - עד עתה, מכל מקום גם בעת הזאת עדיין יכול הוא להתעלות ולהתקרב אליו ית"ש, וכשם שבמצרים הוציאם הקב"ה בחפזון אף שלא היו ראויים, כן נמי יזכה כל אחד לקבל התורה, אף שהוא עדיין אינו ראוי.

בעת מאכל הבשר הוסיפו להביא בשר בהמה לכבוד יו"ט, לאחר אכילת הקוגעל שתה מרן שליט"א רביעית יין לכבוד יו"ט.

מרן שליט"א החל לומר תורה במשך קרוב לשעה, וזהו תוכנה:

בתוה"ק במקראי קודש דמתן תורה (שמות יט, א-ו) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו', ואתם תהיו לי וגו', אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל וגו'. כבר עמד רביה"ק בבני יששכר על הדקדוקים במקראי קודש הללו, א. מה שכפל לשונו 'כה תאמר לבית יעקב' ושוב 'ותגיד לבני ישראל', ב. מה שכפל לשונו ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, ג. מה שאמר 'כי לי כל הארץ', באמצען של ההוראות שהוא מורה לבני ישראל,

בכלליות תיקון העולם.

לכך נמשלו ישראל לכוכבי השמים, להראות גודל מעלת האיש הישראלי, דכשם שלכל כוכב ישנו חשיבות מיוחדת ותפקיד מיוחד, כן הוא נמי לכל נשמות ישראל, אשר כל נשמה ונשמה היא חלק אל"ה ממעל, ויש לה שליחות מיוחדת אשר למענה נשלחה להאי עלמא, אשר רק הוא יכול להוציא שליחות זה מן הכח אל הפועל, וכל זמן שלא ישלים תפקידו, הרי לא יושלם כתר העליון בשלימות. ובני העליה אשר מתנהגים כראוי וממלאים תפקידם בשלימות יש להם חשיבות מיוחדת לאין ערוך גם בהיותם נמנים בפני עצמם, לא כן כאשר ח"ו אין מתנהגים כראוי, והאיש הישראלי תועה בדרכו ואינו ממלא ומשלים תפקידו וייעודו אשר בגינו נשלח לעולם הזה, הרי הוא מתבטל אל הכלל, כי אף שהוא חלק מכלל ישראל, אולם אין לו חשיבות פרטית בגין חטאיו ופגמיו.

וצריך להשריש דבר זה לדעת מה חובתו בעולמו רצ"ל חובה שלו דייקא, כי אין תפקידו ושליחותו דומה לעבודת זולתו, כי הוא צריך לעבוד את הבורא ב"ה באופן זה ובעניינים אלו בשביל חלקו בתיקון הכתר, והאחר צריך לעבוד את ה' באופן אחר, וכל אחד יש לו את המטרה המיוחדת לו שבשבילה הוא בא לעולם, ואין אחד יכול להפטור ממנו ולומר ריקם באתי וריקם אשיב, כי כל נפש ונפש מישראל יש לה מטרה וסיבה והעבודה המיוחדת לה. וזה שאמרו חז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף (יבמות דף ס"ג ע"ב), דהיינו שיושלמו כל התיקונים ע"י כל הנשמות ואז יתגלה אורו ית"ש בבחי' והיה ה' למלך על הארץ וגו'.

ונודע מש"כ המגלה עמוקות (פר' ואתחנן, אופן רפו) כי ישרא"ל נוטריקון יש שישים ריבוא אותיות לתורה, הרי דכל אחד מישראל יש לו שורש באחד מאותיות התורה, וכל אות ואות שבתורה הוא עולם מלא תיקונים ויחודים, ולא שייך לבטל אפי' אות אחת בתורה, כי ספר תורה שנחסר ממנו אות אחת נפסל, כמו כן כל נפש מישראל הוא יש בו עולם מלא שרק על ידו נתקן תיקונים עליונים הנרמזים באות שלו בתורה,

מספר לכוכבים, שיש מספר מדויק לכל כוכב וכוכב שנמנה בפני עצמו מפאת חשיבותו, ובנוסף לזה לכולם שמות יקרא, שיש שם מיוחד לכל כוכב וכוכב לגודל ערכו וחשיבותו, לאפוקי מהטועים שרק הז' כוכבי לכת הם העיקרים. (ועיין בעיקרים, מאמר שלישי, פרק כד).

לכן כאשר בני ישראל עושין רצונו של מקום יש לכל אחד ואחד חשיבות בפני עצמו, ונמנה גם היחיד בפני עצמו בשמו המיוחד אף דאינו אלא נפש אחת, לא כן היא כשאין עושין רצונו של מקום ח"ו שאז אין חשיבות לכלל או"א בפני עצמו, ורק בכלליות עם בני" חשובים וטובים, כי תפארת כלליות ישראל לא תמוש מהם לעולם.

זהו שאחז"ל על תחילת הפסוק והיה מספר בני ישראל כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, רצ"ל דכאשר הולכים בדרך הישרה בקיום התורה והמצוות או אז יש לכל אחד ואחד מספר בפני עצמו, כי גם היחיד בפני עצמו חשוב וגדול במעלתו, אבל לא כן הוא כאשר ח"ו אין עושין רצונו של מקום דאז להיחיד בפני עצמו אין בו חשיבות ומעלה, ובהכרח לחסות במעלת הכלל וכאמור, וז"ש דמ"ש אשר לא ימד ולא יספר כלומר שלא יהיה ליחיד מספר בפני עצמו כי אין ליחיד מעלה הראויה לעצמו, זה בזמן שאין עושין רצונו של מקום שאז לא יהא תפארתם וחשיבתם לכאו"א לעצמו אלא רק מרוב היינו כשיהיו רבים מישראל שאז בכל אופן קדושתם נצחית, עכתוד"ק.

כשנעמיק ונתבונן בדברי קודש הללו, נשכיל ונבין כלל גדול בעבודת השי"ת, שאין לך כל נפש ונפש מישראל שאין לה איזה שליחות ותפקיד לעשות כאן בעולם הזה במשך ימי חייו, וכל אחד ואחד יש לו את העבודה הנצרכת לו לעשות למען להשלים התיקון השלם, לתקן עולם במלכות שד"י, עד בחי' כתר עליון לרישא דשכינתא. לכך על כל אחד ואחד לעשות את המוטל עליו לעשות, ולא יאמר אדם מה אני ומה חיי איני חשוב לכלום ואיני יכול להגיע לכלום, כי כל זה דברי היצר הרע, כי כל יחיד מישראל, וכל נשמה שבא לעולם יש לו למלאות שליחות ותפקיד, אשר רק לבדו צריך להשלים וזהו חלקו

בקושי וביגיעה, ובכל עת נפרסים לפניו נסיונות קשים כדי לקיימם, וצריך עמל רב ויגיעה לקיימן כהלכתן, ופעמים אף נופל ונכשל בהם, אותן המצוות והעניינים בהם תלוי התיקון שלו בעולם הזה, לכן אין לאדם להסתפק בקיום אותן המצוות שעולים לו בניקל, ושאין יצרו מונע אותן בעדם, אלא יזדרז בכל מאודו דייקא באותם עניינים הבאים לו בעמל ויגיעה.

ובספה"ק תלמידי הבעש"ט הק' רמזו זאת בפסוק (תהלים קיט, צח) מאויבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי, שעל האדם להתבונן על מה היצוה"ר מפריע ומכשיל ביותר, ובאיזה עניין יש לו נסיונות מרים ומלחמה קשה, ואז יידע מהו תיקונו, כי מלחמת היצר זה סימן מובהק הוא שבכך תלוי תיקונו. וזה שרמז הכתוב מאויבי תחכמי, והיינו שמהיצר הוא האויב ילמד ויחכים מצותיך, כי לעולם היא לי, איזה עניינים הם עיקר שליחותו בעולמו.

ויתבאר בזה כוונת רבינו הקדוש ששנה בלשון המשנה (אבות ג, ו) איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, דהנה נודע מ"ד בזוה"ק (ראה ח"ב, דף קי"ח ע"ב) דאד"ם מכוון על יצר הרע אדם בליעל, ועל זה אמר איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, כשירצה האדם לידע מהו הדרך והמעשה אשר מוטל עליו לעשות ולקיים, ולהיות סמוך לבו בטוח שאינו צועד בדרך שאינה לו, ובכך יזכה שיהיה תפארת לעושיה רצ"ל שיתן את חלקו שלו בתיקון הכתר העליון, הרי שיבדוק אם דרכו הוא תפארת לו מן האד"ם היינו כל שעליו להלחם עם יצרו המנסה לכבשו ולהתפאר עליו הנה יכולתי לך, דבר זה הוא הדבר אשר הוא 'תפארת לעושיה' וזהו שמוטל עליו לעשות, ואותו הדרך יבור לו האדם לילך בה.

ויורמז בפסוק (קהלת ב, יד) החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך, והקשו המפוי מפני מה לא נקט ב' הפכים, ויותר היה לו לומר החכם באור הולך או לומר והכסיל סימא בעיניו, כיוצ"ב. ולהנ"ל יבואר, דהנה הכסיל הוא כינוי ליצר הרע, כפי שכינה אותו שלמה המלך ע"ה במשלי שקראו בתואר כסיל. ע"ז אמר הפסוק החכם עיניו

ואם ח"ו לא ישלים תפקידו עלי אדמות, ולא יפעל כראוי לו, הריהו פוגם כביכול בכתר עליון ובמלכות שמים.

ומאחר וכן הרי שאי אתה בן חורין להבטל ממנה ועל האדם מוטל לדעת מה חובתו בעולמו ולהתייגע על זה ולעבוד את הבורא ב"ה ולקבל עליו עול מלכות שמים לפי תיקון נר"נ שלו, כדי שיושלם התיקון השלם על ידי כל נפשות ישראל יחד איש בל יעדר.

וכאשר ישאל השואל היאך ידע מהו אותו הדבר אשר הוא עיקר עבודתו ותפקידו עלי אדמות, והיאך ישיג את הדרך אשר הוא צריך לילך בה, כי הרי לאו כל אחד ואחד הוא במדרגת הצדיקים שיכולים לדעת בעצמם מה חובתם בעולמם. ואמנם בדורות הקודמים היה אפשר לבוא אל צדיקים בעלי רוח הקודש שהיו מורים ומלמדים לכל אחד ואחד דרך עבודתו הרצויה על פי שורש נשמתו, נזכרתי עתה מה ששמעתי העובדא שהיה עם הרה"ק הצבי לצדיק מבלאזוב זי"ע [וראוי לספר סיפורי צדיקים, וכאשר ראיתי בספה"ק תפלה למשה מהרה"ק רבי משה מסאמבור (פר' פקודי) שהביא איזה עובדא באריכות, וכתב ע"ז הארכתי במעשה כי אסור להשמיט כלום בסיפורי צדיקים, כי הוא כמו מעשה מרכבה], שהיה רגיל הרבה פעמים כי לפני שהניח תפילין היה זורק את הרצועה של התפילין, פעם ראה לאיזה חסיד שעושה אף הוא כן. כשראה זאת הצבי לצדיק גער בו בהקפדה: ואמר לו הכי יודע אתה מאיזה בהמה נעשתה רצועה זו? וכי ידעת כמה גלגולים היה כבר נשמה זו בעולם הזה, מה חטא בכל גלגול וגלגול ומה מוטל עליו לתקן? אם אינך יודע כל זאת, אל תזרוק את הרצועות, ע"כ העובדא. כי הצדיקים היו מביטים על האדם ויודעים שורש נשמותיהם וכו'. ברם בדורות הללו דור יתמי דיתמי, שאין לנו מי יורה דעה ומי יבין שמועה ללמדנו הדרך הנכונה לכל יחיד ויחיד איזהו הדרך שצריך לילך בה להשלים התיקון שלו, מה יעשה ישראל.

אכן העצה הפשוטה לזה הוא שיתבונן באיזה עניינים מעבודת השי"ת יש לו על כך מלחמה תמידית עם יצרו, ואותן המצוות הבאות לו

אחד מחוייב לתת חלקו לאותו ייעוד של ה' אלוקינו ה' אחד, אבל אנו קצרי השכל שואלים מאימתי קורין את שמע, רצ"ל איך נדע הדרך נלך בה, ומהו התפקיד והשליחות שלו לתיקון העולם שצריך הוא לילך בה, על זה אמר בערבין, כלומר, באותו מקום שהוא רואה שמחשיך סביבו וינטו צללי ערב וחושך, הנסיונות הניצבים אז לפתחו המה קשים ומרים, בכך ידע שזהו העבודה המוטלת עליו להתגבר ולכבוש יצרו הרע, וח"ו לא יסתפק רק בקיום המצוות קלות שאין לו שום קושי בקיומם, כשהיצר מניחו לעשות כאוות נפשו, דזה מוכיח שלא זהו דרך העבודה המיועדת לו, ורק מה שהוא בבחי' בערבין ועולה לו בקושי כאדם אשר בחושך הולך, והרבה עמל ויגיעה צריך הוא כדי שיצליח לעבור הדרך בשלום, זה הוא קבלת עול מלכות שמים שלו, ובדרך זו יעבוד את קונו וצורו.

לכך נתן הסימן ואמר משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, היינו כהנים שנטמאו וטבלו לערב, דב"ז מרמז על עבודת בני ישראל אשר כולם כהנים הם לה' אלוקיהם, כדכתיב (ישעי' סא, ו) ואתם כהני ה' תקראו, ואם ילך בדרך זה שאע"פ שנטמא ונופל מכל מקום הוא מתרומם להטהר מחדש, ולפתוח שוב בעבודת הק' מחדש, באופן כזה יהיה ככהן לה', ויעשה את עבודתו כראוי וכיאות, ודייקא משם יקח לעבוד את ה' לאמר המקום אשר בו נטמאתי ונטהרתי זהו הדרך שצריך אני להתמיד ולילך בה, כנ"ל.

ונרמז גם בסיום התורה שבעל פה (שלהי עוקצין), אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות וכו', להורות שאין עבודת כל אחד ואחד שווה זה לזה, אלא כל צדיק לפי מדרגתו וכל אחד לפי תיקון נפשו, צריך הוא ליתן את חלקו בתיקון הכתר העליון, ואז יזכה כל אחד לנחול עולמות בשכרו על עמלו בתיקונו השלם.

עפי"ז יתבאר מה שדרשו חז"ל (שבת דף פ"ח ע"א) בפסוק (שמות יט, יז) ויתייצבו בתחתית ההר, דבעת מתן תורה כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וא"ל אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכבר נתקשו בזה

בראשו, רצ"ל שהחכם מביט לראות ולדעת את דרכו שעליו ללכת בה לפי שורש נשמתו, וע"ז אמר שהחכם רואה ומתבונן ממה שהכסיל הוא יצר הרע בחושך הולך, ששם לב להבין באיזה ענין הכסיל הוא היצה"ר רוצה להוליכו בחושך להפילו ולהכשילו לפניו, מזה לבד מחכים ויודע דרכו הנכונה שבשבילה בא לעולם כדי לתקן אותו התיקון הנצרך לו לפי תיקון נשמתו.

ויונעץ בזה סוף התורה לתחילתה, דאמרה תורה (דברים לד, יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, וברש"י פי' שכל הפסוק הזה קאי על מעמד הר סיני וקבלת התורה, שקיבל משה תורה מסיני ללמדה את בני ישראל, והוא לימדם לעיני כל ישראל, כלומר שיהיו עיניהם בראשם ויביטו נוכח דרכם, לידע מהו הדרך הישרה שכל אחד ואחד צריך לילך בה עדי יגיע למחוז חפצו התיקון הראוי לו, ושלא ילך חשכה בדרכים שאין מתאימות ואין מובילות אותו אל מחוז חפצו.

ופתח מיד בראשית התורה ואמר בראשית ברא אלוקים, ודרשו חז"ל (ב"ר א, ב) בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, ובזה הורה להם האופן שבה יוכלו להשכיל ולהבין מהו הדרך הישרה, כי כל העולם כולו שמים וארץ לא נבראו כי אם בעבור ישראל, והם הם שמקיימים העולם על ידי שמירת התורה והמצוות, ומביאים בכך את העולם אל תיקונו השלם שישוב להיות כבראשית הבריאה, וכאשר אינו יודע מה היא הדרך הישרה עבורו, עליו להתבונן במה שהארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, לראות ולבחון לפי מה שיצה"ר מנסה להפילו לחושך ולהטעותו עד שיפול לנוקבא דתהומא רבא, מזה ידע על מה צוה אותו אלוקים ויהי אור, כי דייקא באותן הענינים ישכון בה האור דזהו אשר עליו לתקן בשלימות כדי להאיר ולהשפיע ולמלאות תכשיטי הכתר העליון.

ומתחברים הדברים עם ריש תורה שבעל פה, שבו פתח רבינו הק' ואמר מאימתי קורין את שמע בערבין, כי כל אחד ואחד מחוייב לקבל על עצמו ולומר שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, וכל

התוס' (שם ד"ה כפה) דמה היה צורך לאיים עליהם, והלא מלכותו ברצון קיבלו עליהם ואמרו (שמות כד, ז) 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', יעו"ש מה שתי' בזה.

ולדרכינו יובן שפיר, שכאשר אכן אמרו נעשה ונשמע וקבלו על עצמם לעשות נחת רוח ליוצרים לקיים מצוותיו, רצה השי"ת להנחותם דרך הישרה אשר ילכו בה, דהיינו שכל אחד ואחד ידע ויבין תפקידו וחובתו בעולם, על כך אמר להם הקב"ה שבכל עת שיראו שההר היינו היצר הרע שנדמה כהר כדאמרו חז"ל בגמ' (סוכה דף נ"ב ע"א), וגם הקליפות מכונים הרים (ראה פרדס רימונים, שער כג, פרק ה) כד"א (תהלים קכה, ב) ירושלים הרים סביב לה, והיינו שכאשר יראה שיש לו התנגדות גדולה ומלחמה כבידה של היצר הרע וגונדא דיליה על הנהגה מסוימת, ידע שזה הוא חלקו בעבודת הקודש, וצריך הוא למסור נפשו עליה בעמל וביגיעה לקיימו עד ששם תהא קבורתכם היינו שיעבוד את בוראו במסירות נפש וביגיעה רבה, ובאופן כזה עליכם לקבל התורה, ולא לרוץ רק למצוות הקלות, ואילו כל החמורות והקשות עליו ימנע מהם, אלא שיקבלו את התורה באופן שגם אם ההר יכפה עליו, ויהיה קשה לו כהר, יכבשו ויעשה נחת רוח ליוצרו.

דרך עבודה זו לימד השי"ת את בני ישראל לאלתר בבואם לחנות נגד ההר, ששם עתידים לקבל התורה, וכל אחד מקבל חלקו בתורה ויונק כוחו מהאות שלו בתורה, וכל אחד מקבל על עצמו לשמור חלקו בתורה, ואמר כה תאמר לבית יעקב, אמנם התורה היא נעימה ורכה בחי' אמירה בלשון רכה (מכילתא יתרו יט, ג), אבל לדעת הדרך ילך בה לפי שורשו העליון ואשר בגין כך ירד נשמתו לעה"ז, דבר זה יתברר לאדם על ידי אשר ותגיד לבני ישראל, שעל מה שיראה בהם דברים קשים כגידין, ויצטרך לעמל רב להתגבר על המניעות וקושיים, בזה ידע ויבין שזהו התפקיד המוטל עליו, ואי אתה בן חורין להבטל ממנה.

על זה אמר ועתה אם שמוע תשמעו בקולי שישמע ויחזור וישמע, דהיינו שיהיו סביבותיו נסיונות קשים ומרים בשמירת התורה והמצוות,

שגם אחר שכבר שמע והתגבר וקיים כראוי, שוב יפול וייכשל ברשת היצר, ויצטרך לקום מחדש ולשמוע שוב, בכך ידע כי בדבר הזה צריך להיות עיקר עבודתו ודייקא דבר זה הוא המוטל עליו לעשות, כי והייתם לי סגולה הוא על ידי מכל העמים, רצ"ל ממה שהוא רואה שתאוות לבו מושכו להיות ככל העמים, זה גופא ידע שזה הוא סגולתו וחלקו בעבודת השי"ת, כי לבסוף כי לי כל הארץ, ובנו בחר השי"ת לתקן מלכות שמים וארץ בתיקון השלם. ולכן ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, ואחר שישלימו העבודה כראוי או אז יתוקן עולם במלכות שד"י, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל ופרש"י לא פחות ולא יותר, שכל אחד ואחד יפעל לפי מה שנדרש ממנו, וילך בדרך הראוי לו, בלא לחזר ולחפש אחר דרכים אחרים השייכים לזולתו, וגם לא יפחות מהדברים אשר הוא רואה שנדרש ממנו לעשותם כדי להשלים חלקו בתיקון הכתר העליון.

דבר זה מתחדש בכל שנה ושנה ביום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו, שכל אחד מקבל מחדש מה שנאמר אז 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', שהרי כל אחד חפץ שיהיה לו חלק בתיקון הכתר לשכינה הק', שכידוע שזהו עיקר התיקון בליל שבועות שנעורים כל הלילה ומתקנים התיקון על ידי הלימוד, וכל אחד ואחד מקבל על עצמו עול מלכות שמים ביגיעה עצומה ולעמוד בנסיונות לבלתי ליפול ברשת היצר, ולעשות נחת רוח להבוכ"ע.

הרהרתי בעת אמירת תיקון ליל שבועות בקריאת הפסוק בפר' פנחס (במדבר כח, כו) וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם וגו', דיש לבאר אמרו 'בשבועותיכם', דלכאו' הרי כבר אמר 'וביום הביכורים, ויודעים אנו שמדבר בחג השבועות הנקרא יום הביכורים, על שמקריבים בה שתי הלחם שהם ביכורי קציר חיטים (ראה רש"י שם; ורש"י שמות לד, כג), או לפי שמאז זמן הבאת הביכורים משבעת המינים כדאיתא במפוי', ואחר שכבר נתן כל הסימנים באיזה מועד מדובר, מה הוסיף עוד באמרו 'בשבועותיכם', וגם במה

נשאר בתוקפו לעד ולעולמי עולמים ללא שינוי כלל, והקב"ה ברוב טובו וחסדו נתן לנו הזדמנות על ידי העבודה הקדו' ביום הזה להתקרב מחדש אליו ולחדש את קבלת השבועה והברית לבל תופר עוד, וזהו עיקר החג הקדוש הזה לקבל מחדש עול מלכותו ית"ש בלב ונפש.

יעזור השי"ת שאכן נזכה לקבל עלינו עול מלכות שמים ביום הזה, ויזכנו לקדש ולטהר רמ"ח איברנו ושס"ה גידנו, ולקבל עלינו בריתו מחדש, וכדאיתא מהאריז"ל שמסוגל מאוד ביום מחר בשעת פתיחת הארון והוצאת הספרי תורה לקבל עלינו חידוש הברית והשבועה שהשביענו בהר סיני, ואשרי המקדש ומטהר עצמו בקבלה אמיתית בלב ונפש, שיקח את חלקו בתורה הק' ויראה להשלימה ולעבדה כראוי, וההכנה לזה הוא בלילה הקדוש הזה שבו נוהגים ישראל להדיר שינה מעיניהם לטובת לימוד התורה, ובזה מוכיחים אנו שכל רצוננו ומאוויינו הוא שיהיה לנו חלק בתורה הק' ושלא לגרוע מעבודתנו דבר להביא לתיקון השלם. וראה כי עמך הגוי הגדול זה שרבות אלפי ישראל בכל קצוות תבל מדירים שינה מעיניהם, ואף כאלה שאין להם השגות גבוהות בעבודת ה', מכל מקום הם חפצים להיות גיעורים בלילה זה כדי להיות חלק מכלל ישראל, ואין לך נחת רוח גדולה מזה לה', שיהודי מדיר שינה מעיניו כדי להיות חלק מעם הקדוש הזה.

יעזור השי"ת שנזכה לתקן הכתר העליון, ושיהיה שמו וכסאו שלם, ויתגלה מלכותו עלינו לעיני כל חי, וניגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אחר התורה שרו הניגון ריקוד 'הוא יפתח לבנו בתורתו', במשך זמן מה, כשמרן מעודד השירה בהתלהבות רבה והבערה ללהב יצאת. בברכהמ"ז על הכוס התכבד - חדב"נ הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בב"ב שליט"א.

בסיום השוה"ט, לערך בשעה 3.20, ניגש מרן שליט"א לעבר מקום מושבו בהיכל להמשיך באמירת התיקון לליל שבועות (קודם השוה"ט החל מרן שליט"א לומר התיקון בביתו), והתחיל מרן בלימוד משניות ע"פ הברטנורא, לאחמ"כ נעמד מרן שליט"א על מקומו

שמייחס את המועד לישראל לומר 'בשבועותיכם', וככל שעיינתי בזה נתקשיתי עוד ועוד ולא ראיתי למי ממפרשי התורה שיפרש פשוט הכתוב.

ואפ"ל עפ"י מה שכתב החיד"א במדבר קדמות (מערכת ש' אות כ"ז) בשם הרב עיר וקדיש אור החיים, בספר טור ברקת סי' תצ"ד (שהיה תלמיד מרן רבינו חיים ויטל) בטעם הדבר שנקרא חג הקדוש הזה בשם שבועות, כי נשבע הקב"ה שלא ימיר אותנו, ואנחנו נשבענו לו שאין אנו ממירים אותו ח"ו, עי"ש. וכיוון לזה בספה"ק תפארת שלמה (לשבועות, ד"ה ועשית חג שבועות) שכתב דרמז יש בשם הזה על אותן שתי שבועות שהושבעו ביום מתן תורה (ראה שבועות דף ל"ט ע"א), שבועת ה' לישראל באלה ובברית שהוא יהיה להם לאלוקים והם יהיו עמו לעולם לא יעזבם ולא יטשם, כמ"ש (דברים ה, ב) ה' אלוקינו כרת עמנו ברית בחורב וגו', וכמו כן נשבעו כלל ישראל לה' אלוקיהם שלא יחליפוהו ולא יעזבוהו וקיבלו בריתו עליהם באלה ובשבועה, יעו"ש בדבה"ק.

והרהרתי דאף כי אצלנו יצורי חומר וגשם בעוה"ר כאדם עברו ברית, והפרנו את השבועה שנשבענו בהר סיני לשמור משפטי צדקך, ברם כלפי מעלה לא שייך לומר כן, כי לא אדם הוא ויתנחם (עפ"י במדבר כג, יט), ודבר אלוקינו יקום לעולם (ישעי' מ, ח), וכל מה שהוא כביכול נשבע לנו שלא ימיר אותנו בעם אחר הרי הוא קיים ועומד לעד ללא שום שינוי, ורק אנו פשענו ומרדנו בו ועברנו הברית, ולכן זקוקים אנו לקבל עלינו בכל שנה ושנה הברית והשבועה מחדש, ולזה צונו לעשות לדורות את היום הזה בו נקבל עלינו מחדש ליכנס בברית ולקיים השבועה לבל תופר עוד.

זה שאמר הכתוב **וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'**, רצ"ל שביום זה ניתנה ההזדמנות להתחדש ולקבל מחדש עול מלכות שמים, ולהתקרב שוב אל הבוכ"ע להיכנס בבריתו, וזהו **בשבועותיכם** היינו לחדש את השבועה שלכם, שרק אנחנו אשר צריכים לחדש את הקבלה ושבועה, משא"כ הבוכ"ע שבועתו

מצאווה רעות רבות וצרות, ותאמר אליהן וגו' אני מלאה הלכתי וריקם השיבני הוי"ה, שאמונה זו שהכל רחמים וחסדים משם הוי"ה זו גרמה לי להשאר במידת נעמי.

✳ (ב, ב) אלקטה בשיבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו. היינו שאמרה שאע"פ שהגעתי למצב כזה שהננו צריכה ללקוט שיבלים שלא אמות ברעב, מ"מ יודעת אני כי גם זה הוא חסד ה' אשר מצאתי חן בעיניו ומשפיע לי פרנסתי לפני משורת הדין.

✳ (ב, ה) ויאמר בועז לנערו הניצב על הקוצרים למי הנערה הזאת. יל"פ עפימ"ש רביה"ק מהרצ"א בדרך פקודיך (מצוה לה, חלק הדיבור, אות ו) וז"ל, עיני ראו ולא זר אצל כבוד אדמו"ר הרה"ק מהר"ר י"י צוק"ל [ה"ה הרה"ק מלובלין] שהיו העינים ברשותו, ואע"פ שהיה מסתכל פנים בפנים, לא ראה כי אם הנרצה לעבודת הש"י ע"פ דרכי התורה, ולא יכולתי להעלות הדבר על הספר. עכ"ל"ק עיי"ש. ושמעתי מכ"ק אאמו"ר זצלה"ה כי פ"א נכנסה הרבנית אשת רבה"ק מלובלין וביקשה ממנו שיתן לה מעות לסחורה כדי לעשות לה בגד חדש, שאל הרה"ק את משמשו, כמה בד צריכים כדי לעשות בגד לרבנית, האם היא גבוהה או נמוכה. וכשהבחין הרה"ק מלובלין שתלמידו מתבונן בפליאה על שלא הכיר את אשתו הרבנית אשר כבר רבות בשנים שנשאה, נענה ואמר כי ביקש ופעל בתפלתו שענינו לא תראינה שום דבר הרשות.

וכיו"ב כתב הרה"ק מקאמארנא במגילת סתרים (דף ז) דבתו"ד שם "ומהיום ההוא עד היום הזה עשרים וחמש שנה לא הסתכלתי ולא ראיתי ראייה בעלמא צורה של אשת איש, ויש לי שמירה מן השמים שלא תזדמן אף במקרה".

ואאמו"ר זצלה"ה שמקור הנהגה זו בגמרא שבת (דף נ"ג ע"ב) מעשה באדם אחד שנשא אשה גידמת ולא הכיר בה עד יום מותה. כי זהו מעלת הצדיקים שזכו לשלוט על עיניהם בקדושה עד שלא ראו כלל.

על כן פליאה היתה בעיני בועז איך נזדמן שיראה דמות הנערה, והבין מכך כי מן השמים נסתובב הדבר שיבחין בה, על כן שאל לנערו מי זאת, כי הבין שיש לה איזה קשר ושייכות עמו,

ועיין בספר יצירה ובזוה"ק. וסיים מרן שליט"א את אמירת התיקון בשעה 4.15.

יו"ט 'קבלת התורה'

בשעה 9.25 יצא מרן שליט"א מביתו נאוה קודש לעבר היכל הגדול לתפילת שחרית.

בשעה 9.45 נכנס מרן שליט"א להיכל לתפילת שחרית. פסוקד"ז התפלל לפני העמוד הרה"ג רבי חיים ישראל הורוביץ שליט"א ראש הכולל בצפת ודומו"צ חניכי הישיבות.

שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי יחזקאל שרגא היילפרין שליט"א דומו"צ בית מדרשנו ברמות ומראשי ישיבה"ק לצעירים בירושלים. בתפילת אהבה רבה האריך מרן שליט"א משך זמן רב בבכיות ובדמעות שליש, וכל ההיכל כמרקחה בבקשת רחמים לפני המקום ב"ה לפתוח ולהאיר עינינו בדברי תלמוד תורתו, כשבכל ההיכל נשמע קול בכייתו של כ"ק מרן שליט"א כשהוא כופל ומשלש התיבות, כשהכל מתעוררים יחד לבקש ולהתחנן בעת הזאת לפני נותן התורה.

על ממקומך זמרו הניגון מהרה"ק הרבי ר' מיכלה מזלאטשוב זי"ע. תפילת הלל התפלל מרן שליט"א לפני העמוד.

לאחר אמירת שיר של יום אמרו מגילת רות, ואמר מרן שליט"א כמה גרגירים ופנינים בעת האמירה, ונביא כאן כמה גרגירים:

✳ (א, יג) אל בנותי כי מר לי מאוד מכם כי יצאה בי יד הוי"ה. י"ל דנעמי הצדקיה עליה את הדין והאמינה בהשי"ת אף במצב זה שהכל לטובה, והכל במידת הרחמים הרמוז בשם הוי"ה, אך אמרה לרות וערפה, אני אין מר לי באמונתי שכי יצאה בי יד הוי"ה, והכל רחמים וחסדים מאתו ית', אך מר לי מאוד מכם שאתן עדיין אינכן במדריגה זו ובעיניכן רעה היא, ומר לי מצערכן, ועל כן שבנה בנותי ולמה תלכן עמי.

✳ (א, יז) ותאמר רות אל נעמי באשר תמותי אמות וגו' כה יעשה הוי"ה' לי וכה יוסיף. היינו שאמרה רות לנעמי שגם היא כבר הגיעה למדריגה זו להאמין ולדעת באמת כי כל מעשי השי"ת המה רק לטובה, והיא בדעה אחת עם נעמי, ורק המות יפריד ביני ובינך.

✳ (א, יט) ותלכנה שתיהן וגו' ותהום כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי. בביאור תמיהתן נ"ל דתמהו איך אחר כל השבר אשר קרא אותה עדיין מחזיקה היא בנעימות שלה, בהאמינה שהכל רחמים וחסדים, ושאלו 'הזאת נעמי', שעמדה בנעימותה ובשמחתה אף אחר אשר

שיהא הדבר באופן נסתר וסתום בהעלם גדול, ועל דרך זה היתה התנוצצות מלכות בית דוד כבר בעת הולדת פרץ בן יהודה, והדברים עתיקין, לכן ביקש והזהיר בועז את נעמי שלא תצא אלא עם נערותיו כי צריכה שמירה מיוחדת שלא יפגעו בכך כוחות הטומאה והסט"א.

★ (ג, ג) ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך. אמרה לה לרחוץ את נשמתה ולשוב בתשובה שלימה כהכנה לדבר גדול זה. אל תודעי לאיש שצריך שיהא הכל בהסתרה ובהעלם, שלא יוודע לשום נברא בעולם. עד כלותו לאכול ולשתות, שתמתין עד שיבא בועז להתפשטות הגשמיות, שיהא כלותו בכלות הנפש.

★ (ג, ג) ושמת שמלותיך עליך. יל"פ עפימ"ש רביה"ק בבני יששכר (מאמרי תשרי מאמר ל' אות ז') בענין אור המקיף, שכאשר האדם מאיר את אבריו הרוחניים בקיום המצות בהידור ממשיך עליו גם אור פנימי וגם אור המקיף, ובתו"ד דלכן אצל בני ישראל ה"ה כבוד לילך במלבוש עליון המרמז על אור המקיף, עי"ש דבה"ק.

ובאגרא דכלה (פר' יתרו ד"ה ואתם, ובבני"ש מאמרי ניסן מאמר ה' אות ז') דענין קידושין שאומרים הרי את מקודשת לי, הוא בחי' אור המקיף, וע"כ מסתובבת הכלה סביב החתן. עי"ש. זה שרמז לה בועז שתדע ותשכיל להכין עצמה בבחי' בבחי' הקדושה של אור המקיף, ובכך תגמור הדבר לטובה.

★ (ג, ד) ויהי בשכבו וידעת את המקום אשר ישכב שם. מקום רומז על השכינה כנודע, וז"ש שעל ידי שתראה היכן יש השראת השכינה, תדע ששם מקום משכבו.

★ והוא יגיד לך את אשר תעשין. שביקשה נעמי שיורה השי"ת לרות את המעשה אשר תעשה ואת הדרך תלך בה, וזהו והוא - הקב"ה יגיד לך את אשר תעשין.

★ (ז, ג) ויאכל וישת וייטב לבו ויבא לשכב בקצה הערימה. ברש"י 'וייטב לב שעסק בתורה' וי"ל כי בועז לא הרגיש שום טובה וחיות אלא בעסק התורה בלבד, ואעפ"כ אח"כ וישכב בקצה הערימה עדיין החזיק עצמו לכלום בענוה ובשפלות, שעדיין הוא 'בקצה' ולא השיג מאומה.

לכן אמר לה (ב, ח) הלא שמעת בתי וגו'.

★ (ב, ח) אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגם אל תעבורי מזה וגו'. שאמר לה בועז שבשדה זויהא עליה שמירה מן השמים שלא ייכשלו בה, וז"ש אל תעבורי שבהיותה כאן לא תביא את שום אדם לידי עבירה.

★ (ב, ט) עיניך בשדה אשר יקצורון. רימז לה שכל התכלית היא בשדה - חקל תפוחין קדישין.

★ (ב, י) ותאמר אליו מדוע מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה. שאמרה לו בענוותנותה שאין לה שום זכות, והיא חשובה כנכריה ולמה אמצא חן בעיניך, ויען בועז ויאמר לה הוגד הוגד לי ברוח הקודש כל אשר עשית את חמותך ומדרגתך גדולה עד מאוד.

★ (ב, יד) ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום. אמרו חז"ל אין הלום אלא מלכות (זבחים דף ק"ב ע"א), שאמר לה בועז להכין את עצמה שתהא ראויה ותזכה שתצא ממנה שלשלת מלכות בית דוד.

★ ותאכל ותשב וותתר. שהיתה אוכלת קמעא ומתברך במעיה, וכאשר שבה אל חמותה נאמר (ב, יח) ותוצא ותתן לה את אשר הותירה משבעה, - שהראתה לחמותה שליקטה קצת ותאכל ותשב וותתר, ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואנה עשית יהי מכירך ברוך, שצריך להיות לבעל השדה ברכת ה' מיוחדת בשדותיו, שעל ידי כן הותירה משבעה.

★ (ב, כ) ותאמר נעמי לכלתה ברוך הוא לה' אשר לא עזב חסדו את המתים ואת החיים וגו'. שהפליאה את חסדי השי"ת שמכל שדות העיר הגיעה אל שדה בועז שגואל הוא, וכל זה בא לה כי בכך עשה השי"ת רב חסד להיטיב לנשמות המתים ובזכותם נשפע הטוב גם להחיים.

★ כי קרוב לנו האיש 'מגואלנו' הוא. היינו שממנו עתיד לצאת הגואל - משיח בן דוד.

★ (ב, כב) ותאמר נעמי אל רות כלתה טוב בתי כי תצאי עם נערותיו ולא יפגעו בכך 'בשדה אחר'. ידוע מש"כ בספה"ק דבכל התנוצצות של ישועה כאשר עתיד לירד אור גדול מן השמים, רוצה הסט"א למנוע הדבר ומנסה בכל האופנים לקלקל ולמנוע את שפעת האורה, ולכן צריך

אשחית את נחלתי. שאמר לבועז שמתירא שמא ח"ו יקלקל הדבר כי הוא אינו במדריגה זו לפעול בדבר גדול זה, וא"כ חוששני פן אשחית את נחלתי, שאאבד אף את המדריגות שיש לי כבר, אם אעשה דבר זה שאינו לפי דרגתי, על כן גאל לך אתה את גאולתי כי לא אוכל לגאול.

✠ (ד, ז) וזאת לפנים בישראל וגו' שלף איש נעלו. שהיה צריך להפשיט עצמו מכל הנגיעות והארציות ולעשות בלתי לה' לבדו, וזהו ויאמר הגואל לבועז קנה לך וישלוף נעלו, שהגיע למדריגה זו.

✠ (ד, יד) ותאמרנה הנשים אל נעמי ברוך ה' אשר לא השבית לך גואל היום ויקרא שמו בישראל. היינו שעל ידי שתבא הגאולה יהא שמו של הקב"ה שלם וכסאו שלם, שאין שמו וכסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק (ילקו"ש תהלים, פרק ט, רמז תרמג), וזאת אמרו ברוך ה' אשר לא השבית לך גואל, שע"י תהא הגאולה השלימה, ויהא ויקרא שמו של הקב"ה בשלימות בישראל.

א"י, ויקרא שמו בישראל עפ"י מה שאמרו חז"ל (ב"ב דף ע"ה ע"ב) עתידין צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה.

✠ (ד, טו) והיה לך למשיב נפש. שבזמן הגאולה יתוקנו כל הנפשות והנשמות שצריכים תיקון, וזהו והיה לך למשיב נפש שישב את כל הנפשות למקור שורש מחצבתם, ויהא התיקון השלם לכל נפשות ישראל.

✠ (ד, יז) ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי. שהיה הכל צריך להיות בהסתרה וכנ"ל עד שלא ידעו את שמו, ורק השכנות קראו לו שם.

✠ (ד, יח) ואלה תולדות פרץ וגו'. שכשם שבלידת פרץ היה הכל בהסתרה כמו"כ כל הענין כאן היה בהסתרה וכאמור.

בסיום אמירת מגילת רות וקדיש לאחריה, ניגש מרן שליט"א לפתיחת הארון קודש, ואמרו ה' ה' כנהוג. בנשיאת ס"ת הב' התכבד - הנגיד הרה"ח ר' מנחם מנדל רייך מקרית הבעש"ט - פ"ת. אחר שקראו לכהן לעלות בתורה, עלה מרן שליט"א לבימת הקריאה לאמירת האקדמות, והחל מרן שליט"א לומר בניגון המקובל ובקול גדול

✠ (ג, ח) ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה וגו'. שראה את השכינה הק' שורה שם, ויאמר מי את איך הגעת למדריגה נעלה זו, ותאמר אנכי רות אמתך ופרשת כנפיך על אמתך, שכל מה שזכיתי לו היינו רק בזכותך וכוחך שהשפעת עלי מדריגה זו, ויאמר ברוכה את לה' וגו', שתלה שהכל בא מאת ה' שהשפיע כל זאת ואין זה מכוחי כלל.

✠ (ג, י) היטבת חסדך האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחרי הבחורים. דהנה בועז זקן היה, וכבר היה במדריגה של בלתי לה' לבדו בלא שייכות לענייני גשמיות, משא"כ הבחורים עדיין יש להם שייכות לגשמיות, וזהו היטבת חסדך האחרון מן הראשון לבוא אלי אף שזקנתי, ולא הלכת אחרי הבחורים, שעל ידי כן יהא הכל בלתי לה' לבדו ובלא גשמיות.

✠ (ג, יא) ועתה בתי אל תיראי. שהרגיעה שלא יבוא שום מכשול על ידה.

✠ כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את. שממך עתיד לצאת לומדי ומרביצי תורה בישראל, שהתורה נקראת אשת חיל כנודע.

✠ (ג, יב) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו ויאמר אל יודע כי באה האשה הגורן. היינו שיהא הכל בהסתרה והעלמה שהסט"א לא יבואו לבלע את הקודש.

✠ (ג, טו) וימד שש שעורים וישת עליה וגו'. רמז לה באלו 'שש השעורים' שעתידי לצאת מזרעה רבינו הקדוש שיסדר ששה סדרי משנה.

✠ (ג, טז) ותבוא אל חמותה ותאמר מי את בתי. שראתה נעמי שנשתנית לגמרי וקיבלה צורה חדשה בקדושה עילאה, על כן שאלה מי את בתי שלא הכירה אותה מחמת גודל קדושתה, ותגד לה את כל אשר עשה לה' האיש, שרומם אותה למדריגה נעלה עד מאוד.

✠ (ג, יח) ותאמר שבי בתי עד אשר תדעין איך יפול דבר. איך יעשה כדי להביא את הגאולה, ושעל ידי כן יפול דבר, שיפלו הסט"א וחיילותיה ולא יהא להם תקומה בגאולה העתידה, כי לא ישקוט האיש כי אם כלה הדבר היום.

✠ (ד, ו) ויאמר הגואל לא אוכל לגאול לי פן

בפנים אלמא תנור מקדש, ואינן דוחות את השבת איפסלה בלינה, אמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת, אמר רב אשי מאי קושיא דלמא מאי בפנים במקום זריזין, והא דרב אשי ברותא היא מה נפשך אי אפייה בעינן זריזין, לישה ועריכה נמי בעינן זריזין, ואי לישה ועריכה לא בעינן זריזין, אפייה נמי לא בעינן זריזין, אלא דרב אשי ברותא הוא, ובתוס' שם ד"ה אלא דרב אשי ברותא, ותברא מי ששנה זו לא שנה זו.

והרמב"ם (פ"ב מתמידין ומוספין ה"ז) פסק דאפייתן בפנים בעזרה כשאר מנחות, ולהלן שם (בהלכה י') פסק דאין דוחה את השבת, ותמהו המפוי' הלא למסקנא דגמרא אי אפשר לקיים שניהם, דאי אפייתן בפנים נתקדש בתנור וכיון שאין דוחה את השבת איפסלה בלינה, והני תרי מילי דאפייתן בפנים ואין דוחה את השבת סיתראי נינהו, ועי' בתוס' יו"ט במנחות שם שעורר בקו' זו, וכתב דאע"ג דבגמ' מקשה עלה ואסיק בקושיא, מ"מ משו"ה לא נדחית מהלכה, ואע"ג דלא מיתרצה הקושיא, ולא ס"ל להרמב"ם כמש"כ התוס' דתברא מי ששנה זו לא שנה זו, דא"כ לא הוי משתמיט גמרא גופיה לאסוקי דתברא כדאמר בעלמא, עי"ש, אולם אכתי חל עלינו חובת ביאור האיך יתיישב אליבא דהרמב"ם הך קושיא דרב ששת, וכן אמאי באמת לא אסיק בגמרא דתברא, הרי לכאן מוכרח הכי מכח קושיא דרב ששת.

ונעטר פתגמא במילין יקירין ממילי דאבות, מאשר פלפל בזה כ"ק מרן אאדמו"ר זצללה"ה (שפ"ח חו"פ לשבועות סי' ל"ד), דהנה יש לדקדק בסוגי' דגמ' הנ"ל, דמעיקרא פריך בגמ' הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מידת יבש לא נתקדש ואפייתן בפנים אלמא מידת יבש נתקדשה, אמר רבה (יעו"ש בשיטמ"ק שהגיה) הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת, ופריך בגמ' מאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש, אלא אי קשיא הא קשיא וכו', ומייתי בגמ' הך קושיא דלעיל וע"ז מסיק רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל, וראוי לבאר לגירסא שלפנינו מדוע לא נתעורר רבה

ומעורר, כשמרן אומר ב' בתים והקהל עונים אחריו בב' בתים הבאים, ובסוף האקדמות אמר מרן שליט"א את הפיסקא מרומם הוא וכו' והקהל אמרו הפיסקא צבי ואתרעי בן וכו' - ומי בעל דברים שיוכל לתאר עלי גליון את האווירה הרוחנית העילאית נורא ההוד ששרתה במקום הקודש, כאשר נשמע קולו בבואו אל הקודש בשאגת ארי לאמר את האקדמות בלהבות אש והתלהבות עצומה, כמו גם כל האווירה של התעלות שהיה מנת חלקם של כל אלפי אנ"ש במשך יומא אריכתא זה.

ובירך הכהן הברכה והמשיכו בקריאת התורה. מרן שליט"א נשאר על הבימה במשך כל זמן הקריאה. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג רבי יעקב אברהם כהן שליט"א רב דשכונת רמת הצפון בירושלים, לוי - הרה"ג רבי צבי אלימלך הורוביץ שליט"א דומו"צ בית מדרשנו בכפר גנים בפ"ת, שלישי - חדב"נ הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בב"ב שליט"א, רביעי - הנגיד הרה"ח ר' יחיאל מיכל רוזנברג בונה ומקים היכלי תורה תפילה וטהרה בכל מקומות מושבות אנ"ש, חמישי - עשרת הדברות - מרן שליט"א, מפטיר - חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, הגבה בס"ת א' - הרה"ג רבי יהושע גרינצווייג שליט"א ראש כולל טשכנוב בירושלים, גלילה - הרב בנש"ק משה פולק מאלעד, הגבה בס"ת ב' - הרה"ג רבי ברוך מוטצען שליט"א מירושלים נכד כ"ק מרן זי"ע, גלילה - הרה"ג רבי דניאל אליאס שליט"א ראש כולל אורח חיים באדירי התורה בב"ב.

לאחר קריאת התורה אמרו הזכרת נשמות, ומרן שליט"א נשאר עומד על הבימה. וזמרו י-ה קלי (ע"י הר"ר חיים בלומנטל מפעיה"ק). מוסף התפלל לפני העמוד - האדמו"ר מלייפניק שליט"א, ולא אמרו הפיוטים במוסף רק זמרו הפיוט אז שש מאות וכו'. בברכת כהנים אמר מרן שליט"א ג"פ ה'רבונו של עולם' (ולא י"ה"ר בפעם הג'), אח"כ הודה במאור פנים לכהנים. וסיימו התפילה בשעה 3.20.

מיד לאחר מכן פנה מרן שליט"א לעריכת השוה"ט 'קרעפיל טיש'. מרן שליט"א קידש על יי"ש ובצע מה'מילכיגע מזונות', וכן הביאו קרעפליך, וחילק מרן להרבנים היושבים בשולחן. וחילקו עבור הקהל מזונות וקרעפליך. בין לבין זימרו המשוררים כמה ניגוני קבלת התורה וניגוני ויו"ט.

במהלך השוה"ט החל מרן שליט"א לומר ה'קרעפיל פשעטיל', כפי שהיה נהוג אצל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, כפי המנהג עוד מימי מרן הדברי חיים זי"ע. הפלפול נמשך משך כשעה, ונביא כאן את תוכנה:

סוגי' דגמ' דשתי הלחם וסתירת פסקי הרמב"ם

במנחות (דף צ"ה ע"ב) במתני' אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים ואינן דוחות את השבת וכו', ובגמ' הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ וכו' ואפייתן

ממצוות כהונה דאילו כשעושה זר הוי רק הכשר מצוה (ועיין ביאור הגר"פ על ספר המצוות לרס"ג ח"א עמ' ש"ס).

ומהא דנאפית ע"י זר מוכח דהוי הכשר מצוה

אמנם מעשה האפייה נראה פשוט דאינה אלא הכשר מצוה. וכן משמע ממה דאמרינן בגמ' (נדה דף ו' ע"ב) דשפחתו של רבן גמליאל היתה אופה חלות תודה עיי"ש, ואם יש מצוה באפייה מסתבר שלא היו מניחין לעשותה ביד שפחה, אלא משום דאין זה אלא הכשר מצוה בלבד. ובדומה לצליית הפסח דאין נפק"מ מי יצלה, רק שיהיה הבשר צלוי, ה"נ צריך רק שיהא נאפה.

ומהא דלא בעי כהונה באפיית לחמי תודה, משמע דה"ה במנחות דהא אפילו יציקה ובלילה כשרין בזר ורק מקמיצה ואילך מצות כהונה (מנחות דף ט' ע"א). ועיין במנ"ח (מצוה קט"ז אות ה') דיציקה ובלילה כמו שכשרה בזר ה"ה לכל הפסולים לעבודה עיי"ש.

דין אפייה בשבת ע"י תחבולה מער"ש

ובהמשך דבריו שם (ענף ג') דן עוד כ"ק א"א זצללה"ה, דלפי"ז דהאפייה אינה חלק מהעבודה רק הכשר מצוה דצריך שיהא נאפה, אפשר להמציא עצה לאפותן בשבת ויו"ט בדרך היתר ללא מעשה ידי אדם, דהיינו שיעשו כל מלאכת הלישה והעריכה מער"ש, ואת לחם הפנים שצריך להשגיח בו שלא יחמיץ, יטילו אותו בצונן כדי שלא תחמיץ, כהדא דשנינו (פסחים דף מ"ו ע"א) בן בתירא אומר תטיל בצונן, תפח תלטוש בצונן (שם דף מ"ח ע"ב), והאפייה בשבת תיעשה מאליה ע"י איזו תחבולה. וכגון מש"כ בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סימן קפ"ט) להקשות אהא דאמרינן במנחות (דף צ"ט ע"ב), דאם חל יו"כ להיות בער"ש היו הבבליים אוכלים שעיר החטאת כשהוא חי עיי"ש, דהרי היו יכולים לבשל ע"י שישימו עיו"כ חבל (פתיל) ארוך כשיעור יום ראשו אחד דלוק ואחד כרוך על העצים, ויתנו הבשר בדוד ואש לא ישימו וכשיגיע הלילה יודלקו העצים, עיי"ש, וה"נ יעשו כן באפיית שתי הלחם ולחם הפנים.

אלא בדב"ז אם מותר לכוין מלאכתו באופן שתיעשה בשבת מאליה יש נדון באחרונים.

בהך קו' בתרייתא דאלים טפי, ורק רבא הוא דאקשי ליה משמיה דרב ששת.

אפיית המנחות אם הוא מצוה או הכשר מצוה

ויל"ב, דהנה יש לדון אם אפיית המנחות הוא מצוה מצד עצמה או שהוא רק הכשר מצוה, דלכאוו' מדצריך אפייתן בפנים נראה שזה מכלל המצוה, וחזינן נמי שישנם דינים בסדר האפייה, כהדא דשנינו (מנחות דף צ"ד ע"א) שתי הלחם נילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת, לחם הפנים נילושות אחת אחת ונאפות שתיים, ובגמרא ילפינן לה מקרא עיי"ש, הרי שיש מצוה מיוחדת בלישה ואפייה. אלא דעדיין י"ל דעיקר המצוה בהקרבה, והאפייה אינה אלא הכשר מצוה.

גם ביציקה ובלילה יש להסתפק אם הם מצוה או הכשר מצוה, והרמב"ם בספר המצוות (שורש י"ב) השיג על בה"ג שמנה מצוות בפני עצמן, יציקות ובלילות פתיות מליחות הגשות תנופות וקמיצות והקטרות, כי אלו כולם חלקי מלאכת המנחה. והרמב"ן החזיק בדעת בה"ג, וכתב דאלה העבודות נמנות מצוות, שהכהן כשעושה אחת מכל אלה עושה מצוה ומברך עליה. וכתב בלב שמח דהרמב"ם סובר שאינו מברך כי אם על העבודה הגדולה לבדה, וכל שאר העבודות הקטנות שבה נפטרות עמה (וע"ע מגילת אסתר שם, מעין החכמה דף כ"ח ע"ב, מהר"ם שיק מצוה קי"ז אות א'). ובמשנה למלך (מעשה הקרבנות פ"א ה"א) כתב דאין דבריו מוכרחים, דאפשר שגם הרמב"ם מודה בזה שמברך, ונוסח הברכה נראה שהוא אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לעשות כך וכך עכ"ל. ובמנחת חינוך (מצוה קט"ז אות ט"ז) העיר דצ"ע במש"כ הרמב"ן שהכהן העושה, דהא יציקות ובלילות כשרים בזר, א"כ גם ישראל מברך, וגם אינו מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן אפילו אם הכהן הוא העושה, כיון דאינו תלוי בקדושתו של אהרן דגם זר כשר עכ"ל.

ואפ"ל בדעת הרמב"ן, דהגם דכשרות בזר מ"מ עיקר המצוה הוא בכהן, דהרי יש נדון בזה אם כשר לכתחלה לעשות בזר (עיין מנ"ח שם אות ה'), ואם עיקר המצוה לכהן נאמרה יש סברא לומר דרק כהן העושה מברך עליה, ולכן שפיר מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, כיון שזו

קרא דועשית כל מלאכתך לאסור בעובדי ביידן, היינו כשעושה בידיים מער"ש מלאכה שתיעשה כולה בשבת.

עפי"ז נמצא מקור נפתח לשיטת הרוקח (סימן ד"ש) שהביא הב"י (או"ח רמ"ז), אם יש ליהודי ספינה אינו יכול להשכירה לגוי להוליכה במים בשבת או ביו"ט, וה"ה לעגלה שאינו יכול להשכיר גוי להוליך ממזנו בשבת או ביו"ט ואם יעשה כן מחלל שבת הוא עכ"ל. והב"י כתב ע"ז דעל כרחין כב"ש אתי, דאית ליה חיוב שביתת כלים בשבת, דאילו לב"ה הא אמרי דאין אדם מצווה על שביתת כליו עיי"ש, ולהאמור יש להעמיד דבריו ע"פ הירושלמי גם אליבא דב"ה, דס"ל להרוקח דבאופן שנועד מעיקרא עבור מלאכה שתתחיל בשבת אסור גם לב"ה.

שיטת רבה דלב"ה מותר לגרום התחלת מלאכה בשבת וישוב סוגי' הגמ' במנחות

ברם כ"ז אם טעמא דב"ש הוא מגדר איסור מלאכה, ואינם מתירים אא"כ תיעשה המלאכה מבעוד יום, ולא תלכוד המצודה בשבת (עיי"ש בתוד"ה אלא בכדי), וב"ה מתירים אף אם אפשר שתיעשה המלאכה בשבת מכיון שיש אפשרות שתיעשה מבעוד יום, דלפי"ז אפ"ל דאם מכוון שיהא המלאכה נעשית רק בשבת מודים ב"ה לב"ש דאסור. אבל לפי דברי רבה (שם דף י"ח ע"א) דטעם ב"ה (בשפ"ח נכתב בטעות ב"ש, וצ"ל ב"ה, דבגמ' מוקי לה רבה לב"ה יעו"ש בסוגי', ולא יתכן כלל דרבה קאמר אליבא דב"ש, דא"כ מה טעם ב"ש בדיו וסממנים ובאונין של פשתן שאין בהם השמעת קול), בריחיים הוא מפני שמשמעת קול, וטעמא דב"ש שאסור במתני' לאסור מבעוד יום הוא משום דגזרינן דילמא אתי למעבד בשבת, וכמבואר בתוס' שם (ד"ה ולימא), ולא מגדר מלאכה אתינן עלה, א"כ לב"ה דמתירין מותר לגמרי אף כשהמלאכה מכוונת בעיקרה על שבת.

והנה התוס' במנחות (דף נ"א ע"א, ד"ה אפי לה) הקשו על הך סוגי' דשתי הלחם, היכי מוכח דאי אפו לה מאתמול איפסלה בלינה הא כלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן, ותירצו כיון דלא דחו שבת א"כ מאתמול נמי הוי זמנן עיי"ש, ומבואר דדוקא משום שא"א לאפותן בשבת ויו"ט מש"ה

ובשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קנ"ז) התיר לערוך שעון מער"ש להדליק נר בשבת, והסכים לזה גם בשואל ומשיב (תניינא ח"א סימן ה'), ובספר ירושת פליטה (סימן מ"ז) הביא מספר מתא דירושלם על הירושלמי, שכתב וז"ל, וכן שמעתי מאדמ"ו הגאון חתם סופר, שמופלגי תורה דק"ק פ"פ דמיין שעמדו ללמוד תורה בליל שבת ורצו לשתות קאווע חם, חדשו להם דבר חכמה, והעריכו לכם מערב שבת עצים דקים זה על זה, והעמידו עליהם קדרה של קאווע קר, ושמו תחת העצים הדקים האלו לונט [ליוונט, בד] ושמוה תחת העצים, והדליקו אותו בקצה האחרון שלה, והלונט היתה מהבהבת עד ב' שלישי הלילה ואז נגעה אל חוט גפרית ונדלק והודלקו העצים ונתחמם אחר כך הקאווע, עכ"ל.

ביאור פלוג' ב"ש וב"ה בירושלמי במלאכה המתחלת מער"ש

ויש לפלפל בזה מדברי הירושלמי (שבת פ"א ה"ה) על המשנה, ב"ש אומרים אין שורין דיו וסממנים וכרשינן אלא כדי שישורו מבעוד יום, וב"ה מתירין, ומה טעמהון דב"ש ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שמות כ, ט) כל מלאכתך גומרה מבעוד יום וכו', מה מקיימין ב"ה טעמון דב"ש בעובדי ביידן (בעושה מלאכה בידיים). וצ"ב למה הוצרך מקרא לזה לאסור לגמור המלאכה בשבת בידיים, (ועיין מש"כ בחת"ס שבת דף י"ח ע"א ד"ה ואיתא תו).

וי"ל לפימש"כ המאירי (שבת דף י"ז ע"ב) בסברת ב"ש שאין פורסין מצודות לחיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום, אף דאפי' פירס בשבת אין כאן חיוב חטאת הואיל ומאליהן הן באות וכו', יראה שמאחר שאפשר שלא תוחל המלאכה מבער"ש כלל ותעשה כולה בשבת כגון שלא תכנס עד השבת, גוזרינן בה, עכ"ל. ואפשר דגם לב"ה שמתירין היינו דוקא כשאפשר שתתחיל המלאכה בער"ש, והיינו דכאשר פעולתו לא נועדה עבור עשיית מלאכה בשבת דוקא, ממילא אין המלאכה שנעשית מאליה בשבת מתייחסת לפועל ידיו, אבל כאשר מתחלה מכוין במעשיו שתיעשה המלאכה בשבת דייקא, בזה גם ב"ה מודו דאסור, ובכך מוקמינן לדידהו

הוצרכו לגזור על אמירה לעכו"ם, תיפוק"ל דבלא"ה אסור לומר לעכו"ם משום שליחות.

וכתב הבית מאיר דמה"ת לא נאסרו מלאכות שבת כשעושה ע"י שליח, וטעם הדבר משום דלא נאסר לעשות עבירה ע"י שליח רק היכא שעצם הדבר נמאס בעיני ה' והקפידה התורה שלא יתעבד המעשה, ולכן מה לי הוא מה לי שלוחו (לולי הא דאין שלד"ע, דזה לא שייך בגוי), משא"כ במצות שמירת שבת אין ענינו שעצם המלאכה מאוסה בשבת, אלא רצון השי"ת שיהא גוף האדם שובת וכמאה"כ למען ינוח, ולכן כל מלאכת שבת איסורא אגופו רמיא היינו שלא יעשה גופו מלאכה אלא שיהא גופו נח, ולכן כשאינו עושה בעצמו וגופו שובת ממלאכה נתקיים רצון התורה, והרי הוא כעין מצוה שבגופו שכתב התוס' רי"ד רפ"ב דקידושין דהטעם דאין מועיל בהו שליחות, דשליחות שייך רק בדבר שאינו חובת הגוף ואז מתייחס המעשה להשולח, אבל במצוה שחייבו התורה לעשות בגופו היאך יפטר הוא ע"י שלוחו והוא לא יעשה כלום עי"ש, וה"ה נמי לענין שביתת שבת דעיקרה חובת הגוף וכיון שגופו שובת הריהו שומר שבת כהלכתה, ולכן אע"ג די ששליחות לעכו"ם לחומרא אפ"ה היה מותר לומר לו לחלל שבת, ושפיר הוצרכו חכמים לגזור ולאסור אמירה לעכו"ם דמטעם שליחות לחוד לא היה שום איסור בכך.

וכדבריו כתבו החת"ס בתשו' (או"ח סי' פ"ד), והישועות יעקב (אהע"ז שם), ובישוע"י עה"ת (פר' קדושים) שתירץ ביסוד זה קו' החזקוני דלשיטת הטור (יו"ד סי' ר"מ) דבאביו רשע אינו מחויב לכבדו, למ"ל קרא שלא ישמע לו לחלל את השבת הרי כשאומר לו לחלל שבת רשע הוא ואינו חייב בכבודו, עי"ש.

דעת החולקים די ששליחות בשבת ובשי' רש"י בזה ואמנם רבים החולקים על יסוד הבית מאיר הנ"ל, וס"ל דאיסור מלאכת שבת הוא לא תלוי בכך אם גופו נח, וכדמבואר ממה שהקשה פני יהושע (יו"ד סי' ג') שהקשה אמאי הוצרכו לגזור על אמירה לעכו"ם תיפוק"ל דאסור מטעם שליחות, ולא תירץ כדברי הבית מאיר, מוכח

הוי זמנן מער"ש ואיפסלה בלינה, משא"כ אם היו יכולים לאפות בשבת ויו"ט כי אז לא היה זמנה בער"ש ועריו"ט, ושוב אף כשאפו בער"ש ועריו"ט אין כלי שרת מקדשין אותה ולא איפסלה בלינה.

בכך יבואר דברי הגמ' בשמעתתין, דמשו"ה לא אקשי רבה הך קו' כיון דתנור מקדש איפסלא בלינה, די"ל דלרבה לטעמיה לא הוקשה כלל הך דאיפסלה בלינה, כיון דלשיטתו מותר לעשות תחבולה מער"ש שתהא האפייה נעשית בשבת, וממילא לא הוי זמנו בער"ש ואין התנור מקדשה ולא איפסל בלינה.

ישׁוב פסקי הרמב"ם לענין אם אפשר לאפות בשבת ע"י תחבולה מער"ש

והוסיף הר"ב העורך בהג"ה, דכפי הנראה נשמט כאן מסקנת הדברים שנאמרו בזה ליישב דברי הרמב"ם שפסק דאפייתן בפנים ושאין דוחות את השבת, וקשה דהא איפסלא בלינה. די"ל שהרמב"ם סובר דמותר לעשות בער"ש אף כשמכוין מלאכתו לשבת, וכמבואר ברמב"ם (פ"ג דשבת ה"א) וז"ל, מותר להתחיל במלאכה מער"ש אע"פ שהיא נגמרת מאליה בשבת, שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה אלא בעצמו של יום, אבל כשתעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו ליהנות במה שנעשה בשבת מאליו.

נמצא מעתה דלדעת הרמב"ם שפיר יש אפשרות לאפות בשבת ע"י תחבולה וכנ"ל, א"כ כיון שיש דרך לאפות בשבת לא מיקרי ער"ש זמנו, וממילא דאין התנור מקדשה בער"ש דהוי קודם זמנו, וכדעת רבה דלית ליה הך קושיא, לכך שפיר אפייתן בפנים בער"ש ואעפ"כ לא נפסל בלינה, ודו"ק.

*

חי' הבית מאיר דבשבת קפדינן על גופו נח ואין בו דין שליחות

והנה לכאו' יש להעיר דדב"ז היכי דעושה בער"ש באופן שיהא תחילת המלאכה נעשית דוקא בשבת אי יש בכך איסור, תליא בחידושו הנודע של הבית מאיר (אבהע"ז סי' ה') לתרץ קו' המפוי דאי נימא די ששליחות לעכו"ם לחומרא (כמבואר ברש"י בב"מ דף ע"א ע"ב), א"כ אמאי

ואכן אי נימא כהחולקים על הבית מאיר דשפיר שייך איסור שבת באמירה לנכרי אע"פ דגופו נח, כי התורה הקפידה שלא יעשה מלאכה בשבת, לפי"ז יש מקום לומר דלא הותר רק כשהתחלת המלאכה נעשית כבר בער"ש, אבל כשכוון שתהא המלאכה בשבת אסור, דהרי סו"ס התורה הקפידה שלא תיעשה מלאכה בשבת, ודו"ק. [ושמחתי כששוב הראוני בשביתת השבת (מלאכת זורע, דף כ"ה ע"א מדפה"ס) בתשו' מהרצ"פ, שלפי סברת הבית מאיר אין לחלק כנ"ל].

*

דברי המחנה חיים לאסור לגרום התחלת מלאכה בשבת מעצמו

שו"ר בשו"ת מחנה חיים (באו"ח ח"ג סי' כ"ב, שציינו הר"ב העורך בשפ"ח שם) שכתב ג"כ כיסוד חילוקו של כ"ק א"א הנ"ל, דהיכי דמכוון שכל המלאכה תיעשה בשבת אסור גם בער"ש, ונעתיק מקצת מדבריו, דהנה בירושלמי (הנ"ל) שהביא בשפ"ח, פ"ק דשבת ה"ה) על המשנה ב"ש אומרים אין שורין דיו וסממנים וכרשינין אלא כדי שישורו מבעוד"י וב"ה מתירין, ובגמ' בירושלמי ז"ל, מה טעמיהון דב"ש ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, כל מלאכתך גומרה מבעוד יום, ומה טעמיהון דב"ה ששת ימים תעשה מעשיך וביום, מה מקיימין ב"ה טעמיהון דב"ש ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, בעובדי ביידן, ומה מקיימין ב"ש טעמיהון דב"ה ששת ימים תעשה מעשיך וביום, כהדא דתני פותקין אמת המים לגינה מער"ש והיא שותה והולכת בשבת עכ"ל. מבואר מזה דלב"ה מותר לעשות בער"ש פעולה אשר תפעל ביום השבת ממילא בלי פעולת ידים וכו'.

וכן אי' בירושלמי בריש במה מדליקין דהקשה למה אסור להצית מדורת קדשים והיא הולכת ודולקת בשבת, ומ"מ מאחיזין את האור במדורה בבית המוקד ובגבולין, אמר ר' יוסה בשבת כתיב לא תעשה מלאכה נעשית היא מאליה, ברם הכא התורה אמרה אין שורפין את הקדשים ביו"ט ואצ"ל בשבת, הרי דמפורש דמלאכה הנעשית מאליה מותר בשבת.

וכתב המחנה חיים ע"ז, דנראה דהא דב"ה ילפי

דלא שמייע ליה כלומר לא סבירא ליה ליסוד הנ"ל, וכתב שכן משמע דעת רש"י בשבת (דף קנ"ג ע"א ד"ה מ"ט) בהא דמי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי, ובגמ' מאי טעמא וכו' ופרש"י מ"ט שרו ליה למיתב לנכרי והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת עכ"ל, ולא פי' דקו' הגמ' מ"ט שרי הרי אמירה לנכרי שבות, ומבואר דהא גופא טעמא דאסור אמירה לנכרי משום דבשבת מהני שליחות, ורש"י לשיטתו בב"מ דלחומרא יש שליחות לעכו"ם, (ועי"ש בבית מאיר שעורר ג"כ מדברי רש"י הנ"ל עי"ש מש"כ בזה).

וביותר מפורש כן בשו"ע הרב (או"ח סי' רמ"ג סק"א) שכתב ז"ל, אסרו חכמים לנכרי לעשות לנו מלאכה בשבת בין בחנם בין בשכר וכו' שכשהנכרי עושה בשבת הוא עושה בשליחות הישראל, ואע"פ שאין אומרים שלוחו של אדם מה"ת אלא בישראל וכו', מ"מ מדברי סופרים יש שליחות לנכרי לחומרא עכ"ל, הרי דלא ס"ל דבשבת עיקר הציווי הוא שיהא גופו נח.

אי שרי עשיית מלאכה מער"ש ויתחיל בשבת תליא בפלוג' הנ"ל

והנה אי נימא כסברת הבית מאיר דאזהרת שבת אין ענינו שעצם המלאכה מאוסה בשבת, אלא רצון השי"ת שיהא גוף האדם שובת וכמאה"כ למען ינוח, ולכן כל מלאכת שבת איסורא אגופו רמיא היינו שלא יעשה מלאכה כי צריך שיהא גופו נח, ולכן לא שייך חילול שבת ע"י שליח. לפי"ז מהיכי תיתי דנימא דב"ה לא התירו לעשות בער"ש רק אם פעולתו לא נועדה עבור עשיית מלאכה בשבת, ונימא דרק בכה"ג אין המלאכה הנעשית מאליה מתייחסת לפועל ידיו, אבל אם מתחלה מכוין שתיעשה המלאכה בשבת דייקא גם ב"ה מודו דאסור, הרי סו"ס כל שעושה פעולה בער"ש אין בכך כל איסור כיון דבשבת גופו נח דזהו עיקר השביתה בשבת, ולא גרע העושה בשבת עצמה ע"י שליח דשרי מעושה בער"ש שמתהווה בה מלאכה בשבת, ולמה נוקים קרא דועשית כל מלאכתך לאסור מלאכה שתיעשה בשבת, ומאיזה סברא נחלק בין אם הותחל המלאכה מער"ש או לא, הרי כל כה"ג לא שייך כלל שביתת שבת.

(אבל לרבנן דפליגי עליה דר"י ואוסרין לנקב בביצה משום שלא התחיל להדליק מבעוד יום בכל טיפה וטיפה, א"כ אפי' בלא טעם השמעת קול אסור משום שלא התחיל במלאכה מבעוד יום בכל חיטה וחיטה, וא"כ לכך אסור ליתן חיטים לריחים דכל חיטה וחיטה הו"ל התחלה בפני עצמו שהרי הם דברים נפרדים כטיפי מים).

מבואר מזה דאע"פ דגוף הפעולה להיות נטחנים החיטים או הדלקת השמן כבר נעשה בחול, מ"מ כיון דלא הותחל המלאכה באותו חיטה או באותו טיפה, אסור גם בחול, ועיין בקרבן העדה להלן (בפ"ב ה"ד) שהסביר שאם כל השמן בנר שבו הפתילה והדליק מבעוד יום שרי, כיון דהוה כאילו כבר התחיל להדליק כולו, דכיון שכל השמן בנר נמשך אחר הפתילה נחשב כמי שהתחיל להדליק מבעוד יום, אבל כשהשמן בביצה ונוטף אזי כל טיפה וטיפה הוא כהדלקה בפני עצמו, ור' יהודה דמתיר דס"ל דסגי בכך דשם המלאכה התחילה מבעוד יום הן הדלקת השמן או טחינת החטים, אבל בודאי לעשות התחלת הדלקה בנר או טחינת רחיים בשבת גם לר' יהודה אסור, דהא הפעולה הנעשה בחול לא התחיל את המלאכה הנעשית בשבת.

ולפי"ז יהי' אסור מה"ת ליתן מים בתוך המנורה אשר נרות של חלב או של שעווה עומד שם, כדי כאשר יגיע הנרות לשם יהי' נכבים מכח המים אשר הולך סביבותם ולא יופסד המנורה של כסף, או אם המנורה של זכוכית לא תשבר, כי בזה עושה פעולה בער"ש אשר יתחיל המלאכה בשבת, כי כל הכיבוי יהא מתחיל בשבת, ועיין בזה פלוגתא במג"א (סי' רס"ה סק"ט), ועיין במג"א (סי' רנ"ב סק"כ).

דברי הנימוק"י להתיר הדלקת נר מער"ש אף דאשו משום חציו

ושוב הוסיף המחנ"ח בהסבר הדבר, עפי"ד הנימוק"י הנודעים בב"ק (דף י' מדפי הרי"ף) בהא דס"ל לר' יוחנן אשו משום חציו, וכתב הנימוק"י שם וז"ל, אשו משום חציו כאלו בידיו הבעירו כדאמרינן, ואי קשיא לך א"כ היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת, וכן מאחיזין את האור במדורה והולכת ונגמרת הדלקתה בשבת, ולפי"ז הרי הוא

מן ששת ימים תעשה מעשיך וביום, דהיינו שמותר שתיעשה המלאכה ביום השביעי, היינו דווקא אם המלאכה התחיל בחול ונמשך פעולתה מאליה גם בשבת, זה התירה התורה, דהכל הולך אחרי ההתחלה שהי' בזמן היתר היינו בחול ונגמרה מאליה בשבת, כגון הדלקת בית המוקד כיון שהתחילו העצים ליקוד יקוד אש ממילא בווערים כל הלילה, וכמו הדלקת הנר בער"ש שהולך ודולק כל הלילה, או שהתחילו הסממנים לבשל והולכים ומתבשלים כל הלילה, דהוה התחלת המלאכה בחול, שהרי אמרה התורה ששת ימים תעשה מעשיך וביום, דהיינו שאם תעשה בחול מותר גם כשנגמר ביום השביעי.

ביאור החילוק בין תחילת עשיית מלאכה בשבת להיכא שמתחיל בשבת

וטעם הדבר כי הסוף אשר נגמר מאליה נקרא על התחלת הפעולה, לכן כה"ג דשם ההדלקה או הבישול התחיל בחול, אע"פ שנמשך הגמר בשבת מותר כי הותחל בהיתר, אבל אם לא התחיל במלאכה בחול, אלא עושה פעולה שיתחיל המלאכה בשבת זה נאסר, דהא לא עושה התחלת מלאכה בששת ימי החול, וכאשר יתחיל בשבת המלאכה כגון הדלקת הנר או הבישול נחשב כאלו עכשיו עושה הפעולה אשר מתחיל המלאכה, ואם יעשה פעולה אשר ידליק הנר בשבת, או שיתחיל לבשל בשבת חייב עליו, כי מחלל שבת בהתחלת מלאכה ועובר על לא תעשה מלאכה, דמה לי אם פעולת גרם מלאכה היה בחול או בשבת, הא עכ"פ התחיל המלאכה בשבת, ודו"ק.

והביא שם המחנה חיים סיוע לזה מדברי ירושלמי שם בה"ה, בהא דאין גותנין חיטים לריחים של מים אלא כדי שיטחנו כל צורכן מבעוד יום, א"ר חגיי מפני שהן משמיעות את הקול, א"ל ר' יוסי יאות רבי סבר כר' יהודה (דבריד נכונים לשיטת רבי יהודה דמתיר לנקב שפופרת של ביצה וליתן בצד הנר שתהא מנטפת, א"כ כמו"כ ראוי להתיר גבי ריחים, וצריך לטעמא דידך דריחים אסורה מפני שמשמעת קול), ברם כרבנין כמה דאינון אמרין תמן משום לא הותחל בכל טפה וטפה, כן אינון אמרין הכא משום לא הותחל בכל חיטה וחיטה,

דקרא קאי אפי' אם התחילה המלאכה בחול דמ"מ אם נגמר בשבת אסור, וב"ה ס"ל דאם התחיל המלאכה בחול, הסוף נגרר אחרי ההתחלה והוא כאלו נגמר כל המלאכה קודם שבת כסברת הנימוק"י, וז"ש ב"ה דמדכתיב וביום משמע דגמר מלאכה מותר, וב"ש סוברים דוביום קאי רק על מלאכה שנעשה ממילא כגון הא דפותקין אמת המים, אבל כשלא נעשה ממילא אע"פ שהתחיל בה ביום אסור.

אבל הן לב"ש והן לב"ה לעשות פעולה שבכך יתחיל כל מעשה המלאכה בשבת אסור, דע"ז נאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, רצ"ל כל המלאכה, והיינו שלא שיעשה בחול שיתחיל מלאכה בשבת.

ב"ש וב"ה פליגי אי כל מלאכתך משמע כולו או מקצתו

[וכרגע נראה להוסיף דאפ"ל דב"ש וב"ה קמיפלגי אי כל משמע כולו או כל דהו, וכנודע הפלוג' בזה, (עי' סנהדרין דף ע"ח ע"א), ובמק"א הארכנו דפליגי בכך ב"ש וב"ה לענין שמינית שבשמינית אי נאסר אף כל דהו שררה, מקרא תועבת ה' כל גבה לב, ואכ"מ, לכן ב"ש דס"ל דכל כולו משמע, ס"ל דהא דכתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, היינו דבעינן שבששת הימים יעשה כל המלאכה כולה, לכך גם כשמתחיל המלאכה מער"ש ונמשך בשבת אסור, אבל ב"ה דס"ל דכל כלדהו משמע מפרשא קרא דכל שהותחל המלאכה קצת בער"ש מותר, שוב הראוני שכ"כ הגרי"ע בגליוני הש"ס בשבת דף י"ז ע"ב, וכן בהגהות טוב ירושלים בירושלמי שם].

והנה בתו"ד ביאר שם המחנה חיים דבוודאי אף כשנעשה כל המלאכה בשבת אינו בכלל ל"ת דמלאכת שבת, וגם לא על עשה דשביתה דהא גופו נח ולא עשה מלאכה, אלא הוא איסור מיוחד מהך דששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, עיי"ש במחנה חיים שהאריך עוד בזה בדברים נפלאים, ועיי"ש שדיבר גם מדברי הבית מאיר הנ"ל דבשבת בעינן גופו נח.

דברי התורת חיים והארץ צבי לסייע לסברת המחנה חיים

ובס' תורת חיים על שו"ע או"ח למר בריה

כאילו הבעירה הוא בעצמו בשבת, וכש"כ הוא דאלו הכא לא נתכווין להבעיר גדיש של חבירו, כלל והכא עיקר כוונתו היא שתדלק ותלך בשבת, ועכ"ז תנן משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה, ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, ומעשים בכל יום וכדאמרן.

כי נעיין במילתא שפיר לא קשיא לן, שהרי חיובו משום חציו כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל, ולא חשבינן ליה מעשה דמכאן ולהבא, דאי חשבינן ליה הוה לן למפטריה דאנוס הוא שאין בידו להחזירה, וה"נ אילו מת קודם שהספיק להדליק הגדיש ודאי משתלם ניזק מאחריות נכסים דידיה, דהא קרי כאן כי תצא אש שלם ישלם, ואמאי מחייב הרי מת ומת לאו בר חיובא הוא, אלא לאו ש"מ דלאו כמאן דאדליק השתא בידיה חשבינן ליה אלא כמאן דאדליק מעיקרא משעת פשיעה חשבינן ליה, וכן הדין לענין שבת דכי אתחיל מערב שבת אתחיל וכמאן דאגמריה בידיה בההוא עידנא דלית ביה איסור חשיב, עכ"ל הנימוק"י.

מוכח מדבריו דהיתר עשיית מלאכה בער"ש עם חשיכה, הוא משום דמיד בהתחלת המלאכה נחשב כאלו כל המלאכה נגמרה בער"ש, דהכל הולך אחר התחלת המלאכה והסוף נגרר ממילא, לכך רק אם כבר התחיל מעשה המלאכה בחול בזה שייך לומר דהכל נגרר אל ההתחלה, אבל לעשות פעולה שיתחיל המלאכה בשבת עצמו אסור.

אזהרת ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך מורה שא"א לגרום התחלת מלאכה בשבת

אלא דסו"ס צריך לבאר מאיזה טעם יהא אסור כשלא התחיל המלאכה בער"ש, הרי האדם שובת בשבת והתורה אמרה רק לא תעשה מלאכה, דהיינו שלא יעשה מלאכה בשבת, אבל כשעושה פעולה בער"ש ובכך יעשה מלאכה בשבת איזה איסור יש בכך, הכי יש איסור שלא יהי' נעשה בשבת מלאכה.

וכתב די"ל דס"ל להירושלמי דמהא דכתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שמעינן מינה דלא יעשה גם בחול דבר שעיי"ז יהא מלאכה בשבת, ועז"א ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. אלא דפליגי ב"ש וב"ה, דב"ש ס"ל

והנה לפי"ד דדב"ז לעשות פעולה בער"ש שעיי"ז יתהווה התחלת מלאכה בשבת לכו"ע אסור מקרא דששת ימים תעבוד וגו' והו"ל איסור עשה, מעתה לא שייך מה שאמר כ"ק א"א זצללה"ה דיתכן לעשות תחבולה שיוכלו לאפות שתי הלחם ולחם הפנים בשבת, דהרי כה"ג אסור ואית ביה איסור עשה.

ואמנם י"ל דאתי עשה דשתי הלחם ולחם הפנים דהוי עשה אלים, כיון דהוי עשה דרבים, דחי לעשה דששת ימים תעשה מלאכתך וגו', ע"ד דמצינו בפסחים (דף נ"ט ע"א) דאתי עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה שאין בו כרת, ועיי"ש בתוס' (ד"ה אתי) בכה"ג דהוי עשה אלים ודחי עשה קי"ל לא בעינן בעידנא. ואמנם בגמ' שם מייתי שינויא אחרינא דאיירי בחטאת העוף או בחטאת בהמה ומעלה ומלינה בראשו של מזבח, עיי"ש בסוגי', ולפי"ז אין ראי' מכאן דעשה אלים דחי עשה קיל, ויתכן דלא אתי עשה חמור ודחי עשה קל.

דין עשה דוחה עשה תליא אם עדל"ת הוא

מגזה"כ או מסברא דאונסא כמאן דעביד

וי"ל דנידון דידן אם העשה דשתייה"ל דוחה העשה דשבת, תליא ביסוד דין עדל"ת אם הוא מגזה"כ, או דאית בה טעמא אמאי עשה דוחה ל"ת, דנודע מש"כ האחרונים בטעם עדל"ת עפי"ד הש"ך (חו"מ סי' כ"א) בשם הירושלמי (גיטין פ"ז ה"ו) דאונסא כמאן דעביד לא אמרינן ואונסא כמאן דלא עביד אמרינן, ולכך במקום דאיכא מ"ע ולנגדו עומד ל"ת, הרי שאם ימנע מקיום העשה אף דלא עבר על הל"ת מ"מ נתבטל העשה דאע"פ שנאנס מחמת הל"ת הרי אונסא כמאן דעביד לא אמרינן, משא"כ אם יקיים העשה ויעבור על הל"ת נמצא דקיים העשה והל"ת, דלגבי הל"ת הו"ל כמו שלא עבר עשה מחמת אונס העשה וכמאן דלא עביד, (עי' בזה בחתן סופר ערך שער המקנה והקנין, מהב"ע אות נ"ב, וכן ביאר אדמו"ר זצללה"ה בילדותו ראה י"ס ע').

והשתא לפי הך טעמא דעשה דוחה ל"ת מצד דהוא אנוס על הל"ת והו"ל כמאן דלא עביד, משא"כ על העשה, א"כ כשם שלענין עבירת הל"ת אמרינן דמוטב שיעבור על הל"ת משום

דהמחנה חיים בריש סי' רנ"ב, הביא דברי אביו המחנה חיים, וכתב שעפי"ז מיושב מה שכתב בליקוטי תורה מהאריז"ל ללכן כתיב כל מלאכה לא יעשה בהם (שמות יד, טז), בבנין נפעל לרבות מלאכה שנעשית מאליה עיי"ש, ולכאו' קשה דהא קי"ל דמותרת בנעשית מאליה בשבת, וכבר נתקשה בזה בשו"ת הריב"א (סי' ו'), ולהנ"ל נכון דכה"ג שכל תחילת עשיית המלאכה הוא בשבת, הרי גם לב"ה נאסר, ובזה ביאר גם הא דדרשינן במכילתא (פר' בא) מהך קרא לא יעשה ע"י אחרים לאסור מלאכה ע"י עכו"ם דאיצטריך קרא לכה"ג, עיי"ש שהאריך עוד לדון בדברי אביו.

[גיסי הגאון הגדול מוה"ר א"פ מוטצען שליט"א הראה בשו"ת ארץ צבי (חאו"ח סי' ק"ט), שכתב ג"כ לחדש כן דכשמתחיל המלאכה בשבת ראוי לאסור, והביא ראי' הנ"ל מירושלמי לענין טחינה ולענין שופפרת ביצה, והביא קצת ראי' לזה מהמג"א סי' ר"ס שכתב דאין ליטול הצפורניים ביום ה' משום דמתחילין לצמוח בשבת, ולכאו' הרי מותר כל המלאכות הנעשות מער"ש, וגם קשה א"כ ביום ג' וביום ד' לא יטול דהרי נמשך גידולו גם בשבת, אך להנ"ל הנך ב' קושיין איתרצי, דכל שמתחיל המלאכה בשבת נאסר לעשותה מער"ש, וכיון שמתחיל לגדול בשבת נאסר, ולכן כיון דאין איסור רק כשהתחלה בשבת, ממילא אין כאן איסור רק ביום ה', עיי"ש שהאריך עוד בכל זה].

*

לגרום תחילת עשיית מלאכה בשבת הוא איסור

עשה ונדחה מפני עשה דרבים

עכ"פ היוצא מדברי המחנה חיים דגם ב"ה לא התירו לעשות פעולה בער"ש רק כאשר התחיל מעשה המלאכה בער"ש, והטעם כי אם מתחיל המלאכה בער"ש גם מה שנגמר בשבת נגרר אחר תחילתה והו"ל כאילו נעשה הכל בער"ש, ושזהו סברת הנימוק"י דמה"ט שרי להדליק נר בער"ש, אבל כשלא התחיל בעשיית המלאכה בער"ש כלל גם לב"ה אסור מה"ת, יעו"ש, וכ"כ בשו"ת מחזה אברהם (סי' מ"ב במוסגר) לבאר בסברת הירושלמי דרק כשהתחיל המלאכה בער"ש מותר שיוגמר בשבת, דהוא עפי"ד הנימוק"י, עיי"ש.

גופא מסיק (בהמשך הגמ' שם) דרבנן פליגי עליה דר"ש א"כ אמאי פשיט מעיקרא ממדרשו של ר"ש ולא פשיט ממאי דאיתמר משמיה דרבנן בהדיא דאין נגאל לחצאין, ודוחק לומר דרב ששת ס"ל כר"ש דדריש טעמא דקרא דהא בעלמא לא קי"ל דדרשינן טעמא דקרא, והנראה בעיני וכו', עי"ש באריכות דבאמת רב ששת לית ליה להא דדרשינן טעמד"ק.

ובשיטת הרמב"ם, בהל' איסורי ביאה פסק (פי"ב ה"א) דהבא על עכו"ם אפ"י משאר האומות לוקה משום לאו דלא תתחתן בם דאחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, ובגמ' קידושין (דף ס"ח ע"ב) אמרינן דהא דמרבינן מכי יסור לרבות כל המסירים היינו אליבא דר"ש דדרש טעמד"ק, ובלח"מ (פ"ג ממלוה ולוה ה"א) הקשה מהא דפסק הרמב"ם דאלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה לא בשעת הלואה ולא שלא בשעת הלואה, והיינו כרבי יהודה דלא דרש טעמד"ק, וכתב בחד תירוץ דבאמת ס"ל להרמב"ם דבעלמא דרשינן טעמד"ק אלא דלגבי משכון דאיכא חשד יש להשוות בין העניה והעשירה, עי"ש.

ועיין עוד מ"ש הרמב"ם הל' פרה אדומה (פ"א ה"א וב') אין שוחטין שתי פרות אדומות כאחת שנאמר ושחט אותה, לא רצתה פרה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתיים שחטו, והוא במשנה (פרה פ"ג מ"ז) לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו וכו' רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר והוציא אותה לבדה, וביומא (דף מ"ב ע"ב) דת"ק רבי שמעון היא דדריש טעמא דקרא, ואמרינן דאיכא בינייהו דאפיק חמור בהדה עי"ש, וכיון דהרמב"ם לא הביא רק הא דאין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו וכו' הרי דפסק כר"ש דדרש טעמד"ק, וראה בתוספות יו"ט במשנה שם ובמלה"ר בערכו

ישוּב פסקי הרמב"ם דרב ששת אזיל לטעמיה

דלא דריש טעמד"ק משא"כ הרמב"ם

מעתה מיושב פסקי הרמב"ם, דס"ל להרמב"ם

דרק רב ששת לשיטתו דלא דרשינן טעמד"ק

דאונסא כמאן דלא עביד, א"כ מהאי טעמא גופא ראוי שיהא נדחה העשה דששת ימים תעבוד מחמת עשה דשתיה"ל, כיון דהעשה דשבת הוא בשוא"ת, א"כ כשעובר עליו מחמת קיום מצוה דרבים שייך לומר סברא הנ"ל דאונסא כמאן דלא עביד וכו', אבל אי הא דעדל"ת אין בו טעם וסברא וגזיה"כ הוא, א"כ אין לנו אלא חידושו וי"ל דהנ"מ רק בל"ת גרידא חידשה התורה דנדחה ולא בעשה, ודו"ק.

ובפשטות נראה דזה תליא אי דרשינן טעמא דקרא, דאי דרשינן טעמא דקרא י"ל דמשו"ה אמרה תורה דאתי עשה ודחי ל"ת דכיון שהוא אנוס על הל"ת אין בו עון, משא"כ לגבי עשה דאונסא כמאן דעביד לא אמרינן, וממילא יש לומר כמו"כ דבעשה שהוא בשוא"ת נמי נדחה מפני עשה בקו"ע, אבל אי לא דרשינן טעמא דקרא אין לנו לדון בטעמי תורה, ואין לנו אלא מה שנתפרש דעשה דוחה ל"ת אבל אין עשה דוחה עשה, ודו"ק.

בדעת רב ששת דלא דרשינן טעמד"ק ובדעת

הרמב"ם דדרשינן טעמד"ק

והנה בגמ' קידושין (דף כ' ע"ב) בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב ששת המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל לחצאין או אינו נגאל לחצאין, גאולתו גאולתו משדה אחוזה גמר מה שדה אחוזה אינה נגאלת לחצאין אף האי נמי אינו נגאל לחצאין, או דילמא היכא דגלי גלי היכא דלא גלי לא גלי, א"ל ממדרשו של ר' שמעון נשמע שלוחה וגואל וגואל לחצאין, דתניא אם גאל יגאל מלמד שלוחה וגואל וגואל לחצאין, אמר ר"ש מה טעם לפי שמצינו במוכר שדה אחוזה שיפה כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעליה ביובל הורע כחו שאינו לוחה וגואל וגואל לחצאין, מקדיש שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה יוצאה לכהנים ביובל יפה כחו שלוחה וגואל וגואל לחצאין, האי מוכר בית בבתי ערי חומה נמי הואיל והורע כחו שאם מלאה לו שנה תמימה ולא נגאלה נחלט יפה כחו שלוחה וגואל וגואל לחצאין, ופרש"י דר' שמעון דריש טעמא דקרא בכל דוכתא וה"נ יהיב טעמא לקרא וכו', וכתב הפני יהושע ויש לתמוה דכיון דרב ששת

כיון דלא הויה אלא מצפרא לא הויה גאולה מעלייתא, ויש להבין באיזהו סברא נחלקו הרי לכו"ע גם בלילה היה הגאולה, ולכו"ע עיקר הגאולה ל"ה אלא ביום (וכ"ה בגמ' להלן דף ט' ע"א ע"ש), אלא דר' יוחנן ס"ל דגם התחלת הפעולה יש בה ערך וחשיבות, לכן אע"ג דגאולה מעלייתא היינו גמר הגאולה היה ביום מ"מ גם התחלת הגאולה מיקרי גאולה, ולכך גם בלילה צריך להסמיך גאולה לתפלה, אמנם ריב"ל ס"ל דאזלינן רק בתר גמר הפעולה אבל להתחלת הפעולה אין שום חשיבות כלל, ולכן ס"ל כיון דגאולה מעלייתא לא הוי אלא ביום לא מקרי זמן הגאולה רק ביום ומש"ה אין לסמוך גאולה לתפילה רק ביום ולא בלילה ע"ש מה שהאריך בזה.

ר' יוחנן דס"ל חצ"ש אסור מה"ת הוא לשי' דאשו משום חציו כיון דאזיל בתר תחילה

ומכבר אמרתי דר' יוחנן קאי בזה לשיטתו, דהנה בבית האוצר (כלל רי"ד) כתב דלפי דברי הנימוק"י דהא דאשו משום חציו היינו דכל המעשה מתייחס אל התחלת ההדלקה, נמצא דר' יוחנן ור"ל דפליגי בב"ק (דף כ"ב ע"א) אי אשו משום חציו או משום ממונו, לטעמייהו אזלי במה דפליגי (יומא דף ע"ד ע"א) בדין חציו שיעור אם אסור מה"ת, דהנה לכאורה קשה למה לי קרא (שבת דף כ"ד ע"ב) בשריפת קדשים שאינו דוחה יו"ט ופרש"י שם דהו"א דעשה דשריפת קדשים דוחה ל"ת דלא תעשה כל מלאכה, תיפק"ל דבלא"ה לא שייך בה עדל"ת דהרי אין עדל"ת אא"כ בעידנא דמיעקר ללאו קא מקיים לעשה, והרי בשריפ"ק במשהו הראשון שמבעיר עובר על איסור הבערה ואילו מצוות שריפ"ק אינה מתקיימת רק בשעה שנשרף כזית, (כדמוכח בפסחים מ"ט ע"א), מעתה למ"ל קרא דאין דוחה יו"ט.

ואמנם אי נימא דחצ"ש מותר מה"ת, י"ל דצריך קרא בגווי דאיכא נותר בכזית מצומצם, ואז מיד כששורף משהו נתקיים המצוה כי תיכף כשנשרף קצת שוב לא נשאר שיעור של איסור תורה, א"כ בכה"ג שפיר מקרי בעידנא והו"א דעשה דשריפ"ק ידחה לל"ת דיו"ט ואיצטריך קרא דאין שורפין קדשים ביו"ט. אלא דדב"ז א"ש רק אליבא דר"ל דחצ"ש

וא"כ הא דעדל"ת הוא מגזיה"כ וממילא דבכ"מ אין עשה דוחה עשה, ולא יתכן לאפות בשבת ע"י שיעשה תחבולה שידלק האש בשבת, דהרי כל שלא הותחל המלאכה בער"ש אסור, ובכן כיון דבשבת אינו זמנו כי בהכרח צריך לאפות בער"ש, א"כ הו"ל ער"ש זמנו ונתקדשה באפיה, לכן שפיר הקשה דאיפסל בלינה.

אבל הרמב"ם דס"ל דדרשינן טעמא דקרא, וממילא י"ל דהא דעדל"ת משום דלגבי הל"ת הו"ל בכלל אונסא דכמאן דלא עביד דמי, ולפי"ז ה"ה לענין לגבי איסור עשיית פעולה בער"ש שיעשה המלאכה בשבת, דכשעושה מחמת קיום מצות שתיה"ל הו"ל כמאן דלא עביד, א"כ שפיר יש אפשרות שיאפה בשבת ע"י תחבולה שיכין בער"ש, לכן כיון דאפשר לאפות בשבת א"כ הו"ל ער"ש שלא בזמנו דאין התנור מקדשו, ולא איפסיל בלינה, לכן אע"פ דאין דוחה שבת לא איפסיל בלינה, ודו"ק.

*

חקירת הראשונים אי אזלינן בכל דבר בתר

תחילה או בתר סוף

ויתכן עוד עפי"ד דברי המחנה חיים הנ"ל, דהנה יש לפלפל במ"ש המחנ"ח דלכך כאשר התחילה המלאכה בער"ש לא איכפת לן במה שנגמר בשבת, כי המשך המלאכה נגרר בתר תחילתה והו"ל כאילו כל המלאכה נעשה בער"ש, די"ל דזה תליא במה שהאריכו האחרונים לחקור אם התחלת הפעולה הוא העיקר, והכל נספח ונגרר אל ההתחלה, או דעיקר הדבר בכל פעולה הוא גמר העשייה, אבל התחלת הפעולה אין בה שום ערך וחשיבות כלל, ורבה האריכות בזה בספרי האחרונים, והארכנו בזה בכמ"ק ואכמ"ל.

וראה בספר ברכת אהרן (עמ"ס ברכות, מאמר ט"ז) כתב דדב"ז אם התחלת הדבר הוא העיקר או סוף דבר, פליגי בה ר' יוחנן וריב"ל בהא דנחלקו (ברכות דף ד' ע"ב) דר' יוחנן ס"ל דגם בערבית צריך לסמוך גאולה לתפילה, וריב"ל ס"ל דתפלות באמצע תקנום, במאי קא מפלגי וכו' איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויה אלא עד צפרא, וריב"ל סבר

המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו להניח במה שנעשה מאליו, עכ"ל, ודייק המחנ"ח ממה שכתב דמותר לעשות מלאכה בערב שבת אעפ"י שהיא נגמרת בשבת מאליה בשבת, דפעולה אשר על ידה תתחיל מלאכה בשבת לא התיר, עי"ש דבריו. ואמנם לכאן' אף כי תחילת לשון הרמב"ם שנקט התיר מלאכה במה שהיא נגמרת מאליה בשבת, משמע קצת כדבריו, אולם מדסיים וכתב אבל כשתעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר וכו', מוכח ברור דאף אם כל המלאכה נעשית בשבת מותר וכו"ל בדברי אאמו"ר זצללה"ה, וע"כ דמ"ש ברישא אע"פ שהיא נגמרת לאו לדייק שרק גמר המלאכה מותר, ופשטות הדברים מורין דהרמב"ם לא שמיע ליה סברת המחנה חיים, וכן משמע ממה שהטור והשו"ע בסי' רנ"ב העתיקו דברי הרמב"ם ולא פירשו כלל לא הן ולא הנו"כ כמ"ש המחנ"ח.

דין חצ"ש תליא אי ספד"א מה"ת לקולא ואי שני"כ הבכ"א מלמדין

ע"פ האמור יש לתרץ פסקי הרמב"ם, ובהקדם עוד דנודע מש"כ המפ"ד דפלוגתת ר' יוחנן ור"ל בדין חצ"ש תליא בדין ספד"א, דבגמ' שם פריך ר' יוחנן לר"ל מהא דתנן כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור עי"ש, ולפי"ז אי צריך קרא לאסור כוי לא אייתר לרבות חצ"ש, נמצא דאי ספיקא לחומרא מה"ת ואין צריך קרא לאסור כוי דבלא"ה הוי מחמירין מספק, א"כ אייתר קרא לרבות חצ"ש, אבל אי ספיקא מה"ת לקולא ובעינן קרא לאסור כוי לא אייתר קרא לאסור חצ"ש, ודו"ק, (עיין חוט המשולש פר' במדבר שער המים סוד"ה אכן, וכן הוא בס' דברי אמת להגאון אב"ד פרעמיסלא, דרוש ז' עמוד ק"ו) עי"ש.

וכתב הפר"ח (סי' ק"י כללי ס"ד"ה ועוד כתב) דדין ספיד"א תליא בכך אי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, דהרי איכא תרי קהלי בממזר להתיר ממזר בשתוקי ולהתיר שתוקי בישראל ואי שני כתובים הבאים אין מלמדין בכה"ת ספיקא להחמיר, משא"כ אי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין דספיקא דאו' מה"ת לקולא, עי"ש.

דעת רב ששת דדרשינן סמוכים ולפי"ז שני"כ הבכ"א אין מלמדין

ובגמ' סנהדרין (דף ס"ז ע"ב) יליף בן עזאי

מותר מה"ת, אבל לר' יוחנן דחצ"ש אסור מה"ת הדק"ל מדוע איצטריך קרא דשריפ"ק אינו דוחה יו"ט, לכך הוצרך ר' יוחנן לסבור דאשו משום חציו וכסברת הנמוק"י דהו"ל כאילו נעשה מיד כל ההבערה וכאילו הכל נשרף ברגע הראשון, וא"כ גם לענין שריפ"ק אמרינן דכל מה שעתיד להישרף נחשב כאילו נשרף מיד בהתחלת ההבערה, וממילא דשפיר מיקרי בעידנא ואיצטריך קרא לאסור שריפ"ק ביו"ט, אבל ר"ל דס"ל חצ"ש מותר מה"ת שפיר ס"ל דאשו משום ממונו, עכתו"ד ודו"ק.

סברת המחנה חיים לאסור לגרום תחילת מלאכה בשבת תליא אי אזלינן בתר תחילה או בתר סוף מעתה י"ל דמש"כ המחנה חיים דטעמא דב"ה דמתירין להתחיל מלאכה בער"ש אע"פ דנגמר בשבת, משום דסוף המלאכה נגרר בתר התחלתו והוה כאילו נעשה הכל בער"ש, ולכן אם לא התחיל עשיית המלאכה בער"ש גם לב"ה אסור. דב"ז ניחא רק אי נימא דהתחלת הפעולה הוא העיקר, וההמשך נספח ונגרר אל ההתחלה, לכך רק היכא שהותחל המלאכה בער"ש שרי, משא"כ כשכל המלאכה מתחלת בשבת אסור.

אבל אי נימא דבכל דבר גמר הפעולה הוא העיקר, אבל התחלת הפעולה אין בה שום ערך וחשיבות, א"כ לא שייך לומר דטעמא דב"ה שמתירין כשמתחיל מבעו"י משום דכל המלאכה נגרר אל ההתחלה, דאדרבה הסוף הוא העיקר, ועכצ"ל דהא דהתירו ב"ה לעשות בער"ש היינו משום דכל שאינו עושה פעולה בשבת מותר, דלא גרע מה שעושה בער"ש ממה שאומר לנכרי בשבת דשרי, דהעיקר הוא שיהא גופו נח, וממילא דלא שייך לחלק בין הותחל המלאכה בער"ש או לאו, אלא אפי' לא הותחל המלאכה מער"ש שרי כל שאינו עושה את הפעולה בשבת.

שיטת הרמב"ם לענין גרימת תחילת מלאכה בשבת

והנה במחנה חיים שם כתב לסייע סברתו, מלשון הרמב"ם הנ"ל (פ"ג מהל' שבת ה"א) שכתב דמותר להתחיל במלאכה בער"ש אעפ"י שהוא נגמרת מאליה בשבת שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה אלא בעצמו של יום, אבל כשתעשה

אל התחלתה וכאילו נגמר כל המלאכה בער"ש, וממילא דאם לא הותחל המלאכה בער"ש אסור לעשות פעולה שיהא נעשית בשבת.

לכן כיון דלדידיה לא יתכן לאפות בשבת ע"י שיעשה תחבולה שידלק האש בשבת, דהרי כל שלא הותחל המלאכה בער"ש אסור, וממילא לא שייך לומר דשבת הו"ל זמנו, כי בהכרח צריך לאפות בער"ש, והו"ל ער"ש זמנו ונתקדשה באפיה, לכן שפיר הקשה דאיפסיל בלינה.

אבל הרמב"ם דלא הזכיר כלל דהא דמותר לעשות בער"ש אף שנגמר בשבת היינו רק כשהתחיל המלאכה בער"ש, וע"כ דס"ל דבכל ענין הותר לעשות מלאכה מער"ש, אף שתהא כל עשייתה בשבת, וא"כ שפיר יש אפשרות שיאפה בשבת ע"י תחבולה שיכין בער"ש, וממילא כיון דאפשר לאפות בשבת א"כ הו"ל ער"ש שלא בזמנו דאין התנור מקדשו, ולא איפסיל בלינה, לכן אע"פ דאין דוחה שבת לא איפסיל בלינה, ודו"ק.

אח"כ המשיך מרן שליט"א בדברי אגדה, וזהו תוכנם: עפ"י דברינו בפלפול יש ליתן טעם לשבח במנהג ישראל תורה לאכול מאכלי חלב בחג השבועות.

דהנה איתא במדרש (שמו"ר כח, א) בשעה שעלה משה למרום בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, ואמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים (תהלים ח, ב), צר הקב"ה קלסתר פניו דומה לאברהם אמר להם אי אתם מתביישים ממנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בביתו. ועוד במדרש (שוח"ט ח; פסיקתא רבתי פ' עשר תעשר) לא זהו שאכלתם אצלו בשר בחלב.

וכבר תמהו קמאי דהרי איסור בשר בחלב אינו אלא כשנתבשלו יחד, ועצם הבישול הו"ל איסור תורקה, א"כ היאך בישל אברהם אבינו בשר בחלב יחדיו. ואולם להאמור י"ל דאברהם עשה הבישול על ידי תחבולה, והיינו שעשה אברהם אבינו באופן כזה שלא בא הבישול על ידו ממש, אלא בגרמא, וע"ד מה שהבאנו ממרן אאדמו"ר זי"ע לגבי אפייה בשבת.

לכן אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות, שבזה

דמכשפה בסקילה, נאמר מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת, סמכו ענין לו מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשף בסקילה, א"ל רבי יהודה וכי מפי שסמכו ענין לו נוציא לזה בסקילה (פרש"י ר"י לא דריש סמוכין), אלא אוב וידעוני בכלל מכשפים היו ולמה יצאו להקיש עליהן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה וכו', ופרכינן לרבי יהודה ליהו אוב וידעוני שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, א"ר זכריה ע"ד אמרה קסבר ר"י שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, נמצא דאי לא דרשינן סמוכין בהכרח דשנ"כ הבכ"א מלמדין, אבל אי דרשינן סמוכין שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.

ובפסחים (דף קי"ח ע"א) אמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עו"ז שנא' אלהי מסכה לא תעשה לך וכתוב בתריה את חג המצות תשמר, ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המספר לשה"ר וכל המקבל לשה"ר וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים שנא' לכלב תשלכון אותו וכתוב בתריה לא תשא שמע שוא וקרי ביה לא תשיא, הרי דרב ששת דרש סמוכין, וכן ביבמות (דף ד' ע"א) קאמר רב ששת א"ר אלעזר משום ראב"ע מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה שנא' לא תחסום שור בדישו וסמיך ליה כי ישבו אחים יחדיו. שמעינן מכל הלין דרב ששת דרש סמוכין, ומינה דס"ל דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, וממילא דספד"א מה"ת לחומרא.

ישוב פסקי הרמב"ם דאפי"י בפנים ודוחה את השבת כיון דלשיטתו אפשר לאפותן מער"ש

מעתי מבואר דס"ל להרמב"ם דרק רב ששת לשיטתיה דס"ל דספד"א מה"ת לחומרא, וא"כ אייתר קרא דכל חלב לאסור חצי שיעור, ועכצ"ל דהא דצריך קרא דשריפ"ק אינו דוחה יו"ט היינו משום דאשו משום חציו וכסברת הנמוק"י דנחשב הכל לשעת ההדלקה, והיינו דעיקר הפעולה הוא ההתחלה וסוף המעשה נגרר אל ההתחלה, והיינו טעמא דמותר לעשות מלאכה בער"ש כשנגמר בשבת משום דכל המלאכה נגרר

התורה שבעל פה, והמה יכלו לקבל רק חלק התורה שבכתב, ונמצא דהוי פסידא דמוכר אילו היו המלאכים מקבלים התורה, ובכך נדחו ונסתתמו טענתם.

וכרמז לזה מנהג ישראל לאכול קרעפלך ממולאים, והעיקר הוא הבצק שמבחוץ, וזה רומז על חלק התורה שבכתב, ואולם טובא גניז בגווייהו, שבכל אות ואות מהתורה ק ניתן לדרוש תילי תילים של הלכות וחידושי תורה, וניתן להוסיף עליה ציצים ופרחים הרבה מחלק התורה שבעל פה, והיינו טעמא דנדחו המלאכים מקבלת התורה, ונתן הקב"ה תורתו לעמו ישראל דייקא.

ועל כן נהגו רבוה"ק לפלפל באורייתא ביום חג השבועות, להורות שזהו עיקר שמחתנו בהאי יומא, שבגין כן זכינו לקבל התורה מפי הגבורה על הר סיני, ונדחו המלאכים מטענתם, והבן.

והרהרתי עוד בטעם שאוכלים קרעפלך ממולאים, דהנה אמרו בגמ' (שבת דף פ"ט ע"א) שכשבא השטן שאל תורה היכן היא וכו' עי"ש, וכתבו התוס' (ד"ה תורה היכן הוא) וא"ת וכי שטן לא היה יודע מתן תורה, וי"ל דאמרינן במדרש לפניו ילך דבר, שטרדו הקב"ה למלאך המות בשעת מתן תורה שלא יקטרג לומר אומה שעתידה לחטוא לסוף מ' יום בעגל אתה נותן להם התורה, והוא שטן והוא מלאך המות כדאמר' בפ"ק דב"ב (דף טז.) ואמר' נמי בסנהדרין (דף כו:) תושי' שניתנה בחשאי מפני השטן, עכ"ד, הרי דאע"פ דמעמד הנבחר מעמד מתן תורה היה בפרהסיא ובקול גדול, אשר נשמע בכל העולם כולו, וכמבואר בפייט שאמרנו היום (ד"ה ה' קנני ראשית דרכו) וכן במדרשי חז"ל כי באותה השעה נזדעזעו שמים וארץ, והיה הקול הולך ומתגלגל כגלגלי רעם, מ"מ לא ידע השטן כלל מכל אשר נעשה כי הבורא ית"ש סילקו אל מעבר להרי החושך.

אמנם זה תימה, דמפני מה היה צורך לסלקו ולטרדו עד לעבר הרי החושך כדי שלא יקטרג ויעכב את מתן תורה לישראל, הרי היה יכול הקב"ה להשתיקו ולומר לו שתוק כך עלה במחשבה, וכך רצוני ליתן תורה לישראל.

אלא שהיה בזה עצה עמוקה מאת אבינו אב הרחמן לטובת עמו בית ישראל לדורות אחרונים,

נזכר ממה שהאכיל אברהם אבינו את המלאכים בבשר בחלב, דכאשר יתמהו היאך קיימו מצות היום דשתי הלחם והלא אפיייתו אינו דוחה שבת ויו"ט, וא"כ נפסלו בלינה, על כן אוכלים מאכלי חלב לרמז כי המלאכים נדחו מקבלת התורה בגין שאכלו בב"ח, אלא שע"ז יתמהו היאך עבר א"א על לאו דלא תבשל גדי בחלב אמו, ובהכרח יתרץ שהבישול היה על ידי תחבולה, מעתה שפיר היה יתכן לאפות את שתיה"ל בשבת ויו"ט על ידי תחבולה זו, ועל כן ער"ש לא הוי זמנו וממילא דלא נתקדש אז בכלי, לכך לא נפסל בלינה, ודו"ק.

ואפ"ל עוד במה שבישל אברהם אבינו בשר בחלב, שהיה זה בבחי' עבירה לשמה, שעבר אברהם אבינו על דין תורה של איסור בשר בחלב, כדי שעל ידי כן יזכו בניו וזרעו אחריו לקבל התורה, ויסתתמו טענות המלאכים. ואמנם זה הותר דייקא לאברהם אבינו ע"ה, לא כן המלאכים דלא שייך בהם כלל בחי' זו דעבירה לשמה, על זה אמר להם הקב"ה 'לא זהו שאכלתם אצלו בשר בחלב'. והנה על ידי בחי' עבירה לשמה מבואר בספה"ק דבכך מורידים מלעילא ותתא השפעות טובות לרוב. ולזה מנהג ישראל לאכול קרעפלך ממולאים בגבינה בחג השבועות, כי זה מורה על בחי' זו של עבירה לשמה, שאף שמבחוץ נראה כעבירה, מכל מקום תוכו רצוף אהבה להשי"ת.

ועוד י"ל בטעם למנהג ישראל לאכול 'קרעפליך' ממולאים בגבינה בחג השבועות זמן מתן תורתנו. עפ"י מה שביארו המפוי' (עיין שמע יעקב פר' במדבר דף קפ"ב טו"ב, ראש דוד פר' בשלח דף רכ"ה טו"א, יושב אהלים פ' נשא, וכ"ה בהרבה מפוי') בטענת המלאכים כיצד נתן הקב"ה את התורה לעמו ישראל בקדושתו, ובאו המה בטענא דבר מצרא שהם קודמים לישראל. ואחד מן התירושים שכתבו ליישב בזה, עפי"מ שכתב הסמ"ע (חו"מ סי' קע"ה סק"ז) דבאית ליה פסידא למוכר במכירתו להמצרן ליכא דינא דבר מצרא ע"ש, וא"כ בנתינת התורה להמלאכים איכא כביכול פסידא למוכר, כי הלא אצל מלאכי עליון לא שייך כלל כל חלק הציצים ופרחים שבחלק

דקהלתנו הק' בעיה"ק צפת.

לאחר מכן החל עריכת השוה"ט דנעילת החג. מרן שליט"א קידש על היין ונטל ידיו לסעודת החג, והביאו מאכלי יו"ט, דגים, מרק, בשר ובשר בהמה, קוגל, וקאמפט. כן אכל מרן שליט"א מצה.

בין אכילת המאכלים זמרו מקהלת המשוררים הרבה ניגוני יו"ט וקבלת התורה. 'יהא רעוא', הוא יפתח לבנו בתורתו', כן זימרו את הפיוט 'אזי בשלישי' בנעימה המופלאה של ר' בצלאל חזן ז"ל אשר ניגנה לפני מרנא הדברי חיים זי"ע בחג השבועות.

בזמר אדון אמנני (יוצרות דשחרית) התכבד - הרה"ג רבי שלום אוברלנדר שליט"א מקרית הבעש"ט פ"ת - נכד כ"ק מרן זי"ע, בזמר אתה הנחלת תורה לעמך (יוצרות דמוסף - הפיוטים הארוכים הלא המה מכונים 'אזהרות' המופיע במוסף ובו מונים את התרי"ג מצוות) התכבד - הרה"ג רבי נפתלי צבי מוטצען שליט"א מב"ב - נכד כ"ק מרן זי"ע.

ואמר מרן שליט"א תורה, וזהו תוכנה:

בתוה"ק במקראי קודש דמתן תורה (שמות יט, א-1) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל וגו'. וכבר הזכרנו מה שיש לדקדק במקראי קודש הללו.

במדרש (שמו"ר כח, א) שכשעלה משה רבינו ע"ה לקבל התורה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין פניו של משה דומה לאברהם, א"ל הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו וכו' (ועי' שו"ח ט"פ פ"ח), וראוי להבין מהו ענין זה לעשות קלסטרין פניו של משה כאברהם.

עוד במדרש (ילקו"ש במדבר, רמז תרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהן אומות העולם ואמרו, מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, מיד סתם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כדרך שמביאין בני, ע"כ. ואמנם ישנם כמה נוסחאות במדרש זה, אולם נוסחא זו מובאת בהרבה מפרשים (ראה פנים יפות ויקרא כז, לד; ישמח משה, פר' במדבר; שלל דוד, פר' במדבר). ונודע קושיית העולם, מדוע

כי ראה הקב"ה וצפה שבדורות האחרונים יתגברו עליהם הנסיונות במאוד מאוד, ויעמוד עליהם השטן למשטין בכל דרכיהם להפילם ולהסיתם מהדרך הישרה עד שיפלו לנוקבא דתהומא רבא, על כן עשה הקב"ה פועל דמיוני והשליך את השטן אל מעבר הרי החושך, כאומר כביכול אין אני יכול לו, ומעתה אף בני ישראל כשלא יוכלו לו ויפלו תחתיו בהתגברותו עליהם בנסיונות קשים ומרים, ובעוד שהוא מלאך ה' הרי המה קרוצים מחומר עכור ובשר ודם, וכדאמרו חז"ל (קידושין דף פ"א ע"א) חזי דאנא בישראל ואנת נורא, וזה יהיה להם מליצה ישרה נגד מדת הדין, באמרם כי אפי' השי"ת כביכול הוכרח להשליכו לארץ גזירה לבל ישטין ויפריע למעמד מתן תורה, ומכל שכן קרוצי בשר קטני דעת שאינן יכולים לעמוד כנגדו. ואז אומר השי"ת ומעיד על בני ישראל כי כאשר יוסר השטן מהם יתגלה ויתוודע כי עמך כולם צדיקים, וחפצים בכל לבם ונפשם לקבל על עצמם עול תורה ומצוות ועול מלכות שמים, כאמז"ל רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות, יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם.

על כן אוכלים קרעפליך שבה הגבינה מוסתרת בתוך העיסה, לרמז כי בעת מתן תורה הוסתר הדבר מעיני השטן, כדי שלא יקטרג, מעתה מה נענה אנן יתמי דיתמי, ואחר גלות כ"כ ארוכה ומרה, ואעפ"כ גלוי וידוע לפניו ית"ש כי לו רק ישבית עול השטן מעלינו, חוש מהר נשוב לעשות רצוננו בלב שלם בקבלת עול מלכות שמים שלימה, ומכך נתהווה התעוררות רחמים וחסדים בשמים ממעל להוריק ברכת שמים על בני ישראל ברו"ג להשפיע חנא וחסדא וחי אריכי וכל טוב סלה.

ונמשך הקרעפיל טיש עד לאחר השעה 4.40 אחה"צ, בסיומו איחל מרן שליט"א א גוט יו"ט לקהל, והכריזו על זמן תפילת מנחה בשעה 7.00 בדיוק. על אם הדרך בחזרה למעון הקודש, ניגשו כמה וכמה מהרבנים שליט"א לפלפל בענין הפלפול.

בשעה 7.10 החלו תפילת מנחה בהיכל הגדול. לפני העמוד התפלל - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רב

על אשר שלח ידו ברכוש רעהו, וגזרנו עליו להיאסר במשמר בית האסורים. אחר כך כששאלו את הגנב השני בן מי הוא, ענה ואמר שאביו היה רב מפורסם בעיר גדולה.

כשפסקו השופטים את גזר דינם, הקילו בעונשו של הגנב הראשון לתת לו עונש מאסר לתקופה קצרה, ואילו בעונשו של השני החמירו מאד להשית עליו מאסר לשנים ארוכות. שאל הגנב השני בפליאה גדולה למה נגרע חלקו מחברו אחרי ששניהם גנבנו יחד במידה שווה. אמרו לו, הלא חברך הוא גנב בן גנב, ובן למשפחת גנבים מודי דורות, ואין לתלות בו האשמה כל כך. אבל אתה שגדלת על ברכי אביך שהיה רב מפורסם ואיש צדיק וישר, ומה גם שנודע לנו שאבות אבותיך מדורי דורות כולם היו צדיקים מדורי דורות, איך עשית את הרעה הגדולה הזאת, על כן ראוי אתה לעונש כפול ומכופל, כי אינו דומה רשע בן רשע לרשע בן צדיק.

הוא שאמר הכתוב, וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור, דהיינו שגם פסוק זה הוא חלק מהתוכחה, כי אלמלי היה מדובר כאן בזרעו של עשו וישמעאל לא היתה האשמה גדולה כל כך, אבל עכשיו אשמתכם כפולה ומכופלת, שהרי אתם בני אברהם יצחק ויעקב, וכיצד יתכן שזרע האבות הקדושים יתנהגו כך. והוסיף הכתוב ואמר עוד 'והארץ אזכור', כלומר, שאם לא הייתם יושבים בארץ ישראל, היה מקום לומר שהמקום גרם לכם לסור מן הדרך, כעין מה שמצינו (במדב"ר טז, יב) יש ארץ שמגדלת גבורים ויש ארץ שמגדלת חלשים וגו', אבל עכשיו תבוא עליכם כל הרעה אחרי שאזכור את הארץ אשר נתתי לפניכם, שהרי אורא דארץ ישראל מחכים (בבא בתרא דף קנ"ח ע"ב), ועם כל זאת לא נתתם אל לבכם ללכת בדרך הישר.

הוי אומר, ששתי פנים יש לזכות אבות, אם אדם זוכה ללכת בדרך הטוב והישר, אזי יש מעלה ביחוס, וכאמור שזכות אבותיו מסייעתו לעלות ולהתעלות במעלות קדושים. אבל אם המיחוס הוא איש פחות וגרוע, יחוסו הוא לו לקללה שאין למעלה ממנו, שהרי יאשימו אותו

נתקנאו אומות העולם בישראל ומאי האי דקאמרי אומות העולם מה ראו אלו שנתקרבו יותר מאומות העולם, והלא מעיקרא חזר הקב"ה על כל האומות ליתן להם את התורה ולא רצו (עבודה זרה דף ב' ע"ב), ותו מהו תשובת הקב"ה להם שאמר הביאו ספר יוחסין.

בגמ' שבת (דף פ"ח ע"א) על הפסוק (שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכבר עמדו בזה שם בתוס' (ד"ה כפה) למה הוזקקו כלל לכפיית ההר, הרי כבר אמרו נעשה ונשמע ומתחילה קבלוהו ברצון.

- הזכרת זכות אבות הוא לטובה רק כשמתוך כך באים לענוה ושפלות -

ויבואר, ובהקדם מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בכל סדר התפילות להזכיר זכות אבות, ואנו אומרים 'וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם', וכן 'בגלל אבות תושיע בנים' ועוד, דלכאן' יש בזה תמיהה עצומה, היאך באים אנו להזכיר זכות אבות, ולבקש ולומר שבזכותם ראויים אנו להוושע בכל מיילי דמיטב, דבשלמא אם היינו הולכים וצועדים בדרכיהם, והיינו צדיקים כמותם שפיר ראוי היה להזכירם, אכן לב יודע מרת נפשו עד כמה רחוקים אנו מהם כרחוק מזרח ממערב.

ובענין זה נודע מה שכתבו המפרשים (שלה"ק פרשת בחקותי, דרך חיים תוכחת מוסר, אות ד; משלי יעקב פרשת בחוקתי אות רמ) לפרש הכתוב בפרשת התוכחה (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, ולכאורה הוא פלא, שהרי כתוב זה מדבר בנחמה שיזכור להם הקב"ה ברית אבות, ומה עניינו באמצע פסוקי התוכחה.

אלא הביאור הוא, על פי משל לשני גנבים שנתפסו יחדיו כשהם בוזזים את רכוש הזולת, וכאשר הביאו אותם לפני השופטים, חקרו אותם תחילה מה שמם ומהיכן מוצאם. הגנב האחד ענה ואמר, שמוצאו מעיר פלונית ושם אביו כך וכך. מיד כשהזכיר את שם אביו נענו השופטים, מכירים אנו היטב את אביו, כי הלא גם הוא גנב מפורסם והוא בא לפנינו למשפט משכבר השנים

לנגד עיניו מתמלא שפלות וענוה, ונעשה כלי מלא בושה וכלימה כי לב יודע מרת נפשו כמה קלקל ופגם, שאז אותה שבירות לב מביאתו לאדם לידי התקרבות יתירה להבוכ"ע, ובכן לב נשבר ונדה אלקים לא תבזה, ואז גם כשאינו ראוי והגון מרחמים עליו בזכות אבות.

- תשובת הקב"ה לאוה"ע שיתייחסו כדרך שמביאין בני -

עפי"ז יובן המדרש, דכשבאו אומות העולם וביקשו לקבל התורה, והאמות הללו היו בני ישמעאל ועשיו אשר באו כמיוחסים וטענו, מה נשתנו אלו מאלו, הלא גם אנו יחסנים גדולים בני אברהם אבינו, וכן בני עשיו שטענו שגם הם חוטרים מגזע אברהם ויצחק, ומפני מה נדחו מלקבל התורה.

על זה השיבם השי"ת הביאו לפני ספר יוחסין כדרך שמביאין בני, רצ"ל שיראו ויתבוננו כיצד נראה ענין היחוס של בני ישראל, שכשהמה מעלים זכרון אבותיהם לנגד עיניהם, הריהם באים מתוך כך לידי שפלות נוראה ועצומה, בזכרם מעשי אבות וכיצד נתרחקו הרבה כל כך, ובכח גודל ענותנותם זכו לקבל התורה, לא כן אתם שמתייחסים אחר האבות בגאה וגאון, שהנכם זוכרים האבות ובאים עי"ז לידי גאות והתנשאות, בכם הזכרת האבות ממשיך עליכם את תוקף מדת הדין, על כן אין לכם שייכות לקבלת התורה.

- תשובת השי"ת למלאכים שהיה להם ללמוד ענוה מאברהם אבינו -

על דרך זה יבואר תשובת הקב"ה למלאכי השרת אשר טענו ואמרו (שבת דף פ"ח ע"א) תנה הודך על השמים, דהנה לכאו' יש להבין, מפני מה לא יכלו גם המלאכים לקבל את התורה מלבד ממה שנתן הקב"ה התורה לעמו ישראל, על דרך שאמרו במדרש (ויק"ר לז, ד) עה"פ (משלי כט, יג) רש ואיש תככים נפגשו, עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' (שם כב, ב), רש זהו רש בתורה, ואיש תככים זה ששונה סדר או שני סדרים, עמד רש עם איש תככים וא"ל השניני פרק א' והשנהו, מאיר עיני שניהם ה', קנו העוה"ז והעוה"ב. ובמפו' שתורה הוא בבחי' האש שאינו מחסר

ביותר שהיו לו אבות גדולים וקדושים ואין נאה לו לעשות ככה. וא"כ זה עצמו מעונשי התוכחה, כי יזכור לבני ישראל מאין חוטר גזע מחצבתם בקודש מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אשר שורשם גבוה מעל גבוה, ועל אף זאת סרו מן הדרך לדרכים עקלקלות, בכך תגדל התביעה ביותר על שהרעו את מעשיהם, לא כן הגויים אשר זנתה אמם הבישה הורתם (הושע ב, ז), ומבטן ומלידה המה רשעים, שאין התביעה עליהם גדולה כל כך, עכתו"ד.

וזה עתה הארכנו הדיבור בזה, והזכרנו ממש"כ רביה"ק הרר"א זי"ע בנועם אלימלך באיזהו מקומן (ראה פר' בא עה"פ שה לבית אבות; פר' אמור, עה"פ אמור אל הכהנים) דעיקר הייחוס המועיל לאדם הוא רק כשמתוך כך בא לידי הכנעה ושפלות הרוח, עי"ש דבה"ק, באשר לכך כאשר על ידי הזכרת האבות נהיה האדם שפל רוח לראות פחיתתו נגד אבותיו, וכאשר מציב לנגד עיניו לזכור היאך היו נראים אבותיו הק', וכיצד נראים דרכיו ומעשיו לעומתם, בא לידי שפלות וענוה גדולה, אז זכרון האבות הוא לטובה ולברכה, שהרי על ידי הענוה זוכה שהקב"ה משרה שכינתו עליו, וכדדרשו חז"ל (סוטה דף ה' ע"א) בפסוק (ישעי' נז, טו) ואת דכא ושפל רוח, אני את דכא אתי את דכא, ונודע בזה מאמר אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע בפסוק (ויקרא טז, טז) אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם, שהשי"ת אוהב עמו ישראל ונמצא עמהם בכל מצב שהם עומדים בו, אפי' בתוקף הטומאה, אך כל זה רק כאשר הם דבקים במדת הענוה שאז השי"ת בוחר ישיבתו עמהם, לא כן בבעל גאווה אשר תועבת ה' כל גבה לב ובכך השכינה מסתלק ממנו.

לכן אם מתוך יחוס אבותיו הוא בא לידי גאות והתנשאות, שאז אז אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד (סוטה שם). שאז כשמזכיר אבותיו פותחין פנקסו לבדוק ולבחון היאך הוא כלפי מעשה אבותיו בתורה וביראה וכו', וממילא דארבה זכרון האבות מעוררר עליו קטרוג ומדה"ד רח"ל.

לא כן כאשר בעת שהאדם מעלה יחוס אבותיו

ולא למדתם מיידה זו מאברהם אבינו ע"ה להיות
ההכנעה והענוה נר לרגלכם.

וזוהו התשובה שבגין כך נדחו מלקבל התורה
כי בהנהגתם הראו שאינם ראויים לתורה, ורק
עם בני ישראל אשר ייחוסם וגדלותם מביאתם
לידי שפלות ושברון הלב, הם הם הראויים לקבל
התורה, כי אין התורה מתקיימת אלא אצל מי
שהוא עניו ושפל ברך, שככל שיוסיף ויתעלה
במדריגות רמות יבוא יותר לידי שפלות הרוח.
וע"ד מה שפי' בספה"ק (ראה נועם אלימלך, פר' לך;
מדרש שמואל על אבות) מאמר חז"ל (אבות א, א)
משה קיבל תורה מסיני, היינו שמשה רבינו הוא
שקיבל את התורה כיון שהיה 'מסיני', היינו
שהיה הבחי' של הר סיני המורה על ענוה
ושפלות, שהיה נמוך שבהרים, וכיון שהחזיק
משה עצמו לשפל שבשפלים לכן זכה הוא לקבל
התורה מפי עוטה אורה.

**- כפיית ההר כגיגית לרמז שצריך להיות
בשפלות כהר סיני -**

והנה כאשר שלח השי"ת את משה רבינו ע"ה
לשאל לבני ישראל לראות אם רצונם וחפצם
לקבל התורה, השיבו על זה ואמרו 'כל אשר דיבר
ה' נעשה ונשמע', ואף שזה דבר חשוב וגדול
מאוד, אמנם היה בזה קצת חסרון ענוה, כי היאך
יכולים לומר 'נעשה ונשמע' שיקבלו כל התורה
והמצוות, ולא הרהרו בעצמם האם יכולים אנו
לקבל ולקיים הכל, ורק כשיחפוץ בכך בכל לבבו
ומאודו, וישתוקק ויבקש בכל לב 'והאר עינינו
בתורתך', שלא יכשל חלילה לילך אחר עצת
היצר הרע, 'וטהר לבנו לעבדך באמת', וישפוך
שיחו בבכיה ותחנונים, רק אז יוכל לזכות לעזר
וסייע מאת הבורא ב"ה לבוא ולהכנס בשער
התורה והעבודה, אכן לומר מיד בבטחון כל אשר
דבר ה' נעשה ונשמע, יש בזה קצת משום גאות
והתנשאות. ובפרט שהקדימו נעשה לנשמע,
כביכול יעשו ויקיימו הכל אף שטרם שמעו עדיין
במה יצטוו.

על כן כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית, להורות
להם שלא זו הדרך, אלא צריך שיהיו בבחי' 'סיני'
המורה כאמור על ענוה ושפלות, והרמז בזה שאי
אפשר לו לאדם לומר ולקבל נעשה ונשמע, אלא

מאומה מעמו כשמצית ומדליק גם את רעהו.
וכמו כן היה הקב"ה יכול ליתן התורה לעליונים
ולתחתונים יחד ללא שיחסר מהשני כמלא נימא
מהתורה הק'.

ולולי דמסתפינא הוי אמינא דבר מחודש,
דבאמת אילו לא היו המלאכים טוענים ואומרים
"מה לילוד אשה בינינו", באמת היה השי"ת נותן
התורה גם להם, אולם כיון שבאו וטענו מה לילוד
אשה בינינו, הרי שהביטו על משה רבינו איש
האלוקים כאילו שהיה פחות מהם, והם במדריגה
גדולה יותר הימנו, שהרי הם אינם ילודי אשה.
ואמנם האמת יורה דרכו, דמה בכך שהוא ילוד
אשה, והלא אדרבה היו צריכים להביט על רום
מדריגותיו העצומים של משה רבינו ע"ה, שעל
אף שהוא ילוד אשה עלה ונתעלה כל כך עד
שזכה לעלות במעלות רמות לקבל התורה מפי
הגבורה, מה שאין בכח שום בריה להשיג.

וכאמור תחת שיביטו מלה"ש על משה
בהערצה והכנעה וירגישו עצמם שפלים כנגד
איש האלוקים, באו לידי התנשאות לומר מה
לילוד אשה בינינו, כיון שהם 'מיוחסים' שאינם
ילוד אשה, בשעה שאדרבה דבר זה לא היה ראוי
שיביאם לגאווה כי אם לשפלות ושברון הלב,
בראותם ילוד אשה שזכה לעלות למדריגות
רמות ונשגבות מהם, דייקא בגין כך נדחו
המלאכים מקבלת התורה, כי לפום ערכם היה
בהם פגם מה שנתגאו והתנשאו על משה רבינו.

זה התשובה שהשיב להם הקב"ה במה שצר
הקב"ה קלסתר פניו של משה רבינו ע"ה דומין
לאברהם אבינו, ואמר להם לא זהו שאמש
אכלתם אצלו בשר בחלב, כלומר הביטו וראו
ההבדל והחילוק בין בני ישראל לעומתכם, הלא
היה לכם ממי ללמוד שיעור בענוה ושפלות,
שכאשר באתם לאברהם אבינו מלובשים בדמות
ערביים, היה שש ושמח לקראתכם והשתחוה
ברוב שפלות רוחו כאינו אינו שוה מאומה,
ולדעתו גם על שלושה ערביים אין לו במה
להתגאות, ועמד ושירת אתכם בכבוד גדול,
כאילו הוא פחות מאתכם עשרת מונים, ואילו
אתם כשעלה צדיק יסוד עולם לשמי מעל לקבל
התורה, אין אתם מרגישים עצמכם שפלים כנגדו,

תרצדון עם סיני כולכם בעלי מומין אתם אצל סיני, כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק, דדיקא משום שאותם ההרים נתגאו וקפצו ממקומם בהתנשאות לומר דראוים הם שינתן התורה עליהם, דייקא עי"ז נאסרו מדין נעבד, כי בלא"ה לא נאסרו ההרים, דדרשינן (סנהדרין דף מ"ז ע"ב) על ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם, ואולם כאשר נתלשו ממקומם ובאו למדבר סיני שוב נאסרו משום נעבד, עי"ש דבריו המתוקים.

והיוצא לנו מזה, כי אותם ההרים מאחר וגבהה רוחם בהתנשאות על כן חל בהם טומאת ע"ז, וזהו שאמרו חז"ל (סוטה דף ד' ע"ב) המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, דכל זמן שהאדם עניו ושפל רוח ובבחי' נפשי כעפר לכל תהיה הריהו כקרקע עולם שלא חל עליה איסור נאבד ולא נדבק בה זוהמא, ואולם המתגאה שרוחו גסה עליו להתנשא ולפרוץ בכך מיד נדבק בו הזוהמא רח"ל, והבן.

- זכות אבות וייחוס הוא מעלייתא רק כשהוא מביא לידי ענוה -

ואמר עוד ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, ובמד"ר (פכ"ח ס"ב) ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר בזכות ההר ואין ההר אלא אבות שנא' (מיכה ז) שמעו הרים את ריב ה', כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, ואמרו חז"ל כה תאמר באמירה רכה, ותגיד וגו' דברים הקשים כגידין, ולדרכינו י"ל הרמז בזה, דרמז להם הקב"ה כי הן אמנם שיש להם יחוס גדול וזכות אבות, מכל מקום אם יקחו הייחוס באופן כזה שיבואו לידי גאות והתנשאות בגלל יחוס אבותם, וידמו שהם בבחי' בני ישראל ומדריגה גדולה וחשובה, או אז יהיה זה בבחי' 'דברים קשים כגידים', כי הייחוס יעורר חלילה קטרוג גדול עליהם כנ"ל, שיבדקו אחריו בדרכיו ואורחותיו לראות אם הולך הוא בדרכי אבות כמותם ממש. ברם אם על ידי הייחוס הריהו בא לידי שפלות והכנעה עצומה, ובוש הוא במעשיו היאך הוא נראה כלפי אבותיו הק', וזהו בבחי' בית יעקב שהוא לשון קטנות, אז ידברו עליהם באמירה רכה, כי אז יזכו באמת לקבלת תורה בזכותם.

ואמר עוד אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים,

עליו לומר יש לי רצון לעשות ולשמוע, אכן אני יודע שזקוק אני לסייעתא דשמיא מרובה מן השמים, ועל כן מרבה בבקשת רחמים ותחנונים אל השי"ת 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו', עזרני נא אבי שבשמים שיהיה לי חשק וטעם בתורה, ואוכל ללמוד בלא שיבלבל היצר הרע דעתי בהבלי העולם הזה. ובידיעה זו יגש לקבלת התורה, שידע שהוא מדיליה אינו יכול להשיג מאומה, ורק בעזר ממעל יוכל לזכות למלאות רצונו ושאיפתו לקבל ולקיים כל התורה והמצוות.

וזה ע"ד מה שאמרו חז"ל (אבות ב, ד) ואל תאמן בעצמך עד יום מותך, כי האדם אינו יכול לידע כלל מה יהיה ביום מחר, וא"כ היאך יוכל להיות בטוח בעצמו שיהיה שלם עם ה' אלוקיו ולא יבוא לידי חטא. ולזה בכל עת עליו לבקש ולהתחנן אל השי"ת שיהיה בעזרו שיוכל להזהר ולהשמר בכל העניינים, וזה שאמר להם הקב"ה אם תקבלו התורה באופן הזה לדעת כי רק בעזר וסיוע מן השמים תוכלו לקבל חלקכם בתורה, אז מוטב, ואם לאו שתחשבו כי בכח עצמכם וכו' תקבלו התורה, או אז שם תהא וכו', כי ללא סי"ד בכל עת ורגע תפלו ברשת היצה"ר יותר ויותר ח"ו.

- הר סיני מחמת ענוותנותו לא נאסר והיה ראוי ליתן עליו התורה -

עתה נבוא אל הבא"ר, דכל זה נרמז לנו לקראת מתן תורה ללמד ולהורות על ההכנה והדרך לגשת לקבלת התורה, וז"ש ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר, הורה בזה כי הטעם במה שזכה משה לעלות להר ולקבל התורה, הוא מאחר ולמד מדת הענוה והשפלות מהר סיני, שאמרו חז"ל (סוטה דף ה' ע"ב) הניח הקב"ה כל הרים וגבעות והשרה שכנתו על הר סיני כיון שהוא הנמוך שבהרים, והחזיק עצמו בענוה, שלא כשאר ההרים אשר הרגישו עצמם ראויים לקבלת התורה מחמת גובהם וכו'.

וכבר הזכרנו מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חודש סיון, מאמר ב, אות יב) לפרש מה שדרשו חז"ל (מגילה דף כ"ט ע"א) דרש בר קפרא מאי דכתיב (תהלים סח, יז) למה תרצדון הרים גבנונים, יצתה בת קול ואמרה להם למה

בשמים ממעל רואים את לבבו הנשבר, בכך זוכה להתקרב אליו ית"ש. והיפוך הדברים בשווה שגם אם הוא למדן וצדיק וגדול, אם יש לו איזה נקודה קטנה של גיאנות, שוב אינו יכול להיות במחיצתו של השי"ת ונדחה חלילה מן הקדושה.

- שורש המידות טובות הוא הענוה ושפלות הרוח -
ענין זה יש לנו ללמוד ולהתחזק מיום שבועות הזה, כי אף שבוודאי עלינו להודות להשי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, ועל אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ולהיות בשמחה גדולה על שזכינו להיות מבני ישראל, אולם מאידך גיסא כאמור לימדונו תלמידי הבעש"ט הק', כי שורש המידות הטובות הוא ההכנעה והענוה, ושורש המדות הרעות הוא הגאווה בבחי' אני ואפסי, ועל כן כיון שדרך ארץ קדמה לתורה, הרי מי שחפץ לקבל עליו התורה צריך הוא להשתלם בכל המדות הטובות, ששורשם הוא מדת הענוה, ועל כן יש להתחזק ביותר בבחי' זו לבל יבוא חלילה אפי' לנקודה אחת של גאות והתנשאות.

והיום בעת קריאת התורה הרהרתי במה שאמרו בני ישראל למשה רבינו ע"ה (שמות כ, טז) דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות, וע"ז אמר השי"ת (דברים ה, כה) הטיבו כל אשר דברו, וראוי לבאר הענין מפני מה לא חפצו והתאוו לשמוע רק מפי הגבורה, וביותר מה שהסכים הקב"ה עמהם.

ויובן עפ"י מה ששמעתי מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע כמה וכמה פעמים עובדא נוראה אשר היתה עם ב' האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע והרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, אשר כידוע הלכו ב' האחים הקדושים לגלות יחד כדרכם בקודש, ופעם באחד הימים כשהלכו בדרכים מלאו השמים בעבים שחורים בעב הענן ומלאה הארץ בברקים ורעמים וגשם זלעפות והשתרר עליהם חושך ענן וערפל באופן מבהיל על הרעיון עד שלפתע נעלם הרה"ק הרר"א זי"ע מעיני הרה"ק הרר"ז זי"ע, ובגבור הקור, הכפור והרוחות הזועפות, הבחין לפתע הרבי ר' זושא זי"ע באור מנצנץ באפילה, משהתקרב לשם ראה

דמבואר בספה"ק דטומאת מצרים הוא קליפת הגאות, (ראה מאור ושמשי, פר' בא, עה"פ בא אל פרעה) בבחי' לי יאורי ואני עשיתני (יחזקאל כט, ג), ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה, ב), ובטומאת גאות כזו הרי אין אנו והוא יכולין לדור במדור אחד, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, כי על ידי ישראל בענוה ושפלות, הרי שאף שהיו שקועים בטומאת מצרים בדיוטא התחתונה בשפל המצב גוי מקרב גוי, עכ"ז על ידי הענוה והשפלות זכו ואביא אתכם אלי דייקא כי אני את דכא אתי את דכא.

ולזה גמר אומר ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים, שזהו ההבדל בין עם בני ישראל לאומות העולם, וכמו שנאמר (דברים ז, ז) לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים, ופרש"י לפי שאין אתם מגדילים עצמכם כשאני משפיע לכם טובה לפיכך חשק ה' בכם, כי אתם המעט, הממעטין עצמכם כגון אברהם שאמר אנכי עפר ואפר (בראשית יח, כז), וכגון משה ואהרן שאמרו ונחנו מה (שמות טז, ז), לא כנבוכדנצר שאמר אדמה לעליון (ישעי' יד, יד), וסנחריב שאמר מי בכל אלהי הארצות (מלכים ב, יח), וחירם שאמר אני מושב אלוקים ישבתי (יחזקאל כח, ב), ע"כ. והיינו שבזכות מה שבני ישראל ממעטין עצמם לפני השי"ת לכן בחר בהם ה'.

ואמר כי לי כל הארץ, רצ"ל שכל מי שמחשיב עצמו כארץ, בבחי' ונפשי כעפר לכל תהיה, שמכניע ומשפיע עצמו הוא לי, וע"ד מה שנאמר (תהלים קא, ו) עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי הולך בדרך תמים הוא ישרתנו וגו', ע"ד מה שפרש"י (עבודה זרה דף ה' ע"א) תיבת 'תמים' עניו ושפל רוח, והיינו דארץ מורה על ענוה ושפלות הרוח, והאדם כזה הוא לי וזוכה להיות דבוק בהשי"ת כי אני את דכא.

וכיון שהכל תלוי בענוה ושפלות על כן אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל וברש"י לא פחות ולא יותר, רצ"ל שאין זה תלוי אם הוא צדיק ותלמיד חכם יותר או פחות, כי אם רק בכך אם יש לו לב נשבר ונדכה, שאז גם אם אינו תלמיד חכם וצדיק גדול כל כך, מכל מקום

לדעת שאם לא תשמע לי אשרפך בהבל פי, והבטה אחת שלי תעשה ממך גל של עצמות, ואני יעקור אותך מן השורש ולא יהיה לך מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, וכך הרבה עליו אזהרות ע"ג אזהרות, ואף על פי כן לא נענה לו הרה"ק ר' זושא זי"ע ואמר לו, באם רצונכם לשרפני ולבער אותי מן העולם א"כ מסכים אני כי מוטב שאמות זכאי ולא אמות חייב, איני ראוי כלל להתגלות סוד גדול וקדוש כזו, ומוטב לי לאבד חיי שעה אך לנשק את הפרוכת איני יכול כלל, ובמופלא ממך אל תדרוש, וכך התעקש ועמד על עמדתו ולא חפץ כלל וכלל שיגלו לו סוד זה.

ואז לפתע פתאום נוכח לראות שאין כלל לא חושך ולא אפילה לא ענן ולא ערפל אלא השמש עומדת ברום השמים כחום היום, ואחיו הרה"ק הרר"א זי"ע עומד לצידו ופניו שוחקות ואומר לו, שבשפלותו הרבה הציל את עצמו ואת כל העולם, כיון שניתן רשות לסט"א לבדוק אחריו מחמת אשר הוא בא להשגה וחכמה עליונה בעבודת ה', וכיון שהליכתם יחד פעל בשמים ממעל תיקונים נוראים ורושם גדול, ואם היה מוצא בו נקודה אחת של גאות אז היה נעקר כל הגלות והסיגופים הקשים שעברו והיה נאבד לעולם ועד ומי יודע כי שמא גם העולם היה נחרב, וב"ה בסייעתא דשמיא שהתחזק וגבר לבלתי לילך אחריהם וליפול ברשתם, ובזה הציל את כל העולם. ע"כ תוכן העובדא והוא מבהיל על הרעיון.

רואים מכך כי הצדיקים הגדולים יש להם נסיונות עצומים, גדולים לאין ערוך מהנסיונות שיש לאנשים פשוטים, שהיה לו להרר"ז זי"ע נסיון גדול כזה שהסט"א ניסה להטעותו בענייני רוח הקודש וכו', ורק בזכות שפלותו וענוותנותו זכה להנצל מהם.

- בג"י בגודל שפלות רוחם סברו שאין ראויים לקבל התורה מהקב"ה בעצמו -

ולפי"ז יובן שכן היה אצל בני ישראל, שמאחר ולמדו ממשה רבינו ע"ה שהתנאי לקבלת התורה הוא על ידי שפלות והכנעה כמבואר למעלה, נתעוררו ביראת ה' ובאו לידי שפלות גדולה ועצומה כל כך, בבחי' אמרם ז"ל (מגילה דף ל"א ע"א) בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה

בית מואר וגמר אומר בנפשו ליטול מחסה תחת קורת הגג ההוא.

משנכנס לתוך הבית נגלה לפניו מחזה מופלא של זקנים בעלי הדרת פנים יושבים מסביב לשולחן אחד, ותיכף בהכנסו פנה אליו ראש החבורה אדם נשוא פנים זקן מופלג אשר זקנו יורד לו על פי מידותיו: ברוך הבא רבי זושא, והיה זה כביכול גילוי רוח הקודש באתגליא. ואמנם נענה אליו הרה"ק ואמר: אל תקרא לי ר' זושא אלא זושא בלבד.

ואמר לו אותו זקן אל תהיו ענוים כ"כ ותדעו שאני מלאך שנשלחתי לעלמא הדין ללמד אתכם סוד קבלת התורה, על כן בבקשה גש נא לארון הקודש ותנשק את הפרוכת אשר על הארון, ותהרהר כך וכך ותכוון בסודות אלו ושמות אלו, ואז אעביר ואגלה לך את הסוד הנורא של קבלת התורה.

אך הרה"ק הרר"ז זי"ע סירב לכך באמרו שאין באפשרותו ליגש כלל אל הארון קודש כי אין בו עוד אפי' מידה קטנה אחת של אמת, והתנצל שעליו לתקן קודם את מעשיו וכל מה שפגם וקלקל כביכול, ועוד הרבה יש עליו ללמוד ולדעת קודם שיגלו לו הסוד של קבלת התורה, וע"כ אינו מרגיש כלל שהוא ראוי לדעת את סוד קבלת התורה.

אותו הדור פנים לא הניח לו, והתחיל לפתותו בכל מיני דיבורים ופיוסים לאמר, הרי אותי שלחו מן השמים לגלות לך סוד זה ואתה ראוי לכך, וכעת הוא הזמן שיהא תיקון העולם ותגיע לידי התכלית שלך בעלמא הדין, והליכתך בגלות כבר תיקנה את כל מעשיך, ובידך כעת לקבל ולידע את חלקך בתורה, אל תאבד ותדחה בידיים הזדמנות נוראה וגדולה זו שנתנה לך, כי באם לא תסכים אתה עמדי שאני יגלה לך הסוד הנורא הזה אזי ברגע אחד תאבד את כל העולם כולו ותחזירו לתוהו ובוהו. אולם הרה"ק הרר"ז זי"ע נותר בעמדתו ובעקשנותו, ואמר לו טעות הוא בידכם כי לב יודע מרת נפשו ואיני ראוי לכך כלל וכלל.

כשראה אותו זקן שאין הולך בטובות ובפיוסים החל לכעוס ולדבר אליו דברים קשים, עליך

ועוד. דבר זה ראו ראינו בחוש אצל מרן אאדמו"ר זצלה"ה שבד בבד עם שמחתו בתורה ועבודת השי"ת בבחי' הכתוב (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, בשמחת הנפש וכל עבודת השי"ת היה מתוך רוגע ושמחה, עכ"ז מאידך גיסא תמיד היה לבו שבור בקרבו בענוה ושפלות באופן נורא. כי כאמור זהו סימן הקדושה שככל שמתעלה האדם יותר הריהו בא יותר ויותר לידי שפלות וענוה.

והגם כי רחוקים אנו ממדריגות אלו עד מאוד, ברם זהו עיקר העבודה גם עפ"י פשטות לידע ולהאמין שהכל הוא מאתו ית"ש, ואנו אין בכוחנו לעשות מאומה, ומעתה במה יש לנו להתגאות ולהתנשאות.

- כשמבין האדם שאין לו מאומה ליתן עבור התורה יקבלו במתנה ושוב אין שייך טענת בר מצרא - יתכן להוסיף בזה עוד ענין נפלא, דהנה כבר

שם אתה מוצא ענוותנותו, ודימו בעצמם וכי ראויים אנו לשמוע מפי השי"ת בעצמו את התורה, הלא זהו מדריגה רמה במאוד מאוד, אשר אנו רחוקים מכך מרחק רב, ועל כן 'דבר אתה עמנו ונשמעה'.

ועל זה הסכים השי"ת עמהם ואמר 'היטיבו את אשר דברו', כי אם המדריגות מביאים את האדם לידי שפלות עוד ועוד, הרי זה סימן ואות מובהק כי צועד הוא האדם בדרך הנכונה והישרה, וכאשר האריך בזה מרן אאדמו"ר זי"ע כמה פעמים כי הסימן למדריגה אמיתית הוא כאשר ככל שמתעלה האדם הוא מרגיש עצמו יותר לאין ואפס, ותמיד מתרבה בו ההכנעה והשפלות, לא כן אם ח"ו אם מכח התעלות ההשגה בא האדם לידי גבהות הלב, סימן הוא שהדבר בא לו משורש הטומאה והסט"א, כי שורש הקדושה מביא לידי ענוה ושפלות עוד

הצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

מזלא טבא וגדיא יאה

אוצר ברכות נלהבות מעומק הלב שגורות, קדם האי גברא רבא ויקירא, איש האשכולות ורב דעה ותבונה, צנא מלא ספרא וחרוף ובקי טובא, מלא זיו ומפיק נוגה, תהלתו בקהל חסידים, מוכתר בכתר תורה ובכתר שם טוב, ויהי דו"ד לכל דרכיו משכיל זה' עמו, שפתותיו שושנים ופה מפיק מרגליות, שמו הטוב מפארים בהילולים, אהוב וחביב ונחמד ונעים, מפליא לעשות מעשי חסד כבירים לכלל ופרט בהצנע לכת, לו יאתה כל שבחין וקילוסין, ה"ה

הרה"ג ר' דוד הלוי רובינשטיין שליט"א

רב ביהמ"ד מגדנות אליהו בירושלים עיה"ק

בן הגאון החסיד רבי אלטר אליהו זצ"ל גאב"ד אנטוורפן

וחתן הגאון החסיד רבי אלי' שמואל וינד שליט"א דומ"צ קהל מחזיקי הדת

לרגל השמחה השרויה במעונו גילה ורינה מנת חלקו

שמחת נישואי הבת תחי' במזל טוב ובשעטו"מ

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש בנש"ק כמר ברוך הלוי ג"י

בן הרה"ג רבי אהרן הלוי פולק שליט"א - ראש כולל סלאנים באלעד

בן הגה"צ גאב"ד גראסווארדיין סטעטן איילנד שליט"א, וחתן כ"ק האדמו"ר משאץ ויזניץ שליט"א

ותערב ברכתנו שקול ששון ושמחה ישמעו לעד במעונו מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב, אך טוב

וחסד ירדפוהו כל הימים, והבית בהבנתו יבנה על אדני התורה היראה והחסידות בדרך ישראל סבא

המברכים בהערכה - חברי ההנהלה

סג"א מצטרפים לברכות מעומקא דליבא: חברי מערכת בצילא דמהימנותא - מכון עץ החיים

ליה לגרמיה כלום. ובזה נדחו המלאכים מטענתם שהם מצרנים לקבל התורה תחילה, כי הלא משה קיבלו במתנה דמאחר והחזיק עצמו בבחי' 'סיני' בענוה על כן קיבל התורה במתנה, ואין להם עוד לערער על כך כלל.

וזה שאמרו חז"ל (תענית דף ז' ע"א) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ודרשו שם דנמשלו דברי תורה למים, מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך אף דברי תורה כן, דמי שהוא מדמה שיש בידו תורה ומעשים טובים שהוא קיים ועשה, וכביכול יש לו לשלם להשי"ת, שוב מתעורר טענת המלאכים שהמה מצרנים לקבל התורה, ורק אם ישפיל עצמו בהכנעה וענוה וידע כי הוא מעצמו אין לו מאומה להחזיר להשי"ת, שוב יקבל התורה בבחי' מתנה וידחו המלאכים מטענתם. וכיון שהבורא ית"ש הטוב ומטיב הוא שנותן לו מתנת חינם כי הלא כאמור האדם מאמין בעצמו שאין לו מאומה לשלם עבור כן, הרי שהנותן בעין טובה הוא נותן מיידו הפתוחה המלאה הקדושה והרחבה.

והנה מאמינים אנו באמת כי בכל שנה ושנה נשפע שפע אור רוחני גדול, מאותו הקול גדול ולא יסף שאינו פוסק לעולם, ואורו זורח ומאיר לעולמי עד, ויעזרנו השי"ת שנוכל לקבל השפע והאורות הק', והמה ילוונו שנוכל לקבל התורה

הזכרנו מה שכתבו המפורשים (עיינ שמע יעקב, פר' במדבר, דף קפב, טור ב; ראש דוד, פר' בשלח, דף רכה, טור א; יושב אהלים, פר' נשא; וכ"ה בהרבה מפו') במה שאמרו מלאכי השרת בשעת מתן תורה תנה הודך על השמים, כי באו בטענת דינא דבר מצרא, שהרי התורה היתה חמדה גנוזה בחביון עוזו בשמים ממעל, ונמצא דהמה מצרנין יותר מבני אדם הנמצאים בארץ מתחת, לכך ביקשו מלאכי השרת למנוע מליתן את התורה לבני ישראל.

ואמנם טענתם דחוויה היא, דהנה דינא דבר מצרא שייך רק במקח וממכר, שכאשר חפץ האדם למכור שדהו יש ביד המצרן לטעון שהוא קודם לקנותו, אולם כשנותן השדה במתנה בוודאי שלא שייך כלל דינא דבר מצרא, דהלא אינו חפץ ליתן השדה במתנה למצרן כי אם לפלוני דייקא. ומהות החילוק ביניהם, כי במכר הקונה משלם בעבור החפץ משא"כ במתנה שהוא ללא תמורה.

והנה משה רבינו ע"ה ברוב ענותנותו כשעלה לשמים לקבל התורה היה בבחי' מקבל מתנה, כי החזיק בעצמו שאין לו מאומה לשלם עבור התורה שנתן לו נותן התורה, כי כל מה שיש לו שייך להבורא ית"ש, ומה יתן לו בעבור כן, כשאף מצוות ומעשים טובים לא סיגל לעצמו, דהכל כאשר לכל היה רק בעזרתו חת"ש ומעצמו לית

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד העסקן הדגול והנעלה, איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, אהוב וחביב ונחמד ונעים, פאר המעלות והמידות, אציל הרוח וטוב הלב, מסור בלו"ג למוסדוה"ק

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבת הכלה תחי' עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שמעון שרייבר נ"י

והברכה אחת היא, קדם הסב הדגול, כביר המעש ורב הפעלים, נודע במעשיו האצילים,

הרה"ח ר' אברהם יהושע העשיל וואלף הי"ו

אב"י בבארא פארק

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים.

טפחיים מעל הקרקע. באמצע קם מרן שליט"א לריקוד לכבוד היום, וזימרו עוד 'יהא רעוא' וכו', 'עליונים ששו' וכו', כשמרן שליט"א מעודד השירה בחזקה.

כאן הגיש הר"ר יהודה שפירא הי"ו מנהל 'מרכז התורה' רשת הכוללים פיעה"ק את ספר 'תמכין דאורייתא' בו נכתבו לזכרון טוב ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים, כל אנ"ש התורמים הנכבדים, שמידי חודש בחודשו הם שותפים עם התורה הקדושה הנלמדת על ידי 420 אברכים יגיעי תורה בשקידה ובהתמדה, העולים ומתעלים בתורה בקרתא קדישא הדין קרית צאנז ב-12 המסגרות של גמרא הלכה והוראה. והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו לכל הנותנים.

ברכהמ"ז על הכוס התכבד - חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א.

בשעה 9.40 התפללו מעריב, לפני העמוד התפלל הרה"ג רבי אשר אנשיל שוורץ שליט"א מח"ס מעדני אשר ורא"כ מבצר התורה בבית שמש.

אח"כ ערך מרן שליט"א הבדלה. בהגבהת הכוס התכבד - הרה"ג רבי אברהם יעקב ברגר שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן זי"ע.

בסיום איחל מרן שליט"א ברכת א גוטן תמיד לכל הקהל, וחזר לביתו.

ולא נשכח כל הקבלות טובות וקבלת עול מלכות שמים שקיבלנו עלינו בהאי יומא. ויזכנו השי"ת ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

יתן השי"ת לכל אחד ואחד מאותן ההשפעות שירדו לבני ישראל בעת מתן תורה, ברוחניות ובגשמיות, בני - שנפקדו אז הכל בבנים, כדאמרו חז"ל (ראה שבת דף פ"ט ע"א) וכנאמר (דברים ה, כז) שובו לכם לאהליכם, וכמו"כ נשפע עליהם חיי ומזוני רויחי, רפואות וישועות, פרנסה בכבוד ונחת מכלי וצ"ח, ובכל בתי בני ישראל ישרור אך ששון ושמחה, ועל ידי הענוה נזכה לבחי' 'ובראשיכם אלוקיכם' להיות דבקים באמת בהשי"ת, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

והמשיכו המשוררים בניגון הוא יפתח לבנו כשמרן שליט"א מלהיב את הקהל בתנועות ידיו בעוז ובתעצומות, כשכל קהל האלפים מסביב מתעלים

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

שיר השירים אשר לשלמה

ברכת מזל טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, סיני ועוקר הרים, מרביץ תורה והוראה, מורה ודאין, שלמה שמו ושלמה משנתו, ה"ה

הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א

דומו"צ קהילתנו הק' בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבת תחי'

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

התנחלה

תוכן ה'פלפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' במדבר העל"ט בקרית צאנז טבריה

מלו לפי שלא נשבה להם רוח צפונית כל ארבעים שנה שהיו במדבר לפי שהיו נזופים בעון מרגלים וכמבואר בגמ' יבמות (דף ע"ב ע"א), והא גופא הוי גנותם לפי שהם גרמו דבר זה עי"ש בדבריהם, וראה עוד בתוס' יבמות (שם ד"ה משום).

ובשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' צ' אות ב') הביא מש"כ רש"י בפר' וזאת הברכה עה"פ (לג, ח-ט) וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך וגו' כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו, זו ברית מילה כי אותם שנולדו במדבר שישראל לא מלו את בניהם, ושבת לוי היו מולין ומלין את בניהם, והוא מהספרי (פר' בהעלותך פסקא ס"ד), והק' (שו"ת שיבת ציון למהר"ש לנדאו סי' נ"ד), דלפמ"ד בגמ' יבמות (שם) דלא מלו במדבר משום סכנה לפי שלא נשב רוח צפונית עי"ש, א"כ איך הסתכנו בני לוי למול את בניהם כאשר לא נשב רוח צפונית, והרי אסור למסו"נ אלא על ג' עבירות חמורות.

וכתב הבי"צ די"ל עפמ"ד בגמ' ביבמות שם, דבחצות הלילה היה רוח צפונית נושבת, וא"כ י"ל דשבת לוי מלו את עצמם בחצות הלילה, והיינו אליבא דרבי אלעזר ב"ר שמעון דס"ל ביבמות שם (דף ע"ב ע"ב) דמילה שלא בזמנו נימול

בתוה"ק וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו', ובסו"פ בחוקתי אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ויל"ב הסמיכות והשייכות, ובפרט הכא שאין מקומה של פרשה זו בתחילת הספר, שהרי פרשת הפסח בפר' בהעלותך (במדבר ט, א) נאמרה קודם לכן בחודש הראשון, וכדמקשינן בגמ' פסחים (דף ו' ע"ב) וניכתוב ברישא דחודש הראשון והדר ניכתוב דחודש השני, ומשני זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה, וא"כ בוודאי דטעמא בעי שהסמיך הכתוב הנך פרשיות זל"ז.

ויתכן לבאר ע"ד דרוש, דהנה ברש"י בפר' בהעלותך שם כתב, דפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה, ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זו בלבד, והם דברי הספרי שם, והנה בתוס' (קידושין דף ל"ז ע"ב, ד"ה הואיל) כתבו בתי' הב' דלכן לא הקריבו פסח בכל השנים כיון שהיו רובם ערלים, ומ"מ לא חטאו מה שלא עשו אותו דהא ערל אסור באכילת פסח, ומה שלא

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המופלא, ממקימי קרית צאנז בטבריה, נודע בשערים לשם ולתהלה, רץ כצב"י למען מפעלות הקודש לבית צאנז, איש האשכולות, ה"ה

הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן הי"ו

מראשי העסקנים לבית צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבן הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר בן ציון משה נ"י

עב"ג הכלה תחי'

בת הרה"ח ר' אברהם חיים גרוס הי"ו אב"י בבית חלקיה

והברכה אחת היא לסב

מוה"ר ישראל מאיר נאגל הי"ו

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ה, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים

בזה עפימ"ד בגמ' יבמות שם דמש"ה לא מלו במדבר איבע"א משום חולשא דאורחא, ואיבע"א משום דלא נשיב להו רוח צפונית וכו', ומסיק בגמ' א"ר פפא הלכך יומא דעיבא לא מהלינן, עי"ש.

ויש להבין דא"כ היאך שיבח מרע"ה את שבט לוי על שמלו את בניהם, הלא לא היו רשאים לסכן את בניהם למולם במקום דאיכא סכנה, וי"ל דהך חששא דחולשא דאורחא ודיומא דעיבא אינו ברור הזיקא והוא רק חששא בעלמא, לכן שבט לוי אשר בטחו בה' כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, סמכו ע"ז ומלו את בניהם, ואולם שאר שבטי ישראל היו מקטני אמנה וחששו לחולשא דאורחא וליומא דעיבא לכך לא מלו את בניהם, ועל כן כיון שהיה להם ללמוד משבט לוי שמלו וחיו והצליחו, כמו"כ גם עליהם היה לבטוח בה' ולא לחשוש לחולשא דאורחא ויומא דעיבא, לכן ביטול המילה נחשב להם כמזיד ולא היו רשאים להקריב הפסח, וזה היה גנותן, עי"ש, (וכע"ז כתב החשק שלמה בס' עצי ברושים יו"ד סי' ג"ה).

והנה אמרתי מכבר די"ל בטעם דשבט לוי לא חששו לסכנה, דהנה שיטת הרבה ראשונים דאע"פ דליכא חיוב למסו"נ רק על ג' עבירות החמורות, מ"מ הרוצה רשאי להחמיר על עצמו ולמסו"נ על כל מצוות התורה, עיין תוס' ע"ז (דף

גם בלילה. ובסנהדרין (דף פ"ו ע"א) דסתם ספרי רבי שמעון הוא, וי"ל דאזל בשיטת מר בריה דמילה שלא בזמנה נוהג גם בלילה, לכך דרש הא דשבט לוי מלו את עצמן במדבר, שכן היו יכולים למול בחצות הלילה מילה שלא בזמנה, [עיין מנחות (דף נ"א ע"ב) דמבואר דר"ש לא דריש וי"ו, ובתוס' שם שקו"ט מכמה דוכתי בסתירות בשיטת ר"ש אי דריש וי"ו, אבל בפשוטות משמע דלא דריש וי"ו יעו"ש, ולפי"ז א"ש דלא דריש וי"ו דוביום לרבות מילה שלא בזמנה, ולכן שפיר ראוי למול בלילה מילה שלא בזמנה, ודו"ק].

עפי"ז מבואר דלכן ס"ל להספרי דנחשב גנות לשראל מה שלא הקריבו אלא פסח ראשון בלבד, דאע"ג שהיו רובם ערלים דלא היו יכולים למול מפני העדר רוח צפונית, מ"מ הרי מילה שלא בזמנה נוהג גם בלילה והיו יכולים למול בלילה כמו שבט לוי, לכן נחשב להם לגנות מה שלא הקריבו פסח כל השנים, עכתו"ד.

והנה בשיבת ציון שם, הביא מש"כ התוס' ביבמות הנ"ל מ"ש הספרי דגנותן של ישראל שלא עשו אלא פסח אחד, ותימה וכי במזיד היו נמנעים, ואי משום מילת זכרים שהיו מעכבים וחשיב גנות לפי שגרמו הם דב"ז, והא כיון דלא אפשר לא היתה מעכבת עי"ש. וכתב דיש לתרץ

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המופלא, נודע בשערים לשם ולתהלה, מסור בכל לב ונפש למען מפעלות הקודש לבית צאנז, תהלתו בקהל חסידים, איש האשכולות, ה"ה

הרה"ח ר' בר יוחאי שמעון הי"ו

מנהל היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת נישואי הבת במז"ט ובשעטומ"צ

עב"ג החתן הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר יהודה אהרן גרינברג נ"י

בן מחותנו

ידידינו הנדיב הנכבד ומאוד נעלה, איש חסד ומרבה להיטיב, רחום ומוקיר רבן, ידו ולבו פתוחים לכל דבר שבקדושה, מסור בכל לב ונפש לחצר הקודש צאנז ומוסדותיה, ה"ה

הרה"ח ר' מיכאל משה יוסף גרינברג הי"ו - אב"י בירושלים עיה"ק

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכוה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ה, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

ואמר'י נמי במדרש מה לך יוצא ליסקל שמלתי את בני מה לך יוצא ליצלב שנטלתי את הלולב, דמשמע שהיו מוסרין עצמן על קדוה"ש לפנים משוה"ד, דוודאי לא היו מחויבין בכך אפי' בשעת הגזירה וכו' עכ"ל עי"ש.

וכמה אחרונים נקטו דלשיטות הסוברים דמותר להחמיר על עצמו ולמסו"ג על כל המצוות, היינו גם שלא במקום אונס וסכנה ואף כשאין הדור פרוץ, כגון חולה ביו"כ שרשאי להחמיר ולהתענות אף שמסתכן, עיין שו"ת אבנ"ז (ח"מ סי' קצ"ג), וכ"ה בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שנ"א), שו"ת עונג יו"ט (או"ח סי' מ"א).

ויש להסביר עפי"ד רביה"ק בישמח משה (פר' תשא ד"ה בתנחומא), ותו"ד דהנה יל"ב דכיון דאמרה תורה וחי בהם א"כ מהיכי תיתי לחלק בין אינשי דעלמא למוחזק בחסידות הרי התורה ניתנה לכל ישראל, וביאור הדברים כי התורה ניתנה לפי מדריגת כל אחד ואחד מבנ"י, כמו שדרשו (שמו"ר פ"ה ט') עה"פ קול ה' בכח (תהלים כט ד), בכחו לא נאמר אלא בכל בכוחו של כאו"א, על כן לרוב האנשים מתפרש וחי בהם כפשטות ולכן פירשו חז"ל ולא שימות בהם, אבל לעבדי ה' צדיקים הפורקים מעליהם לגמרי עסקי העולם השפל ודבקים תמיד בהשי"ת, אצלם מתפרש וחי בהם שכל חיותו יהיה בהם, דהיינו שכל עשיותיו ותנועותיו ועסקיו יהיה רק בתורה ומצות, כי זולתן אין לו שום חיות בעולם, וכל כך

כ"ז ע"ב ד"ה יכול) רא"ש (שם פ"ב סו"ס ט') סמ"ק (סי' ג') ר"ן בשבת (דף כ"ב ע"ב מדפי הרי"ף), וראה מ"ש הכסף משנה (פ"ה מיסוה"ת ה"ד) על מ"ש הרמב"ם דכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, סובר רבינו שכשאמרו בגמרא (סנהדרין דף ע"ד ע"א) יעבור ואל יהרג פירוש צריך לעבור כדי שלא יהרג, אבל שלמים וכן רבים סוברים דאם נהרג ולא עבר צדקה תחשב לו. ונראה שמפרשים יעבור ואל יהרג הרשות בידו לעבור כדי שלא יהרג.

ומלבד זאת כתב הנימוק"י בסנהדרין (דף י"ח ע"א מדפי הרי"ף) הובא בב"י (יו"ד סי' קנ"ז), דאפי' לשיטת הרמב"ם (פ"ה מהל' יסוה"ת ה"א) דאסור למסו"ג על שאר עבירות הנ"מ בסתם אנשים, אבל אדם גדול וחסיד ויר"ש רשאי לקדש את השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה, וז"ל, וכל היכא דאמרינן יעבור ואל יהרג אין לו למסור עצמו למיתה על קדוה"ש ואם מסר הרי"ז מתחייב בנפשו, אבל אם הוא אדם גדול וחסיד ויר"ש ורואה שהדור פרוץ בכך רשאי לקדש השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם וילמדו ליראה את השם לאהבו בכל לבם, והיינו דאמר'י מה ראו חמו"ע שהפילו את עצמן לכבשן האש פי' ולא השתחוו לצלם שהרי לאו ע"ז היתה אלא אנדרטי של מלכים לכבוד בעלמא, אלא מתוך שהיה רובן טועים וסבורים שהיתה ע"ז היה קידוש השם במה שעשאו,

חצור הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכות מזלא טבא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד האי גברא יקירא המהולל בתשבחות, הנדיב הנמבד והנעלה, מתהלך בצידי דרכים, איש חי ורב פעלים,

מוה"ר יצחק זעליג רייך הי"ו

אב"י בלונדון

בן הרה"ח מוה"ר אליעזר רייך הי"ו - מראשי קהלתנו הק' בלונדון

לרגל השמחה השדויה במעונו במזל טוב ובשיטומ"צ

שמחת נישואי בנו החתן המו"מ בתוי"ש כמו אלחנן ניי"ז

עב"ג הכלה החשובה תחי'

בת הרבני היקר מוה"ר חיים משה ערליך שליט"א

ויה"ד מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרווח רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, אך שישון ושמחה ישכון באהלז תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, אך טוב וחסד ירדפהו כל הימים.

על כל מצוות התורה.

ואמנם אכתי צריך להבין דכיון דחז"ל דרשו וחי בהם ולא שימות בהם, מהיכי תיתי דלצדיקי עולם יתפרש הכתוב באופן אחר להיפך מדרשת חז"ל, וי"ל דהנה אמרנו מכבר דמצינו מקור בתורה להא דמוחזק בחסידות מותר למסור נפשו על כל המצוות, מהא דאיתא במד"ר (ב"ר פל"ד סי"ג) עה"פ (בראשית ט, ה) ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש להביא החונק עצמו וכו' יכול כחנניה מישאל ועזריה ת"ל אך, ולכאורה למ"ל למעט הך דחמו"ע הרי להדיא אמרה תורה ובכל נפשך, ועכצ"ל דשאני התם דהו"ל רק אנדרטי בעלמא שעשה נבוכדנצר לכבוד עצמו ולא היה ע"ז כמש"כ הנימוק"י הנ"ל וכ"כ התוס' (פסחים דף נ"ג ע"א ד"ה מהראו, כתובות דף ל"ג ע"א ד"ה אלמלא, ע"ז דף ג' ע"א ד"ה שלא), וע"ז אתיא קרא למעט מאך דאפי' בכה"ג הרשות בידו להחמיר ע"ע ולמסו"ג, ולכן כיון דלהדיא מיעט הכתוב הך דחמו"ע שמסרו נפשם אע"פ דלא היו מחויבים בכך, לכן בהכרח דמ"ש וחי בהם אינו דבר השווה בכל אדם ומתפרש לכאו"א לפי מדרגתו.

ובשיטת החולקים דס"ל דאסור להחמיר ולמסו"ג על שאר המצוות י"ל דס"ל דמ"ש אך את דמכם וגו' אינו ממעט כחמו"ע אלא כפרש"י בחומש (בראשית ט, ה) דהמיעוט בא לומר דאע"פ שהתרתי לכם נטילת נשמה בבהמה, את דמכם

יהיה דבוק ונתעצם עם התורה והעבודה והמצוות, עד אשר אם ירצו להעבירהו על אחת ממצוות ה' יפסק חיותו, ולפי"ז הוא להיפך דמי שהוא בדרגה זו רשאי למסור עצמו ואדרבה מצווה על כך, עי"ש, ועל כן המוחזק בחסידות שכל מעשיו לשם שמים שפיר מותר לו למסו"ג על כל מצוות התורה.

מעתי י"ל דבני לוי שהיו מוחזקים בחסידות שפיר היו רשאים להחמיר ע"ע למסו"ג למול את בניהם, ועפי"ז יומתק לחיך מאה"כ (דברים ל"ג, ח) וללוי אמר תומיך ואוריך **לאיש חסידך**, רצ"ל דכיון דהיו בדרגת החסידות הותר להם למסו"ג על כל המצוות, לכן כי שמרו אמרתך ובריתך **ינצורו** שהיו מלין גם במדבר.

ושמחתי מאוד ששוב מצאתי בשו"ת בית יצחק (שם) שבפתח דבריו העיר בכיוצ"ב, ודן במש"כ החת"ס (יו"ד סי' רמ"ה) להתיר לערל שמתו אחיו מחמת מילה להחמיר לסכן נפשו ולמול את עצמו, וכתב הבי"צ דיל"ע אם היתר זה שייך רק לגבי הערל עצמו שרשאי להחמיר ע"ע, משא"כ לגבי מילת בנו הקטן שמא אין האב רשאי להחמיר להכניסו לסכנה, ושוי"כ דיט להוכיח דגם על בנו רשאי להחמיר למולו מהא דמצינו דשבט לוי מלו עצמם במדבר והכתוב משבחן עי"ש, הרי דנחית לזה דשבט לוי החמירו ע"ע וכדעת הראשונים דרשאי להחמיר למסו"ג

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכת מזלא טבא

שלוחה בזה קדם ידידינו הנכבד והנעלה, העסקן הנמרץ, איש חי ורב פעלים, איש האשכולות, עוסק במסירות נאמנה לקדשי חצר הקודש צאנז ומוסדותיה

הרה"ח ר' שמואל בורד הי"ו

מנהל כוללי הש"ס

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבת תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שמואל נ"י

בן הרה"ח ר' יוסף אלימלך ליזר הי"ו

ובברכת מזל טוב לסבים

הרה"ח ר' אהרן הי"ו - אב"י בירושלים עיה"ק
וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ה, ולגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמאי אמן ואמן.

ולפי"ז לשיטת הרמב"ן דנקט שצריך שיהא המיעוט דייקא על דבר הנאמר בהוא קרא עצמו, צריך לפרש דמ"ש אך את דמכם קאי למעט כחמו"ע, דבכה"ג אינו בכלל שופך דמו דמותר למסור נפשו, וא"כ שפיר המיעוט בדבר האמור בהאי קרא עצמו.

מבואר מזה דהני דרשות תליין הא בהא, דאי נקטינן כרש"י שהמיעוט אינו צריך שיהיה דווקא על דבר הנאמר בהאי קרא עצמו, א"כ מ"ש אך את דמכם למעט מהיתר נטילת נשמה דבהמה, ואך את שבתותי למעט מלאכת המשכן בשבת, אבל אם המיעוט בכל מקום הוא דייקא על דבר שנאמר באותו פסוק עצמו, בהכרח דאך את דמכם וגו' למעט כחמו"ע, ואך את שבתותי אתי למעט פיקו"ג, עכתו"ד.

ברם בהא דפרש"י דאך את שבתותי תשמורו למעט דמלאכת המשכן אינו דוחה שבת, הקשו המפול' למ"ל קרא להכי הא שבת בלא"ה לא הוי נדחה שבת מפני מצות מלאכת המשכן דהו"ל עשה ול"ת ואין עשה דבנין המשכן דוחה ל"ת ועשה.

אלא די"ל בזה ע"פ שיטת המהר"ם מלובלין (שבת דף קל"ב ע"ב), בהא דהקשו התוס' שם (ד"ה האי עשה ול"ת) במאי דקי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה נגמר ממילה בצרעת דדחי עי"ש, וכתב המהר"ם מלובלין דהא דהקשו התוס' ממילה בצרעת ולא הקשו מהא דמילה דוחה את השבת, משום דס"ל דשבת לא הוי אלא לאו שיש בו מיתה

אדרוש מהשופך דם עצמו, ולא קאי קרא למעט כחמו"ע וממילא דלא שמעינן להא דמותר להחמיר ולמסו"נ על כל המצוות.

ובמשען המים (פר' תרומה ופר' שמיני) כתב דהנך פירושי במ"ש אך את דמכם וגו', תליא במה דפרש"י עה"פ (שמות ל"א, י"ג) אך את שבתותי תשמורו אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה, והיינו דאך למעט דמלאכת המשכן אינו דוחה שבת, והרמב"ן הקשה עליו דהמיעוט דאך לפי מדרש רבותינו ימעט בשמירת שבת עצמה שאין צריך לשמור שבת, כי המיעוט בכל מקום ימעט בדבר המצווה בו, ואם קאי על מלאכת המשכן הול"ל להיפך דממעטינן משמירת שבת לגבי מלאכת המשכן, לכך פי' דהמיעוט אתיא להא דפיקוח נפש דוחה שבת וכמ"ש ר' יוסי ב"ר יהודה במס' יומא (דף פ"ה ע"ב) דיליף מיניה דפיקו"ג דוחה שבת.

והמזרחי כתב להצדיק דברי רש"י, דס"ל דאין המיעוט בא למעט דייקא בדבר הציווי האמור בו, דכיו"ב מצינו גם במאה"כ אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש דא"א לפרש המיעוט ההוא בדבר המצווה בו שהוא דין רציחה, אלא כמו שפרש"י שם שממעט מהיתר הריגת הבהמות דאע"פ שהותר להם נטילת נשמה בבהמה מ"מ את דמכם לנפשותיכם אדרוש, הרי שאין המיעוט על הציווי האמור באותו פסוק והכא נמי בהאי קרא דאך את שבתותי וגו'.

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, ידידינו הנכבד יקר המעלה, נודע בשערים לשם ולתהלה, נדיב ונכבד ומאוד נעלה, מסור בלב ונפש למען מפעלות הקודש לבית צאנו

הנדיב הרה"ח ר' **יחזקאל** הכהן **וואלף** הי"ו - אב"י בירושלים

בן ידידינו הבלתי נשכח הנגיד מוה"ר **יחזקאל בן ציון וואלף ז"ל**

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעטומ"צ

שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתו"ש כמר ניסן נ"י

עב"ג הכלה תחי'

והברכה אחת היא לסב

הרה"ח ר' **משה מאיר שמרלר** הי"ו - פעיה"ק

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

והנה בישועות יעקב (סוף הל' פסח בתשו' נכה"מ הגאון ר' צבי הירש), ביאר בתו"ד הטעם דאין עדל"ת שיש בו כרת, ולא אמרינן בזה מה לי איסור לאו ומ"ל איסור כרת, דהנה י"ל בטעם דעדל"ת עפי"ד הרמב"ן ר"פ ויקרא, דמשו"ה לא חייבה תורה חטאת אלא על דבר שזדונו כרת ולא על שגגת לאו, משום דשגגת לאו לא הוי חטא כלל ואין צריך ריצוי קרבן כלל עי"ש, (וכ"ה במזרחי ריש ויקרא, ובחידושי הר"ן סנהדרין דף פ"ד עי"ש), והיינו דעבירת לאו הוא רק כשעובר במחשבה ובמעשה רצ"ל שעושה במזיד ובשאת נפש, אבל כשעבר על לאו בשוגג אע"פ שנעשה דבר איסור מ"מ כיון שלא היה בזה מחשבת עבירה אינו בגדר חטא כלל.

מעתה י"ל דזה הטעם דעדל"ת, דכיון דעבירת הל"ת אינו אלא כשעושה במחשבת עבירה, א"כ כשעובר על הל"ת כדי לקיים מ"ע כ"ש וק"ו שלא הוי עבירת לאו כלל, שהרי עבר על הלאו לצורך קיום מצות עשה, ולא רק דלא היה לו מחשבת עבירה אלא אדרבה מחשבתו לטובה ולמצוה, על כן הסברא שיהא העשה דוחה לל"ת.

ולפי"ז מובן הא דאין עדל"ת שיש בו כרת, דהרי הא דשגגת לאו אין בה חטא משום שלא היה לו מחשבת עבירה היינו רק בלאו גרידא, אבל בל"ת שיש בו כרת דחייבה התורה קרבן על השוגג, הרי שגם בלא מחשבת עבירה הו"ל המעשה בעצמה חטא שצריך עליה כפרה, א"כ גם אם יעבור על הל"ת לצורך קיום העשה סו"ס הוי

וכרת ואין בה עשה, ושכן משמע ביבמות (דף ה' ע"ב) דפריך התם אשכחן דאתי עשה ודחי ל"ת גרידא ל"ת שיי"ב כרת היכא אשכחן, וכ"ת נילף ממילה מה למילה שנכרתו עליה י"ג בריתות עי"ש, ושוב כתב דהדבר תמוה דהא אשכחן כמה מצות עשה דכתיבי גבי שבת כגון זכור ושמור, וצ"ל דלאו לענין איסור מלאכה איירי אלא לקדשו בשאר מיני קדושות, עכ"ד, וכבר האריכו הרבה בדבריו, ועיינן בחתנ"ס (שער הגדילים והכלאים סקי"ד) שיש סימוכין לשיטת המהר"ם מהירושלמי (סוכה פ"ג הי"א) עי"ש, וראה מ"ש בשיירי קרבן (לבעל קרה"ע, סנהדרין פ"ז ה"ה דף ל"ג ע"א ד"ה ושני דברים) בשיטת רש"י דס"ל דמלאכת שבת ליכא בהו רק ל"ת גרידא עי"ש. ולפי"ז כיון דליכא עשה במלאכת שבת, א"כ איצטריך קרא שאין בנין המשכן דוחה שבת, דלא נימא דאתי עשה דבנין המקדש ודחי לל"ת דשבת.

אלא דמ"מ אכתי לא ניחא בכך, דהרי שבת הוי ל"ת שיש בו כרת ומיתת בי"ד, אולם באנו בכך לפלוגתת הראשונים אי עדל"ת שיש בו כרת, דרוב הראשונים נקטו במסקנת הסוגי' ביבמות דאין עדל"ת שיש בו כרת ומכ"ש ל"ת שיש בו מיתת בי"ד, אך שיטת המהרש"ל שם (דף ו' ע"א) וכן ס"ל להר"ש מקינון בספר הכריתות, וכן נקטו כמה אחרונים בדברי רש"י דס"ל דלמסקנת הגמ' עשה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת, לפי"ז ניחא דהו"א דבנין המשכן ידחה שבת וצריך אך את שבתותי למעט.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המסור לכלל ולפרט, נודע לשם ולתהלה, עושה חסד לזולת ובסבר פנים יפות, ה"ה

הרה"ח ר' יוסף דויד הי"ו

מנהל קופת השכונה 'רב חסד' בקרית צאנז, קרן 'אלביש ישע' ועזרת חתנים' בן ידידנו הרה"ח ר' מרדכי הי"ו מגבאי בית מדרשינו ברמת אלחנן בב"ב לרגל השמחה השרויה במעונו, שמחת נישואי בנו כמר אברהם אריה נ"י עב"ג בת ידידנו הרה"ח ר' יעקב הלוי הי"ו אב"י בב"ב במז"ט ובשעטומ"צ בן הרה"ח ר' ישראל צבי הי"ו מפעיה"ק

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

ההנהלה

מצוות במלוי מ"ם צד"י ו"ז תי"ז עולה תרי"ב, דהוא בגימט' תלמידי חכמים ע"ש חכם לב יקח מצות עכ"ד, ולכאורה דבריו תמוהים שהרי תרי"ג מצוות נאמרו למשה ומה הרמז למנין תרי"ב, וגם מהו הרמז דבגימטריא תלמידי חכמים. ובמעשה רוקח (פר' בחקותי) ביאר הרמז בזה בטו"ט, דהנה ביבמות (דף ס"א ע"ב) נחלקו ב"ש וב"ה במצות פו"ר דב"ש אומרים בשני זכרים וילפינן לה ממשה שפירש מאשתו לאחר שהיו לו שני זכרים, וב"ה אומרים דבעינן זכר ונקיבה כבריייתו של עולם, והלכתא כב"ה בכל התורה.

ולפי"ז יש להבין היאך לא קיים משרע"ה מצוות פו"ר כהלכתו, וי"ל עפ"מ דקי"ל בשו"ע (אהע"ז סי' א') דמי שנפשו חשקה בתורה כבן עזאי אינו מחויב לישא אשה, וכדאמרינן ביבמות (דף ס"ג ע"ב) דבן עזאי לא נשא אשה אמר מה אעשה ונפשי חשקה בתורה.

אלא דהא גופא טעמא בעי למה נפטר ממצוות פו"ר, הרי בכל המצוות אין לימוד התורה דוחה שום מצוה דאורייתא (כדמוכח בשבת דף י' ע"א, והאריכו הפוסקים דגבי מצוות ת"ת לא אמרינן דעוסק במצוה פטור מן המצוה עיין במאירי שבת ט' ע"ב ואכמל"ב), ולמה כאן מצוות פו"ר נדחה מפני לימוד התורה, וי"ל דשאני מצוות פו"ר, משום דכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין דף י"ט ע"ב), לכך כשמלמד לאחרים הו"ל כאילו קיים מצוות פו"ר, והיינו טעמא דלא הוצרך מרע"ה לקיים פו"ר כיון

כאן מעשה עבירה, לכן כיון דהא דעדל"ת ילפינן לה מכלאים בציצית, אמרינן דרק בדומה לו דהוי ל"ת גרידא אמרה תורה דעדל"ת, כיון שבאופן זה לא הוי חטא כלל, אבל בל"ת שיש בו כרת דבכל גווני הוו עבירה בידו שהרי גם השוגג צריך כפרה, בזה אין עדל"ת, עכתו"ד עי"ש (ועיין במקנה ח"ג, מערכת עדל"ת, כלל נ"ו אות י"א, וראה עוד בזה מה שהאריך הגאון מהרי"ע בע' פנים לתורה סימן ל"ו).

מעתה יש לפלפל דדב"ז אי עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת תליא בכך אם דרשינן טעמד"ק, דאי דרשינן טעמד"ק י"ל דהיינו טעמא דלא חייבה התורה חטאת רק על שגגת כרת משום דשגגת לאו גרידא אין בה עון, דעבירת לאו הוא רק כשעושה במחשבה ובמעשה, וממילא דכמו"כ י"ל דהי"ט דעדל"ת משום דהיכי שעובר על הלאו לצורך קיום מ"ע אין בכך חטא כלל, ולפי"ז שפיר יש לדון לחלק בענין עדל"ת דרק ל"ת גרידא דאינה נחשב לעבירה בלא מחשבה בזה עדל"ת, אבל ל"ת שיש בו כרת דגם בלא מחשבה הוי חטא אין עדל"ת וכנ"ל.

אבל אי לא דרשינן טעמא דקרא, א"כ הא דליכא חטאת רק בשגגת כרת הו"ל גזיה"כ, וכמו"כ הא דעדל"ת הו"ל גזיה"כ, ואין לנו לדון ולחלק בין ל"ת גרידא לל"ת שיש בה כרת, דאדרבה בסתמא י"ל מה לי איסור לאו ומה לי איסור כרת ובכל גווני עדל"ת, ודו"ק.

והנה בבעה"ט סו"פ בחוקותי עה"פ אלה המצוות אשר צוה ה' את משה וגו', כתב וז"ל,

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

נסא דברכתא

ברכת מזל טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, נכבד ומאווד נעלה, העסקן הנמרץ, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

הר"ר יחזקאל רייך הי"ו

מנהל מוסדותינו הק' בבני ברק

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת הכנס בנו כמר חיים דוד נ"י לנועם עול תורה ומצוות

והברכה אחת היא קדם הסב הדגול

הרה"ג רבי יעקב מרדכי רייך שליט"א - מנהל רוחני דיישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם.

מצו"ת דבגימ' תרי"ב לומר שמרע"ה לא קיים פו"ר, משום דמשה עמוד התורה היה פטור מפו"ר כי בתורתו קיים את העולם, והיינו דדרשינן טעמד"ק דמצות פו"ר הוא לקיום העולם, וכיון דדרשינן טעמד"ק נקטינן דהיינו טעמא דשגגת לאו אינו מביא חטאת כי השוגג בלאו אין בו עון, ומש"ה עדל"ת כי כשעובר על הלאו לצורך קיום מ"ע לא הוי חטא כלל, ומינה דרק בל"ת גרידא עדל"ת אבל בל"ת שיש בו כרת דגם בלא מחשבה הוי חטא לא אמרינן בה עדל"ת וכנ"ל, מעתה ליכא הו"א כלל דמלאכת המשכן דוחה שבת ולא איצטריך קרא למעטה, ועכצ"ל דאך את שבתותי קאי למעט פיקו"נ או מילה, ושמעינן מזה דהמיעוט צריך להיות בדבר האמור בפסוק זה עצמו, ולפי"ז הא דכתיב אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש קאי למעט כחמו"ע, ומוכח דרשאי להחמיר ע"ע למסו"נ על כל המצוות.

מעתה אע"ג שהיה סכנה למול במדבר מ"מ מי שהיה חפץ להחמיר ע"ע היה רשאי כאשר עשו בני לוי, ודבר זה היה גנות לבנ"י על שלא מסרו נפשם בשביל מצות מילה, לכן לא רצה לפתוח בפרשה שבחודש הראשון שמזכיר גנותן והקדים פרשה שבחודש השני, וזהו שיטת הספרי דאיהו רבי שמעון דקאי לשיטתו דדרשינן טעמד"ק כדאי' בב"מ (דף קט"ו ע"א), לכן ס"ל דשפיר היו רשאים למול, ומשו"ה הוי גנותן מה שלא מלו, ודו"ק.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בשמחת הקידושא רבא שב"ק פר' במדבר העעל"ט בקרית צאנז טבריה

סתם פיהם הקב"ה, אמר להם הביאו ספר יוחסין שלכם שנאמר (תהלים צו, ז) הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין שנאמר (במדבר א, יח) ויתילדו על משפחותם, לכך מנאה בראש הספר שאו את ראש כל עדת בני ישראל, וכו' יעו"ש. ונודע קושיית העולם, מדוע נתקנאו אומות העולם בישראל ומאי האי דקאמרי מה ראו אלו שנתקרבו וכו', הלא הם לא רצו לקבל את התורה (ע"ז דף ב' ע"ב), גם ראוי להבין מהו תשובת הקב"ה

דהשלים המצוה בכך שלימד תורה לכל בנ"י, וזה הרמז אלה המצות אשר צוה ה' את משה דהוא לא היה צריך לקיים רק תרי"ב מצוות, שכן יצא יד"ח פו"ר במה שהיה מלמד תורה לבני ישראל, עי"ש מש"כ בזה (וכע"ז כתב בדרשות אהבת ציון להנוב"י דרוש ט').

ועיין ביושב אהלים (פר' משפטים) דבתו"ד מבאר הא דנחלקו חכמים על בן עזאי ולא ס"ל דמצי לומר ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים. דסברת בן עזאי דכיון דתכלית מצוות פו"ר הוא לקיום העולם כמאה"כ (ישעיה מה) לא תוהו בראה אלא לשבת יצרה, לכך העוסק בתורה שבשבילה נברא העולם וכש"כ שראוי העולם שיתקיים בזכותה, אין צריך עוד לקיים פו"ר שהרי הוא כבר מקיים את העולם על ידי שעוסק בתורה, וז"ש בן עזאי מה אעשה שנפשי חשקה בתורה, ובזה הנני עוסק בישובו של עולם.

והוסיף עוד שם דב"ז א"ש רק אי דדרשינן טעמא דקרא, וי"ל דטעם מצוות פו"ר משום קיום העולם ולכן המקיים את העולם בתורתו פטור מפו"ר, אבל אי לא דרשינן טעמא דקרא לא שייך לחלק בזה, ובזה נחלקו חכמים על בן עזאי, דס"ל לרבנן דלא דרשינן טעמד"ק ומצוות פו"ר הוא גזיה"כ, וגם מי שעוסק בתורה חייב בפו"ר, עי"ש. על פי דברים האלה יבואר סמיכות הפרשיות, דכיון דאמה"כ אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ורמז באמרו

להם שאמר הביאו ספר יוחסין.

ואפ"ל עפי"מ דאמרו חז"ל (סוטה דף י"ד ע"א) דרש רבי שמלאי תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, תחילתה גמילות חסדים דכתיב (בראשית ג, כא) ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, וסופה גמילות חסדים דכתיב (דברים לד, ו) ויקבור אותו בגיא, וצ"ב טעם הדבר.

ואפ"ל, עפ"י מה שראיתי להגה"ק המהרש"ם מברעזאן בספרו תכלת מרדכי (עה"ת, פר' תולדות, עה"פ וירח את ריח בגדיו; ולחג השבועות) בשם ספר אפיקי יהודה (דרוש ד' מים הנאמנים, אות ה ולהלן) בביאור אמז"ל במדרש (שמו"ר כח, א) עה"פ ומשה עלה אל האלוקים, הה"ד (תהלים סח, יט) עלית למרום נתעלית ונתגששת עם המלאכים, כי באותו שעה בקשו לפגוע במשה, עשה הקב"ה קלסתר פניו דומה לאברהם, א"ל אי אתם מתביישים הימנו לא זו שירדתם אליו ואכלתם בתוך ביתו, ועיין יפה תואר שהרבה להקשות מה טענה הוא זו וכי מי שזימנו חבירו פעם אחת יתבייש ממנו מלמחות בידו אם יבא ליקח דבר שאינו ראוי לו, עיי"ש.

והאריך שם באפיקי יהודה בטעם הדבר מה שרצו המלאכים לקבל את התורה, דהגם שהמה אינם יכולים לקיים המצות עפ"י פשוטם, להניח תפילין וליטול ד' מינים וכיוצ"ב, מכל מקום פנימיות העניינים והיחוד והמחשבה שבכל מצוה ומצוה, יכולים הם לפעול ולעשות, לייחד כל הייחודים ולתקן העולמות העליונים אשר תיקונם הוא על ידי מצוות אלו.

ברם כל זה להשכיל ולייחד ייחודי התורה וכו', לא שייך בענייני צדקה וחסד, לעשות טובה ולמסור עצמו איש לרעהו, כי ענייני גמילות חסדים והכנסת אורחים אינם במחנה האלוקים מלאכי עליון, כי ענייני הצדקה והחסד על כל ענפיו שייכים רק בבני אדם דרי מטה שהמה חומריים הצריכים עזר וסיוע מזולתם.

ועל כן לא ניתנה למלאכי השרת, כי השי"ת חפץ חסד, וכמאמר הנביא (ירמיה ט, כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל ויודע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה

חפצתי נאם ה'. וכן הוא אומר (הושע ו, ו) כי חסד חפצתי ולא זבח, לכך אע"פ שמלאכי עליון בכוחם לקיים כל המצוות ברוחניות באופן נעלה ונשגב, מ"מ כיון שאין בהם עמוד החסד, לא חפץ ב' במצוותם, וניתנה התורה דייקא לבני ישראל אוהבי חסד.

והנה שורש מדת החסד שנחקק אצל בני ישראל הוא על ידי אברהם אבינו ע"ה, אשר נטע אשל בבאר שבע (בראשית כא, לג), והיה אהלו פתוח מד' רוחותיו, שכל הבא אל האהל יוכל לסעוד לבבו (ראה ב"ר מח, ט), ואף כאשר באו המלאכים בדמות נכרים עמד עליהם כעבדא קמא מריה לשמשם בכל הצטרכותם.

וכן היה אברהם אבינו מרחם על הבריות להתפלל ולעורר רחמים על באי עולם, ואפי' על רשעי סדום ועמורה הפציר והרבה בתפלה להצילם מדין הקשה, ועד שאמרו במדרש (בר"ר פמ"ט ס"ט) א"ל הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע (תהלים מה), אהבת לצדק את בריותי ותשנא רשע מאנת לחייבן, על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך וכו'.

על כן כאשר עלה משה למרום לקבל את התורה וטענו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו, מיד צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם אבינו, והראה להם מה שהיה עמהם בעת שהיו אצל אברהם שנתן להם לאכול ולשתות, בכך רמז להם על מדת החסד שזה אין שייך אצלם, ועל כן לא שייך בהם קבלת התורה, עכתו"ד בקצת תוספת גופך.

והיינו כי עיקר גדול הוא בתורה שישלב האדם תורת חיים ואהבת חסד יחדיו, ובכלל זה להיטיב לבריות שיהיה להם כל טוב בכל עת, לרומם לבבו במילה טובה בעזר וסיוע וכו', ואיש לרעהו יעזורו בכל העניינים. ורק בשביל מדה טובה זו זכו ישראל לקבל התורה ונדחו מלאכי השרת, כי בני ישראל מצויינים במידה טובה זו באופן נעלה.

ויובן בזה מה שמצינו במדרש (תנא דבי אליהו, פרק כד) שכשיצאו ישראל ממצרים קיבלו על עצמם להיות גומלי חסדים אלו עם אלו, והיינו דמאחר וכל תכלית יציאת מצרים היה קבלת

ישראל כאיש אחד המה, ועל כל אחד מישראל להרגיש בצערו וצרתו של זולתו כאילו הוא צערא דידיה. ונמצא איפוא כי זה העשיר אשר ברכו ה' בכל טוב, מכל מקום ויהי כראותו כי ישנו אדם אחר מישראל אשר הוא דחוק על פת לחמו ולרש אין כל, הרי הוא מתמלא צער וכאב על זאת, ואיננו מסוגל לשמוח ולשוש בעשרו כאשר יש אדם מישראל הרעב ללחם. ונמצא שכאשר העשיר רואה את העני בדחקו, הרי"ז עונש להעשיר אשר איננו מסוגל לשאת בצער זה, ובודאי רצונו של הקב"ה שעשיר זה אשר הוא בבחי' בן העושה רצונו של מקום יהא שמח וטוב לב בברכת ה' אשר השפיע עליו, ובכן רשאי הוא לתת צדקה ולהחיות לב העני, עכתוד"ק.

ועכ"פ נמצינו למדין כי מצות צדקה שעושים ישראל אלו עם אלו מורה על היותינו קרויים בנים למקום (וראה בפרשת דרכים, דרך צדקה, דרוש שבעה עשר), לכן ציוונו הקב"ה על הצדקה כי זהו לנחת רוח לפניו שאנו משגרין דורון לבניו אהוביו, וכרחם אב על בנים כן רחמיו המרובים והגדולים עלינו.

זה שאמה"כ צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת, רצ"ל דאצל בני ישראל מצינו מצות הצדקה בכל אופן ומצב, עד שאפי' להחזרת המשכון לעני קרי ליה רחמנא (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה, וכל שכן מעשה הצדקה בפועל ממש, וזה מורה על כי בני ישראל המה בנים למקום כנ"ל, וזהו וצדקה תרומם גוי שמרומם את ישראל להיות לו לבנים, אולם וחסד לאומים חטאת, כי אדרבה המה בבחי' עבדים וכאשר משגרין מאכל ומשקה לעבד שכעס עליו המלך הריהו כועס עליהם.

על כן התורה תחילת גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, כי רק בכח עמוד החסד קבלו בני ישראל את התורה, ורק בגין כך נתעלו ממלאכי השרת ובהם בחר א"ל להנחילם תורה ומצוות, ויש להוסיף עוד דהרי התורה רבו אזהרותיה ומצוותיה, ומי הוא זה שיוכל להצטדק לפניו ית"ש לשמור ולעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמאמר החכם מכל אדם, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), לכך פתחה תורה בענין

התורה, וכמו שנאמר (שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, על כן כדי להיות כלים ראויים ומוכנים לקבל התורה קיבלו על עצמם להיות גומלי חסדים, שבכך יהיו ראויים לקבל התורה מפי עוטה אורה.

ומהאי טעמא גם אומות העולם נדחו מקבלת התורה, כי לא שייך גבם כלל בחי' חסד, כנאמר (משלי יד, לד) וחסד לאומים חטאת. וביאור הענין יבואר עפ"י דברי קדשו של רביה"ק בעל דברי חיים זי"ע (פרשת בהר, ד"ה במדרש) שעמד על דברי הגמרא (בבא בתרא דף י' ע"א) וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלוקיכם אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסם, א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם, א"ל אדרבה זו שמחייבתן לגיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחיבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו [בתמיה], ואתם קרוין עבדים שנאמר (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים, אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחיבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו [בתמיה], ואנן קרוין בנים דכתיב (דברים יד, א) בנים אתם לה' אלוקיכם, וכו' עיי"ש.

ולכאורה תיקשי, לפי שיטת רבי יהודה (קידושין דף ל"ו ע"א) דבזמן שישראל עושין רצונו של מקום קרוין בנים ובזמן שאינם עושים רצונו קרוין עבדים, אם כן תהדר לדוכתיה שאלתו של טורנוסרופוס הרשע, דהרי אם נגזר על האדם חיי עניות ודחקות, הרי אות הוא שאינו עושה רצונו של מקום, ולכן בא על עונשו, ונמצא שהוא בבחי' עבד, והאיך רשאי אדם אחר ליתן לו צדקה ולפרנסו.

ומבאר הדברי חיים זי"ע, דכוונת דברי רב עקיבא באומרו משל למלך שכעס על בנו וכו', לא קאי על העני, דכאמור הוא אינו במדריגת בן אחר שהרע את מעשיו וקיפח את פרנסתו, אלא קאי על העשיר בעל הממון. וביאור הדברים, כי כל בני

מאוצרכם הטוב. ובאמת כי הנני בעל חוב גדול בענין זה, כבר כמה שנים, שדברנו שאבוא לכאן על שב"ק, ובכל פעם נערמו לפנינו מניעות שונות, ומן השמים לא נתנו לי הזכות לכך. אולם כעת ב"ה עלתה בידינו להגיע הנה, ולקבל מחן המקום, וממקום קדוש זה.

אנו כיהודים יודעים ומאמינים שאין מקרה בעולם וב"ה שנקלע הנה מן השמים שמחה כפולה, הן שמחת הבר מצוה, והן שמחת שלום זכר, כאשר לדעת רבי (ראה יממות דף ס"ד ע"ב) אשר התגורר גם בעיה"ק טבריה (ראה מגילה דף ה' ע"ב, ובתוס' שם; וראה ר"ה דף ל"א ע"ב וברש"י שם ד"ה בית שערים) הרי שכבר בתרי פעמים הוי חזקה. ובוודאי שכל זה הוא בזכותם של האברכים הנעלים והחשובים הדרים במקום קדוש זה.

ומן השמים נסתבב הדבר שלא עלה בידינו להגיע הנה עד עתה, דהלא זה עתה הושלם הבית בפאר והדר, וכך נתהווה מקום להכיל כל הציבור הגדול בליעה"ר, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, ואין מדובר באולם ומקום שנבנה לצורך דברי חול וכד' כי אם היכל הקודש שנבנה לצרכי קדושה, וכן כל שמחה אצל בני ישראל הוא דבר שבקדושה, ויהא רעוא שיתקיימו כאן שמחות הרבה שמחות ברית מילה, פדיון הבן, וקידושא רבא להולדת הבנות, שמחת בר מצווה ותנאים, אשר כולם המה שמחות קדושות.

ועתה כי הרחיב ה' לנו, מן המקום להזכיר, כי הגם שעד עתה לא היו יכולים לסעוד בצוותא חדא בדרך הראוי באסיפת מרעים בעידן רעוא דרעוין מחוסר מקום מסודר, ודא גרמא שהיו כאלו אשר לא ישבו יחד עם כל הציבור בהאי עידנא דרעוין דרעוין. ברם כעת כשבאו אל הנחלה, החובה לחזק ביתר שאת וביתר עוז ענין זה, אשר יסודתו בהררי קודש מהתקנות הראשונים של תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, שתיקנו להתאסף יחד באסיפת מרעים לזמר שירות ותשבחות לאל' חי ולשמוע דברי תורה, ומסתמא אלו שמדברים אז מדברים בדברי תורה, דהרי לא יעלה על הדעת שידברו אז דברים בטלים, ומ"מ אין זה הזמן גם לדברי תורה, כי זמן זה נקבע לעת אשר בו יעשה האדם חשבון

גמילות חסד לרמז כי בני ישראל אשר מרבים בצדקה וחסד ביניהם, בכך יורו שהמה בנים למקום, וממילא שפיר מועיל להם תשובה, כי אב שמחל על כבודו כבודו מחול, כנודע.

לכן כשבא הקב"ה ליתן התורה לישראל, ובאו אוה"ע בטענה מה ראו אלו להתקרב יותר ומפני מה לא קיבלו המה התורה, על זה השיב להם הקב"ה צאו והביאו לפני ספר יוחסין 'כדרך' שמביאין בני, שהמה הולכים בדרכו של אביהם אברהם אבינו ע"ה עמוד החסד, ובכך נצחו את מלאכי השרת שאין בהם ענין החסד וכאמור, לכן ראויה התורה רק לבני ישראל אשר כולם היו כלולים בנשמתו של אברהם אבינו ע"ה והוא בקדושתו חקק בקרבם ענין הצדקה והחסד.

עכ"פ דמידת החסד אשר הוטבעה בבני ישראל על ידי עמוד החסד אברהם אבינו ע"ה ובכח זה קיבלנו התורה הק', זה שרמזו חז"ל במדרש, דאחר שאמר הכתוב 'ויתייחסו על משפחותם לבית אבותם', והביאו המה ספר יוחסין כי מדת חסדם וטובם הוא טבוע וחקוק בקרבם בזכותיה דאברהם אביהם, וזה שאמה"כ צדקתך כהררי א'ל, הרים רומז על האבות כדדרשו חז"ל במדרש (ב"ר סח, ב) עה"פ (תהלים קכא, ב) אשא עיני אל ההרים, אל תקרי הרים אלא הורים, כי ע"י כח האבות הוטבע מדת החסד בזרעו אחריו, אשר על ידי כך נתגלה כי בני המה בנים למקום וגם כאשר ח"ו סרו מן הדרך ונתעורר מדה"ד בחי' משפטיך תהום רבה, נמתק הדין לרחמים בבחי' צדקתך לרחם על עמו לקבלם בתשובה ולכפר להם שהרי אב שמחל על כבודו מועיל המחילה, והבן.

*

בני הרב שליט"א דיבר אמש אל הקהל, וכמדומני שטעה בדבריו [הגם שאין לומר על רב בעירו כי טועה הוא, ברם בוודאי שלא דייק בדבריו נכונה ובפרט דהוי טעות דמוכת], דהנה הוא בדבריו אמר כי באתי הנה להשפיע על האברכים, ברם האמת יורה דרכו כי לא באתי כי אם לקבל מאתכם. דרים כאן אברכים בני עליה לומדי תורה ועמלי תורה יגיע תורה באמת, וזכות הוא לי להיות כאן עמכם על שב"ק ולקבל

היה כדאי לבוא הנה רק בכדי לקבל ברכת כהנים מכ"כ הרבה כהנים חשובים שיש פה בעיה"ק טבריה, ובאמת אין סיבה שלא לישא כפיים פה בקרית צאנז טבריה דהרי מקום זה הוא מקום ישוב חדש ולא היה כאן מנהג קדום. ונודע מספה"ק גודל הברכות וההשפעות שזורדות ע"י ברכת כהנים שכל השפעות טובות יורדות ובאות משמי מרום על ידי ברכה זו שמברכים הכהנים את העם, וניתן לפעול על ידי כך כל טוב.

ובאשר לכן מהיות טוב ראוי ונכון שיברכו כאן הכהנים את העם בכל יום, ובברכתם ישפיעו הכהנים שפע השפעות טובות על כל בני הקהילה ובני העיר, ועל כל כלל ישראל. והלא על עיר הקודש טבריה מצינו שאמרו על רבי שמעון בר יוחאי שטיהר את עיר טבריה, ובוודאי שאין הכוונה דטיהר את העיר עבור הישראלים, כי הלא טומאת מת לא נאסר לישראל והותר לבוא שם ממילא, אלא דבוודאי היו מתגוררים כאן כהנים ובצערם שלא היו יכולים לילך בלא חשש מטומאת מת עמד רשב"י וטיהר את העיר (ראה שבת דף ל"ג ע"ב). והרי לנו מזה כי התגוררו כאן כהנים משך כל הדורות ובוודאי שאף ברכו את העם, ומן הראוי שאף אנו נמשיך שיברכו הכהנים את העם בברכת הכהנים כאשר נצטוו ע"י משה מפי הגבורה.

יעזור השי"ת ומשמחה זו יושפע שפע ברכות לרוב עד בלי די לכל אחד ואחד, את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, שימלא השי"ת כל משאלות לבבו לטובה, ויריק עליו שפע טובה וברכה, בבני חיי ומזוני רויחי, רפואות וישועות, ונזכה במהרה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

נפשו לראות ולדעת מצבו בעולם, דע מאין באת ולאן אתה הולך (אבות ג, א), הפנקס פתוח והיד כותבת וכו' (שם משנה ט"ז), ויפשפש במעשיו לשוב אל השי"ת באמת.

וכאמור כעת אשר המקום מרווח, הרי שעל כל אחד לשבת יחד בעת הזאת לזמר זמירות שירות ותשבחות, ולהאזין לדברי התורה אשר הרב שליט"א או הדיין שליט"א מדברים בעת הזאת, וכן בכל מי שדורש. הגם כי הדיין שליט"א הוא צנוע ומעלי, ואינו משמיע דבריו ברמה כל כך, מכל מקום דעו נא שהגם שאין שומעים אפ"ה אם משתדל להקשיב ולהבין יזכה שלעתיד לבוא ישמע זאת, כדאיתא בספה"ק (ראה שועה"ר הלכות ת"ת ס"ב סי"ג, שכתב וז"ל, יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין, ולעתיד לבוא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו ומקורו בזה"ק פר' וישב, דף קפ"ה ע"א). לא כן מי שמדיר רגליו ואינו יושב יחדיו להאזין ולשמוע וכו', אלא הוא מסתובב בחוץ וכדו', הרי שאותו לא ילמדו כלל דברי התורה הללו.

נודע העובדא ממרן הדברי חיים זי"ע, שפעם נדחקו החסידים אצל שולחנו הטוהור בסעודה שלישית, ודחפו עצמם יותר מהרגיל כדי לשמוע את דברי תורתו, וכשהרגיש בזה אמר מרן הדברי חיים, מה אתם נדחפים כל כך, אם רצונכם לשמוע, הרי אין הבית גדול כל כך וכל אחד יכול לשמוע על מקום עמדו, ואם משום שרצונכם להבין, יעזרני השי"ת והלוואי שאני בעצמי אבין מה שהנני אומר... ובוודאי צריך לזכות להבין מעשה זה...

*

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט עתיקא קדישא שב"ק פר' במדבר העעל"ט בקרית צאנז טבריה

ברש"י], שאו את ראש כל עדת בני ישראל, כמו שאומרים לקוסטינר ארים רישיה דדין. וכתב ע"ז הרמב"ן, לא נתברר לי למה דרשו אותו לגנאי וכו', אבל בהגדה של ויקרא רבה דורש לשבח, אין שאו אלא לשון גדולה, כמו דכתיב (בראשית מ, יג) ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך, אמר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגלותם.

ברמב"ן הביא לשון רש"י [ולפנינו לא נמצא

כשהזכיר את שם אביו נענו השופטים, מכירים אנו היטב את אביו, כי הלא גם הוא גנב מפורסם והוא בא לפנינו למשפט משכבר השנים על אשר שלח ידו ברכוש רעהו, וגזרנו עליו להיאסר במשמר בית האסורים. אחר כך כששאלו את הגנב השני בן מי הוא, ענה ואמר שאביו היה רב מפורסם בעיר גדולה.

כשפסקו השופטים את גזר דינם, הקילו בעונשו של הגנב הראשון לתת לו עונש מאסר לתקופה קצרה, ואילו בעונשו של השני החמירו מאד להשית עליו מאסר לשנים ארוכות. שאל הגנב השני בפליאה גדולה למה נגרע חלקו מחברו אחרי ששניהם גנבנו יחד במידה שווה. אמרו לו, הלא חברך הוא גנב בן גנב, ובן למשפחת גנבים מודי דורות, ואין לתלות בו האשמה כל כך. אבל אתה שגדלת על ברכי אביך שהיה רב מפורסם ואיש צדיק וישר, ומה גם שגודע לנו שאבות אבותיך מדורי דורות כולם היו צדיקים מדורי דורות, איך עשית את הרעה הגדולה הזאת, על כן ראוי אתה לעונש כפול ומכופל, כי אינו דומה רשע בן רשע לרשע בן צדיק.

הוא שאמר הכתוב, וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור, דהיינו שגם פסוק זה הוא חלק מהתוכחה, כי אלמלי היה מדובר כאן בזרעו של עשו וישמעאל לא היתה האשמה גדולה כל כך, אבל עכשיו אשמתכם כפולה ומכופלת, שהרי אתם בני אברהם יצחק ויעקב, וכיצד יתכן שזרע האבות הקדושים יתנהגו כך. והוסיף הכתוב ואמר עוד 'והארץ אזכור', כלומר, שאם לא הייתם יושבים בארץ ישראל, היה מקום לומר שהמקום גרם לכם לסור מן הדרך, כעין מה שמצינו (במדב"ר טז, יב) יש ארץ שמגדלת גבורים ויש ארץ שמגדלת חלשים וגו', אבל עכשיו תבוא עליכם כל הרעה אחרי שאזכור את הארץ אשר נתתי לפניכם, שהרי אוירא דארץ ישראל מחכים (בבא בתרא דף קנ"ח ע"ב), ועם כל זאת לא נתתם אל לבכם ללכת בדרך הישר.

הוי אומר, ששתי פנים יש לזכות אבות, דבוודאי כאשר האדם זוכה ללכת בדרך הטוב, והישר, יש מעלה גדולה ותועלת מרובה ביחוס,

הקב"ה לישראל נתתי לכם תלוי ראש ודמיתי אתכם לי וכו'. ושוב מצאתי במדבר סיני רבה (א, ט) שאמרו, א"ר פנחס א"ר אידי מאי דכתיב בראש הספר שאו את ראש, רוממו את ראש, גדלו את ראש לא נאמר, אלא שאו את ראש, כאדם שאומר לקוסטינר סב רישיה דפלן, כאן נתן רמז למשה שאו את ראש, שאם יזכו יעלו לגדולה, כמה דכתיב ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך, ואם לא יזכו ימותו כולם, כמה דכתיב (בראשית מ, יט) ישא פרעה את ראשך מעליך וכו', אתד"ק עיי"ש. ויש להבין ענין זה מה שדייקא כאן רמז לב' אנפין לגדולה ולטובה מחד, ומאידיך גם להיפוך.

במדרש (תנחומא, במדבר א) הה"ד (תהלים לו, ז) צדקתך כהררי א'ל משפטיך תהום רבה, וצ"ב הקשר והשייכות להכא.

עוד במדרש (ילקו"ש במדבר, רמז תרפד) בשעה שקבלו ישראל התורה נתקנאו אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהם הקב"ה, אמר להם הביאו ספר יוחסין שלכם שנאמר (תהלים צו, ז) הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין שנאמר (במדבר א, יח) ויתילדו על משפחותם, לכך מנאה בראש הספר שאו את ראש כל עדת בני ישראל, וכו' יעו"ש. ונודע קושיית העולם, מדוע נתקנאו האומות הלא מעיקרא חזר הקב"ה על כל האומות ליתן להם את התורה ולא רצו (עבודה זרה ב, ב), ומה להם לקנאות עתה, ותו מהו תשובת הקב"ה להם שאמר הביאו ספר יוחסין.

ואפ"ל, בהקדם דנודע מש"כ השלה"ק (דרך חיים תוכחת מוסר פר' בחוקתי, אות ד; משלי יעקב פר' בחוקתי אות רמ) לפרש הכתוב בפרשת התוכחה (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, ויש להבין מה ענין נחמה זו באמצע פסוקי התוכחה.

וביאר על פי משל לשני גנבים שנתפסו יחדיו כשהם בוזזים את רכוש הזולת, וכאשר הביאו אותם לפני השופטים, חקרו אותם תחילה מה שמם ומהיכן מוצאם. הגנב האחד ענה ואמר, שמוצאו מעיר פלונית ושם אביו כך וכך. מיד

ויראים ושלימים והתורה מחזרת על אכסניא שלה, ויש צדיקים הנקראים נזירים ע"ש פרישותם מעצמם, אף על פי שהם בני עניי הדעת, והצדיקים ההם לא במהרה הם יכולים ליפול ממדרגתם הקדושה כי אין להם על מה שיסמוכו והם נכנעים בדעתם ומשגיחים על עצמם בעינא פקיחא תמיד בלי הפסק, אבל הצדיקים הקדושים שנתקדשו מאבותיהם אף שהם מלאים תורה ומצות מחמת זכות אבותם מסייעתם, לפעמים יכולים לבא על ידי זה פניה וגדלות מזה, ויפלו מהר ממדרגתם.

וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן, פירוש רמז לאותן צדיקים אשר הם בני צדיקים והם נקראים כהנים בני אהרן, תזהיר אותם מאד שלא יעלה על מחשבתם כלל יחוס אבותיהם, רק ינזרו ויפרשו לעצמם פרישות מחדש ויבחרו להם הדרך הטובה. וזהו דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל רוצה לומר שגם הם יהיו נזירים ופרושים מעצמם, וישגיחו גם כן על עצמם מאוד, ולא ישגיחו על זכות אבותם כדי שלא יבא להם חלילה איזה התנשאות מחמת יחוסיהם, ותועבת ה' כל גבה לב (משלי טז, ה).

ובהמשך שם פי' עוד, ואמרת אליהם פירוש לא ישגיחו על זכות אבותיהם כי אם על עצמם, וזהו אמירה שתאמר להם, תיבת אליהם פירוש שיביטו על עצמם כאלו אין להם זכות אבות כלל, וזהו לנפש לא יטמא בעמיו כי על ידי עמיו הם היחוס אבותם הם יכולין לטמא הנפש, עכלה"ק.

וע"ע מש"כ בפר בא עה"פ (שמות יב, ג) דברו אל כל עדת בני ישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, דהנה השורש כל השרשים לאחוז במדת ענווה, וזה מרומז במלת שה שהוא מוכנע מכל הצאן, ויש שני בחינות שצריך האדם לשמור ולזרז עצמו במדת ענווה, האחד כמו שאמרה"כ (תהלים מה, יא-יב) ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך, פרשתי כבר דהיינו אם תבא למדריגה זאת שתשכח מאיזה עם עתה ומאיזה בית אב אתה מיוחס אז יתאו המלך מלכו של עולם את יפיך. וזהו הפירוש כאן שה לבית אבות דהיינו שיהא מוכנע מיחוסו ומבית אבותיו, עכל"ק.

כאמרז"ל שזכות אבותיו מסייעתו לעלות ולהתעלות במעלות קדושים. אבל אם המיוחס הוא איש נקלה וגרוע, יחוסו הוא לו לתקלה ומכשול, שהרי יאשימו אותו ביותר כי למרות שהיה לו אבות גדולים וקדושים סר ונטה מדרכם. א"כ זה עצמו מעונשי התוכחה, כי יזכור לבני ישראל מאין חוטר גזע מחצבתם בקודש מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אשר שורשם גבוה מעל גבוה, ועל אף זאת סרו מן הדרך לדרכים עקלקלות, בכך תגדל התביעה ביותר על שהרעו את מעשיהם, לא כן הגויים אשר זנתה אמם הבישה הורתם (הושע ב, ז), ומבטן ומלידה המה רשעים, שאין התביעה עליהם גדולה כל כך, עכתו"ד.

נמצינו למדין דבענין יחוס וזכות אבות יש בה פנים לטובה ופנים להיפך, דהנה בכל תפלותינו אנו מזכירין זכות אבות, ומבקשים מאת הבורא ב"ה שיתעוררו רחמיו עלינו בזכות אבותינו הק', מאידך יש בה לעורר בחי' הדין ח"ו, דמאחר היו להם אבות קדושים וצדיקים כאלו, ודאי שמחוייבים יותר לעשות רצונו של מקום ולעבדו בלבב שלם כאבותינו הקדושים.

עפי"ז פירש כ"ק אמו"ר זצללה"ה (חורש"י פר' וישלח תשכ"ה) מאה"כ (בראשית לב, י-יד) ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך וגו', שיעקב ברוב ענוותנותו ביקש לעורר רחמי שמים עליו, שלא ידונו אותו בערך אבותיו הקדו' אברהם ויצחק, כי הוא נגדם כקליפת השום, וזהו שאמר אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק, רצ"ל יודע הנני שאם תדון אותי כלפי אבותי הקדושים יתעורר עלי מדת הדין בחי' אלקי ולא אהיה ראוי להצלה, ורק הוי' האומר אלי וגו' רצ"ל דרק אם תביט עלי כשלעצמי ותראה את התלאות שעברו עלי אז יש לי תקוה שדון אותי במדת טובך בבחי' שם הוי' ב"ה וב"ש, כי כן אמרת שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך דייקא היינו לפי מעשך ולא לפי ערך מעשה אבותך.

וכבר כתב רביה"ק בנועם אלימלך (פר' אמור), עה"פ אמור אל הכהנים וגו', דיש ב' גווי צדיקים יש צדיקים שנתקדשו מאבותיהם שהיו קדושים

לטובה, במצב כזה אין מגין עליכם זכות אבות ואדרבה הייחוס הוא גריעותא.

ובכן יבואר הכתוב בפרשתו, שכיון שאמר הכתוב שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם 'לביית אבותם', דהיינו דהענין למנות את בני ישראל ולייחסם לפי אבותיהם, הוא כדי שידעו ויזכרו ללכת בדרכי אבותיו הגדולים, לכך נקט הכתוב לשון 'שאו', שהוא לשון המתהפך לשני פירושים, וכדברי המדרש שהביא הרמב"ן, שאם יזכו יעלו לגדולה, כמה דכתיב 'שא פרעה את ראשך והשיבך על כנך', והכוונה בזה, שאם יזכו ישתמשו ביחוס באופן הנאות, שזה יחייב אותם להתעלות בתורה ועבודה וכו' ולשאוף ללכת בדרכי אבות. זאת ועוד שיחוסם יביא אותם לכדי הכנעה ושפלות הרוח, כנזכר מדברי קדשו של הרה"ק מראפשיץ, אז יתפרש בהם 'שאו' לשון גדולה, כי באופן זה יש מעלה וחשיבות ביחוס.

אבל אם לא יזכו וישתמשו ח"ו ביחוסם לרעה, שתזוח דעתם עליהם ביחוסם, להיות מלאים בגאווה וחוצפה ולהתפאר על בני אדם, יתפרש בהם 'שאו' לשון מיתה רח"ל, כאדם האומר לקוסטינר סב רישיה דפלו, וכמו שנאמר ישא פרעה את ראשך מעליך, כי אז היחוס הוא להם לקללה ולא ברכה, והבן. [שוב הראוני שכעין זה כבר אמר כ"ק אאמו"ר זצלה"ה והוא לו נדפסה בחו"ר במדבר תשל"ט].

זה שהסמיכו חז"ל להכא הפסוק צדקתך כהררי א"ל, דהנה הר רומז על האבות הק', כדאיתא במדרש (ב"ר סח, ב) שדרשו בפסוק (תהלים קכא, ב) אשא עיני אל ההרים אל תקרי הרים אלא הורים, כמו"כ אי' בספה"ק דשם א"ל יש הבה מבחי' הטובה והחסד כמ"ש חסד א"ל כל היום, אך לפעמים יש בה מדת הגבורה והמשפט כמ"ש ואל זועם בכל יום, וז"ש דענין היחוס יש בה בחי' צדקתך להמשיך צדקה וחסד בבחי' חסד א"ל, אולם מאידך כשאין זוכים אז דייקא בגין גדולת האבות נתהוה בחי' משפטיך תהום רבה.

ויל"פ עוד צדקתך כהררי א"ל רצ"ל אימתי יחוס האבות הוא לטובה וברכה, כאשר משפטיך תהום רבה, היינו שמכיר האדם ויודע כי הוא

מעתה לא ידע האדם מה לעשות האם להזכיר זכות אבות או דמוטב דייעלים הדבר וישתכח ולא ייאמר כדי שלא לעורר ח"ו הדין, והרהרתי כי בוודאי שיש דרך נכונה וראויה להזכיר זכות אבות, דאמנם אם יחוסו גורם לו להתגאות בלבבו ולהתפאר ברוחו על כך שהוא מבני בניו של צדיק פלוני, או אז יחוסו הוא לו למגרעת וחסרון גדול, כי בכך מתעורר עליו קטרוג על אשר אינו עושה כמעשיהם וצועד בדרכיהם. אולם כאשר יחוסו גורם לו להיות יותר שפל ונכנע בעיני עצמו, כשהוא מתבונן במעשי אבותיו, שהם היו גאוני עולם שעסקו בתורת אמת יומם ולילה, ולא הסיחו דעתם מדבקות בהשי"ת כשקיימו בעצמם הכתוב (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, וכשהוא נותן על לבו דברים אלו נשבר לבו כחרס הנשבר, שכל מעשיו ומפעליו הם כאין וכאפס לעומת מעשי אבותיו, ומה ערך יש לכל צדקותיו לעומת צדקות אבותיו, ותמיד מתבונן בעצמו ואומר אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. מי שנוהג כן אזי היחוס הוא אצלו מעלה גדולה, כיון שהוא מביא אותו לידי ענוה ושפלות הרוח. ואז זכות אבותיו מסייעתו שיוכל להתעלות מעלה מעלה בתורה ובעבודת השי"ת.

ולזה כאשר ראו אומות העולם שנתן הקב"ה התורה לישראל, נתקנאו ואמרו מהראו אלו להתקרב יותר מן האומות, והיינו שראו כי זכות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב סייע בעדם שיוכלו להתקרב אליו ית"ש, ובאו בטענתם ואמרו דאף בני ישמעאל חוטרים מזרע אברהם, וגם בני עשיו המה זרעו של אברהם ויצחק, ומדוע איפה לא זכו המה להתקרב. ע"ז אמר להם הקב"ה 'הביאו ספר יוחסין כשם שמביאין בני, כי בני ישראל אינם מתגאים חלילה בזכות אבותיהם, אלא אדרבה לבבם נשבר בקרבם על שלא הגיעו מעשיהם למעשי אבותיהם, ובעיני עצמם המה רחוקים כרחוק מזרח ממערב מדרכיהם הישרות והנכוחות של האבות, לכך בדין הוא שיהא זכות אבותם מסייעתם שיזכו לקבל התורה ולעשות הטוב והישר בעיני ה', לא כן אצלכם שאתם מתגאים ביחוסכם ובוטחים רק בכך, בלא שתעשו בעצמכם אפי' פעולה כל דהו

בכך היחוס מעורר עליו זכות וחסד. יעזרנו ה' אלוקינו שנוכל לדבק עצמנו במעשי אבות וללכת בדרכיהם, ובגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם אמן.

עומד בפני תהום רבה, ובקל עלול הוא ליפול, ועליו להיזהר במאוד מאוד לבל יתגאה חלילה ביחוס אבותיו, דאז יהיה לו זה לרועץ, כי יבואו עמו בדקדוק הדין על שאינו אוחז מעשי אבותיו,

בחצרות קדשינו

חסידי ע"ד רבותינו הקדושים בפנימיות המועדים, נערך גם בהאי שתא, בימי מתן תורה העעל"ט, סדרי לימוד מיוחדים בערב שב"ק פר' נשא, וביום השב"ק, שעות מספר טרם התקדש החג.

סדרי הלימוד מתוך שעות רצופות התקיימו, ביום שישי ערב שבת קודש - לאברכים בהיכל הגדול ולבחורים בהיכל המתיבתא, שם הקדימו לקבל עליהם נועם השבת בחורים ואברכים רבים, כשבהכנה דרבה לקראת האי יומא רבא, שבת שקודם לחג השבועות, השקיעו עצמם ומוחם בלימוד התוה"ק.

כמו כן התקיים סדר לימוד מיוחד ביום השב"ק, בהשתתפות מאות בחורי אנ"ש תלמידי ישיבה"ק ובני החבורות אשר מילאו את ספסלי דבי מדרשא והגו בספרי תלמודם בהתמדה ראויה לציון. אליהם הצטרפו המוני אנ"ש אברכים בני עליה ובעלי בתים אשר הכינו עצמם בהכנה דרבה בלימוד דברי התורה הק'. סדר לימוד זה התקיים בשני מוקדים, כאשר האברכים קבוע לימודם בהיכל הגדול, והבחורים קבעו משכן לימודם בהיכל המתיבתא שם גם האזינו בסיום הסדר לשיחה מרתקת מפי הרה"ג רבי אלימלך שימון שליט"א מראשי ישיבת טשערנוביל בבני ברק, בגודל ובשגב חג השבועות בכלל, ובפרט בשנה זו ששבת קודש היא ערב יו"ט.

בדבריו הקדים הגר"א שימון שליט"א בענין הזמן הקדוש אשר עומדים בו, שהוא 'מלכות שבמלכות', האי עידנא קדישא עידן רעוא דרעוין, ביום האחרון לספירת העומר, אחר שהטהרו נפשות ישראל מזוהמתם משך כל השבועות הקודמים לה, וערב חג מתן תורה. לאחמ"כ המשיך בשיחתו אודות עבודת התפילה אשר יש להרבות בתפילות ותחנונים לזכות לקבל נועם התורה, להשיג בדברי התורה, ובפרט בתפילת 'אהבה רבה' אשר כידוע עבודת רבוה"ק בתפילה זו בכל ימות השנה, כי ביום זה ארובות השמים נפתחים בשפע רב של אהבת תורה וההתמדה בה. בתוך דבריו הביא אמרות יקרות מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, כמו גם סיפורי קודש ותהלוכותיו בקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע. ובפרט שעומדים אנו כאן אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אשר כידוע ההשפעות נשפעות ע"י הצדיקים ומנהיגי הדור, ועל כל אחד ואחד נמשכים ונשפעים טללי אורות לרוחניות של כל השנה.

בני החבורות הודו נרגשות להנהלת "בחצרות החיים"

אנ"ש הרשומים הספר 'תמכין דאורייתא' של רשת הכוללים 'מרכז התורה', נפקדו בפקודת ישועה ורחמים, בעת שהוא נמסר לכ"ק מרן שליט"א בנעילת החג להיפקד בדבר ישועה ורחמים: בעת השולחן הטהור דנעילת חג מתן תורה, זכו אלפי אנ"ש המחזיקים את התורה בקביעות ע"י שותפות עם רשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז להיזכר ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים בעת אשר נזכרו לזכרון טוב בספר "תמכין דאורייתא", שהגיש מוה"ר יודל שפירא הי"ו מנהל "מרכז התורה" אל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בעת נעלה זה, התעניין כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א על המצב הכספי של מרכז התורה ועל המועד בו תשלום המלגה הבאה. המנהל מוה"ר יודל שפירא הי"ו תיאר את הקושי התקציבי ואת ההתמודדות, ומרן שליט"א התווה דרך ואופן כיצד להציל את "מרכז התורה" ובירך בברכת קודש שיזכו כל התורמים בעבר, בהווה ובעתיד בכל הברכות הכתובות בתורת משה.

בחודשים האחרונים נקלעה רשת כוללים האברכים "מרכז התורה" קרית צאנז לקשיים תקציביים לאחר שבע שנים - כולל התקופות הקשות - שולמו כל המלגות במלואן ובמועדן. בתקופה האחרונה לאחר שב"ה התרבו ספסלי דבי מדרשא ומרכז התורה הפך למעצמות ענק של למעלה מארבע מאות אברכים עמלי תורה לצד קיצוצים מתמשכים מצד הרשויות והנדיבים - הגיעו במרכז התורה למבוי סתום והמלגות האחרונות מפסח לא שולמו במועדן.

אשר על כן בעקבות הוראת הקודש, צאנז מתגייסת להציל את "מרכז התורה" שנקלע לקשיים תקציביים ובחודש הקרוב מתבקש כל מי אשר התורה ולומדיה יקרים ללבנו, לתת לכל הפחות 250 ₪ למען "מרכז התורה" להגדיל תורה ולהאדירה. לקראת הלילולת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע כולנו כאחד בני איש אחד נחנו - מצילים את עולם התורה, את הפנינה שבכתר - רשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז.

סדרי לימוד מיוחדים נערכו בערש"ק ושב"ק לפני חג השבועות ע"י 'בחצרות החיים'

כמסורת ארגון 'בחצרות החיים', ליזום סדרי לימוד ושיעורי הכנה למועדים וזמנים מיוחדים במטרה להחדיר בבני החבורות, צעירי הצאן, אברכים ובחורים, טעם

מעצמנו כלי מחזיק ברכה לקבלת התורה לתקן עניין שלא נהגו כבוד זה בזה. דברי נעילה נשמע מפי המשגיח הרב אברהם שלומוביץ שליט"א שהרחיב על הלימוד מתלמידי רבי עקיבא בעניין שגב זהירות בכבוד חברים ומעלת גמילת חסדים שנוגע לכל תלמיד וההרגשה הנפלאה לחיות בין חברים המתחשבים אחד בשני, וכן החשיבות בנהיגת כבוד לרב.

מסיבת 'חומש סעודה' בתלמוד תורה "דרכי אבות" בקריית צאנז בעיה"ק טבריא ת"ז

התרגשות רבה אחזה בבני קהילתנו הק' בעיה"ק טבריא תובב"א, בה התקיים ברוב פאר והדר מסיבת 'חומש סעודה' לבני חמש למקרא בת"ת 'דרכי אבות' בקריית צאנז טבריה שהוקם אך לפני ז' שנים בהוראתו והכוונתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

מסיבת ה'חומש סעודה' התקיימה בכבוד ויקר בהיכל החדש 'היכל אברהם משה' המפואר אשר זה עתה התקיימה קביעת המזוזות בראשות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, והשקעה רבה הושקעה עד שזכו לברך על המוגמר; בין היתר יצא לאור חוברת מהודרת ובה ברכות מיוחדות להורים ולחתני החומש, בפתח החוברות אף הופיעו דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א אותם דרוש דרש במסיבת חומש סעודה לפני למעלה משלושים שנה.

את המעמד פתח המנהל הרוחני הרב יעקב הכהן רוט הי"ו אשר קיבל את פני הבאים ההורים והסבים אשר הגיעו מכל רחבי הארץ, ואחרונים חביבים ילדי החמד. בתוך דבריו הרחיב אודות המעמד החשוב בו זוכים ההורים להחדיר בצאן הקדשים את יקרת התורה הקדושה, היא הנתונה לנו כעם סגולה מאת השי"ת; ועמה יש לנו לשמוח בבחינת מה שאמרו ויגבה לבו בדרכי ה'; וסיים בברכה מיוחדת להורים ולסבים לנחת ואורה כל ימי חייהם.

בהמשך דבריו איחל ברכת מזל טוב להורים ולסבים שזוכים לראות את פרי גידוליהם ממשיכים בדרך המסורה לנו מדור דור. כן הודה בנפרד לכל אחד ואחד מצוות הת"ת, ובפרט למנהל המסור מוה"ר משה אהרן כהנא הי"ו אשר נושא על כתפיו את כל עול ההנהלה, כאשר המעמד הזה בלבד הסתכם בעשרות אלפי שקלים.

כן הודה במילים חמות למחנכי כתה מכינה ב' ה"ה המחנך הדגול הרב זלמן לייב (ברי"צ) וויינברגר הי"ו ואתו עמו הרב ישראל דוד רייכמן הי"ו אשר עמלו ושקדו במשך כל השנה על לימוד והוראת הילדים קריאה, עד כדי הכנתם לחומש סעודה, וכל לכל מי שסייע למלאכת הקודש.

בהגיע האות נכנסו צאן הקדשים לקול צלילי זמר, מעוטרים בכתרים מפוארים על ראשיהם להיכל האולם והתיישבו במקומותיהם המיוחדים על בימת הכבוד המפוארת שהיה ערוך ברוב פאר והדר ובטוב טעם ודעת כראוי וכיאות לכבודה של תורה.

ובראשם יו"ר הארגון הר"ר יואל טוביאס הי"ו, שיזמו ועודדו את סדר הלימוד והשיחה הנפלאה שהעניק להם מבט אחר על כל מהלך החג מבואו ועד צאתו וההשפעה בוודאי תהיה לשעה ולדורות.

כן הודו ושבחו קדם הארגון הנפלא 'משכני', שבמשך כל השנה מעודד ויוזם פעילות עניפה לכלל הבחורים, ובפרט בימים שאין בהם סדרי לימוד כהרגלם, ישאו ברכה מאת ה'.

מהנעשה והנשמע

בתלמוד תורה דרכי אבות בירושלים עיה"ק

כהכנה לחג קבלת התורה התכנסו צעירי הצאן כאיש אחד בלב אחד תלמידי ת"ת דרכי אבות בעיה"ק ירושלים ולרגל סיום מבצע נהגו כבוד שעבר בהצלחה כבירה להחדיר בתלמידים מידות טובות ויראת שמים וכבוד התורה.

לאחר ניגוני התעוררות האזינו התלמידים ביראת הכבוד לנועם מתיקות דבריו המאלפים של האורח האדמו"ר מאונגוואר – מודיעין עילית שליט"א אשר ריתק את התלמידים בגודל זהירות בכבוד חבריו כתנאי לקבלת התורה כשצעירי הצאן שתו בצמא את דבריו, כן הביא עובדות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כפי ששמע מאביו כ"ק גאב"ד אונגוואר זצ"ל בעל המשנה הלכות.

כמו"כ שמעו התלמידים את דבריו הנשגבים של המשגיח הרב אברהם שלומוביץ שליט"א להגדיל את השאיפות ולהרים את עצמנו כדי לקבל כלים לקבלת התורה אשר בנועם אמריו ריתק את התלמידים בסיפור חייו של הגראף פוטוצקי הי"ד אשר יום פטירתו חל בחג השבועות איך שכל העולם הזה הם כארמונות חול של ילדים אבל אנחנו עסוקים בארמונות נצח בעולם הבא, ולאור זאת הכריז על גליון שבועי חדש העומד לצאת בקרב התלמוד תורה ושמו "גישמאק" להטעים את צעירי הצאן בנועם צוף התורה, אשר יכלול ידיעות חידות ושאלות על פרשת השבוע והנלמד בכיתה וקורותיהם של צדיקים ותהלוכותיהם בקודש, לאחמ"כ התקיימה ע"י המנהל רוחני הרב גדליה דוד שוורץ שליט"א חלוקת פרסים יקרי ערך לתלמידים אשר עמדו בכבוד במבצע נהגו כבוד.

*

בימי ספירת העומר נערך לתלמידי הת"ת כינוס מיוחד בו הוכרז על מבצע מיוחד לימי ספירת העומר "נהגו כבוד" הכינוס נערך בהשתתפות האורח פה מפיק מרגליות הרה"ג ר' יהודה לייב קאפ שליט"א מנהל רוחני ת"ת כלל חסידי רמב"ש ג' שדיבר בהרחבה בגודל הזהירות בין אדם לחבירו וריתק את הילדים בסיפורים נפלאים ובנוסף הפליא לשבח בשיחתו את ת"ת דרכי אבות ששמעו יוצא למרחוק, ובהמשך ברוב רגש שורר יחד עם התלמידים ניגוני רגש.

המנהל המסור הרב גדליה דוד שוורץ שליט"א דיבר על חשיבות הימים הגדולים ימי הספירה איך לעשות

עם סיום המעמד יצאו ההורים ופיהם מלאים שיר ושבחה להנהלת התלמוד התורה, לנושא בעול מזה"ר משה אהרן כהנא הי"ו מנהל המוסדות, למנהל הרוחני הרב יעקב הכהן רוט הי"ו, לכל העוזרים והמסייעים להצלחת המעמד, ולמלמדים החשובים הרב זלמן לייב וויינברגר הי"ו ואתו עמו הרב ישראל דוד רייכמן הי"ו על כל העמל והיגיעה אותם משקיעים המה בילדים משך כל ימות השנה רבה, ובפרט כעת שהוציאו מן הכוח אל הפועל מעמד רב רושם זה שעוד ייחרט בתולדות דברי ימי הקהילה.

"התקבצו"

ייסוד וחיזוק חבורות האברכים התקבצו שע"י "ישרי לב" בקהילתנו הק' בחיפה

לרגל התחדשות חבורות האברכים דאנ"ש תחת השם החדש "ישרי לב" אשר הוענק ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשילהי החורף שעבר יצאו בהנהלת ישרי לב למסע חיזוק חבורות האברכים בקרב קהילותינו הק' הפרוסות ברחבי ארה"ק שם יפגשו עם אחראי החבורות בכל עיר ועיר וידונו עימם על כל הפעולות שנעשו ונעשים וייעשו למען חיזוק החבורות בעירם כל עיר וקהילה לפי הצטרפותיהם השונות והברוכות בכלל ובפרט.

ראשון למסעי קודש נבחרה קהילתנו הק' בחיפה שעל שלל מעלותיה הרבות נימנית גם מעלה זו שרוב בני הקהילה מסובין ומחוברין לחבורה קבועה ומרוממת מידי שבוע בקביעות בהנהגת ראשי חבורות נעלים מחשובי בני הקהילה דשם

החבורות בחיפה נוסדו בשנת תשע"ו שנת ייסוד ארגון "נעימות החיים" לכלל אברכי אנ"ש ומאז נוסדו ונקבעו בקרב בני הקהילה חבורות קבועות וחזקות אשר מחזיקים מעמד זה כמה שנים ברוב חוזק וכפי הצורך והמצטרך נוסדים חבורות חדשות למען האברכים המגיעים להתגורר שם ורק בשנתיים האחרונות נוסדו שם 4 חבורות חדשות ועוד היד נטויה

האיש אשר רוח בו שעומד מתחת לכל העשייה הברוכה הינו ראש החבורה הרב זאב יהודה אליאס שליט"א שמיום קביעת החבורות ברוב מסירות ונאמנות מסדר ודואג לכל צרכי החבורות הן בשיבוץ האברכים והן במינוי ראשי חבורות חדשים וכל הדברים הנלווים.

כשלב ראשון בחיזוק החבורות יצאו הנהלת "ישרי לב" הרה"ג ר' חיים רפאל אייזנבאך שליט"א והרה"ח יואל טוביאס שליט"א ואיתם עימם הר"ר יקותיאל יהודה וויינברגר הי"ו לעיר חיפה שם נתוודעו בבית ר' זאב יהודה אליאס אחראי החבורות בעיר יחד עם הרב יעקב יהודה מילר שליט"א והר"ר יעקב (בר"ע) שנק הי"ו שיחדיו עומדים ומשמשים בנאמנות לכל צרכי חבורות האברכים בעירם שם דנו במשך יותר מב' שעות על מצב החבורות בחיפה מה עשו ומה אפשר עוד לפעול ולעשות למען

לאחר קיבלו החתנים את הוריהם וזקניהם בברכת ברוכים הבאים מיוחד, ופתחו בשירי הודיה לבורא עולם על העבר וניגוני בקשה ותפילה, להצלחה וסייעתא דשמיא בלימוד התורה במשך כל ימי חייהם. אחריה מנו אחת לאחת את שמות פרשיות התורה, ספרי הנ"ך, מסכתות הש"ס וידיעות יסוד רבות נוספות.

כאן כובד בדברים המרא דאתרא הגאון"צ רב ואב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א אשר היטיב לבאר את מעלת לימוד תשב"ר אשר בהבל פיהם לא נפל פגם ולא שייך בהם ירידת הדורות והם ראשית ושורש לכל כלל ישראל, כן האריך בטוטו"ד את המוטל עלינו לעשות בימים אלו בשלושת ימי הגבלה כהכנה לחג מתן תורתנו, בסיום דבריו הנפלאים הביע שבח ויקר למנהל המוסדות, למנהל הרוחני ולמחנכים החשובים שליט"א שלא חוסכים כל כוחות ורוב אונים מחינוכם של צעירי הצאן לשם ולתפארת.

גולת המעמד הגיעה והחתנים פתחו ב'חומש דרשה' המקובל בקרב מקהלות בית ישראל בקדמת דנא, כשיחדיו עם המחנך למדו הם את ה'תנו רבנן' והמשיכו בכל הסדר הנהוג. לאחר מכן נגשו הילדים אל ארון הקודש הזעיר שעמד במרכז הבמה, והוציאו ברוב רגש ספרי תורה קטנים מיוחדים ונשקו אותם בתום, כשהורים רבים מנצלים שעה מרגשת זו לאמירת תפילת השל"ה מתוך החבורות המודפסות. אכן באו טהורים והתעסקו ביראת ה' טהורה. מה מרטיט היה המחזה של תינוקות של בית רבן הרוקדים עם ספרי התורה ושמחים בשמחת התורה הקדושה, כשכל הקהל קמו על רגליהם לריקוד של שמחה משך דקות ארוכות.

בשעה זו פתח המלמד ולמד עם הילדים את הפסוקים הראשונים של סדר טהרות, בחומש ויקרא כנהוג. כאן התכבד לשאת דברים בשם ההורים הנרגשים הרב משה ברוך גרין הי"ו והודה מקרב לבו למלמדים החשובים ולהנהלה שמשקיעים את כל כוחם ומרצם למען הצלחת הת"ת.

כעת עברו החתנים וקיבלו כמתנת תחילת לימוד המקרא חומשים מהודרים וחבילת מיני מתיקה מידי המרא דאתרא הגאון"צ רב ואב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א.

בתום המעמד לקחו את ההורים את ילדיהם הרכים והרכיבו אותם על כתפיהם לקול צלילי שירה וזמרה ובמשך שעה ארוכה רקדו המשתתפים יחד ונתנו שיר והודיה להשי"ת על שהגיעו לזמן הזה לראות את צאצאיהם גדלים ופורחים בערוגות הבושם של כרם עם ה' בדרך היראה והחסידות לשם ולתפארת. ההורים, והסבים - שחלקם הגיעו מרחוק הודו במילים נרגשות להנהלת הת"ת ולמחנכים החשובים שליט"א על השעות המרגשות הבלתי-נשכחות שהיו מנת חלקם.

בכל לב וכן העמיד את ביתו לאסיפת מצווה זו ופתח ברב שיח עם כל הנאספים לשמוע את דעתם, הצעותיהם ורעיונותיהם האיך לפעול לחזק ולחדש את פעילות החבורות ולמשוך את יתר בני הקהילה להצטרף לחבורות לאחר כמעט ששתיים של דיונים מחכימים ושלל רעיונות והצעות נוסדה חבורות "התקבצו" שע"י "ישרי לב" - חבורות האברכים דחסידי צאנז בחיפה שבעזר השם יתן מענה לכל הרוצים להימנות לחבורה בדרך קלה ונעימה מתאימה לכל אחד ואחד, קרוב לחצות הלילה התפזרו הנאספים מתוך הרגשה של חידוש ותנופה להמשך פעילות חבורות האברכים בקרב קהילתינו הק' בחיפה ופיותיהם מלאו בשבח להרב זאב יהודה אליאס אחראי החבורות בעיר והר"ר יעקב שנק והנהלת ישרי לב למען פעילתם המסורה שיצא דבר זה לפועל

מהנהלת "ישרי לב" נמסר כי בסי"ד מתעתדים הם להגיע לכל עיר ועיר ממקום מושבות אנ"ש ויחד עימם לפעול ולהפעיל למען הרמת וחיזוק החבורות בעירם כשאיפת כ"ק מרן שליט"א שכל אברך ואברך מאנשי שלומינו יהיה מחובר ומקושר לחבורה ששם ימצא התעלות רוחנית ושבת אחים גם יחד.

השגת המטרה שכל אברך מבני הקהילה יהיה משובץ בחבורה אשר ליבו חפצה להיות שם ויוכל להתעלות במעלות החסידות והתורה בדרכי רבותה"ק, במהלך הדיון הועלו הצעות ורעיונות שונות לחיזוק ועידוד החבורות לחזק את הקיים ולהוסיף עוד כהנה וכהנה, כן דנו בכל הקשיים והבעיות אשר איתם מתמודדים בני החבורות בעיר ואיך להתגבר עליהם ברוב עוז דקדושה כן סוכם על אסיפה שנייה שתיערך לכל ראשי ואחראי החבורות בעיר שיחדיו יתחזקו ויתגבשו להגביר את פעילות החבורות בעיר ברוב עוז ותעצומות.

ואכן ביום ג' פרשת דברים נתוועדו ובאו כל העוסקים במלאכת החבורות ראשי החבורות יחד עם האחראים בקרב בני הקהילה לבית הר"ר יעקב (בר"ע) שנק הי"ו מתוך שליחות ואחריות לפעול למען החבורות לתועלת בני הקהילה השולחן היה ערוך במיני מזונות ותרגימא כיד המלך שנשלח ע"י "ישרי לב" כהערכה וברכה לנאספים לאחר לגימה המקרבת את הלבבות נטל את שרביט ההנחייה ראש החבורה והאחראי הרב זאב יהודה אליאס שליט"א שקידם בברכה את הנאספים ופתח בכבוד בעל האכסניא הר"ר יעקב שנק הי"ו שמתמסר למען החבורות

גליון זה נדבת

ידיינו הנדיב הנכבד והנעלה, יקר שבערכין, העומד
לימין המערכת בכל עת ועונה תמידין כסדרן
הרה"ח ר' **אברהם רייך** הי"ו - ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי בתו הכלה תחי'
עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שמעון שרייבר נ"י
בן הרה"ג ר' עקיבא יואל שליט"א

ובברכת מזל טוב
לחפיו הרה"ח ר' אברהם יהושע העשיל וואלף הי"ו
ולסב הרה"ח ר' משה שרייבער הי"ו
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידיינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הר"ר **יוחזקאל רייך** הי"ו
פנהל פוסדותינו הק' בב"ב

לרגל השפחה השרויה במעונו
שפחת הכנס בנו כמר חיים דוד נ"י
לנועם עול תורה ומצוות
במזל טוב ובשעטו"מ

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ג ר' יעקב פרדכי הי"ו
פנה"ר דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידיינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' **בר יוחאי שמעון** הי"ו
פנהל היכלי התורה והחסד

לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי הבת תחי'
עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש
כמר יהודה אהרן גרינברג נ"י
בן הנה"ח ר' פיכאל משה יוסף הי"ו
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

החתונה תתקיים א"ה
ביום ב' י"ד סיון בהיכל רוזנברג

sh • Girland

להציל את מרכז התורה:

צאנז מתגייסת בשביל התורה!

בעקבות הודאת הקודש

צאנז מתגייסת להציל את "מרכז התורה" שנקלע לקשיים תקציביים

כל אחד מאנ"ש תורם:

250 ₪

על מנת שנוכל לחלק בעז"ה את המלגות הקרובות

בעת מעמד הגשת ספר "חמכין דאורייתא" בשוה"ט בנעילת חג מתן תורתינו. התעניין כ"ק מרן הגה"ק שליט"א על המצב הכספי של מרכז התורה ועל המועד בו תשולם המלגה הבאה. המנהל מוה"ר יודל שפירא תיאר את הקושי התקציבי ואת ההתמודדות. מרן שליט"א התווה דרך ואופן כיצד להציל את "מרכז התורה" וביוך בברכת קודש שיזכו כל התורמים בעבר, בהווה ובעתיד בכל הברכות הכתובות בתורת משה.

**ו' סיון - ט' תמוז
מתגייסים למען התורה!**

מקדימים לתת ומצילים את עולם התורה:

1-800-509-109 (24)